Donna Leon

PRINTRE RÂNDURI

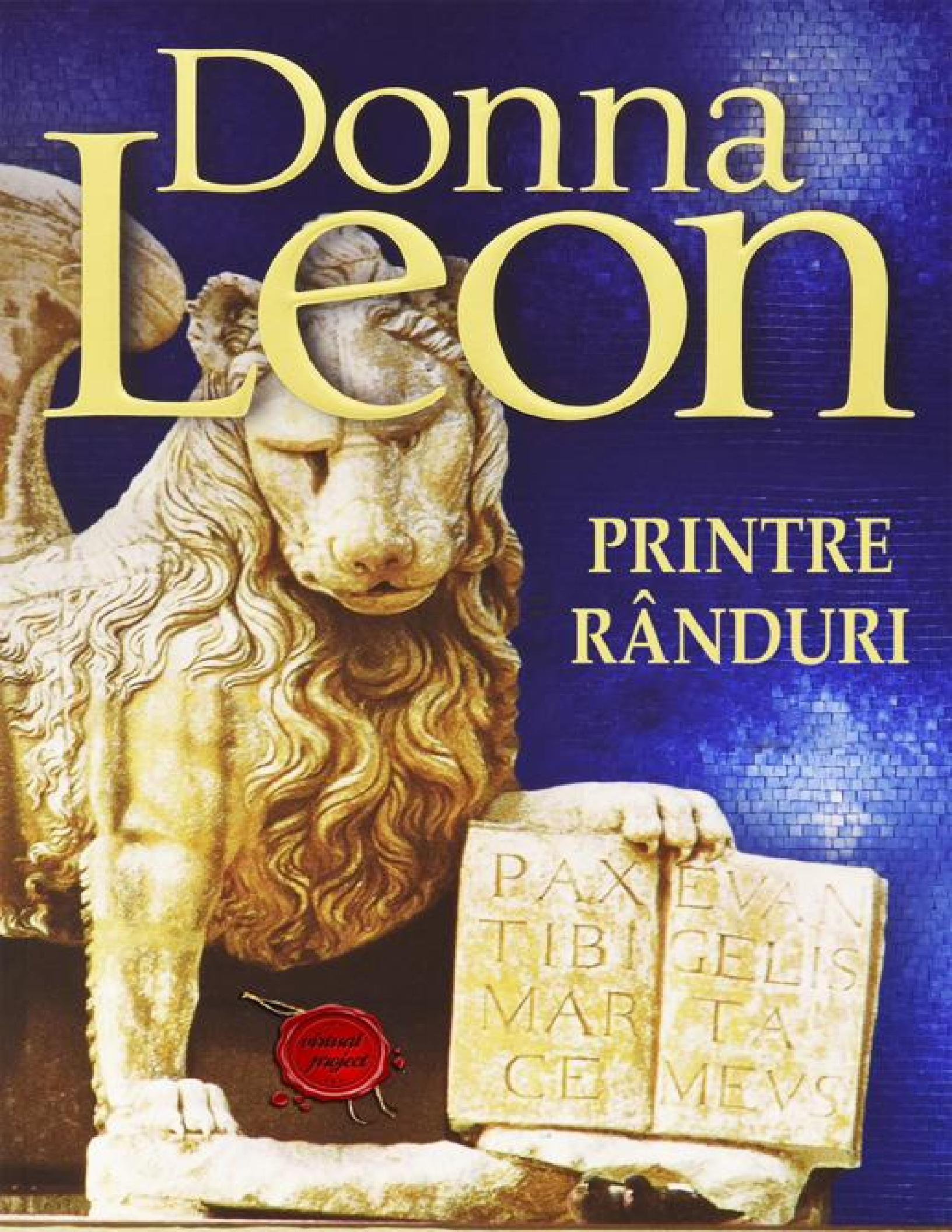

DONNA LEON

PRINTRE RÂNDURI

Original: *By Its Cover* (2014)

Traducere din limba engleză de:
IONELA CHIRILĂ

virtual-project.eu

2018

Oricât de rău a fost, acum e fratele meu.

Saul, Handel

1.

Fusese o zi de luni greu de digerat, o bună parte din ea trecând cu declarațiile scrise ale martorilor despre bătaia dintre cei doi barcagii de pe taxiurile acvatice, bătaie care îl băgase pe unul dintre ei în spital cu comoție cerebrală și mâna dreaptă ruptă. Declarațiile fuseseră date de cuplul american care-i ceruse administratorului de la hotel să cheme un taxi acvatic să-i ducă la aeroport; de administratorul care spusese că a chemat unul dintre taxiurile pe care le folosește hotelul în mod normal; de portarul care spusese că și-a făcut treaba și nimic mai mult, adică să pună bagajele americanilor în taxiul care trăsese în fața hotelului; și de cei doi taximetriști, dintre care unuia i se luase declarația în spital. Din ce a reușit Brunetti să înțeleagă punând cap la cap diversele variante, taximetristul de la compania pe care o folosea hotelul în mod curent era în apropiere când a primit mesajul de la administrator, dar când a ajuns la hotel, un alt taxi era legat de ponton. A tras și el în zonă, i-a strigat pe americani pe nume, căci le știa de la administrator, și a zis că trebuia să-i ducă la aeroport. Celălalt taximetrist a zis că portarul i-a făcut semn în timp ce trecea, așa că era cursa lui. Portarul a negat asta și a insistat că n-a făcut decât să-i ajute pe americani cu bagajul. Taximetristul căruia portarul îi pusese bagajele ajunsese, cumva, pe puntea celuilalt taxi. Americanii erau furioși că pierduseră avionul.

Brunetti știa ce se întâmplase, dar n-avea cum să demonstreze: portarul îi făcuse semn unui taxi aflat în trecere, ca să ia el, și nu administratorul, comisionul pentru cursă. Consecințele erau evidente: nimeni n-avea de gând să zică adevărul, iar americanii n-aveau cum să afle ce se întâmplase de fapt.

Tot rumegând în minte ideea, Brunetti a fost pe moment deturnat de la dorința lui de a bea o cafea și a stat să se gândească o clipă dacă nu cumva a dat peste vreo explicație cosmică pentru istoria actuală a omenirii. A zâmbit, punându-și în cap să-i repete ideea Paolei în seara aceea sau, și mai bine, să-i zică în seara următoare, când erau invitați la cină, acasă la părinții ei. Contele, care aprecia paradoxurile, va fi amuzat, spera el. Știa că soacră-sa avea să se amuze sigur.

A renunțat la reveria lui și a continuat să coboare scările de la *Questura,* tânjind după cafeaua care avea să-l ajute să treacă peste restul după-amiezii.

Nici nu s-a apropiat bine de ușa de la intrare, că ofițerul de la ghișeul din față i-a bătut în geamul cabinei și i-a făcut semn să vină spre el. Odată ce Brunetti s-a aflat înăuntru, paznicul a zis în receptorul pe care îl ținea la ureche:

— Cred că ar trebui să vorbiți cu *Commissario, Dottoressa.* El e șeful.

Apoi i-a pasat receptorul lui Brunetti.

— Brunetti.

— Dumneavoastră sunteți, *Commissario*?

— Da.

— Sunt *Dottoressa* Fabbiani. Sunt bibliotecară-șef la Biblioteca Merula. S-a comis un furt. Ba chiar mai multe, cred.

Vocea femeii era nesigură, o voce pe care o auzise la victimele jafurilor și ultrajelor.

— Din colecție? a întrebat Brunetti.

Cunoștea biblioteca, fusese și el acolo o dată sau de două ori când era student, dar nu se mai gândise la ea de zeci de ani.

— Da.

— Ce s-a furat? a întrebat, pregătindu-și în minte și alte întrebări pe care să i le pună în continuare.

— Încă nu știm exact anvergura furtului. Până acum, tot ce pot spune cu siguranță e că au fost tăiate pagini din unele volume.

A auzit-o inspirând adânc.

— Câte? a întrebat-o Brunetti, trăgând un carnet și un creion spre el.

— Nu știu. Abia acum am descoperit, a răspuns ea, cu vocea sugrumată de emoție.

În telefon a auzit un glas de bărbat. Probabil că femeia s-a întors să-i vorbească, pentru că, preț de o clipă, cuvintele femeii au devenit de neînțeles. Apoi, tăcere la capătul liniei.

S-a gândit la procedurile prin care trecuse la bibliotecile din oraș de câte ori avusese nevoie să consulte o carte, și a întrebat:

— Aveți registre în care sunt înscriși oamenii care împrumută cărți, nu?

Era surprinsă că un polițist pune o asemenea întrebare? Că știa despre cum funcționează bibliotecile? Cu siguranță, i-a luat ceva timp ca să-i răspundă.

— Evident, a zis ea, punându-l la punct. Verificăm registrele.

— Și ați aflat cine a făcut-o? a întrebat Brunetti.

A urmat o pauză lungă.

— Credem că unul dintre cercetători, a zis ea, apoi a adăugat, ca și cum Brunetti ar fi acuzat-o de neglijență: Avea legitimația necesară.

Brunetti auzise răspunsul acesta de la orice birocrat care începea să se apere la cea mai mică acuzație de neglijență.

— *Dottoressa,* a început el din nou, folosindu-se de ceea ce spera că era tonul lui cel mai persuasiv și mai profesional, vom avea nevoie de ajutorul dumneavoastră să-l identificăm. Cu cât îl găsim mai repede, cu atât mai puțin timp îi lăsăm să vândă ce a luat.

Nu vedea niciun motiv pentru care s-o scutească de infuzia aceasta de realitate.

— Dar cărțile sunt distruse, a zis ea, tulburată peste măsură, ca și cum i-ar fi murit cineva drag.

Brunetti își închipuia că, pentru un bibliotecar, distrugerea unei cărți era la fel de rea ca furtul ei. I-a spus pe un ton autoritar:

— O să vin la dumneavoastră cât pot de repede, *Dottoressa.* Vă rog să nu atingeți nimic, a mai spus el, apoi a adăugat, înainte ca ea să apuce să protesteze: Și aș vrea să văd legitimația pe care v-a prezentat-o.

Cum de la celălalt capăt n-a mai venit niciun răspuns, a întrerupt convorbirea.

Brunetti și-a adus aminte că biblioteca era pe strada Zattere, dar nu-i venea în minte adresa exactă. Întorcându-se spre ofițerul de la ghișeu, i-a zis:

— Dacă mă caută cineva, sunt la Biblioteca Merula. Sună-l pe Vianello și zi-i să se ducă acolo cu doi oameni, să ridice amprentele.

Afară, dădu peste Foa, cu brațele încrucișate, cu un picior peste celălalt, rezemat de balustrada de pe malul canalului. Își ținea capul dat pe spate și ochii închiși, bucurându-se de soarele de primăvară timpurie, iar când Brunetti s-a apropiat, barcagiul a întrebat, cu ochii încă închiși:

— Unde vă duc, *Commissario*?

— La Biblioteca Merula, a răspuns comisarul.

— Dorsoduro, numărul 3429, a adăugat Foa, ca și cum i-ar fi continuat propoziția lui Brunetti.

— De unde știi tu așa ceva?

— Cumnatul meu și ai lui locuiesc în clădirea de alături, așa că asta trebuie să fie adresa, a răspuns Foa.

— M-am temut pentru o clipă că locotenentul a instituit vreo regulă nouă care te obligă să înveți pe de rost toate adresele din oraș.

— Oricine crește pe barcă știe unde sunt toate clădirile din orașul ăsta, domnule. Știm mai bine ca GPS-ul, a zis Foa, bătându-și fruntea cu degetul.

S-a îndepărtat de balustradă și s-a dus spre barcă, dar s-a oprit și s-a întors spre Brunetti.

— Ați aflat vreodată ce s-a întâmplat cu ele, domnule?

— Cu ce? a întrebat Brunetti, confuz.

— GPS-urile.

— Care GPS-uri?

— Cele care au fost comandate pentru bărci, a răspuns Foa.

Brunetti a rămas nemișcat, așteptând o explicație.

— Vorbeam cu Martini acum câteva zile, a continuat Foa, referindu-se la ofițerul responsabil cu achizițiile, omul la care trebuia să te duci dacă aveai nevoie să repari un transmițător stricat sau să capeți o lanternă nouă. Mi-a arătat factura, a zis el apoi, și m-a întrebat dacă sunt bune de ceva sau nu. Modelele comandate.

— Și ce i-ai răspuns? a zis Brunetti, întrebându-se care era motivul acestei conversații.

— Oh, cu toții știm de ele, domnule. Sunt de căcat. Niciun taximetrist nu le vrea și singurul om pe care îl știu eu că a cumpărat așa ceva s-a enervat atât de tare, că a smuls aparatul de pe parbriz și l-a aruncat peste bord.

Foa a pornit spre barcă, apoi s-a oprit iar.

— Asta i-am zis lui Martini.

— Și el ce-a făcut?

— Păi ce putea să facă? Sunt comandate de nu știu care birou central din Roma și cineva de-acolo primește ceva pentru că a dat o asemenea comandă și altcineva primește ceva pentru că a aprobat comanda, a zis el, ridicând din umeri și urcând în barcă.

Brunetti l-a urmărit, confuz din pricina faptului că Foa se gândise să-i zică lui chestia asta, pentru că nu se poate să nu fi știut că el n-avea cum să facă ceva. Așa mergeau lucrurile.

Foa a pornit motorul și i-a spus, subliniind numărul:

— Martini mi-a zis că a fost făcută o comandă pentru o duzină de aparate.

— Păi sunt numai șase bărci, nu-i așa? a întrebat Brunetti, o întrebare la care Foa nu s-a sinchisit să răspundă. Când a fost asta, Foa?

— Acum câteva luni. Prin iarnă, aș zice.

— Și știi dacă au ajuns vreodată aici? a întrebat Brunetti.

Foa a înclinat capul și a plescăit scurt: putea foarte bine să fie un arab de pe stradă, atât de mult îi amintea lui Brunetti acest gest de felul în care arabii respingeau orice chestie ridicolă.

Brunetti era în fața unei provocări familiare: fie înainta, ca să facă după aceea câțiva pași înapoi, apoi în lateral, ca să poată să meargă mai departe, fie închidea ochii, se așeza comod și nu făcea nicio mișcare. Dacă vorbea cu Martini și afla că sistemele GPS fuseseră comandate și plătite, dar nu erau pe nicăieri, și-ar fi dat singur bătăi de cap. Ar fi putut să se-apuce să ancheteze situația pe cont propriu și poate că, în viitor, reușea să prevină un furt din buzunarul statului. Sau ar fi putut pur și simplu să ignore problema și să se ocupe de treburi mai importante sau de treburi care chiar puteau fi rezolvate.

— Crezi că vine primăvara? îl întrebă pe barcagiu.

Foa a privit într-o parte și a zâmbit: se înțelegeau de minune.

— Cred că da, domnule. Sper că vine. M-am săturat până-n gât de frig și ceață.

Finalizând manevra de întoarcere și intrând cu succes în *bacino,* cei doi au privit iar în fața lor și li s-a tăiat răsuflarea. Nu era nimic teatral în expresia lor, nu era o încercare de a face o scenă sau de a puncta ceva anume. N-au făcut nimic mai mult decât să-și exprime reacția umană față de ceea ce părea drept imposibil și din altă lume. În fața lor era pupa uneia dintre cele mai noi și mai mari nave de croazieră. Partea din spate, enormă, se holba la ei fără jenă, ca și cum îi soma să îndrăznească să facă vreun comentariu.

Șapte, opt, nouă, zece etaje. Era posibil așa ceva? Din punctul lor de vedere, nava bloca orașul, bloca lumina, bloca orice rațiune și bun-simț sau sens al lucrurilor făcute cu cap. Pluteau de-a lungul pupei, privind siajul, o avalanșă de apă spre cele două *rivas,* mici valuri urmate de alte mici valuri și alte mici valuri, și… ce Doamne iartă-mă făcea iureșul acela imens de apă care lovea stâncile legate între ele de secole? Dintr-odată, aerul a devenit irespirabil, căci o rafală capricioasă le-a suflat eșapamentul navei direct în față timp de câteva secunde. Apoi, aerul s-a umplut, la fel de rapid, de dulceața primăverii, de miros de muguri și frunze proaspete, de iarbă nouă și de bucuria spumoasă a naturii care-și revenea după încă o zăpadă.

Vedeau, la mulți metri deasupra lor, oameni care stăteau pe punte, în șir, întorși ca floarea-soarelui spre frumusețea acelei Piazza, a domurilor ei și a turnului cu clopot. Un *vaporetto* a apărut de cealaltă parte, venind spre ei, și

oamenii de pe punte, venețieni fără doar și poate, și-au ridicat pumnii și i-au agitat către pasageri, dar turiștii se uitau în direcția cealaltă și nu i-au văzut pe localnicii prietenoși. Brunetti s-a gândit la căpitanul Cook, târât din ape, ucis, gătit, mâncat de alți localnici prietenoși. „Bun așa", își zise în sinea lui.

Ceva mai încolo pe malul râului Zattere, Foa a tras barca pe dreapta, apoi a băgat în marșarier, după care a scos-o din viteză și a lăsat-o să plutească ușor până la intrarea în bazin. A apucat o parâmă și a sărit pe țărm, s-a aplecat și a legat-o rapid cu un nod. S-a aplecat spre barcă și l-a prins de mână pe Brunetti, ca să-l țină bine, în timp ce comisarul a sărit pe uscat.

— Probabil că o să dureze o vreme, i-a zis Brunetti barcagiului. Ai face bine să te întorci.

Dar Foa nu-i acorda niciun fel de atenție: ochii lui era pironiți la etrava navei care se îndepărta încet, îndreptându-se spre portul din San Basilio.

— Am citit, a început Brunetti, vorbind *veneziano,* că nu se poate lua nicio hotărâre până când nu se pun de acord toate agențiile.

— Știu, i-a răspuns Foa, cu ochii încă urmărind vaporul. Magistrato alle Acque, Regione, *junta* orașului, Autoritatea Portuară, cine știe ce minister de prin Roma…

S-a oprit, încă transfigurat, în timp ce vaporul se îndepărta din ce în ce mai mult, dar abia dacă se micșora. Apoi lui Foa i-a revenit glasul și a numit câțiva oameni din comisiile respective.

Brunetti îi știa pe mulți dintre ei, dar nu pe toți. Când Foa a ajuns la numele a trei foști oficiali de cel mai înalt rang, a insistat mult pe pronunția fiecărui nume de familie, ca un tâmplar care bate ultimele cuie din capacul unui sicriu.

— N-am priceput niciodată de ce-au împărțit lucrurile așa, a zis Brunetti.

La urma urmei, Foa venea dintr-o familie care trăise aici, de pe urma acestei *laguna:* pescari, negustori de pește, marinari, barcagii și mecanici de bărci pentru ACTV. Familia Foa avusese de toate, mai puțin branhii. Dacă era cineva care să înțeleagă birocrația apelor în care și de pe urma cărora trăia orașul, atunci aceștia erau oamenii ca el.

Foa i-a zâmbit ca un învățător celui mai tâmp dintre elevi: cu afecțiune, superior, arogant.

— Credeți că opt comitete diferite o să ajungă vreodată la vreo decizie?

Brunetti l-a privit pe barcagiu și a avut o revelație:

— Și numai o decizie comună va putea opri vapoarele, a zis el, concluzie care l-a făcut pe Foa să zâmbească și mai larg.

— Așa că pot să gândească și să se răzgândească la nesfârșit, a continuat barcagiul, admirând vădit ingeniozitatea de a fi despărțit forurile decizionale în atât de multe organizații guvernamentale distincte. Își vor primi salariile, vor face tururi ca să inspecteze alte țări și să vadă cum se fac astfel de lucruri la ei, vor ține ședințe ca să discute proiecte și planuri.

Apoi, gândindu-se la un articol recent din *Il Gazzettino:*

— Sau își vor angaja nevestele și odraslele pe post de consultanți.

— Și vor ridica de jos micile daruri care ar putea cădea de la masa marilor companii care dețin vapoarele, a zis Brunetti, deși, chiar în timp ce vorbea, știa foarte bine că ăsta nu era genul de argument pe care să-l susțină în fața departamentelor guvernamentale.

Zâmbetul lui Foa s-a îmblânzit, dar, arătând spre canalul îngust, bărbatul s-a limitat să zică doar:

— Acolo, chiar înainte de pod. E poarta verde.

Brunetti i-a făcut din mână, mulțumindu-i pentru cursă și pentru îndrumare. O secundă mai târziu, a auzit motorul revenind la viață și, când s-a întors, a văzut barca poliției ieșind în canal, descriind un arc larg de cerc ca s-o apuce în direcția din care veniseră.

Brunetti a văzut că asfaltul era ud, cu bălțoace mari de apă lângă pereții clădirilor pe lângă care trecea. Curios, s-a întors pe marginea canalului și s-a uitat în jos, spre apă, dar era la mai mult de jumătate de metru sub el. Mareea era joasă, nu era *acqua alta* și nici nu plouase de două zile, așa că singura modalitate prin care apa avea cum să ajungă acolo era dacă fusese aruncată de un vapor în trecere. Iar ei, el și concitadinii lui pe care administrația îi considera niște imbecili, chipurile trebuiau să creadă că aceste vapoare n-aveau să dăuneze în niciun fel structurii orașului.

Nu erau venețieni majoritatea bărbaților care luau aceste decizii? Nu se născuseră în orașul acesta? Nu aveau copiii în școli sau în universități? Probabil că în timpul ședințelor vorbeau *veneziano.*

Credea că, mergând prin bibliotecă, memoria o să-i revină, dar totul îi era în continuare complet străin. Nu-și amintea nici dacă *palazzo* fusese casa lui Merula cât timp trăise la Veneția: asta era o treabă pentru Archivio Storico, nu pentru poliție, care nu deținea date de acum mii de ani.

Trecând pe poarta verde, deschisă, și-a zis că locul îi era familiar, deși arăta la fel ca orice curte renascentistă din oraș, cu nelipsitele scări

exterioare care duceau spre primul etaj sau o fântână cu capac de metal. Îi plăcea aici, datorită sculpturilor bine păstrate, în siguranță încă în interiorul acestor ziduri. Perechi de îngeri grași sprijineau un blazon de familie pe care nu-l recunoștea. Aripile unora dintre îngeri aveau nevoie de reparații, dar restul sculpturilor erau intacte. Secolul paisprezece, ar fi zis el, cu o ghirlandă de flori sculptate de jur-împrejurul fântânii, chiar sub capacul de metal: era surprins că-și aducea foarte bine aminte tocmai de asta, din puținele lucruri pe care le văzuse acolo.

A pornit spre scara de care își amintea oarecum, cu balustrada ei mare de marmură presărată cu capete de lei, fiecare de mărimea unui ananas. A urcat scările, mângâind ușor creștetele a doi lei sculptați. În capul primei scări, a văzut o ușă și lângă ea o placă de alamă: *Biblioteca Merula.*

A pășit înăuntru, în aerul rece. La ora asta a după-amiezii, se făcuse deja destul de cald, iar el începuse să regrete haina de lână de pe el, însă acum simțea transpirația uscându-i-se pe spate.

În mica zonă de recepție, un tânăr cu o barbă de două zile, foarte la modă, stătea la un birou, cu o carte deschisă în fața lui. A ridicat privirea spre Brunetti și i-a zâmbit, iar când acesta s-a apropiat de birou, l-a întrebat:

— Pot să vă fiu de vreun ajutor?

Brunetti a scos legitimația din portofel și i-a arătat-o.

— Ah, desigur, a zis tânărul. Vreți să vorbiți cu *Dottoressa* Fabbiani, *Signore*? O găsiți sus.

— Nu pe-acolo e biblioteca? a întrebat Brunetti, arătând spre ușa din spatele tânărului.

— Acolo e colecția modernă. Cărțile rare sunt sus. Va trebui să urcați la etaj, a zis el, apoi a adăugat, văzând confuzia de pe fața lui Brunetti: Totul s-a schimbat pe-aici de-acum zece ani. Apoi, zâmbind: Cu mult timp înainte de a veni eu aici.

— Și la mult timp după ce am fost eu aici, a adăugat Brunetti și s-a întors spre scări.

În lipsa leilor, Brunetti și-a trecut mâna peste balustrada teșită, din marmură, lustruită de secole de folosință. La capătul scării, a dat de o ușă, cu o sonerie în dreapta ei. A sunat și, după ceva vreme, i-a deschis un bărbat cu câțiva ani mai tânăr decât el, îmbrăcat într-o jachetă albastru-închis, cu nasturi de cupru și croială militară. Era de statură medie, grosolan la trup, cu ochii albaștri, senini, și un nas subțire ușor înclinat într-o parte.

— Dumneavoastră sunteți *Commissario*? l-a întrebat.

— Da, i-a răspuns Brunetti, întinzându-i mâna. Guido Brunetti.

Bărbatul i-a strâns mâna scurt.

— Piero Sartor, s-a prezentat el.

A făcut un pas înapoi ca să-i permită lui Brunetti să intre în ceea ce arăta ca un chioșc de bilete dintr-o gară mică, de provincie. La stânga lui, un ghișeu de lemn, înalt până la brâu, pe el un calculator și două tăvițe de lemn, pentru documente. Niște rafturi montate pe roți, pe care erau cărți de când lumea, puse teancuri unele peste altele, se aflau în spatele ghișeului, lipite de perete.

Poate că era în sală un calculator, adică ceva ce nu găseai în biblioteci pe vremea studenției lui, dar mirosul era același. Cărțile vechi stârniseră dintotdeauna în Brunetti o nostalgie a secolelor pe care nu le trăise. Erau tipărite pe hârtie făcută din pânză veche, sfâșiată, bătută, înmuiată și bătută iar și transformată manual în fâșii care apoi erau legate și cusute de mână: atâta efort pentru a păstra în memorie cine suntem și ce gândim, medita Brunetti. Își aducea aminte cât de mult îi plăcea greutatea lor și felul în care le simțea la atingere, dar în primul rând își amintea mirosul acela uscat și plăcut, încercarea trecutului de a i se face cunoscut.

Bărbatul a închis ușa, întrerupându-i lui Brunetti reveria, și s-a întors spre el.

— Eu sunt paznicul. Eu am găsit cartea.

A încercat fără succes să nu se înfoaie de mândrie.

— Cartea ruptă?

— Da, domnule. Adică, am adus cartea jos, în sala de lectură și, când *Dottoressa* Fabbiani a deschis-o, a văzut că au fost tăiate câteva pagini din ea.

Mândria îi fusese înlocuită de indignare și ceva care semăna cu furia.

— Înțeleg, a zis Brunetti. Asta faceți în mod normal, aduceți cărți jos, la birou? a întrebat, curios să priceapă care erau responsabilitățile unui paznic în această instituție.

Presupunea că, tocmai pentru că era paznic, Sartor își permitea să vorbească atât de neobișnuit de relaxat cu poliția.

Privirea pe care i-a aruncat-o individul a fost atât de bruscă și de tăioasă, că ar fi putut la fel de bine să denote alarmă sau confuzie.

— Nu, domnule, dar era o carte pe care o citeam – bine, părți din ea – așa că am recunoscut-o imediat și mi-am zis că nu trebuie lăsată pe masă, a zis el, scuipând cuvintele. Cortés. Spaniolul ăla care s-a dus în America de Sud.

Sartor părea să nu știe cum să explice și a continuat ceva mai încet.

— Era atât de atras de cărțile pe care le citea, că m-a făcut și pe mine să fiu interesat, așa că m-am gândit că aș putea să arunc și eu o privire.

Curiozitatea lui Brunetti probabil că era vizibilă, pentru că Sartor a continuat:

— E american, dar vorbește italiană foarte bine – nici n-ai zice că nu e italian – și am început să tot stăm de vorbă dacă eram la birou și el aștepta să-i vină cărțile de sus, a zis, apoi s-a oprit, dar văzând expresia de pe chipul lui Brunetti, a continuat: Avem o pauză după-amiaza, dar eu nu fumez și nu beau cafea. Din cauza stomacului. Nu pot să le mai tolerez. Beau ceai verde, dar niciunul din barurile dimprejur nu vinde așa ceva, nu genul pe care îl beau eu.

Înainte ca Brunetti să-l întrebe de ce-i spunea toate astea, Sartor a zis:

— Așa că am o jumătate de oră liberă și nu prea ies, așa că am început să citesc. Unii oameni care vin aici să consulte cărți de specialitate menționează anumite cărți și câteodată încerc să le citesc.

Zâmbea nervos, ca și cum era conștient că încălca o barieră socială.

— În felul ăsta am ceva interesant să-i zic nevesti-mii când ajung acasă.

Lui Brunetti i-a plăcut întotdeauna în mod deosebit să afle lucruri surprinzătoare despre oameni: făceau și ziceau cele mai neobișnuite chestii, și bune, și rele.

Un coleg îi povestise la un moment dat că, după șaptesprezece ore de travaliu al soției care năștea primul copil, se săturase să mai asculte gemetele femeii, iar Brunetti se chinuise să reziste impulsului de a-l pocni peste ochi. S-a gândit la nevasta vecinului lui care dădea drumul mâței pe fereastra de la bucătărie în fiecare noapte și o lăsa să umble liberă pe acoperișurile din cartier, iar mâța venea în fiecare dimineață nu cu un șoarece în gură, ci cu un cârlig de rufe, un cadou nu cu mult diferit de povestea interesantă pe care Sartor o ducea în dar soției.

Brunetti, interesat de ce avea de zis, l-a întrebat:

— Hernán Cortés?

— Da, a răspuns Sartor. A cucerit orașul ăla din Mexic căruia îi ziceau Veneția Vestului. S-a oprit și a adăugat, temându-se probabil să nu-l ia Brunetti de prost: Așa îi spun europenii, nu mexicanii.

Brunetti i-a făcut semn din cap că a înțeles.

— A fost interesant, deși îi mulțumea întotdeauna lui Dumnezeu când omora mulți oameni: nu prea mi-a plăcut partea asta, dar îi scria regelui,

deci poate că trebuia să spună chestii din astea. Dar ce zicea despre țară și oameni era fascinant. Și nevesti-mii i-a plăcut.

Se uita la Brunetti, al cărui zâmbet aprobator acordat unui asemenea cititor era suficient să-l încurajeze să continue.

— Mi-a plăcut cât de diferite erau lucrurile față de cum sunt acum. Am citit o parte din carte și voiam s-o termin. Oricum, am recunoscut titlul – *Relación* – când am văzut-o în fața locului în care stă el de obicei și am adus-o sus pentru că m-am gândit că o astfel de carte n-ar trebui să stea aiurea pe-acolo.

Brunetti a presupus că acel „el” se referea la bărbatul care tăiase paginile din carte, așa că a întrebat:

— De ce ați adus-o jos, dacă el o citea?

— Riccardo, de la primul etaj, mi-a zis că l-a văzut coborând scările cât eram eu la masă. N-a făcut asta până atunci. Întotdeauna vine de îndată ce deschidem și stă până după-masă, a zis el, gândindu-se o clipă la ce spusese, apoi a adăugat, părând de-a dreptul îngrijorat: Nu știu ce face el la prânz, sper că nu mânca acolo. Apoi, ca și cum ar fi fost jenat de o asemenea mărturisire, a adăugat: Așa că m-am dus sus ca să văd dacă se întoarce.

— Și cum ați fi putut să vă dați seama de asta? l-a întrebat Brunetti cu sinceră curiozitate.

Sartor a zâmbit vag.

— Când lucrezi aici de-atâta timp, *Signore,* înveți să recunoști semnele. Nu tu creioane, nu tu markere, nu tu caiet de notițe. E greu de explicat, dar știu când au terminat pentru ziua respectivă. Și când nu.

— Și el terminase?

Paznicul a dat din cap, subliniindu-și spusele:

— Cărțile erau puse teanc în fața locului pe care-l ocupase. Lampa de pe biroul lui era stinsă. Așa că știam că n-avea de gând să se mai întoarcă. De-asta am dus cartea jos, la recepție.

— Era ceva neobișnuit?

— Pentru el, da. Întotdeauna strângea totul și ducea singur cartea la recepție.

— La ce oră a plecat?

— Nu știu exact ora, domnule. Eu m-am întors la două jumătate, iar el plecase.

— Și apoi?

— Cum am mai zis, când Riccardo mi-a spus că a plecat, m-am dus sus să mă asigur și să văd de cărți.

— E ceva ce faceți în mod normal? a întrebat Brunetti curios.

Paznicul păruse alarmat când îi pusese prima dată această întrebare.

De data asta, a răspuns cu ușurință.

— Nu chiar, domnule. Dar eu am fost atlet la viața mea – sunt omul care aduce cărțile la cititor și le duce înapoi pe rafturi – așa că pentru mine e un fel de automatism, a spus el, zâmbind natural și adăugând: Nu suport să văd cărțile stând aiurea pe mese, dacă nu e nimeni acolo care să le folosească.

— Înțeleg, a zis Brunetti. Continuați, vă rog.

— Am dus cărțile înapoi la biroul de împrumuturi. *Dottoressa* Fabbiani tocmai ieșise dintr-o ședință și, când a văzut volumul de Cortés, mi-a cerut să se uite la el; iar când l-a deschis, a văzut ce se întâmplase.

Apoi, vorbind mai încet, aproape ca și cum ar fi purtat o conversație cu sine, a zis:

— Nu pricep cum a făcut tipul chestia asta. De obicei sunt cel puțin două persoane în sală.

Brunetti i-a ignorat spusele și l-a întrebat:

— De ce a deschis *Dottoressa* Fabbiani exact cartea asta?

— A zis că era o carte pe care o citise la facultate și că-i plăcuseră mult desenele reprezentând orașul. A luat volumul și l-a deschis, a spus el, cugetând o clipă, apoi a continuat: A spus că era așa de mulțumită să-l revadă, după atâția ani!

Observând expresia de pe fața lui Brunetti, a zis:

— Să știți că oamenii care lucrează aici au asemenea sentimente față de cărți.

— Ați spus că, în mod normal, sunt cel puțin două persoane în sală, da? a întrebat Brunetti cu delicatețe.

Sartor a dat din cap că da:

— De obicei e o persoană, sau chiar două, care lucrează la ceva și mai e și un domn care citește din Părinții Bisericii, de vreo trei ani, domnule. Îi zicem Tertulian: asta e prima carte pe care a cerut-o de la raft și așa i-a rămas porecla. Vine aici în fiecare zi, așa că am cam început să ne bazăm pe el ca pe un paznic.

Brunetti s-a abținut să-l întrebe despre gusturile lui Tertulian în materie de lecturi. În schimb, a zâmbit și a zis:

— Da, pot să înțeleg.

— Ce, domnule?

— Că aveți încredere în cineva care vine aici de ani de zile ca să citească din Părinții Bisericii.

Bărbatul i-a zâmbit nervos, dându-și seama că tonul lui Brunetti sugera ceva anume.

— Poate că am fost neglijenți, a zis el.

Cum Brunetti nu i-a răspuns, a adăugat:

— În privința pazei, adică. Nu vin mulți oameni la bibliotecă și, după o vreme, cred că începem să-i tratăm ca pe niște cunoscuți. Așa că nu mai suntem atât de suspicioși.

— Periculos, și-a permis Brunetti să spună.

— Puțin spus, a zis o voce de femeie venind din spatele lui, iar când s-a întors a dat cu ochii de *Dottoressa* Fabbiani.

2.

Era înaltă și slabă și, la prima vedere, avea înfățișarea păsărilor cu picioroange care erau cândva atât de des întâlnite în *laguna.* Asemenea lor, avea părul argintiu, tăiat foarte scurt și, tot asemenea lor, când era în picioare, stătea aplecată în față, cu spinarea curbată, cu brațele la spate, cu o mână în jurul încheieturii celeilalte. La fel ca acele păsări, avea picioare lungi și tălpile late și negre.

Venea spre ei cu pași mari, dând drumul mâinii drepte și întinzându-i-o lui Brunetti să-l salute.

— Sunt Patrizia Fabbiani, a zis ea. Directorul acestei instituții.

— Regret faptul că trebuie să ne întâlnim în astfel de circumstanțe, *Dottoressa,* a zis Brunetti, revenind la modul de adresare protocolar, așa cum i se părea întotdeauna potrivit, până când își dădea seama cu ce fel de persoană avea de-a face.

— Piero, i-ai explicat tu domnului comisar ce s-a întâmplat? l-a întrebat pe paznic, adresându-i-se cu familiarul *tu,* dar nu ca și cum i s-ar fi adresat unui angajat, ci unui prieten.

— I-am zis că am dus cartea la ghișeu, dar că nu am observat că lipseau pagini, a răspuns el, fără să-i vorbească ei direct și, în felul acesta, nelăsându-i lui Brunetti posibilitatea de a descoperi dacă într-adevăr acesta era un loc în care toată lumea avea voie să i se adreseze directorului informal.

Poate că era ceva permis într-un magazin de pantofi, dar nu într-o bibliotecă.

— Și celelalte cărți pe care le citea? a întrebat-o Brunetti pe *Dottoressa.*

Ea a închis ochii și el și-o închipuia deschizând cărțile și văzând cotoarele de unde fuseseră tăiate pagini.

— Am cerut să fie aduse jos după ce am văzut că lipsesc pagini din prima. Mai erau trei. Dintr-una lipseau nouă foi.

Brunetti presupunea că făcuse asta fără să-și pună mănuși. Poate că orice bibliotecar, văzând cărți despre care bănuia că fuseseră vandalizate, nu se putea abține să le atingă, asemenea unui medic în fața unui picior sângerând.

— Cât de mare este pierderea? a întrebat, sperând să înțeleagă din răspunsul ei cam care era miza unei infracțiuni de felul acesta.

Oamenii fură lucruri pentru valoarea lor, dar valoarea e un termen complet relativ și Brunetti știa asta foarte bine, cu excepția cazului în care hoțul punea mâna pe bani. Valoarea unui obiect putea fi sentimentală sau influențată de prețul de pe piață. În cazul acesta, valoarea era dictată de raritatea cărții, starea ei și cât de căutată era de colecționari. Cum să pui preț pe frumusețe? Cât costă semnificația istorică? A aruncat o privire furișă spre cărțile de pe rafturile de lângă perete, dar numai pentru o clipă.

Ea l-a privit direct și el a văzut nu privirea unei păsări cu picioroange, ci ochii unei persoane inteligente care înțelegea complexitatea oricărui răspuns pe care l-ar fi putut da.

Directoarea a luat câteva foi de hârtie de pe masa de lângă ea.

— Am început să facem o listă de cărți pe care le-a consultat de când a venit aici, inclusiv cele pe care le-am văzut azi, a zis ea drept răspuns, ignorând cărțile de pe rafturile din spatele ei. După ce știm toate titlurile și le examinăm, ne vom face o idee dacă a mai luat și altceva.

— De cât timp vine aici?

— De trei săptămâni.

— Pot să văd cărțile pe care le-ați găsit? a întrebat Brunetti.

— Desigur, desigur, a răspuns ea.

S-a întors spre paznic și a zis:

— Piero, pune un semn pe ușă că am închis. Probleme tehnice.

S-a întors spre Brunetti cu un zâmbet amar.

— Presupun că e cât se poate de adevărat.

Lui Brunetti i s-a părut mai simplu să nu răspundă.

În timp ce Piero scria anunțul, *Dottoressa* Fabbiani l-a întrebat pe paznic.

— Mai e cineva în sala de lectură?

— Nu, singura persoană care a venit azi a fost Tertulian și a plecat.

A luat bucata de hârtie din spatele ghișeului și s-a dus spre ușa de la intrare.

— *Oddio*[1]*,* și-a zis în barbă *Dottoressa* Fabbiani. Am uitat complet de el. Aproape că face parte din peisaj.

A clătinat din cap exasperată de propria-i neglijență.

— Despre cine vorbiți? a întrebat Brunetti, curios să vadă dacă explicația ei se potrivea cu cea a paznicului.

— Vine aici să citească. O face de ani de zile, a răspuns ea. Citește tratate bisericești și e foarte politicos cu toată lumea.

— Înțeleg, a zis Brunetti, hotărându-se să ignore informația cel puțin pentru moment. Îmi puteți spune cum ajunge cineva să citească din colecția dumneavoastră?

— E foarte simplu, a răspuns ea, dând din cap afirmativ. Rezidenții trebuie să prezinte *carta d'identità* și o dovadă a domiciliului actual. Dacă nu au domiciliul în oraș și vor să consulte anumite cărți, atunci trebuie să ne dea o explicație scrisă privind proiectul de cercetare, să ne dea o scrisoare de recomandare de la o instituție academică sau de la altă bibliotecă și o formă de identificare.

— De unde știu că pot să facă cercetare aici?

Văzând confuzia de pe chipul ei, Brunetti și-a dat seama că formulase greșit întrebarea.

— Vreau să spun… de unde știu ce aveți în colecția dumneavoastră?

Era mult prea surprinsă ca să reușească să se prefacă.

— Totul e online. Nu trebuie decât să caute ce au nevoie.

— Evident, evident, a răspuns Brunetti, jenat că pusese o întrebare așa prostească.

— Sistemul e mult diferit față de cum era pe vremea când eram eu elev, a zis el, uitându-se împrejur. Totul e altfel.

— Ați mai fost aici? l-a întrebat ea, curioasă.

— De câteva ori, când eram la *liceo.*

— Ca să citiți ce?

— Istorie, în mare. Romanii; câteodată și grecii.

Apoi, simțind că era momentul să recunoască:

— Dar întotdeauna în traducere.

— Pentru cursuri? a întrebat ea.

— Câteodată, a zis Brunetti. Dar, de cele mai multe ori, pentru că-mi plăceau.

S-a uitat la Brunetti, a deschis gura ca și cum ar fi vrut să zică ceva, apoi s-a dus spre ceea ce Brunetti a socotit a fi spatele clădirii.

Brunetti și-a amintit de propria-i carieră universitară și de eternitățile pe care le petrecuse în biblioteci: să găsească un titlu într-un catalog de fișe, să completeze cererea de împrumut în duplicat (maximum trei cărți), să dea formularele bibliotecarei, să aștepte cărțile, să se ducă la ghișeu, să citească și să aducă înapoi cărțile la sfârșitul zilei. Își aducea aminte de bibliografii

și cum citea cu voracitate titlurile din ele în speranța că o să dea peste ceva care se potrivea cu subiectul pe care-l studia. Câteodată, un profesor menționa câteva surse pe care să le folosească, dar asta se întâmpla foarte rar; cei mai mulți dintre ei țineau doar pentru ei informațiile pe care le aveau, ca și cum credeau că, dacă le împărtășeau cu studenții, pierdeau controlul pentru totdeauna.

— Există vreun element comun în cărțile cerute de american? a zis Brunetti.

— Călătoriile. Exploratori venețieni din Lumea Nouă, a zis ea, răsfoind hârtiile. Cel puțin, acesta a fost subiectul solicitărilor lui inițiale. După două săptămâni, a început să ceară cărți ai căror autori nu erau venețieni și după aceea… a zis, oprindu-se ca să se uite pe hârtiile din mână. După aceea a început să ceară cărți de istorie naturală. Redevenind atentă la Brunetti, a adăugat: Sunt toate aici.

— Dar ce aveau în comun? a insistat Brunetti.

— Ilustrații, a răspuns ea, confirmând ceea ce el deja bănuise. Hărți, desene reprezentând păsări din zona noastră, făcute de exploratori sau de artiștii care au mers cu ei. Multe dintre ele sunt acuarele; făcute când au tipărit cărțile.

Ca și cum ar fi fost surprinsă de ce a spus, *Dottoressa* și-a ridicat mâna în care ținea hârtiile ca să-și acopere gura, și a închis ochii brusc.

— Ce s-a întâmplat? a întrebat Brunetti.

— Merian, a zis ea, făcându-l să fie total confuz.

A rămas perfect nemișcată un timp atât de lung, încât Brunetti se temea să nu aibă vreo criză. Apoi a văzut-o cum se relaxează: și-a lăsat mâna în jos și a deschis ochii.

— Vă simțiți bine? a întrebat-o el.

Ea i-a făcut semn că da.

— Ce s-a întâmplat? a întrebat din nou, atent să nu facă nicio mișcare spre ea.

— O carte.

— Care carte?

— O carte cu ilustrații făcute de o nemțoaică, a zis ea, pe un ton din ce în ce mai calm. Avem un exemplar. M-am temut că individul a pus mâna pe ea, dar – mi-am amintit – e împrumutată la o altă bibliotecă. A închis ochii și a șoptit: Slavă Domnului!

Brunetti a lăsat să treacă mult timp până a îndrăznit să întrebe:

— Aveți formularul lui de înscriere?

— Da, a răspuns ea, zâmbind, ca și cum era bucuroasă că fusese schimbat subiectul. E la mine în birou. O scrisoare de la universitatea lui în care e explicată tema cercetării, și o recomandare, plus o copie după pașaport.

S-a întors și a luat-o spre ieșire.

Ajunsă la ușă, a folosit o cartelă cu senzor pe care o purta pe un șnur prins la gât. Brunetti s-a dus după ea și a închis ușa în urma lor. Femeia l-a condus pe un coridor luminat artificial.

La capătul coridorului, altă ușă pentru care a folosit aceeași cartelă ca să intre într-o vastă încăpere ticsită de rafturi de cărți, aflate pe rânduri atât de apropiate unele de altele, că numai o singură persoană putea să treacă printre ele. Aici, înăuntru, mirosul era și mai puternic: Brunetti se întreba dacă oamenii care muncesc aici mai simt mirosul după o vreme. Imediat ce a intrat, *Dottoressa* a scos din buzunar o pereche de mănuși de bumbac. În timp ce și le punea în mâini, i-a zis:

— N-am avut timp să verific celelalte cărți pe care le-a consultat, ci doar pe cele pe care le-a lăsat azi pe masă. Unele dintre ele sunt aici. Putem să le verificăm acum.

S-a uitat peste hârtia de deasupra, apoi a luat-o la stânga și s-a dus la al treilea rând de rafturi. Părând că nici măcar nu se deranjează să se uite la cotoarele cărților, s-a oprit la jumătatea coridorului și a scos de pe raftul de jos o carte.

— Știți unde sunt toate cărțile? a întrebat el de la capătul șirului.

Ea s-a întors și a pus cartea pe o masă de lângă el. S-a aplecat spre un sertar, din care a scos încă o pereche de mănuși de bumbac și i le-a înmânat.

— Aproape. Sunt aici de șapte ani.

S-a uitat pe hârtie și, din nou, i-a făcut semn spre capătul rândului.

— Sunt sigură că am parcurs sute de kilometri printre rafturile astea.

Lui Brunetti îi aducea aminte de un ofițer de armată din Neapole pe care îl știa de când fusese trimis în misiune acolo și care, la un moment dat, i-a zis că, în cei douăzeci și șapte de ani de când era în serviciu, a mers cel puțin cincizeci de mii de kilometri, mult peste circumferința pământului. Văzând îndoiala evidentă de pe chipul lui Brunetti, i-a explicat că a socotit cei zece kilometri pe care îi făcea în fiecare zi ca să ajungă la muncă, timp de douăzeci și șapte de ani. Acum, Brunetti privea de-a lungul șirului de rafturi, încercând să-i estimeze lungimea. Cincizeci de metri? Mai mult?

A urmărit-o cam douăzeci de minute, mergând din încăpere în încăpere, umplându-i treptat brațele de cărți. Pe măsură ce trecea timpul, Brunetti își dădea seama că nu prea le mai simțea mirosul. La un moment dat, ea l-a condus lângă o masă și a descărcat cărțile din brațele lui, apoi a pornit din nou. A devenit propria lui Ariadnă, conducându-l prin labirintul de cărți, oprindu-se din când în când să îi mai depună câte una în brațe. Brunetti s-a rătăcit rapid: nu se putea orienta, decât dacă vreo fereastră avea vedere spre *Guidecca*; clădirile din apropiere pe care le vedea de la înălțimea ferestrelor nu-i dădeau niciun indiciu.

În cele din urmă, după ce i-a dat încă două cărți, a întors lista la prima pagină, semn pentru Brunetti că a terminat.

— Am putea să ne uităm la ele aici, a zis ea, conducându-l la masa pe care se aflau cărțile.

Brunetti a așteptat ca *Dottoressa* să-i ia și ultimele cărți din brațe și să le pună teancuri pe masă.

Stând în picioare lângă primul teanc, *Dottoressa* a luat cartea de deasupra și a deschis-o. Brunetti s-a mutat mai aproape și s-a uitat împreună cu ea la ultima foaie și la pagina de gardă. Ea a dat pagina și el a văzut, pe dreapta, pagina de titlu. Ilustrația de la începutul cărții lipsea, în locul ei rămânând doar o fâșie pe cotorul vertical și tare, indicând pagina lipsă. Deși fâșia nu arăta nici pe departe ca o rană, Brunetti nu se putea abține să nu simtă că această carte suferise.

A auzit-o oftând. A închis cartea și s-a întors să se uite în partea de jos a paginilor, căutând, fără doar și poate, părți lipsă din hârtia groasă. Cu mâini neîndemânatice din cauza mănușilor, a pus cartea pe masă, și-a scos mănușile și a început să se uite cu atenție prin ea, pagină cu pagină. Peste puțin timp, a dat peste altă pagină ruptă, apoi peste alta, apoi a ajuns la sfârșitul cărții.

A pus cartea deoparte, apoi a luat alta. Din nou, îi lipseau ilustrația, plus alte șapte pagini. A închis cartea și a așezat-o peste cealaltă. Când s-a aplecat ca să ia alt volum, Brunetti a văzut ceva picurând pe cotorul roșu din piele, culoarea transformându-se imediat din trandafirie în roșu-vișiniu. Cu cantul mâinii, a tamponat ușor pata.

— Suntem niște proști, a zis ea.

La cine s-o fi referit? s-a mirat el. Oamenii care au făcut chestia asta sau cei a căror neglijență au permis-o?

Au rămas unul lângă celălalt, până când ea a trecut prin toate celelalte cărți care, după numărătoarea lui, erau încă douăzeci și șase. Dintre toate, numai două nu aveau pagini tăiate.

A pus ultima carte deoparte și s-a aplecat, sprijinindu-se cu mâinile de marginile mesei.

— Sunt și câteva cărți lipsă.

Apoi, amintindu-i de felul în care oamenii refuzau adesea să accepte chiar și cele mai sigure diagnostice, a adăugat:

— Dar e posibil să fi fost puse pe alte rafturi decât trebuie.

— E posibil? a întrebat Brunetti.

Uitându-se la cărțile răspândite în fața ei, a zis:

— Dacă m-ați fi întrebat asta ieri, v-aș fi zis că nimic din toate astea nu e posibil.

— Ce lipsește? a întrebat el, perplex la sugestia că ar fi fost duse pe un raft greșit. Cărți pe care el le-a cerut?

— Nu, tocmai asta e ciudățenia. Dar sunt același tip de cărți de călătorie.

— Ce titluri? a insistat Brunetti, nu că ar fi crezut că exista vreo șansă să recunoască vreunul dintre ele.

— O traducere germană a cărții lui Ramusio, *Delle Navigationi et Viaggi,* și o ediție latină a volumului lui Montalboddo, *Paesi noua,* din 1508.

Îi vorbise ca unui bibliotecar sau arhivar, de parcă el ar fi cunoscut acele cărți și ar fi avut idee de valoarea lor. Văzând confuzia de pe fața lui, i-a zis:

— Montalboddo este o colecție de istorisiri ale mai multor călători. Ramusio a făcut la fel, a pus cap la cap o colecție de povestiri.

Brunetti și-a scos carnetul și a scris numele autorilor și ce înțelesese el din titlurile respective. Volume vechi de cinci sute de ani… cineva pur și simplu intrase aici și le luase cu el.

— *Dottoressa,* a zis el, întorcându-se la problema care trebuia rezolvată mai urgent. Aș vrea să-mi puneți la dispoziție informațiile pe care le aveți despre acest individ.

— Desigur, nicio problemă. Sper… sper… a început ea, dar a uitat ce voia să zică și s-a oprit.

— Vă rog să vă asigurați că nimeni altcineva nu atinge cărțile astea, i-a cerut Brunetti. O să vină oamenii mei aici în după-amiaza asta să le verifice de amprente. Dacă se ajunge la proces, o să avem nevoie de dovezi.

— Dacă? a întrebat ea. Dacă?

— Trebuie să-l găsim și să demonstrăm că el le-a luat.

— Dar știm deja că el le-a luat, a zis ea, uitându-se la Brunetti de parcă acesta ar fi luat-o brusc razna. E evident!

Brunetti nu a mai zis nimic. Ce părea evident era câteodată imposibil de demonstrat și ceea ce oamenii știau a fi adevărat de multe ori nu era de niciun ajutor unui judecător: nu fără dovezi. Nu voia să-i zică asta directoarei, în schimb, și-a luat o mină blândă și a făcut semn spre ușă.

A urmat-o pe coridor și s-au întors în biroul ei. Pe birou se afla un dosar albastru pe care ea i l-a înmânat fără niciun cuvânt, apoi s-a dus la una dintre cele trei ferestre care dădeau spre Redentore. El se gândea dacă o să poată cineva vreodată să restituie cărțile. Apoi Brunetti a deschis dosarul pe birou și a început să se uite peste documente.

Joseph Nickerson, născut în Michigan acum treizeci și șase de ani, domiciliat în prezent în Kansas. Cam atât reușea să afle din pașaportul lui; fotografia înfățișa un individ cu părul și ochii deschiși la culoare, cu nasul drept puțin cam prea mare pentru fața lui și cu o gropiță în barbă. Expresia de pe chip îi era neutră și relaxată, fața unui ins fără secrete, cineva lângă care puteai sta oricând în avion, în timpul unei curse scurte și cu care puteai sporovăi despre sport sau despre cât de urâtă e situația în Africa. Dar, gândea el, nu despre cărți vechi, de colecție.

Nickerson putea să fie un bărbat oarecare de origine anglo-saxonă sau nordică, putea foarte bine să-și schimbe înfățișarea punându-și o pereche de ochelari și să-și lase părul să crească și, eventual să-și lase barba să crească. Trăsăturile lui erau atât de puțin notabile, că ar fi fost dificil să-ți aduci aminte de ceva anume în legătură cu el, poate cu excepția unei vagi imagini a expresiei lui directe, cinstite.

Asta îi sugera lui Brunetti că insul era un profesionist și că avea acea calitate pe care numai oamenii foarte siguri pe ei o au: aparența unei onestități firești, înnăscute. Nu era omul care să se laude, care să spună despre ceva că ar fi greșit sau nu, dar felul lui de a se purta, încrederea pe care ți-o acorda, interesul lui autentic față de ceea ce aveai de zis și curiozitatea care îl împingea să afle mai multe despre tine îl făceau irezistibil, cu siguranță. Brunetti cunoscuse doi astfel de oameni și, chiar în timpul interogatoriului, nu era convins de adevărul pe care îl știa despre amândoi. De-a lungul timpului, a ajuns să considere această calitate un dar, așa cum sunt frumusețea extraordinară și inteligența. Pur și simplu, tipul avea acest dar, iar cei care-l aveau puteau să-l folosească în ce fel doreau.

Atingând ușor foaia într-un colț, a dat-o la stânga și a trecut la următoarea. Scrisoarea de recomandare venea de la rectorul Universității Kansas din Lawrence, Kansas, și în ea se zicea că Joseph Nickerson era asistent universitar la Catedra de Istorie Europeană, cu specializare în Istoria Comerțului Maritim și Mediteraneean, subiect despre care ținea un curs, și că domnia sa spera ca biblioteca să-i pună la dispoziție colecția sa. Numele rectorului era scris sub o iscălitură ilizibilă.

A luat scrisoarea de cele două colțuri de sus și a ținut-o în lumina care venea dinspre fereastră. Antetul era printat pe hârtie, poate la aceeași imprimantă la care fusese scoasă și scrisoarea. Ei bine, oricine putea să facă asta. Kansas, credea el, era undeva în mijlocul Americii; avea o vagă amintire că era la stânga statului Iowa sau cel puțin aproape de el, dar cu siguranță în mijloc. Istoria Comerțului Maritim și Mediteraneean?

— Va trebui să iau astea cu mine, a zis el, apoi a întrebat-o: Aveți cumva adresa lui sau un număr de telefon din Italia?

Dottoressa Fabbiani s-a întors, încetând să mai contemple biserica.

— Numai dacă e scrisă acolo. Nu solicităm o adresă decât de la rezidenții care folosesc colecția, a zis ea. Ce facem în continuare? a întrebat.

Brunetti a pus la loc hârtiile și a închis dosarul.

— Cum am zis și mai înainte, va veni o echipă să ia amprentele de pe cărți și de pe biroul la care a stat și apoi o să le comparăm cu cele din baza noastră de date.

— O ziceți ca și cum e o chestiune atât de banală!

— Este, a răspuns Brunetti.

— Pentru mine, e ca și cum ar fi ceva desprins din Vestul Sălbatic. De ce nu suntem informați despre astfel de persoane? De ce nu primim fotografiile lor ca să ne putem proteja? a întrebat ea, nu cu furie, ci cu surprindere.

— Nu am nici cea mai vagă idee, i-a răspuns Brunetti. Poate pentru că bibliotecile jefuite nu vor să se știe.

— Cum așa?

— Nu aveți donatori? Investitori?

Femeia s-a oprit în loc, iar el s-a uitat la ea cum începea să pună lucrurile cap la cap. În cele din urmă, *Dottoressa* a zis:

— Avem trei, dar numai cel privat contează. Restul de bani vin de la fundații.

— Și cum ar reacționa donatorul privat?

— Dacă ar afla că am lăsat să se întâmple așa ceva? a zis ea, apoi a ridicat o mână și, pentru o clipă, a închis ochii.

A tras adânc aer în piept, încercând să se întărească în fața adevărului, și a zis:

— Două din cărți îi aparțin acestui donator.

— Aparțineau.

Femeia a rămas o vreme cu ochii pironiți la modelul din pardoseală, apoi și-a ridicat privirea spre el, zicând:

— Făceau parte dintr-o donație de mari proporții. Cred că sunt zece ani de-atunci.

— Ce cărți au fost donate?

Nu trebuia decât să le numească, iar el își dădea seama că femeia se străduia din răsputeri. A deschis gura, dar n-a reușit să scoată un sunet. În schimb, s-a uitat iar la pardoseală, apoi înapoi la el.

— Una dintre cărți e printre cele care lipsesc. Din cealaltă lipsesc nouă pagini, a reușit ea să adauge.

Apoi, înainte ca el să apuce să întrebe de unde le știa proveniența, ea a zis din nou:

— Numele familiei este în nomenclatorul central al catalogului.

— Care e? a întrebat Brunetti.

— Morosini-Albani. Apoi a adăugat: Ei ne-au dat volumul din Ramusio.

Brunetti a încercat cât a putut să-și ascundă uimirea. Faptul că un membru al acestei familii era un binefăcător, indiferent al cui, era o surpriză de proporții – ba chiar un șoc – pentru orice venețian. Deși ramura principală a familiei dăduse orașului cel puțin patru dogi, dintr-o altă ramură genealogică nu făcuseră parte decât negustori și bancheri. În timp ce o ramură a familiei era la conducere, cealaltă acumula averi, o divizare care a durat – dacă Brunetti își aducea bine aminte – până la domnia ultimului doge Morosini, cândva, în secolul al șaptesprezecelea.

Ramura Albani se ascunsese, într-o anumită măsură, retrăgându-se în *palazzo*-ul lor – pe care aleseseră să-l construiască nu pe *Canal Grande,* ci într-o parte a orașului unde terenul era mai ieftin – și au continuat să-și dezvolte pasiunea familiei de a acumula averi. Actuala contesă, o văduvă cu trei copii vitregi cu care era în război, era prietenă cu soacra lui. *Contessa* Falier învățase la o școală catolică privată unde fusese colegă cu *Contessa* Morosini-Albani, la vremea aceea doar fiica cea mai mică a unui prinț sicilian care-și îngropase averea în jocuri de noroc, astfel că taxele școlare

ale fetei erau plătite de o mătușă necăsătorită. Mult mai târziu, s-a căsătorit cu moștenitorul averii Morosini-Albani, primind astfel și titlul lui, mai mic decât al ei, și pe cei trei copii din căsnicia lui anterioară. Brunetti o întâlnise de câteva ori la cină acasă la părinții Paolei, făcuseră cunoștință și stătuse de vorbă cu ea, rămânând cu impresia că era o femeie foarte educată, inteligentă și foarte citită.

— Cine v-a dat cărțile?

— *Contessa,* i-a răspuns ea.

Ca mulți străini – și oricine nu era născut în Veneția era la fel de străin –, *Contessa* Morosini-Albani se hotărâse să devină mai venețiană decât venețienii. Răposatul ei soț fusese membru al celebrului *Club dei Nobili*, unde se ducea să-și fumeze trabucurile și să citească *Il Giornale* în timp ce mormăia chestii vagi despre lipsa de respect față de oamenii cu statut. Ea, la rândul ei, se alăturase diverselor comitete și comisii de salvare a unora și altora, de protejare a nu știu cui sau a nu știu ce, era nelipsită de la premierele de la Teatrul La Fenice și scria frenetic și constant scrisori către *Il Gazzettino.* Ideea că familia asta donase ceva, ca să nu mai vorbim de cărți scumpe și rare, era dincolo de imaginația lui Brunetti. Cei din familia Morosini-Albani erau, sau fuseseră dintotdeauna, inși care păstrau, nu dădeau averi; viața nu-i demonstrase lui Brunetti decât arareori că oamenii aveau capacitatea de a se schimba într-o manieră profundă.

Dar, gândea Brunetti, în cele din urmă, era siciliană, și sicilienii sunt legendari pentru cât sunt de cheltuitori, în cel mai bun și mai prost sens cu putință. Se zicea despre copiii ei vitregi că erau nerecunoscători și inutili, așa că poate *Contessa* se hotărâse să le facă în ciudă și să doneze cărțile înainte să pună ei mâna pe ele. *Contessa* Falier ar fi putut să știe mai multe.

— Aveți idee cam cum ar putea reacționa *Contessa* la vestea asta?

Dottoressa Fabbiani și-a încrucișat brațele și s-a rezemat iar de pervaz, cu picioarele drepte și tălpile aliniate frumos una lângă cealaltă, exact așa cum și le țineau păsările acelea.

— Presupun că depinde de cât de neglijenți vom părea în fața ei.

— Părerea mea e că individul e un profesionist și face chestia asta la comanda cuiva.

Îi spusese lucrul ăsta ca să-i sugereze că poate neglijența nu fusese un factor major.

— Probabil că lucrează pentru niște colecționari care caută anumite artefacte, iar el le face rost de ele.

Ea a pufnit:

— Mda, măcar n-ați zis că le „procură”.

— Ar fi fost prea mult, zic eu, a răspuns Brunetti, având în vedere slujba mea.

A riscat, zâmbindu-i.

— Donează și bani bibliotecii? a întrebat el, fără să se mai deranjeze să pomenească numele contesei.

— O sută de mii de euro pe an.

Morosini-Albani? Când și-a revenit din șoc suficient încât să poată vorbi, Brunetti a întrebat:

— Cât de importantă este această donație pentru dumneavoastră?

— Primim fonduri anuale de la primărie și de la prefectură și de la guvernul central, dar de-abia ne ajung să ne acoperim cheltuielile de funcționare. Ce primim de la donatori ne permite să facem achiziții și restaurări.

— Ați spus că v-a donat și cărți. Mai sunt și altele?

Și-a întors capul, nevrând să-i răspundă la întrebare; dar negăsind nimic la care să se uite, și-a întors privirea spre Brunetti.

— Da. A fost o donație substanțială. Sunt sigură că a fost ideea ei: soțul ei era… ei bine, un Morosini-Albani.

După ceva timp, a zis:

— Ne-a promis că ne dă și restul bibliotecii ei, apoi a adăugat, aproape în șoaptă: Familia ei a fost printre primii donatori ai lui Minuzio.

Ceva a oprit-o să mai continue; poate superstiția. Ca și cum dacă vorbea despre acest fapt, el nu s-ar mai fi întâmplat și atunci biblioteca risca să piardă numeroasele cărți ale familiei, venite din cele mai mari tiparnițe, din cele mai mari orașe culturale.

Pe vremea când Brunetti încă mai era un elev leneș, mama lui îl tot îndemna să se dea jos din pat spunându-i că fiecare nouă zi îi va oferi câte o minunată surpriză. Poate că mama nu avusese în minte generozitatea familiei Morosini-Albani, dar cu siguranță avusese dreptate.

— Nu vă faceți griji, *Dottoressa.* Ceea ce-mi spuneți va rămâne între noi doi.

— Colecția lor este… vastă, a zis ușurată directoarea, apoi, ca și cum ar fi vrut să clarifice ceea ce spusese, a adăugat: *Contessa* este singura din familie care înțelege valoarea reală a cărților și care le apreciază. Nu știu de unde a învățat – n-am avut niciodată curajul s-o întreb –, dar știe multe

despre cărțile publicate în primii ani și despre poligrafie și despre conservare.

A ridicat o mână, făcând un gest larg, cuprinzător, ca și cum ar fi vrut, poate, să surprindă întreg arsenalul de calități ale contesei, apoi s-a oprit pentru o vreme, ca și cum nu era sigură că putea să-i încredințeze atât de multe informații lui Brunetti.

— I-am cerut de mai multe ori părerea despre conservare. Apoi, cu o generozitate pe care Brunetti o vedea adesea la cercetători, ea a zis: Are acel dar, acea intuiție.

— „Intuiție”? a întrebat el.

Ea a zâmbit.

— Poate că „dragoste” e un cuvânt mai bun. Așa cum v-am mai spus, ni le-a promis nouă.

— Promis?

Femeia a aruncat o privire prin birou.

— După toate astea, a început ea, ca și cum pe-acolo călcaseră vandalii, lăsând în urmă numai distrugere, n-o să mai aibă niciodată încredere în noi.

— Nu i s-ar fi putut întâmpla și ei, la ea acasă?

— Vreți să spuneți că cineva ar fi putut s-o păcălească?

— Da, a răspuns Brunetti.

— Nu-mi imaginez că cineva ar putea s-o păcălească să renunțe la ceva de bunăvoie, a zis ea.

3.

Brunetti a zâmbit, ca să arate că e amuzat de remarca făcută și care era cu siguranță adevărată, pentru că oglindea, mai mult sau mai puțin, propria lui părere despre *Contessa.* Gândindu-se mai bine însă, și-a dat seama că *Dottoressa* Fabbiani își exprima aprecierea sinceră față de ferocitatea contesei, un cuvânt care îi venise în minte când căuta un termen care să-i definească personalitatea. Deși, de-a lungul anilor, o întâlnise doar de cinci sau șase ori, ea era atât de des subiect de conversație între soție și mama ei, încât îi făcuse impresia unei femei cu păreri exagerat de puternice și care – ceva ce admirase dintotdeauna – excela și în mizantropie. Și mai admirabil, părea să fie o mizantropă democrată, împărțindu-și disprețul în mod egal între Biserică și Stat, Dreapta și Stânga. Paola o adora și mama ei o considera o prietenă apropiată, o dovadă în plus pentru democrația inerentă a femeilor.

— *Dottoressa*, trebuie să vă mărturisesc următoarele două lucruri, a zis el, sperând ca astfel să reușească să se concentreze amândoi la situația cu care se confruntau.

Ea l-a privit oarecum alarmată, dar n-a zis nimic.

— Întâi trebuie să-mi mărturisesc ignoranța cu privire la valoarea monetară a cărților lipsă și la piața de desfacere pentru paginile care au fost luate.

S-a oprit, dar ea n-avea nimic de zis.

— Ca urmare, cred că ar fi mai bine ca acest caz să fie trimis la divizia Furturi de Artă, dar ei sunt în Roma și…

— Și au probleme mult mai mari cu care să-și bată capul? a completat ea.

Niciunul dintre ei nu a crezut de cuviință să comenteze cu privire la explozia de jafuri din case, biserici, biblioteci și muzee – până și din biblioteca Ministerului Agriculturii – care se produsese în ultimii ani. Brunetti citea cu regularitate circularele de la poliția Furturilor de Artă și de la Interpol, în care erau anunțate furturi majore și nu doar de tablouri și statui, ci și de manuscrise și cărți, fie volume întregi, fie pagini din ele. Pentru noii vandali ai cărților, orice era permis, dacă îi lăsai liberi printre cele mai vechi colecții din Europa.

— Câte volume aveți aici, *Dottoressa*? a întrebat el.

Ea a înclinat capul într-o parte, gândindu-se la întrebarea lui.

— Colecția mare are în totalitate în jur de treizeci de mii de volume, din care cele mai multe sunt jos, în colecția obișnuită. Aici sus, a zis ea, făcând un semn cu mâna spre camerele din spatele lui Brunetti, avem cam opt mii de volume; colecția de manuscrise conține încă două sute.

— Altceva?

— Mai avem o colecție de miniaturi persane: un negustor le-a adus cu el din Iran la finalul secolului trecut. Dacă vrea cineva să le vadă, trebuie ca un membru al personalului nostru să stea cu persoana respectivă.

Asta i-a adus aminte că cineva a stat cu *Dottor* Nickerson cel puțin o parte din timpul pe care și-l petrecuse în bibliotecă, poate chiar o bună parte din el.

— Bărbatul acesta căruia îi ziceți Tertulian. Aveți înregistrarea lui la dosar?

— Ce treabă aveți cu el? a întrebat ea, pe un ton protector.

— Aș vrea să stau de vorbă cu el. Ați zis că vine aici de atâta vreme, că aproape că face parte din personal. Dacă e adevărat, atunci e posibil să fi văzut ceva care să i se pară neobișnuit.

— Nu văd ce rost ar avea, a insistat ea.

Brunetti începuse să se satură să mai joace rolul polițistului bun.

— *Dottoressa,* nu sunt convins că magistratul care va ancheta cazul va considera la fel.

— Ce vreți să spuneți cu asta? a întrebat ea, pe un ton mai aspru.

— Că un judecător va emite un ordin prin care va cere să ne furnizați numele lui și orice informație care ne-ar ajuta să-l localizăm.

Apoi, înainte să apuce ea să protesteze, el a adăugat:

— Suntem într-o bibliotecă, *Dottoressa,* nu într-o clinică medicală sau vreo biserică. Numele și adresa lui nu sunt informații protejate; există posibilitatea clară ca el să fi fost martor la o infracțiune. Singura modalitate prin care putem afla este să stăm de vorbă cu el.

— Cred că s-ar putea să… a început ea, apoi s-a oprit, căutându-și cuvintele. S-ar putea să-i fie greu să vorbească.

— De ce? a întrebat Brunetti, acum cu mai multă blândețe.

— Are probleme.

— Cum ar fi?

De data asta, Brunetti a făcut apel la nesfârșita răbdare care este necesară ca să-i lași pe oameni să zică ceea ce nu prea erau dispuși să zică.

O privea în timp ce ea cântărea în minte cât de multe să-i dezvăluie.

— E posibil să fi fost preot cândva sau cel puțin să fi fost la seminar.

Asta explica interesul bărbatului să-l studieze pe Tertulian, s-a gândit Brunetti.

— E posibil să fi fost? a întrebat el.

Ea i-a aruncat o privire confuză, la care el a adăugat:

— S-a hotărât să nu se mai facă preot sau și-a întrerupt studiile în urma cărora s-ar fi făcut preot? Ori a fost forțat s-o facă?

— Nu știu, i-a răspuns directoarea. Nu mi-am permis să-l întreb așa ceva.

— Dar aveți vreo idee? a întrebat el, cu senzorii activați de tulburarea cu care-i vorbise directoarea.

— De ce vorbim despre el? a vrut ea să știe. N-a făcut altceva decât să vină aici și să citească. Asta nu e o infracțiune.

— Dar să vezi cum se comite o infracțiune în timp ce stai și citești și să nu raportezi este o infracțiune, i-a răspuns Brunetti, manipulând adevărul în favoarea sa.

— E un om cumsecade, a insistat ea.

El știa din propria-i experiență că oamenii cumsecade nu sunt în mod necesar și cei mai curajoși, și nici că vor neapărat să se implice în viețile altora.

Brunetti citise acum mulți ani ceva de teologul respectiv – știa că fusese om al legii și bănuia că era african de origine – și și-a adus aminte că nu-i plăcuse deloc. Nu întâlnise pe nimeni care să se opună cu atâta aplomb ideii de plăcere ca Tertulian și nici nu avea o părere foarte bună despre viață, în general. Imaginați-vă persoana care ar vrea să-l citească pe Tertulian.

— Îmi arătați dosarul lui? a întrebat el, refuzând să i se distragă atenția.

— Chiar trebuie să vorbiți cu el? a întrebat ea, la rândul ei.

— Da, i-a răspuns Brunetti.

— Numele lui este Aldo Franchini și locuiește în Castello, spre capătul străzii Garibaldi.

Brunetti și-a scos carnetul și a notat numele și locul, apoi i-a aruncat o privire piezișă, părându-i-se interesant că știe unde locuiește.

— Cât de bine îl cunoașteți?

— Nu foarte bine, a zis ea, ducându-se în spatele biroului, ca să se așeze.

I-a făcut semn lui Brunetti către un scaun, s-a așezat și ea, sperând că asta va calma lucrurile între ei.

— Dar îl cunosc pe fratele lui mai mic, care a fost la școală cu mine. M-a sunat acum vreo trei ani. Mi-a zis că fratele lui s-a mutat înapoi în oraș. Că-și pierduse slujba din cauza unor neplăceri cu directorul, ceea ce însemna că nu putea primi o scrisoare de recomandare. Voia să vină aici să citească, și fratele lui m-a rugat să fiu de acord, chiar dacă-și pierduse slujba.

— Și ce lucrase?

— Preda teologia la o școală privată de băieți din Vicenza.

— Teologie? a întrebat Brunetti.

Directoarea i-a aruncat o privire rece și i-a zis:

— Era preot pe vremea aceea.

De data asta, părea mai sigură pe ce spunea decât prima dată.

— Pe vremea aceea?

— Nu am considerat că e treaba mea, a spus ea, deși fără acea atitudine condescendentă pe care ar fi avut-o alți oameni.

— Ce-ați făcut?

— I-am zis că dacă fratele lui are domiciliul aici, atunci nu mai are nevoie de scrisoare: tot ce trebuia să facă era să vină cu actele doveditoare și să depună un formular pentru o legitimație de cititor.

— N-ați vrut să știți ce-a făcut? a insistat Brunetti.

Ea i-a ignorat întrebarea.

— Dacă vrea să citească, e dreptul lui. Nimic altceva în legătură cu el nu mă privește.

— Fratele lui a zis ceva despre el?

— Asta face parte din treaba dumneavoastră polițienească? a întrebat ea. Sau pur și simplu vreți să știți?

— Orice om care l-a citit pe Tertulian mă interesează, a spus Brunetti, zicându-i doar o parte din adevăr și zâmbind în tot acest timp.

— Mi-a zis că fratele lui este un cititor avid și că are nevoie să găsească undeva cărțile astea.

Directoarea părea să se înmoaie, adăugând cu voce ceva mai domoală:

— Și mi-a mai zis că lectura avea să-l ajute.

— Nu l-ați întrebat de ce avea nevoie fratele lui de ajutor? a întrebat-o Brunetti, deși se îndoia că ea ar fi făcut așa ceva.

Femeia i-a zâmbit pentru prima dată și orice asemănare cu pasărea a dispărut: a devenit o femeie înaltă cu un chip inteligent și blând.

— Cred că ar fi vrut să-l întreb, dar n-am făcut-o. Cuvântul lui era suficient pentru mine.

— În tot acest timp, cât a fost prezent aici, ați aflat ceva despre el?

— Nu, nu tocmai. Citise Augustin, Ieronim, Maxim Mărturisitorul, dar a început prin a-l citi pe Tertulian, așa că i-am pus numele ăsta.

— De ce-ați fi făcut așa ceva?

— Bibliotecarii sunt… a început ea, apoi s-a oprit o clipă să se gândească, după care a continuat: Bibliotecarii sunt oameni neobișnuiți.

Brunetti era cu siguranță dispus s-o creadă pe cuvânt.

— E primul om de care ne amintim cu toții care să fi cerut vreodată Tertulian și care chiar să stea să-l și citească. Și nici măcar pentru vreun curs universitar, ci pentru că era cu adevărat interesat de carte.

În fiecare cuvânt se simțea aprecierea ei față de acel individ.

— Cât de mult ați avut dumneavoastră personal de-a face cu el?

— După o vreme, începuserăm să ne salutăm și, din când în când, îl întrebam ce citește.

— Și cum vi se părea când stăteați de vorbă cu el?

Ea a zâmbit, dar de data asta Brunetti și-a dat seama că zâmbetul însemna că răspunsul ei n-avea să fie unul serios.

— Mă întrebați dacă am avut impresia că e ceva în neregulă cu el?

— Păi, având în vedere ce citea…

Directoarea a râs.

— Da, în ziua de azi, oamenii ăștia ne par niște nebuni, dar poate că el spera să găsească…

— Răspunsuri?

Ea a ridicat ambele mâini, ca și cum i-ar fi respins încercarea de a-i pune cuvinte în gură, apoi a zis:

— Nu știu ce-ar mai putea să ne ofere astăzi Părinții Bisericii. Alinare, poate.

— Vreți să spuneți ce pot oferi unei religii muribunde? Sau din partea ei?

Ea a privit îndelung suprafața biroului și apoi și-a ridicat din nou privirea spre el, spunând:

— Cam la asta se rezumă, nu-i așa?

— Statistic, da, i-a răspuns Brunetti.

Nu era niciodată convins de propriile lui sentimente în privința asta, dar bănuia că regretă starea lucrurilor.

— E posibil ca în curând să nu mai aibă nimic de lucru, a adăugat el. Apoi a clarificat: Preoții, călugărițele, episcopii.

— Nu cred că se va întâmpla atât de repede, a zis ea.

— Nu, probabil că nu, a fost de acord Brunetti.

Apoi, ca să schimbe atmosfera care se crease, a zis:

— Puteți să lăsați cărțile pe masă, vă rog?

— Ce trebuie să facă oamenii dumneavoastră? Să pună pudră neagră pe ele?

Frica ei era evidentă.

— Asta se întâmplă doar la televizor. Acum se folosesc lasere, doar aruncă o lumină pe pagini și apoi fac o poză. Nu strică hârtia în niciun fel.

O vedea cât de greu îi era să-l creadă, așa cum ar fi fost pentru oricine a crescut cu serialele și filmele de televiziune care îi prezentau pe tehnicieni cu pensulele și pudrele lor negre.

— Credeți-mă când vă zic că nu ajunge nimic pe hârtie. Puteți să fiți în încăpere când o să-și facă treaba, dacă vreți, și vă promit că vor purta mănuși.

— Când vor veni?

— Ar trebui să ajungă astăzi.

Ea a deschis un sertar din birou și și-a scos de acolo cardul. El l-a băgat în buzunar fără se uite la el, i-a mulțumit și i-a întins mâna.

— Asta e tot? a întrebat ea, în timp mâinile.

— Pentru moment, a zis el și a părăsit biblioteca.

4.

Pe drum înapoi, s-a oprit la *Questura* și, în sfârșit, și-a luat cafeaua, dar a băut-o fără niciun chef, știind că nu era decât o tactică de amânare, și nu o plăcere. Când a intrat, s-a hotărât să se ducă direct să-i raporteze lui *Vice-Questore* ce se întâmplase la bibliotecă. Urcând scările către biroul superiorului lui, s-a gândit la o poveste, cu siguranță apocrifă, pe care o auzise cândva despre o vedetă americană de cinema – să fi fost Jean Harlow? Se zicea că, atunci când i s-a oferit în dar de ziua ei o carte, ea a desfăcut-o și s-a uitat la ea și a zis: „O carte? Am o carte".

La fel era și *Vice-Questore* Giuseppe Patta, era convins de asta.

Când a pășit în micul birou unde stătea de obicei *Signorina* Elettra, a văzut scaunul ei gol și computerul închis. În ultimele săptămâni, lipsise adesea de la birou. *Vice-Questore* Patta, care era superiorul ei direct, fie nu observase, fie – ceea ce era mai probabil – îi era frică să întrebe. De vreme ce nu era secretara lui, Brunetti s-a gândit că nu era treaba lui să întrebe, așa că n-a zis nimic. De data asta, absența ei însemna că era expus toanelor lui Patta fără să aibă cine să-i spună la ce să se aștepte. Era curajos sau laș? Brunetti s-a dus la ușă și a bătut.

— *Avanti,* a auzit el și a intrat.

Dottor Giuseppe Patta, cea mai de preț floare a bărbăției palermitane, stătea la biroul lui, ocupat să-și împăturească batista și s-o bage în buzunarul de la haină. Brunetti era bucuros să vadă că batista era albă – din in, probabil – și albită în clor până căpătase culoarea oaselor de dinozaur din Gobi, uniforma judecătorilor lui Dumnezeu, primul dinte al unui copil. Patta nu ar fi niciodată de acord să se îmbrace după moda timpului, s-ar lăsa mai degrabă târât pe străzi, decât să-și pună în buzunarul de la piept o batistă colorată. Când venea vorba de unele lucruri, mai ales cele legate de modă, Patta era un ins neînduplecat; era o onoare să fii în aceeași încăpere cu el.

— *Buon giorno, Vice-Questore,* a zis Brunetti, rezistând impulsului de a-l trage de zuluful din frunte.

Patta și-a mai aranjat batista o ultimă dată și și-a îndreptat atenția spre Brunetti.

— E important? l-a întrebat.

— S-ar putea să fie, *Dottore,* i-a zis Brunetti cu lejeritate. M-am gândit că ar trebui să aflați înainte să apară în presă, că sunt sigur că așa se va întâmpla.

Nici dacă îi luă foc batista, Patta n-ar fi fost mai incitat.

— Ce s-a întâmplat?

Expresia lui de ușoară nemulțumire s-a schimbat brusc într-una de apărător al nației.

— Am primit un telefon de la Biblioteca Merula prin care ni se semnala o combinație de furt și vandalism.

— Deci despre ce e vorba, furt sau vandalism?

— Cineva a tăiat pagini din mai bine de douăzeci de cărți, *Dottore.* Și sunt și cărți care lipsesc, probabil furate.

— De ce-ar face cineva așa ceva? a întrebat Patta.

Brunetti a zis în șoaptă o rugăciune către Sfânta Monica, acel simbol al răbdării. Ea era și sfânta ocrotitoare a celor abuzați, așa că Brunetti putea s-o invoce pentru oricare din rolurile ei, depinzând de ferocitatea comportamentului lui Patta.

— Cărțile, ca și paginile din cărți rare, sunt foarte populare printre colecționari, domnule, și au o anumită valoare.

— Cine e făptașul?

— Cărțile au fost toate folosite de un oarecare doctor Joseph Nickerson, care a venit aici cu o scrisoare de recomandare de la Universitatea din Kansas și care a prezentat la bibliotecă un pașaport american ca formă de legitimare.

— Pașaportul e valabil?

— Încă nu i-am contactat pe americani, *Vice-Questore.*

Brunetti s-a uitat la ceas și și-a dat seama că era inutil să încerce să mai facă ceva în ziua aceea.

Patta i-a aruncat o privire și i-a zis:

— Mie mi se pare că nu prea ai făcut mare lucru, Brunetti.

Brunetti a apelat din nou la Sfânta Monica.

— Abia m-am întors și voiam să aflați care este situația, pentru cazul în care aveți de-a face cu presa.

— De ce să am de-a face cu presa? a întrebat Patta, ca și cum putea să-l citească pe Brunetti că îi ascunde cu bună știință ceva ce-ar trebui să știe.

— Unul dintre binefăcătorii bibliotecii este *Contessa* Morosini-Albani. De fapt, ea a fost cea care a donat cel puțin una dintre cărțile care lipsesc.

Cei de la bibliotecă sunt îngrijorați de reacția domniei sale.

— Probabil că va lua înapoi tot ce le-a donat până acum. Asta ar face orice persoană cu scaun la cap.

Cu siguranță, suna a ceva ce-ar fi făcut Pafta, deși Brunetti avea nevoie de mai mult decât ajutorul sfinților ca să creadă că vicechestorul ar dona vreodată vreo carte unei biblioteci.

Apoi, din senin, Patta l-a întrebat:

— Asta voiai să spui când ai zis de presă? Că o să fie interesați de ea?

— Cred că e posibil, domnule. Familia ei e foarte cunoscută în oraș și apetitul presei este cu siguranță trezit de fiul ei vitreg.

Patta era extrem de încruntat în timp ce relua în minte remarca lui Brunetti, căutând să găsească în ea un dram de critică la adresa ordinelor superiorilor. Brunetti își șterse orice urmă de emoție de pe chip și rămase atent, neutru, așteptând răspunsul superiorului lui.

— Te referi la Gianni? a întrebat Patta.

— Da, domnule.

Brunetti îl privea în timp ce Patta, care, când venea vorba de scandaluri de orice fel, având o memorie elefantină, trecea în revistă titluri de ziare și fotografii care umpluseră tabloidele ani de zile. Preferatul lui Brunetti fusese acel *„Gianni paga i danni*" pentru că numele lui rima cu cuvântul daune – fiind vorba de daunele pe care trebuise să le plătească pentru distrugerea unui echipament de sonorizare al unei trupe dintr-un club din Lignano, care nu-i fusese pe plac. Apoi apăruse titlul *„Nobile ignobile*" în urma arestării lui pentru furt din magazinul unui dealer de antichități din Milano, și *„No account Count",* deliciosul titlu din presa britanică, după ce fusese prins încercând să fure dintr-un magazin de pe New Bond Street. Dacă își aducea bine aminte Brunetti, tipul fusese atașat pe lângă ambasada Italiei la vremea respectivă, așa că n-a putut fi arestat, ci doar declarat *persona non-grata* și expulzat din Anglia.

Deși Gianni nu era, în niciun fel, cel puțin nu din ce știa Brunetti, implicat în jaful de la bibliotecă, simpla menționare a numelui familiei ar fi fost de-ajuns ca să acționeze asupra presei ca Miracolul de la San Gennaro: scutură bine, și sângele curge din nou proaspăt. Tânărul bărbat – care nu mai era nici așa tânăr și nici cine știe ce bărbat – fusese atât de prezent în presa italiană, că orice combinație, indiferent cât de accidentală, a numelui lui cu o fărădelege de orice fel avea să devină rapid titlu de ziar; *Contessa*

nu voia nici în ruptul capului să-și vadă numele familiei expus în astfel de circumstanțe.

— Crezi că…? a început Patta.

Brunetti a așteptat, dar superiorul lui a lăsat întrebarea în aer.

Patta și-a îndreptat atenția în altă parte și Brunetti a văzut exact momentul în care vicechestorul și-a amintit că Brunetti, prin virtutea mariajului lui, se insinuase printre nobili.

— O cunoști? l-a întrebat Patta.

— Pe *Contessa*?

— Păi, despre cine altcineva vorbim noi aici?

Brunetti, în loc să-l corecteze, s-a mulțumit să-i zică:

— Ne-am întâlnit de câteva ori, dar nu pot să spun că o cunosc.

— Dar cine?

— Cine o cunoaște?

— Da.

— Soția mea și soacra mea, i-a răspuns Brunetti, fără nicio tragere de inimă.

— Crezi că vreuna dintre ele ar fi dispusă să vorbească cu ea?

— Despre ce?

Patta a închis ochii și a oftat adânc, ca cineva care are de-a face cu oamenii cu un intelect ceva mai puțin evoluat.

— Despre cum ar putea răspunde presei, în cazul în care se află despre incident.

— Și cum ar trebui să răspundă presei, domnule?

— Că nu are nicio îndoială că întreaga chestiune se va rezolva rapid.

— Prin osteneala și inteligența poliției locale? a sugerat Brunetti.

Patta l-a pironit pe Brunetti cu privirea, imputându-i sarcasmul, dar nu i-a răspuns decât:

— Ceva de genul ăsta. Nu vreau ca instituțiile publice din acest oraș să devină victimele criticilor.

Brunetti n-a putut decât să aprobe dând din cap. Cetățenii aveau încredere absolută în poliție. Bibliotecile care îngăduiau jafuri nu trebuiau criticate. Se întreba dacă Patta credea că o astfel de amnistie chiar trebuia acordată tuturor instituțiilor publice ale orașului. Și în provincie? La țară?

— Mâine-seară mă întâlnesc cu soacra mea la cină, domnule, și o să-i zic despre ce e vorba, i-a răspuns Brunetti, amintindu-i lui Patta care dintre ei va sta la masă cu contele și contesa Orazio Falier și cine era cel care într-o

bună zi va locui în Palazzo Falier și va privi la fațadele altor *palazzi* de pe malul celălalt al Marelui Canal.

Patta, înfumurat, dar nu prost, a făcut un pas înapoi, zicându-i:

— În cazul acesta, o las pe mâna ta, Brunetti. Vezi ce pot să-ți zică americanii.

— Da, domnule, i-a răspuns Brunetti, ridicându-se din scaun.

∵

Signorina Elettra se întorsese la biroul pe care acum se afla o vază imensă. Secretara aranjase în ea zeci de lalele roșii ca sângele. Pe pervazul ferestrei, aceeași aglomerație, dar de narcise galbene – două culori în competiție pentru atenția privitorului. Brunetti și-a întors, în schimb, atenția spre creatoarea acestei exuberanțe florale. Având în vedere că azi purta o rochie portocalie din tricot și pantofi ascuțiți, cu tocuri cui, cu care i-ar fi fost ușor să provoace o rană mortală, sigur că nu era dificil să-i atragă atenția lui Brunetti.

— Și ce-a avut *Vice-Questore* să vă zică azi, *Commissario*? a întrebat ea cu bunăvoință.

Brunetti a așteptat până când ea a luat loc, după care s-a rezemat de pervazul pe care nu era nicio vază.

— M-a întrebat de unde sunt florile, a răspuns el, cu o mină serioasă.

Rar i se întâmpla lui Brunetti să aibă ocazia s-o surprindă, dar de data asta se pare că reușise, prin urmare, a decis să continue ideea.

— E luni, așa că la Rialto nu e zi de piață, ceea ce înseamnă că le-ați cumpărat de la florărie, a zis el, cu o expresie încruntată, apoi a continuat: Sper să puteți acoperi costurile din bugetul alocat pentru cheltuielile administrative.

Ea i-a zâmbit, cu o strălucire care o rivaliza pe cea a florilor.

— Ah, *Dottore,* n-aș abuza niciodată de acel cont.

A făcut o mică pauză, apoi a continuat:

— Mi-au fost trimise.

I-a oferit un zâmbet al cărui nivel de glucoză depășea deja valorile normale.

— Prin urmare, ce *a avut* de zis *Vice-Questore*? l-a întrebat ea din nou.

Brunetti a așteptat câteva secunde înainte să-și recunoască înfrângerea, apoi a zâmbit ca să-i arate că și-o asumă ca atare.

— I-am zis despre un jaf – de fapt, mai multe – de la Biblioteca Merula.

— Cărți? a vrut ea să știe.

— Da, și multe hărți și pagini de titlu tăiate din alte cărți.

— Ar fi putut la fel de bine să le fure, a conchis ea.

— Din cauză că sunt distruse? a întrebat el, surprins s-o audă repetând ceea ce în mintea lui deja stabilise ca fiind părerea lui Fabbiani.

— Dacă spargi nasul unui bust sculptat, încă mai ai mare parte din față, nu-i așa? a întrebat ea.

— Dacă tai o hartă dintr-o carte, a zis el, la rându-i, încă mai ai textul întreg.

— Dar ca obiect, e distrusă, a insistat ea.

— Vorbiți la fel ca doamna de la bibliotecă, i-a zis Brunetti.

— Așa sper, a fost răspunsul ei. Oamenii ăștia își petrec viețile lucrând cu cărți.

— La fel și cititorii, i-a întors-o Brunetti.

De data asta, a fost rândul ei să râdă.

— Chiar credeți asta?

— Că paginile lipsă nu schimbă cartea?

— Da.

Brunetti s-a sprijinit în mâini și a sărit cu totul pe pervaz, cu picioarele atârnând în aer. Își studia picioarele, ridicându-l când pe unul, când pe celălalt.

— Depinde ce înțelegeți prin „carte”, nu-i așa?

— În parte, da.

— Dacă scopul e să prezinți un text, atunci nu contează dacă scoți hărțile.

— Dar? a întrebat ea.

A vrut să-i arate că poate să vadă și cealaltă față a monedei, așa că i-a zis:

— Dar, dacă e un obiect care reține informații despre o anumită perioadă – felul în care sunt trasate hărțile, spre exemplu – și este reprezentativ pentru…

Ușa biroului lui Patta s-a deschis și acesta și-a făcut apariția. I-a aruncat o privire lui Brunetti care stătea relaxat, ca un școlar pe un mal cu flori, apoi secretarei lui, pe care o vedea înhăitându-se cu dușmanul. Cei trei au înlemnit imediat.

— *Signorina,* am putea discuta câteva minute? a zis în sfârșit, Patta.

— Desigur, *Vice-Questore,* a răspuns ea, ridicându-se în picioare cu eleganță și împingând scaunul la locul lui, sub birou.

Neirosind vreun cuvânt pe Brunetti, Patta s-a întors în biroul lui și s-a făcut nevăzut. *Signorina* Elettra l-a urmat în încăpere, fără să arunce la

rândul ei vreo privire în direcția lui Brunetti. Ușa s-a închis.

Brunetti a sărit jos de pe pervaz și, uitându-se la ceas, a văzut că era timpul să se ducă acasă.

5.

Copiii erau interesați de povestea jafului și au încercat să găsească explicații despre cum s-ar fi putut întâmpla. Brunetti le-a oferit o vagă estimare a dimensiunilor paginilor și a scos în evidență faptul că pentru hoț era vital să nu fie îmboțite sau stricate în vreun fel sau altul. Raffi, care primise de la bunici un Mac Air cadou de Crăciun, s-a dus în camera lui și l-a adus jos. L-a deschis, l-a pus lângă el și a scos câteva pagini din ultima ediție a săptămânalului *l'Espresso.* Le-a împăturit frumos, le-a pus pe tastatură și a închis capacul laptopului, apoi s-a uitat în jurul mesei căutând aprobare.

Chiara i-a făcut semn spre marginile paginilor care se vedeau dintr-o parte.

— Dacă aș fi avut un laptop cu ecran mare, n-ați fi văzut marginile, a insistat Raffi.

Fără să ceară voie, Chiara s-a dus spre capătul coridorului, în biroul Paolei, și s-a întors de-acolo cu o servietă veche din piele pe care mama ei nu o mai folosise de zece ani, dar nu se îndurase s-o arunce. A luat revista de la Raffi și a scos și ea câteva pagini, pe care le-a ascuns în căușul palmei ei stângi, apoi a tras delicat laptopul lui Raffi peste ele. Când și-a închis palma, paginile erau lipite de marginea computerului, fără să ajungă până sus. Apoi le-a băgat încet în husa laptopului pe care a închis-o cu fermoarul, după care a pus husa în servietă.

— Așa aș face eu, a zis ea.

Apoi, ca să înăbușe orice dubii, a făcut înconjurul mesei și i-a lăsat pe toți să se uite în servieta în care nu aveau ce să vadă decât un nevinovat laptop în siguranță în husa lui.

— Și ceilalți din bibliotecă ce fac, doar stau și se uită la tine cum procedezi, apoi aplaudă? a întrebat Raffi, iritat că sugestia ei era la fel de bună ca a lui.

— Dacă nu mai era nimeni în sală în clipa aceea, n-avea cine să se uite, a zis ea.

— Și dacă mai era cineva? a întrebat Brunetti.

Nu le zisese de cărțile furate, dar nu voia să pornească încă o rundă de demonstrații.

— Depinde cât de prinși erau de lectura lor, a intervenit Paola.

Brunetti știa, din zeci de ani de experiență, că Paola ar rata însăși apocalipsa, dacă ar avea loc în timp ce citea – și pentru a șapte sute douăsprezecea oară – pasajul din *Portretul unei doamne* în care Isabel Archer își dă seama de trădarea lui madame Merle. Dacă ajungea la pasajul respectiv, puteau să intre infractori în casă și să-i ia pe toți trei, urlând și bătând din picioare, iar ea tot ar fi continuat să citească. Și ar fi tot citit.

După ce Chiara și-a arătat priceperea într-o activitate pe care Brunetti spera să n-o întreprindă niciodată, s-au întors la pastele lor, fusilli cu ton proaspăt și capere și ceapă. Discuția s-a îndreptat spre alte subiecte și, abia după ce Brunetti și Paola s-au așezat în living, la cafea, el s-a gândit să aducă vorba de cititorul de sorginte bisericească.

— Tertulian? a întrebat Paola. Ciudatul ăla?

— Cel adevărat sau cel care citea în bibliotecă?

— N-am idee cine e cititorul din bibliotecă, a zis ea. Mă refer la cel real, din ce secol era, al treilea?

— Nu-mi aduc aminte, a recunoscut Brunetti. Dar pe acolo.

Ea și-a pus ceașca goală pe farfurioară și le-a așezat pe amândouă pe măsuța joasă din fața canapelei, apoi s-a lăsat pe spate și a închis ochii. El știa ce avea ea de gând să facă și chiar și după zeci de ani cu ea, încă mai era uimit când o făcea: totul era acolo, în spatele pleoapelor, și nu trebuia decât să se concentreze suficient de mult ca să aducă informația la suprafață cine știe de unde. Dacă era ceva ce citise, își amintea sensul și ideea generală; dacă citea cu atenție, își amintea textul. În același timp, nu reușea să rețină deloc fetele oamenilor astfel că, dacă se întâlnea cu cineva, nu-și amintea chipul, dar își amintea conversația pe care o avusese cu respectivul.

— „Tu ești poarta diavolului; tu te-ai atins de pomul lui Satan și cea dintâi ai nesocotit legea dumnezeiască; tu ești cea care l-a dus în ispită acolo unde diavolul n-a reușit să ispitească…”

Ea a deschis ochii, l-a privit și i-a aruncat un zâmbet de rechin.

— Sau, dacă vrei să știi mai multe despre femei, îl avem pe prietenul meu special, Augustin.

A intrat din nou în transă și, după un moment, a zis:

— „Mult mai plăcută e conviețuirea a doi prieteni bărbați, decât a unui bărbat cu o femeie”.

Revenind în prezent, ea l-a întrebat:

— Nu crezi că a venit vremea ca toți tipii ăștia să iasă la iveală ca homosexuali?

— E o poziție extremă, a răspuns el, deși tot el îi mai atrăsese atenția de nenumărate ori și o prețuia pentru că apăra atât de multe astfel de poziții.

— Cred că, în pasajul acela, vorbea despre conversație, că bărbații vorbesc mult mai bine între ei, decât vorbesc cu o femeie.

— Știu asta. Dar întotdeauna mi s-a părut ciudat că bărbații pot să zică astfel de lucruri despre femei – crezi că îndrăznește careva să numească asta a menține „o poziție extremă”? – și tot pot să ajungă sfinți.

— Probabil pentru că au spus și multe alte chestii.

Ea s-a întors spre el și i-a zis:

— Și mi s-a mai părut întotdeauna ciudat că oamenii pot fi numiți sfinți pentru ceea ce spun, când ceea ce facem e mult mai important.

Apoi, schimbând brusc subiectul în felul acela încă surprinzător, l-a întrebat:

— Ce-ai de gând să faci?

— O să-i sun pe americani să văd dacă pașaportul e autentic. Și o s-o rog pe Signorina Elettra să contacteze celelalte biblioteci din oraș, să vadă dacă Nickerson ăsta le-a făcut și lor o vizită. Apoi o să sun la Universitatea din Kansas să văd dacă tipul chiar a lucrat acolo. Și o să văd dacă pot să dau de Tertulian.

— Baftă! Sunt curioasă să văd cum arată o persoană care îl citește.

— Și eu, a zis Brunetti, întrebându-se dacă nu cumva era vreo carte de Tertulian în casă și dacă n-ar trebui s-o ia să citească în pat.

Și pentru că asta însemna să lase la o parte cartea pe care o citea acum, *Războiul Alb,* o istorie englezească a războiului din Alto Adige, un război în care luptase bunicul lui, n-a avut probleme în a rezista tentației nu destul de puternice. S-a gândit să se întoarcă la prostia nestrămutată a generalului Cadorna, maestrul celor unsprezece bătălii inutile de la Isonzo, cel care se întorsese la ideea romanilor de a executa fiecare al zecelea om din fiecare batalion care se retrăgea, generalul care dusese la moarte jumătate de milion de oameni, fără să câștige mare lucru și fără să aibă vreun motiv real. Oare, gândea Brunetti, pe Paola o încălzea gândul că mai toate victimele sălbăticiei lui Cadorna fuseseră bărbați și nu femei? Probabil că nu.

⁘

A doua zi, mergând spre *Questura,* Brunetti și-a adus aminte de presă și a început să se întrebe dacă nu cumva se grăbise când îi spusese lui Patta.

Dottoressa Fabbiani cu siguranță nu avea de gând să-i anunțe pe ziariști și bănuia că Sartor era destul de loial încât să-și țină gura. Numai *Dottoressa* Fabbiani și Sartor erau convinși de ceea ce se întâmplase în bibliotecă și numai ei văzuseră hârtiile cu titlurile tuturor cărților pe care le consultase Nickerson, însă ea și Brunetti erau singurii oameni care văzuseră toate cărțile vandalizate. Era în interesul ei să nu se audă despre incident până nu găsea o modalitate s-o informeze pe *Contessa.* Brunetti era un oficial public și își imagina cam cum avea să trateze presa implicarea lui, așa că nu vedea niciun motiv să fie el cel care să-i informeze pe ziariști de furt. Autoritățile fuseseră alertate; presa putea să se ducă dracului.

Primul lucru pe care l-a făcut când a ajuns la birou a fost s-o sune pe *Dottoressa* Fabbiani care i-a zis, chestie care nu l-a surprins deloc, că *Dottor* Nickerson nu s-a întors la bibliotecă în acea dimineață. I-a mulțumit și a sunat la Ambasada americană din Roma, le-a zis cine e, apoi le-a explicat de ce avea nevoie să verifice autenticitatea pașaportului lui Nickerson, zicându-le doar că individul era suspect într-o infracțiune și că pașaportul era singurul act de identificare pe care îl aveau. A fost transferat la alt birou, unde le-a explicat din nou solicitarea. I-au zis să aștepte, după care s-a trezit vorbind cu un ins care n-a zis nici cine e, nici ce hram poartă, deși lui Brunetti îi ceruse să-și spună numele. Când Brunetti s-a oferit să-i dea și numărul de telefon, i s-a spus că nu e necesar și că or să-l sune ei înapoi. Douăzeci de minute mai târziu, a primit un apel pe *telefonino* de la secretarul subsecretarului Biroului de Afaceri Externe al Italiei, care îl întreba dacă el era persoana care sunase la americani. Când le-a zis că el era, bărbatul i-a mulțumit și a închis. La scurt timp după, a primit un telefon de la o femeie care vorbea o italiană impecabilă, cu un foarte vag accent și care i-a zis că Guvernul Statelor Unite nu a emis un astfel de pașaport și dacă mai avea și alte întrebări. El a zis că nu, nu mai avea, apoi au schimbat niște politeți monosilabice și au încheiat discuția.

Încă îi mai aveau fotografia. Se prea poate ca Nickerson – cum nu aveau alt nume, era bun și ăsta – să arate complet diferit acum și să nu mai fie în oraș, ba chiar să nu mai fie nici în țară. Dar care a fost motivul plecării lui bruște?

Piero Sartor zisese că individul vorbea o italiană excelentă: poate că n-avea de gând să-și irosească talentul plecând în altă țară. În plus, Italia era ticsită de muzee și biblioteci publice, private și ecleziastice, toate oferind un

câmp de lucru nesfârșit. Brunetti își dădea seama cât de grotesc era acest cuvânt pentru a descrie ceea ce făcea individul.

A luat copia xerox după pașaportul lui Nickerson și s-a dus jos, în biroul *Signorinei* Elettra. Era puțin după ora zece, deci mult prea devreme pentru Patta ca să fi sosit. Azi a găsit-o în spatele biroului, purtând un pulover roz de angora, la vederea căruia Brunetti și-a reevaluat brusc părerea proastă pe care o avea despre culoare și lâna asta.

— *Commissario,* vicechestorul și-a manifestat îngrijorarea față de furturile de la bibliotecă.

Brunetti se întreba dacă vicechestorul și-a exprimat și îngrijorarea privind tragedia greacă pe care presa avea s-o dezlănțuie în ograda lor.

— Am verificat la americani și pașaportul e fals, i-a zis el, punându-i copia fotografiei pe birou.

Ea a studiat fotografia.

— Era de așteptat, bănuiesc, a zis ea, apoi a întrebat: S-o trimit la Interpol și la indivizii cu furturile de artă din Roma să vedem dacă îl recunosc?

— Da, a zis el, căci coborâse anume ca să-i ceară chestia asta.

— Știți cumva dacă vicechestorul a vorbit cu altcineva despre incident? a întrebat Brunetti.

— Singura persoană căreia i-a zis e locotenentul Scarpa, i-a răspuns ea, punând accentul pe „persoană” ca și cum nu era așa de sigură că se aplică în cazul lui. Cred că niciunul dintre ei nu consideră furtul de cărți drept o infracțiune serioasă.

— Eram îngrijorat din cauza presei, a zis el, redevenind atent la lalelele de pe biroul ei și spunându-și în sinea lui că ar fi fost frumos să ducă acasă câteva. S-a întins să așeze una, mutând-o ușor spre stânga și a zis: Nu cred că publicitatea va fi în regulă pentru *Contessa.*

— Care *Contessa*?

— Morosini-Albani, a răspuns Brunetti, cu ochii în continuare la flori.

Ea a făcut un zgomot. Nu era tocmai un oftat și nu era niciun cuvânt, ci un simplu zgomot. Când în sfârșit și-a întors privirea spre ea, femeia se uita în ecranul calculatorului, cu bărbia rezemată și acoperită de mâna stângă. Chipul îi era impasibil, ochii în ecran, dar culoarea din obraji cu câteva nuanțe mai aproape de cea a puloverului fată de cum era cu câteva momente în urmă.

— Am întâlnit-o de câteva ori acasă la socrii mei, a zis Brunetti cu lejeritate, aranjând încă o lalea în fața unei frunze mari după care stătuse

ascunsă. E o femeie foarte interesantă, aș zice.

Apoi, oh, atât de nonșalant:

— Ați întâlnit-o vreodată?

Ea a apăsat câteva taste cu mâna dreaptă, cu bărbia în continuare proptită pe palma stângă. În cele din urmă, a zis:

— O singură dată. Acum mulți ani.

S-a întors de la calculator și l-a privit atentă pe Brunetti, cu un chip lipsit de emoție.

— L-am cunoscut cândva pe fiul ei vitreg.

Brunetti, curios, tăcea, dar, în cele din urmă, s-a gândit să-i zică:

— E cea mai mare donatoare a bibliotecii. Nu știu câte dintre cărțile care au fost vandalizate i-au aparținut cândva sau dacă făceau parte din colecția originală, dar ea a donat una dintre cărțile care au fost furate și una dintre cele vandalizate. Nu e tocmai genul de știre care i-ar face plăcere unui donator important.

— Ah, a zis ea pe un ton menit să arate cât de puțin interes acorda istoriei.

El a scos carnetul și l-a deschis la pagina pe care scrisese numele aflate de la *Dottoressa* Fabbiani.

— E o ediție din Ramusio și una din Montalboddo, a zis el, destul de mândru de ușurința cu care le-a pronunțat numele.

Ea a mormăit ceva apreciativ, ca și cum numele i-ar fi fost familiare.

— Cunoașteți cărțile? a întrebat Brunetti.

— Am mai auzit de ele, i-a răspuns femeia. Tata a fost întotdeauna interesat de cărțile rare. Are câteva.

— Le cumpără? a întrebat Brunetti.

Ea s-a întors spre el și a început să râdă cu poftă, eliminând orice tensiune din încăpere.

— O ziceți ca și cum ați crede că le fură. Vă asigur că n-a călcat pragul Bibliotecii Merula de luni de zile.

Brunetti a zâmbit, ușurat să vadă că i s-au întors umorul și buna dispoziție după ciudata ei reacție la auzul numelui contesei.

— Știți multe despre cărțile rare?

— Nu, nu chiar. Mi-a arătat câteva dintre ele și mi-a explicat de ce sunt speciale, dar eu sunt o dezamăgire pentru el.

— De ce?

— Oh, pentru că știu că sunt frumoase, e adevărat – hârtia, broșarea – dar nu mă impresionează.

A zis-o părând cu adevărat nemulțumită de sine.

— Despre ideea de a colecționa: n-o pricep sau nu mă atrage în niciun fel, a zis ea, iar apoi, înainte să apuce el să comenteze, a adăugat: Nu că nu mă atrag lucrurile frumoase, dar nu dețin disciplina necesară colecționării lor într-un mod sistematic și cred că asta fac adevărații colecționari: vor să aibă câte un exemplar din fiecare element din clasificarea care îi interesează, fie că vorbim de timbre germane cu flori sau de capace de sticle de Coca Cola sau… ce decide fiecare că vrea să colecționeze.

— Și dacă nu simți entuziasmul… a întrebat el.

— Atunci nu ai cum să simți vreodată exaltarea pe care o simt ei, a continuat ea. Sau măcar s-o înțelegi vreodată cu adevărat.

Atitudinea ei se îmblânzise oarecum, așa că a întrebat-o:

— Și *Contessa*?

Privirea *Signorinei* Elettra a devenit deodată aspră.

— Ce e cu ea?

Bărbatul a început să caute frenetic în minte un motiv prin care să justifice că a adus-o iar pe *Contessa* în discuție.

— Aș vrea să vedeți ce puteți găsi despre donația făcută de ea bibliotecii: s-a întâmplat cam acum zece ani. Orice puteți găsi despre termenii și condițiile în care s-a făcut donația ne-ar putea fi de folos, a adăugat el, gândindu-se la sugestia lui Patta cu privire la *Contessa,* cum că aceasta putea solicita înapoierea cărților.

Cu fruntea plecată peste caiet, a consemnat cererea lui.

— De asemenea, aș vrea să căutați tot ce se poate despre Aldo Franchini care locuiește spre capătul străzii Garibaldi și care, până acum trei ani, preda la o școală privată din Vicenza. Are un frate mai mic care a fost coleg de școală cu directoarea bibliotecii și care ar avea acum peste cincizeci și cinci de ani. Deci, cu siguranță, nu e un om tânăr.

— Altceva?

— Ați putea vedea și dacă are vreo legătura cu Biserica.

Ea și-a ridicat privirea spre el o clipă și a zâmbit.

— Trăim în Italia, *Commissario.*

— Ceea ce înseamnă că…?

— Că, ne place sau nu, toți avem legături cu Biserica.

— Mda, așa e, a fost primul lucru care i-a venit în minte și pe care să-l spună. Dar chiar și mai mult în cazul de față: insul a fost preot cândva.

— Ah.

— Mda, așa e, a zis el și a dat să plece.

În timp ce se îndrepta spre ușă, ea l-a întrebat:

— Ce fel de lucruri vreți să aflați despre acest Aldo Franchini?

— Nu știu, i-a mărturisit Brunetti. Se pare că stătea în aceeași sală de lectură cel puțin o parte din timpul în care se produceau furturile.

Declarație la care ea a ridicat din sprâncene.

— De trei ani încoace, citește din Părinții Bisericii.

— Cât de mult timp își petrecea acolo? Citind?

— N-am întrebat. Dar probabil că foarte mult timp. Bibliotecarii ziceau că practic devenise o piesă de mobilier, unul dintre ei.

— Și nu le-a zis nimic celorlalți despre ce se întâmpla? a întrebat ea.

— E posibil să nu fi observat nimic.

— Atât de prins era de discursul delirant al Părinților Bisericii?

— Sau poate că stătea îndreptat în altă direcție.

Ea a lăsat o pauză de câteva secunde, apoi a întrebat:

— Oare l-a interesat sau a fost amestecat în asta?

Brunetti a ridicat din umeri.

— Implicat poate să însemne că stătea pe scaun și citea din Părinții Bisericii timp de trei ani de zile sau că se prefăcea că îi citește; nu știu ce e mai rău. Vă puteți imagina ce nivel de lăcomie poate să împingă un om să facă așa ceva?

Înainte ca ea să-i poată răspunde, el a adăugat:

— Pe de altă parte, cineva care citește la modul serios din Părinții Bisericii nu prea e posibil să fie băgat în așa ceva.

Ea și-a ferit privirea și și-a pironit-o în ecranul calculatorului, acum gol, și a rămas așa atât de mult timp, încât el a crezut că n-o să-i mai zică nimic, dar, în cele din urmă, ea l-a întrebat:

— Chiar credeți asta?

— Da.

— Remarcabil, a zis ea, apoi a adăugat, neîncercând în vreun fel să-și ascundă surpriza: Și eu.

6.

Brunetti s-a oprit pe scări să se gândească la ciudățenia faptului că amândoi presupuseseră la fel: dacă un om își petrece timpul citind din Părinții Bisericii, sunt toate șansele să fie cinstit. Erau multe motive pentru care Franchini ar fi putut să citească așa ceva: era interesat fie de retorică, fie de istorie, fie de amănuntele disputelor teologice. Cu toate acestea, și Brunetti și *Signorina* Elettra presupuseseră automat că n-avea cum să fie implicat în furturi, că nici măcar nu era conștient că aveau loc, ca și cum vălul de presupusă sfințenie a Părinților îl acoperea și pe Franchini.

Brunetti nu-și amintea ce spusese străvechiul Tertulian despre furt; dar n-avea cum să fie considerat a fi unul dintre Părinții Bisericii, dacă nu ar fi condamnat furtul, altfel ce sens ar mai fi avut Poruncile? A câta Poruncă era asta, a patra? Brunetti știa că râvna era spre finalul listei Poruncilor, un păcat pe care îl văzuse întotdeauna ca pe un soi de *antipasto* pentru Gândurile Criminale ale lui Orwell. De fapt, el credea că e cât se poate de normal să râvnești la nevasta altuia sau la bunurile lui. Altfel cum ajung vedetele de cinema faimoase și din care alt motiv să construiești Reggia di Caserta sau să cumperi un Maserati sau un Rolls-Royce, dacă râvna și invidia nu și-ar fi făcut cuib în oasele tale?

Ajuns înapoi în birou și uitând de diferența de fus orar, s-a hotărât să sune la Facultatea de Istorie a Universității din Kansas. A format numărul și, după cinci apeluri, a fost întâmpinat de un robot care i-a zis că birourile nu sunt deschise decât între orele 9 a.m. și 4 p.m., de luni până vineri, și care l-a rugat să apese tasta 1 ca să lase un mesaj. Brunetti a vorbit în engleză și a explicat că era un *Commissario* al poliției italiene și că dorea să-l sune cineva înapoi sau să-i trimită un e-mail. Și-a lăsat numele, numărul de telefon și adresa de e-mail, mulțumind robotului și închizând. S-a uitat iar la ceas și a făcut un calcul, pe degetele de la ambele mâini, că era miezul nopții în Kansas. Cum nu avea niciodată încredere deplină în combinația de tehnologie și funcționărime, a deschis calculatorul și a găsit adresa de e-mail de la Facultatea de Istorie. Le-a scris ceva mai detaliat ce dorea de la ei, le-a dat numele lui Nickerson și domeniul de studiu, precum și numele persoanei care semnase scrisoarea, apoi i-a rugat să-i răspundă cineva cât mai rapid, pentru că informațiile astea aveau legătură cu un dosar penal.

A citit rapid e-mailurile primite, fără să găsească ceva de interes pentru el, în ciuda insistențelor cu care unele cereau un răspuns. A deschis dosarul pe care-l deținea *Questura* cu numele celor care fuseseră arestați în ultimii zece ani, a scris numele lui Piero Sartor, apoi a adăugat Pietro, ca să fie sigur. Căutarea lui i-a revelat două rezultate, unul pentru Piero și unul pentru Pietro. Dar vârsta celor doi găsiți – prima de peste șaizeci de ani și cealaltă doar de cincisprezece – i-a exclus *a priori.* Tot ca să mai excludă din personaje, a băgat în sistem și numele Patrizia Fabbiani, dar nu era în dosarele lor.

Dacă tot se apucase, s-a gândit că ar putea să se alăture eforturilor *Signorinei* Elettra și să caute și numele lui Franchini.

— Ia te uită aici, a mormăit el când sistemul i-a listat datele unui bărbat de șaizeci și unu de ani, domiciliat în strada Castello, la numărul 333. Brunetti nu știa exact unde era adresa, dar știa că era undeva spre capătul străzii Garibaldi.

Franchini fusese anchetat, deși fără să fie arestat, în legătură cu un incident în Viale Garibaldi în urma căruia ajunsese la spital, cu nasul spart. Un bărbat care stătea pe o bancă de pe Viale spusese poliției că îl văzuse pe Franchini pe o altă bancă, ținând o carte în mână, vorbind cu o femeie care stătea în fața lui. Ceva mai târziu, a auzit o voce plină de furie și, când și-a ridicat privirea, a văzut că în locul femeii apăruse un bărbat. Fără niciun avertisment, bărbatul l-a tras în sus pe Franchini de pe bancă, l-a lovit, apoi și-a luat tălpășița.

Atacatorul, care fusese rapid identificat și arestat, avea cazier pentru furturi minore și pentru deținerea de proprietăți furate, și avea ordin de restricție să nu se apropie la mai mult de o sută de metri de fosta lui parteneră pe care o amenințase cu moartea. Femeia se dovedise a fi tocmai persoana care vorbise cu victima.

Cu toate acestea, Franchini a refuzat să depună plângere împotriva atacatorului, spunând că se ridicase în momentul în care individul a țipat la el și că cel mai probabil s-a împiedicat și a căzut și și-a spart nasul.

Brunetti a băgat în calculator numele atacatorului, Roberto Durá, și a descoperit un șir de arestări pentru delicte minore pentru care nu ajunsese niciodată la închisoare, de obicei din cauza lipsei martorilor sau a dovezilor insuficiente, ori pentru că procurorul se hotărâse că nu merita să continue ancheta. A descoperit că Durá era în momentul de față la închisoare în

Treviso, condamnat cu trei luni în urmă la patru ani pentru jaf armat și ultraj.

Brunetti a privit pe fereastră și a văzut albastrul cerului, norii războindu-se spre est, o zi perfectă pentru o plimbare spre Castello, în recunoaștere. În drum spre ieșire, s-a oprit în biroul comun al secției unde l-a găsit pe *Inspettore* Vianello la biroul lui, aplecat în față și vorbind la *telefonino,* cu o mână acoperind receptorul ca să nu se audă ce spune. Brunetti s-a oprit la câțiva metri de el și i-a privit chipul: Vianello ținea ochii închiși, era serios și concentrat, ca și cum îndemna un cal de curse să câștige, să câștige cu orice preț.

Brunetti n-avea niciun interes să-l distragă pe Vianello de la conversația lui, așa că s-a dus la biroul pe care Alvise îl împărțea cu Riverre și l-a găsit pe cel dintâi scriind ceva într-un carnețel. Însă când s-a apropiat, a văzut că de fapt dezlega un rebus: sudoku probabil că era prea complicat pentru Alvise. Era atât de preocupat de cuvintele pe care nu le înțelegea, că n-a simțit apropierea superiorului lui. Când Brunetti l-a strigat pe nume, Alvise a sărit ca ars de pe scaun.

— *Sì, Signore,* a zis el, ducând la frunte mâna în care ținea creionul, punându-și astfel ochiul în pericol.

— Când termină Vianello de vorbit, îi zici, te rog, să coboare în bar?

— Desigur, *Commissario,* i-a răspuns Alvise și a notat cu creionul pe marginea revistei cu rebusuri ce-i spusese șeful.

— Mersi, a zis Brunetti, de data asta nereușind să găsească o modalitate să-l antreneze pe Alvise într-o conversație ușoară.

A ieșit din *Questura* și s-a dus de-a lungul malului spre bar. Bambola, senegalezul care ajunsese să administreze barul pentru patronul lui, i-a zâmbit lui Brunetti când a intrat și i-a turnat un pahar de vin alb. Brunetti l-a luat, împreună cu *Il Gazzettino,* ediția din acea zi, și s-a dus în separeul de la capătul barului, la fereastră, ca să vadă când vine Vianello. A deschis ziarul la paginile din mijloc. S-a uitat vag la ceas: și-a dat seama, văzând cât era ora, de cât de foame îi era. Și-a scos *telefonino,* gândindu-se că ar putea să-i trimită Paolei un SMS ca să se scuze că a uitat de prânz, dar a lăsat lașitatea deoparte și a sunat-o.

Ea a bombănit la telefon, dar, de vreme ce n-a pomenit felurile de mâncare pe care el le ratase, a știut că nu era chiar așa de supărată pe cât lăsa să se creadă. I-a promis că o să fie acasă pentru cină, i-a zis că o iubește foarte mult și a închis. A strigat către Bambola și l-a rugat să-i pregătească

trei *tramezzini*[2] pentru el și trei pentru Vianello, apoi s-a întors la paginile deschise.

A dat de obișnuitul haos politic, dar Brunetti și-a jurat că n-o să mai citească nimic despre politică până la sfârșitul anului sau până la venirea filosofului-rege. Cincisprezece acri de pământ plin de deșeuri toxice în Campania, împreună cu fotografii cu oi otrăvite care păscuseră acolo, pentru ultima oară. Atacul celor de la Guardia di Finanza asupra birourilor partidului politic care conducea Lombardia în ultimul deceniu. Ei bine, asta era politica, nu-i așa? Acordarea celei mai mari distincții civile omului care voia să construiască un turn de o urâțenie neîntrecută pe peninsulă care să fie vizibil de oriunde din Veneția. Brunetti a oftat și s-a întors la prima pagină, unde a văzut fotografia fostului director al proiectului MOSE – șapte miliarde de euro deja cheltuiți ca să blocheze apele din *laguna* – acum arestat și acuzat de corupție. Brunetti a zâmbit, și-a ridicat paharul într-un toast sardonic și a luat o gură bună de vin.

— Alvise mi-a transmis că vreți să vin aici, a zis Vianello, punând dinaintea lui farfuria cu *tramezzini* și un pahar de vin alb.

Înainte ca Brunetti să apuce să zică ceva, inspectorul s-a dus înapoi la bar și s-a întors cu două pahare de apă minerală. Le-a pus pe masă și s-a lăsat pe bancheta din fata lui Brunetti.

Brunetti i-a mulțumit dând din cap și a luat un sandviș.

— Ați luat amprentele de pe cărți? a întrebat el, căci nu avusese timp să stea de vorbă cu Vianello până în clipa aceea.

Vianello a luat o gură de vin și a zis:

— Nu i-am văzut niciodată pe băieții ăia, pe amândoi, așa de supărați încât să le vină să plângă.

— De ce? a întrebat Brunetti și a luat o gură mare din sendvișul lui cu ou și ton.

— V-ați gândit vreodată câți oameni pun mâna pe o carte într-o bibliotecă? a răspuns Vianello și a lăsat jos paharul ca să ia sendvișul.

— *Oddio,* a exclamat Brunetti. Evident, ar trebui să fie o grămadă.

A sorbit din vin, apoi a întrebat iar:

— Au luat și amprentele celor care lucrează acolo?

— Da, i-a răspuns Vianello. Ei ne tot ziceau că o să fie sute de amprente pe cărți, dar au fost cooperanți când le-am zis că n-avem încotro.

— Chiar și *Direttrice* a cooperat?

— Ea e cea care le-a zis să se supună. Ba chiar s-a oferit să-i fie luate și ei amprentele.

Asta l-a surprins pe Brunetti care rar dădea peste oameni în poziții de autoritate să coopereze cu poliția și să răspundă voluntar solicitărilor acesteia.

— Bravo ei, a zis el și a luat încă un sandviș. O să cobor la Castello să stau de vorbă cu cineva și m-am gândit că ai putea merge cu mine.

Era cu șuncă și anghinare și bănuia că Bambola a adunat niște maioneză de pe-un fund de borcan de undeva înainte s-o pună pe farfurie.

— Sigur că da, a zis Vianello și a luat al doilea sandviș. Vreți să fiu polițistul bun sau rău?

În loc să-i răspundă, Brunetti i-a zâmbit:

— Azi nu e nevoie. Putem fi amândoi polițiștii buni. Nu vreau decât să vorbesc cu el.

— Cu cine?

Brunetti i-a explicat de furtul și vandalismul de la bibliotecă, menționând legătura dintre Morosini-Albani, apoi i-a povestit despre reacția puternică a *Signorinei* Elettra la auzul numelui familiei.

— Îl știa pe fiul vitreg? a întrebat Vianello. Care era numele lui? Giovanni? Gianni?

A mai luat un sandviș, apoi a luat o gură de vin.

Curiozitatea lui Brunetti era reaprinsă. Dacă cineva ar fi căutat un motiv care să justifice clar nevoia de eradicare a nobilimii, Gianni Morosini-Albani ar fi fost capul de afiș: necinstit, un cunoscut consumator de substanțe ilegale. El și *Signorina* Elettra? Ideea în sine…

Și-a reprimat dorința de a-i lua apărarea și s-a rezumat doar la:

— Nu părea foarte mulțumită să-i audă numele.

— Tipul are o reputație de seducător, a zis Vianello, fără să creadă nicio iotă din ce spunea.

— Mda, multă lume pare să-l placă, a răspuns Brunetti.

Vianello nu i-a luat în seamă remarca.

— Acum mai mulți ani a trebuit să fiu și eu de față când a fost arestat. Mă rog, adus la secție pentru interogatoriu. Să tot fie cincisprezece ani de atunci. Era o persoană foarte plăcută, l-a invitat pe *Commissario* înăuntru, ne-a oferit tuturor o cafea. Eram trei inși, inclusiv *Commissario.*

Vianello nu zâmbea aducându-și aminte episodul respectiv.

— Cine mai era?

— Battistella.

Brunetti își aducea aminte de el: un prost care a mers pe burtă în poliție până a ieșit la pensie înainte de vârsta de pensionare și care încă mai putea fi văzut din când în când prin baruri, vorbind despre ilustra lui carieră ca apărător al justiției. Brunetti observase că, de-a lungul anilor, lumea nu-i mai oferea de băut, în schimb părea el dispus să cumpere băutură oricui îl asculta, ceea ce îi asigura un public constant.

— Battistella, evident, era bucuros nevoie mare. Iată, fiul uneia dintre cele mai bogate familii din oraș, moștenitorul, preferatul doamnelor, ne invita pe noi la cafea, a continuat Vianello, vocea devenindu-i din ce în ce mai aspră. Cred că Battistella se îndrăgostise de el. Dacă ar fi vrut să evadeze, Battistella l-ar fi ajutat, probabil că i-ar fi dat și arma lui, i-ar fi ținut și ușa la ieșire.

— De ce trebuia adus la secție?

— Din cauza unei tinere, poate de cincisprezece-șaisprezece ani. Ajunsese în spital pentru o supradoză, în noaptea anterioară. Fusese la o petrecere la *palazzo,* dar a fost găsită la intrarea de la spital – și nu s-a aflat niciodată cum ajunsese acolo.

Vianello s-a oprit, apoi, cu vocea și mai dură, s-a corectat:

— Ea a zis că a fost la *palazzo,* dar niciunul dintre cei despre care ea a spus că fuseseră acolo n-a recunoscut că o văzuse.

— Ce s-a întâmplat cu ea?

Vianello a ridicat elocvent din umeri.

— Era minoră, așa că dosarul a fost secretizat. A stat o noapte în spital și în dimineața următoare i s-a permis să plece acasă. Și când, în sfârșit, le-a zis părinților ce se întâmplase, ei ne-au sunat pe noi.

— Și de asta v-ați dus la el?

Brunetti s-a întins după încă un sandviș, dar a văzut că Vianello îl mâncase pe ultimul. Și-a terminat vinul.

— Judecătorul l-a sunat și i-a zis că vrea să stea de vorbă cu el despre ce s-a întâmplat la petrecere, dar Gianni a zis că era prea ocupat și că, oricum, despre ce petrecere e vorba?

Vianello a ridicat paharul, dar nu mai era nimic în el, așa că l-a pus înapoi pe masă.

— După ce l-a sunat, magistratul ne-a trimis să-l aducem pentru o discuție.

— Ca să vadă dacă își aduce aminte de petrecere? Sau de fată?

— Exact.

— Rotili a fost cumva? a întrebat, menționând numele unui magistrat deosebit de agresiv, ale cărui succese îi aduseseră un transfer într-un oraș mic la granița între Piemonte și Franța, unde se ocupa de furturi de schiuri și animale domestice.

— Da, și probabil că asta a dus la transferul lui. Tatăl lui Gianni încă mai trăia pe vremea aceea și refuza să creadă că fiu-său putea să facă vreodată ceva greșit.

Brunetti nu l-a cunoscut niciodată pe conte, dar îi știa reputația și măsura puterii lui.

— Deci Rotili s-a dus în Piemonte?

— Da, a răspuns Vianello, fără să mai comenteze.

— Și cum s-a terminat povestea cu fata? a întrebat Brunetti.

— A divulgat numele a patru inși care, după spusele ei, au fost acolo cu ea. Toți erau cu cel puțin cincisprezece ani mai în vârstă decât ea, a zis Vianello. Inclusiv Gianni.

— Și niciunul dintre ei n-a fost la vreo petrecere și nici n-au văzut-o pe fată în viața lor?

— Da. Și două dintre cele patru persoane erau femei, a adăugat Vianello, fără să-și poată ascunde dezgustul.

— Cum s-a comportat Battistella?

— Pe vremea aceea nu eram decât ofițer de patrulă și știam să-mi țin gura închisă, dar a fost destul de urât.

— Adică?

— Adică era un ins la vreo cincizeci de ani care se gudura pe lângă cineva care nu putea să aibă mai mult de treizeci, care fusese arestat în cel puțin două țări până în momentul respectiv și care era un cunoscut consumator de droguri, probabil și traficant, care-și vindea marfa prietenilor lui bogați.

Vianello s-a lăsat în față, sprijinindu-și greutatea pe brațe.

— I-a zis lui Battistella că probabil fata era nebună, dacă inventase o asemenea poveste. Când Battistella i-a dat dreptate, Morosini a zis că probabil erau de vină drogurile și că din punctul lui de vedere era groaznic cum oamenii nu știau să-și disciplineze copiii.

Vianello, din senin, a început să se foiască pe scaun, ca și cum ar fi încercat să fugă de propriile lui cuvinte sau de amintirea scenei respective.

— Aveam deja ceva experiență, așa că n-am zis nimic, ci doar am făcut tot posibilul să stau acolo având un aer stupid.

— Lui Battistella i-a plăcut asta întotdeauna, și-a permis Brunetti să observe. Ce s-a întâmplat până la urmă?

— Îmi aduc aminte că era o zi frumoasă, așa că cei doi au luat-o pe jos spre *Questura,* sporovăind de parcă ar fi fost cei mai buni prieteni, a zis el, apoi a adăugat: Mă mir că nu se țineau și de mână.

— Și tu?

— Oh, am mers în spatele lor și am făcut în așa fel încât să fie clar ca bună ziua că nu mă interesa nici cât negru sub unghie ce-și ziceau ei. Am mers lângă alt ins – nu-mi mai aduc aminte cine era – și din când în când mai schimbam câte o vorbă. Dar am ascultat o bună parte din conversația lor.

După un moment, a adăugat:

— Era greu să nu auzi.

— Despre?

— Despre fete.

— Ah, a exclamat Brunetti. Nu e un drum așa de lung de la *palazzo* până la *Questura,* așa că măcar n-a trebuit să asculți prea mult timp.

— Cum ne zicea adesea bunica: mila Domnului e pretutindeni.

Vianello s-a ridicat în picioare și au pornit spre Castello.

7.

Au mers pe jos, pentru că altfel ar fi irosit o frumusețe de după-amiază. Se încălzise destul încât mugurii de salcâm japonez să-și flexeze mușchii, ca atleții care scurmă pământul înainte de un sprint sau un salt: Brunetti a observat că și-au început deja urcușul anual pe peretele de cărămidă al grădinii de pe partea opusă canalului pe care treceau. În mai puțin de o săptămână, ciorchinii vor atârna deasupra apei și, după încă una, în timpul nopții, vor exploda în nuanțe de lavandă, aruncându-și aromele asupra fiecărui trecător, destul cât să-l facă, în momentul în care a prins în nări mirosul, să se întrebe ce Dumnezeu caută la muncă într-o zi ca asta, holbându-se într-un ecran de calculator, când afară viața își reia cursul.

Pentru Brunetti, primăvara era o succesiune de amintiri olfactive: liliacul din curtea de lângă Madonna dell'Orto; buchetele de lăcrămioare aduse de bătrânul din Mazzorbo, care în fiecare an le vindea pe treptele bisericii iezuiților și care venea de atâția ani, încât nimeni nu îndrăznea să-i pună la îndoială dreptul de a-și întinde acolo taraba; și mirosul de transpirație proaspătă de pe trupuri curate, îngrămădite la un loc în deja aglomeratul *vaporetti,* o schimbare binevenită de la mirosul închis al jachetelor și hainelor de iarnă purtate de prea multe ori, al puloverelor nespălate de cine știe când.

Dacă viața avea un miros, atunci îl găsea în tot ce însemna primăvară. Erau momente în care Brunetti ar fi vrut să muște aerul, să-l poată gusta, indiferent cât de bine știa că e imposibil. Era prea devreme să comande un șpriț, dar dorința lui de a bea punci cu rom dispăruse odată cu ultima zi friguroasă de iarnă.

Așa cum i se întâmpla încă din copilărie, Brunetti simțea un puseu de bunăvoință atotcuprinzătoare față de tot și toate din jurul lui, ca la finalul unei perioade de hibernare emoțională. Privirea lui era în acord cu tot ce percepea, iar posibilitatea unei plimbări o resimțea ca pe o beție. Ca un câine ciobănesc, îl conducea pe Vianello pe drumurile pe care voia el să le străbată, ducându-l dincolo de Sant Antonin și înspre *riva.* Dinaintea lor, se ridica San Giorgio, imaginea ei filtrată de vapoarele cu catarge înalte ancorate de-a lungul zidului lateral în fața căruia se aflau.

— Când e câte o zi ca asta, îmi vine să renunț, a zis Vianello, spre surprinderea lui Brunetti.

— La ce să renunți?

— La slujbă. Să nu mai fiu polițist.

Brunetti a făcut apel la voință și a rămas calm.

— Și să faci ce? l-a întrebat el.

Știau amândoi că ar fi fost mult mai rapid s-o fi luat invers și să treacă podul din față la Arsenale și apoi de-a lungul Tanei, dar se lăsaseră ademeniți de șansa de a avea dinainte întinderea aceea de ape și se dovediseră incapabili să reziste tentației.

Vianello a rămas o vreme în loc, privind în zare spre biserică și spre valurile care băteau în *bacino,* apoi s-a întors spre stânga și a început să meargă cu Brunetti spre Via Garibaldi.

— Nu știu. Nimic nu mă pasionează mai mult decât munca pe care o fac. Îmi place meseria asta a noastră. Dar sunt zilele astea frumoase de primăvară: mă fac să-mi iau lumea în cap și să mă duc să mă alătur unei șatre de țigani sau să mă urc pe un vapor și să pornesc spre – oh, nu știu – spre Tahiti.

— Pot să vin și eu? l-a întrebat Brunetti.

Vianello a râs și a pufnit, ca să-și exprime îndoiala că, vreodată, vreunul dintre ei ar găsi curajul să facă așa ceva.

— N-ar fi rău însă, nu-i așa? a zis el, luând de bună lașitatea lui Brunetti.

— Eu am fugit o dată de-acasă, a zis Brunetti.

Vianello s-a oprit și s-a întors spre el.

— Ați fugit de acasă? Unde?

— S-a întâmplat când aveam vreo doisprezece ani, a început Brunetti, ducându-se pe firul memoriei. Tata tocmai își pierduse slujba și nu aveam prea mulți bani, așa că m-am hotărât să găsesc un loc să mă angajez, ca să pot aduce ceva acasă.

A clătinat din cap la amintirea tinereții lui sau la dorința lui de atunci sau la nebunia lui.

— Ce-ați făcut?

— Am luat *vaporetto* spre Sant'Erasmo și am început să întreb fermierii de pe câmpuri – pe atunci erau mult mai mulți ca acum – dacă nu cumva au ceva de lucru pentru mine.

A așteptat, dar Vianello începuse iar să meargă, așa că Brunetti a grăbit pasul să-l prindă din urmă.

— Nu o slujbă adevărată; ci voiam ceva pentru ziua respectivă. Trebuie să fi fost weekend, pentru că nu-mi aduc aminte să fi chiulit în ziua aceea.

S-a mutat în partea cealaltă a lui Vianello, lângă mal.

— În cele din urmă, unul dintre fermieri a zis că ok, în regulă și mi-a înmânat o furcă de săpat pe care o folosea el și mi-a zis să termin de întors pământul în câmpul acela.

Pașii lui Brunetti încetiniseră și Vianello și-a domolit și el mersul ca să fie în ritmul amintirii.

— Am început să sap mult prea repede și mult prea adânc, așa că m-a oprit și mi-a arătat cum să fac: sapă în unghi, împinge în sapă cu un picior, întoarce pământul și sparge bucata de țărână în bulgări cu dinții, apoi sapă din nou.

Vianello a aprobat cu o înclinare a capului.

Când Brunetti n-a mai zis nimic, Vianello a întrebat:

— Și ce s-a întâmplat?

— Oh, m-a lăsat să lucrez tot restul după-amiezii. Când am terminat, aveam bășici sparte și însângerate în ambele palme, dar am continuat, pentru că voiam să duc ceva acasă, la mama.

— Și ați dus?

— Da. După ce am săpat jumătate de câmp, țăranul mi-a zis că e destul și mi-a dat niște bani.

— Vă aduceți aminte câți?

— Să fi fost vreo sută de lire. Nu-mi amintesc deloc. Dar pe vremea aceea mi se părea mult.

— Îmi închipui.

— M-a dus acasă la el ca să mă spăl pe față și pe mâini și să-mi curăț încălțările. Nevastă-sa mi-a dat un sendviș și un pahar de lapte – cred că era muls atunci. Era senzațional; niciodată n-am mai băut ceva așa bun – și m-am dus până la *imbarcadero* și am luat *vaporetto* înapoi.

— Și mama dumneavoastră?

Brunetti s-a oprit din nou.

— Am intrat în bloc și am urcat la etaj. Am găsit-o în bucătărie și, când m-a văzut, m-a întrebat dacă m-am distrat la joacă alături de prietenii mei. Deci trebuie să fi fost într-adevăr weekend.

— Și apoi?

— Am pus banii pe masă și i-am zis că sunt pentru ea. Că i-am câștigat muncind. Abia atunci mi-a văzut mâinile și mi le-a întors cu palmele în sus.

Mi-a dat cu iod și mi le-a bandajat.

— Păi, și ce-a zis?

— Mi-a mulțumit și mi-a zis că e mândră de mine, dar că speră că am văzut cât de greu trebuie să muncească cineva care depinde de munca fizică.

Brunetti a zâmbit, dar nu era nici urmă de umor în zâmbetul lui.

— La început n-am înțeles ce voia să zică. Dar apoi am priceput. Am muncit toată ziua; mă rog, așa mi s-a părut mie, deși nu cred să fi fost mai mult de câteva ore. Și tot ce am câștigat din asta a fost doar cât să cumpere ea niște paste și orez și poate o bucată de brânză. Așa că am înțeles ce voia să zică: dacă faci o muncă fizică, nu câștigi decât cât să mănânci. Și de-atunci am știut că nu vreau să-mi petrec viața astfel.

— Păi, nici n-a fost cazul, nu-i așa? a întrebat Vianello cu un zâmbet larg. L-a bătut pe brat și și-a reluat plimbarea spre Via Garibaldi.

Luând colțul spre bulevardul larg, Brunetti a văzut că lucrurile stăteau așa cum crezuse el, și anume că asta era încă una dintre puținele zone rămase în oraș în care trăiau în primul rând venețieni; copiii aceia pe skateboarduri nu erau acolo în vacantă; și cei mai mulți străini nu obișnuiau să stea așa de aproape unii de alții când purtau o discuție. Și magazinele vindeau lucrurile care urmau să se folosească în orașul în care au fost cumpărate, nu să fie împachetate și să fie duse acasă ca să se laude careva cu ele ca și cum ar fi fost cine știe ce trofee de mare preț, ca o căprioară împușcată și legată pe acoperișul unei mașini. Aici oamenii cumpărau lucruri de care aveau nevoie în bucătărie; cumpărau hârtie igienică și tricouri simple, din bumbac alb, care urmau să fie purtate pe post de lenjerie.

La capăt, unde strada se întâlnea cu Rio di S. Ana, au rămas pe partea stângă, cu Brunetti în frunte. A găsit casa în *Calli, Campielli e Canali.* Era în Campo Ruga și a lăsat amintirile să-l ducă într-acolo: stânga, dreapta, spre canal și peste pod, prima la stânga în josul străzii, apoi în *campo.*

Casa era în partea cealaltă a acestui *campo*, o clădire strâmtă care avea mare nevoie de o mână de var și, din ce se putea vedea, avea nevoie și de jgheaburi noi. Șiroaiele de apă săpaseră în ipsos în trei locuri, iar acum se înfruptau din cărămizi. Soarele transformase vopseaua de pe obloanele de la ferestrele apartamentelor de la primul și al doilea etaj într-un verde-prăfuit și obosit. Orice venețian putea să descifreze codul pustulelor cenușii din vopsea în același fel în care un arheolog poate citi straturile de sol ca să afle

cât timp a trecut de la ultima așezare umană. Apartamentele acelea erau goale de zeci de ani.

Obloanele de la etajul al treilea erau deschise, și nu păreau să se afle într-o stare mai bună decât cele de la apartamentele de mai jos. Lângă ușă erau trei sonerii, dar numai la cea de sus era un nume alături: „Franchini”. Brunetti a sunat, a așteptat, a sunat din nou, de data asta atent la fiecare sunet, cât de slab, care ar fi putut veni de sus. Nimic.

S-a uitat înspre *campo,* care părea ciudat de neospitalier. Acolo, erau doi copaci fără frunze, aparent neinteresați de venirea primăverii, și două bănci la fel de decolorate și pătate ca și obloanele casei. Deși acest spațiu verde era mare, nu se juca acolo niciun copil, poate din cauza canalului de pe una dintre margini, care nu avea un perete protector.

Nu se chinuise să scrie numărul de telefon, dar Vianello, care avea un smartphone, a căutat în registrele online, a dat de număr și au sunat. De data asta, sunetul slab, subțire al telefonului a ajuns de sus până la ei. A sunat de zece ori, apoi s-a oprit. S-au dat amândoi înapoi câțiva pași și s-au uitat spre clădire, la ferestre, ca și cum se așteptau să apară un bărbat care să le deschidă ușa larg, până la perete, cântând prima lui arie din ziua aceea. Nimic.

— Mergem la bar? a întrebat Vianello, arătând cu bărbia spre capătul celălalt al parcului.

Înăuntru, locul părea la fel de dărăpănat ca obloanele, totul, inclusiv barmanul, era îmbătrânit și obosit și având mare nevoie să fie șters cu o cârpă udă. Când au intrat, barmanul le-a aruncat o privire și le-a oferit ceea ce probabil considera el un zâmbet ospitalier.

— *Si, signori*?

Brunetti a cerut două cafele care au venit repede și care erau surprinzător de bune. Din spatele barului s-a auzit un zăngănit puternic și, întorcându-se, au văzut un bărbat stând pe un scaun înalt în fața tonomatului de jocuri: zgomotul venea de la monedele care curgeau într-o tăviță din fața lui. A luat câteva monede din tăviță și a început să le bage înapoi în mașinărie, apoi a pocnit butoanele viu colorate. Vâjâială și zăngănit și lumini. Și nimic.

— Îl cunoașteți pe Aldo Franchini? l-a întrebat Vianello pe barman, vorbind *veneziano* și făcându-i semn din cap în direcția clădirii.

Înainte să-i răspundă, barmanul s-a uitat spre bărbatul care juca la tonomat.

— Fostul popă? a întrebat el în cele din urmă.

— Nu știu, a răspuns Vianello. Tot ce știu e că a studiat teologie.

Barmanul s-a gândit cât a considerat el de cuviință și a zis apoi:

— Da, a studiat. Ciudat, nu-i așa? a adăugat.

— Că a studiat teologie? Sau că nu mai e popă? a întrebat Vianello.

— Că nu mai are nicio importanță, nu? a zis barmanul.

Tonul lui nu era câtuși de puțin dezaprobator. Ba, dimpotrivă, mustea de aceeași compasiune pe care ar fi exprimat-o dacă i s-ar fi zis că cineva și-a dăruit o parte din viață ca să învețe cum să repare mașini de scris sau faxuri.

Vianello a cerut un pahar cu apă minerală.

— Mai știți și altceva despre el? a întrebat Brunetti.

— Sunteți de la poliție?

— Da.

— Ați venit pentru individul care și-a spart nasul? A ieșit din închisoare?

— Nu, l-a asigurat Brunetti. Încă mai are de executat din pedeapsă.

— Bun. Ar trebui să-l țină acolo mult și bine.

— Îl știți?

— Am fost la școală împreună. Era un puști violent și rău și acum e un bărbat violent și rău.

— Are vreun motiv să fie așa? a întrebat Brunetti.

Barmanul a ridicat din umeri, zicând:

— Așa l-a făcut mă-sa.

Apoi, înclinând din cap, a făcut semn spre bărbatul care încă mai băga monede în tonomat.

— Ca ăla. Nu se poate abține: e ca o boală.

Apoi, ca și cum ar fi fost dezamăgit de simplitatea propriului răspuns, l-a întrebat:

— De ce-l căutați pe Franchini?

Cum niciunul dintre ei nu i-a răspuns, a zis, făcând iar semn în direcția bărbatului de la tonomat.

— Credeți că…?

Dar ultima parte a întrebării a fost înecată în zgomotul unui șuvoi de monede și Brunetti nu era sigur că a auzit bine. Se pare că nici Vianello nu auzise.

— Am vrea să stăm de vorbă cu el. Vrem să vedem dacă a observat ceva. Nu vrem decât să-i punem câteva întrebări.

— Am mai auzit din astea de la poliție, a spus barmanul pe un ton obosit.

— Nu vrem decât să vorbim cu el, atât, a repetat Brunetti. N-a făcut nimic rău, ci doar a fost în același loc în care altcineva a comis o ilegalitate.

Barmanul a dat să zică ceva, apoi s-a oprit.

Brunetti a zâmbit și l-a îndemnat.

— Haideți, ziceți ce aveți de zis.

— De obicei, asta nu înseamnă mare lucru pentru voi.

Vianello s-a uitat la Brunetti, lăsându-l pe el să răspundă.

— De data asta, nu vrem decât informații.

Brunetti își dădea seama că omul se chinuia să-și ascundă curiozitatea.

— L-am văzut ieri-dimineață. A venit aici pe la vreo nouă să bea o cafea. Nu l-am mai văzut de-atunci.

— Vine des aici?

— Destul de des.

Brunetti s-a întors când a auzit un zgomot puternic din spatele barului. Bărbatul de la tonomat bătea cu palma în mașinărie.

— Luca, potolește-te, a strigat barmanul la el și zgomotul a încetat.

S-a întors către Brunetti și Vianello și a zis:

— Vedeți? Ce v-am zis: e ca o boală.

Brunetti a așteptat să vadă dacă o spusese că pe o glumă, dar se pare că nu era cazul.

— N-ar trebui să fie permise. E prea ușor pentru oamenii ăștia să arunce totul pe jocurile de noroc.

Indignarea lui părea sinceră.

Brunetti a așteptat ca Vianello să pună întrebarea evidentă, dar inspectorul n-a zis nimic. Brunetti și-a scos portofelul și a luat din el una dintre cărțile lui de vizită. Și-a scris numărul de *telefonino* pe spate și i-a înmânat-o barmanului.

— Dacă mai vine pe aici, să-i dați asta și să-i ziceți să mă sune, vă rog frumos.

Brunetti a scos doi euro din buzunar și i-a lăsat pe tejghea. S-au întors să iasă din bar, iar în urma lor un noian de înjurături a pornit de la individul de la tonomat, dar au închis ușa după ei și sunetul a amuțit deodată.

8.

S-au pus de acord să meargă spre *Questura,* dar drumul înapoi n-a fost nici pe departe la fel de plăcut, căci căldura zilei dispăruse cât timp stătuseră în bar. Ar fi putut la fel de bine să trimită un ofițer în uniformă să-l caute pe Franchini, dar Brunetti cedase tentației de a fi afară și de a se mișca, drept urmare a pierdut două ceasuri. Pierdut? Avusese o conversație plăcută cu Vianello, își amintise puțin din copilăria lui și și-a confirmat, printr-o sursă neutră, convingerea că unii oameni pur și simplu se nasc răi. Una peste alta, își petrecuse timpul într-o manieră mult mai productivă decât dacă și-ar fi petrecut după-amiaza la birou, citind dosare.

Această credință a lui fusese întărită de timpul petrecut în orele târzii ale după-amiezii, făcând exact asta: citind transcrieri ale interogatoriilor, legislație privind tratamentul corect al suspecților de gen feminin de către ofițerii de gen masculin, un nou formular de trei pagini care trebuia folosit în cazul unui accident de muncă. Singura alinare venise de la computer, căci primise un e-mail de la Facultatea de Istorie de la Universitatea din Kansas, în care i se spunea că nu exista nicio persoană pe nume Joseph Nickerson printre membrii corpului profesoral și că universitatea nu ținea cursuri de Istorie a Comerțului Maritim și Mediteraneean. Iar rectorul, al cărui nume apărea pe scrisoarea adresată domnului Brunetti, nu semnase vreodată un asemenea document.

Brunetti se pregătise pentru un astfel de răspuns și ar fi fost surprins dacă Nickerson s-ar fi dovedit a fi o persoană reală. A sunat-o pe *Signorina* Elettra ca să vadă ce a aflat, dar nu i-a răspuns nimeni. Deși era șase și jumătate, a făcut din absența ei o uvertură pentru propria lui absență și s-a dus acasă.

Închizând ușa, a auzit-o pe Paola strigându-i numele cu disperare din capătul apartamentului. Când a intrat în dormitor, ultimele raze ale soarelui dispăreau la apus și, în acea lumină, a văzut conturul trupului soției lui aplecat într-o parte, ca și cum ar fi avut o criză de durere sau un atac de panică. Avea un braț încolăcit în jurul gâtului, cu cotul îndreptat în direcția lui. Din celălalt braț, numai jumătate era vizibil. S-a gândit imediat la vreo boală care a lovit-o brusc, o hernie de disc, un atac cerebral. Cum se mișca

spre ea, cu inima cât un purice, ea s-a întors cu spatele și el a văzut că degetele ambelor ei mâini erau prinse de fermoarul de la rochie.

— Ajută-mă, Guido. S-a blocat.

I-a luat câteva secunde bune să reușească să adopte atitudinea potrivită, de soț. I-a luat mâinile de pe fermoar, și-a aplecat ușor capul și a văzut o fâșie de pânză cenușie prinsă într-o parte. A tras de pânză deasupra fermoarului și a încercat să-l miște din loc, întâi în sus, apoi în jos. După ce-a tras de câteva ori, a eliberat pânza și a tras fermoarul până sus, spre gât.

— E OK acum, a zis el și a sărutat-o pe păr, fără să-i zică nimic de pumnul în stomac pe care tocmai îl primise.

— Mulțumesc. Tu cu ce te îmbraci în seara asta?

Acum mulți ani, sugerase că ar putea purta același costum cu care fusese îmbrăcat la muncă toată ziua, numai ca să-i vadă expresia Paolei care se holba la el ca și cum ar fi sugerat să înceapă conversația de la masă cu o propunere indecentă către mama ei. De atunci, ca să nu-l mai socotească un mânz prost-crescut, neinițiat în falsele subtilități ale lumii, zicea mereu de costumul pe care ea l-ar fi considerat cel mai potrivit.

— Cel gri-închis.

— Cel pe care ți l-a făcut Giulio? a întrebat ea, tonul ei indicând părerea ei precaută față de vechiul lui prieten, Giulio.

Merseseră la școală împreună, căci Giulio fusese trimis să locuiască la mătușa lui în Veneția timp de șase ani, cât timp tatăl lui era rezident al statului italian. Faptul că era napoletan nu-l afectase niciodată pe Brunetti, care prinsese imediat drag de băiat pentru că era ingenios, conștiincios, dornic de învățătură și de distracții și, ca Brunetti, era fiul unui individ cu un comportament nesuferit multora.

Și iarăși, asemenea lui Brunetti, Giulio plecase să studieze dreptul penal, deși alesese să-și folosească știința de carte ca să apere infractorii, nu să-i aresteze. În mod surprinzător, asta nu le afectase prietenia. Cunoștințele și prietenii lui Giulio – ca să nu zicem nimic de imensa și influenta lui familiei – îi oferiseră lui Brunetti o aură protectoare de-a lungul anilor cât lucrase la Neapole, fapt pe care Brunetti l-a apreciat la fel de mult pe cât a încercat să-l ignore.

Cu câteva luni înainte, Brunetti se întorsese în Neapole să interogheze un martor și a luat cina cu Giulio chiar în prima lui seară în oraș. În cei cinci ani scurși de când se văzuseră ultima oară, părul lui Giulio devenise complet alb, ca și mustața de sub nasul lui lung de pirat. De vreme ce tenul

lui măsliniu rezista încercărilor timpului de a-l îmbătrâni, contrastul cu părul alb nu făcea decât să-l arate și mai tânăr.

Fără să se gândească bine, Brunetti a început să-i facă prietenului lui complimente pentru costumul de pe el, de un gri-tăciune, cu dungi negre aproape invizibile. Din buzunarul interior al sacoului, Giulio a scos un carnețel și un stilou de aur, a scris un nume și un număr de telefon, a rupt foaia și i-a înmânat-o lui Brunetti.

— Du-te la Gino. Ți-l face într-o zi.

Brunetti s-a încruntat atunci. Giulio a mai luat o gură din porția lui mare de pește-dulgher: patronul îl asigurase că fusese prins în dimineața aceea. Dintr-odată, Giulio a pus furculița pe masă, a pus mâna pe unul dintre telefoanele pe care le așezase lângă farfurie; a scris un mesaj scurt, apoi a ridicat privirea spre Brunetti cu un zâmbet enorm și mulțumit și s-a întors la cina care era mult mai importantă.

Au stat de vorbă, așa cum făceau mereu, despre familiile lor și, dintr-un obicei de când lumea, nu s-au apropiat de evenimentele zilei sau de politică. Copiii lor se maturizaseră și părinții lor îmbătrâniseră, se îmbolnăviseră și muriseră; lumea de dincolo de familiile lor nu exista ca subiect de conversație. Fiul cel mai mare al lui Giulio tocmai părăsise Școala de Afaceri Bocconi și se alăturase unei trupe rock, și fiică-sa, care avea pe atunci optsprezece ani, avea un prieten nepotrivit.

— Am încercat să fiu un tată bun, i-a zis Giulio. Vreau să fie fericiți și să trăiască vieți fericite. Dar văd în ce direcție se îndreaptă și nu pot să fac nimic în privința asta. Tot ce pot face e să am grijă să fie în siguranță.

Brunetti recunoscuse în cuvintele prietenului său propriile sale dorințe.

— Ce e în neregulă cu prietenul ei…? se apucase Brunetti să întrebe, dar fusese întrerupt de sosirea unui bărbat chel care venise la masa lor și-i dăduse bună seara lui Giulio.

Giulio s-a ridicat și i-a strâns mâna, mulțumindu-i că a venit în așa scurt timp sau, cel puțin asta înțelesese Brunetti, căci bărbații își vorbeau în napoletană, care pentru el ar fi putut la fel de bine să fi fost și swahili.

După câteva momente, bărbatul s-a întors și l-a privit pe Brunetti care s-a ridicat și i-a strâns mâna. Bărbatul l-a cântărit din cap până în picioare, apoi s-a dus în spatele lui. Brunetti, prins pe picior greșit, a rămas nemișcat, așa cum ar fi făcut la primul semn de pericol.

Vorbind într-o italiană înțesată de constantul „ș” care apărea peste tot, cu „g”-uri folosite în loc de „c”-uri, cu ultimele silabe tăiate precum capetele

trădătorilor, celălalt bărbat i-a zis să nu stea cu grijă, că nu face decât să se uite la spatele lui. Și-a pus o mână pe masă și s-a lăsat în genunchi, moment în care Brunetti și-a dat seama în sfârșit că omul trebuia să fie Gino, constatare care i-a fost confirmată în clipa în care individul a prins de tivul drept de la pantaloni și a tras sănătos.

Dând din cap și mormăind ca pentru el, Gino s-a ridicat, a întins mâna ca să i-o strângă pe a lui Brunetti, apoi pe a lui Giulio și le-a zis că până a doua zi la prânz avea să fie gata.

— Dar nu pot, i-a zis Brunetti atunci.

— Poți să-l plătești, i-a zis Giulio, zâmbind. Ca să fii tu cu conștiința împăcată. Gino o să ți-l dea fără procentul lui de profit și îți promit că nu-i dau eu nimic pe deasupra.

S-a uitat la Gino și a zâmbit, i-a făcut un semn din cap și a întins amândouă mâinile ca și cum ar fi vrut să blocheze până și gândul unui refuz. Înainte ca Brunetti să mai poată zice ceva, Giulio i-a zis:

— Dacă nu acceptați, o voi lua ca pe o insultă.

Gino și-a luat o mină tragică și Giulio a întrebat:

— În regulă?

Giulio, deși avocat de meserie, nu mințea niciodată; cel puțin nu-și mințea prietenii. Brunetti i-a făcut semn că da. S-a dus să-l vadă pe Gino în după-amiaza următoare: și iată, costumul „pe care ți l-a făcut Giulio”.

Paola s-a întors cu spatele la el și a deschis un sertar ca să caute o eșarfă cu care să-și acopere umerii. Pe stradă avea să poarte o haină, dar, odată ajunși înăuntru, nu se puteau baza pe toanele sistemului de încălzire dintr-o clădire veche de opt sute de ani.

Brunetti și-a scos costumul și l-a pus în dulap, și-a pus o cămașă curată, apoi și-a luat pantalonii de la celălalt costum – costumul lui Gino – de pe umeraș și i-a tras pe el. A ales o cravată roșie: de ce nu? Băgându-și mâinile în mânecile sacoului, a fost copleșit de o senzație pură de plăcere fizică. L-a ridicat de revere și și-a flexat umerii până când s-a potrivit perfect. Abia atunci s-a uitat în oglinda înaltă. Îl costase mai mult de 800 de euro: Dumnezeu știe cât plăteau clienții lui Gino, de fapt. Gino nu-i dăduse nicio factură, iar Brunetti nu-i ceruse una. „Am conștiința curată”, și-a zis el și a zâmbit.

Nu era decât o plimbare scurtă până la *palazzo.* Niciunul dintre trecătorii întâlniți în cale nu părea să se grăbească: primăvara își intra în drepturi, forțându-i pe oameni să-și amintească de senzația de ușurare și plăcere pe

care le genera sfârșitul unei zile de lucru. La capătul scărilor din curtea palatului, un tânăr le-a deschis ușa și a luat haina Paolei, spunându-le că sunt așteptați de conte și contesă în salonul mic.

Paola l-a condus prin ceea ce Brunetti știa că, într-o bună zi, va fi al ei. Și-a permis să se întrebe cam de câți oameni era nevoie ca să administreze întreaga clădire: cum ții curat un loc atât de mare? Nu reușise niciodată să numere camerele sau să-și permită s-o întrebe pe Paola. Douăzeci? Mai multe, sigur erau mai multe. Și ca să încălzești așa ceva? Dar cum fac cu noile impozite pe clădiri? Probabil că salariul lui n-ar fi suficient ca să întrețină o asemenea casă și s-ar trezi că ar trebui să muncească să întrețină casă, nu familia.

Starea lui de meditație s-a întrerupt în clipa în care au intrat în salon. Contele Orazio Falier era lângă fereastră, în picioare, privind vizavi, către Palazzo Malipiero Cappello. Contesa Donatella stătea pe canapea, cu un pahar de prosecco în mână. Brunetti știa că e prosecco, pentru că, la un moment dat, contele se lansase într-un atac la adresa vinurilor franțuzești, zicând că nu vrea să le vadă în casa lui. Ba mai mult, viile lui din Friuli produceau unul dintre cele mai bune prosecco-uri din regiune, ceea ce Brunetti trebuia să recunoască: era mult mai bun decât șampania pe care o băuse el.

Cu câțiva ani înainte, contele suferise un atac de cord minor și, de atunci încoace, își întâmpina ginerele cu sărutări pe ambii obraji, în loc de o strângere de mână formală. Felul lui de a fi se îmblânzise și în alte privințe: era mai afectuos și mai indulgent cu nepoții lui, mai puțin dispus să-și bată joc de ceea ce numea „cruciadele” lui Brunetti, iar supușenia caldă cu care o tratase întotdeauna pe *Contessa* devenise și mai evidentă.

— Ah, *bambini miei,* l-a surprins pe Brunetti zicând în momentul în care a dat cu ochii de ei.

Asta însemna că, după mai bine de două decenii, era pregătit să-l accepte pe Brunetti ca pe propriul lui fiu? Sau nu era nimic mai mult decât o formulă afectivă?

— Sper că nu vă supărați dacă luăm cina numai noi, a adăugat contele, venind spre ei cu mâinile întinse, punându-le mai întâi pe umerii Paolei, trăgând-o suficient de aproape pentru un sărut, apoi pe ai lui Brunetti.

I-a condus în fața soției pe care au sărutat-o amândoi, aplecându-se spre ea.

Paola s-a așezat rapid pe canapea, lângă mama ei, și-a aruncat pantofii și și-a tras picioarele sub ea.

— Dacă ne-ai fi spus că suntem doar între noi, n-aș fi purtat rochia asta, a zis ea, apoi arătând spre Brunetti: Dar tot l-aș fi pus pe Guido să poarte costumul ăsta. E frumos, nu-i așa?

Socrul lui i-a aruncat o privire apreciativă și l-a întrebat:

— L-ai făcut aici?

Ce l-o fi îndemnat pe conte să creadă că acel costum fusese făcut la comandă pentru el, și că nu fusese cumpărat din magazin? Era una dintre puterile acelea masonice secrete pe care le deținea oamenii ca el; asta și faptul că avea în arsenalul său acea acuitate socială perfectă care îi permitea să vorbească și cu poștașul, și cu avocatul cu aceeași corectitudine, fără a ofensa vreodată pe careva cu prea multă formalitate sau prea multă familiaritate. Poate că cele opt secole de bune maniere îl învățaseră asta.

— Arăți minunat, a zis *Contessa* în italiana ei fără accent.

Trăise în Veneția aproape toată viața, însă nicio urmă de accent nu se prinsese de ea. Pronunța fiecare „l", nu se referea la fiica ei cu „la" Paola: nu exista nicio cadență care să-i onduleze enunțurile.

— Costumul e perfect, Guido. Sper ca superiorul tău să te vadă purtându-l cândva.

Contele era lângă ei, cu două pahare de prosecco.

— E din producția de anul trecut, a zis el, înmânându-le paharele. Ce credeți?

Brunetti a luat o gură și era delicios, dar a lăsat-o pe Paola, care cunoștea jargonul, să emită judecăți de valoare.

În timp ce ea sorbea și ținea băutura în gură, Brunetti își studia socrii. Chipul contelui era mai ridat, părul mai alb, dar bărbatul încă se ținea drept, deși Brunetti și-a dat seama că nu mai era la fel de înalt ca altă dată. Contesa părea la fel ca întotdeauna, cu părul ei blond acum bătând ușor în alb. Avusese înțelepciunea, acum mulți ani, să declare că soarele era inamicul ei și, drept urmare, chipul îi era fără pată și fără riduri.

Paola i-a întrerupt gândurile, zicând:

— E încă tânăr și puțin aspru în cerul gurii, dar la anul va fi perfect.

Apoi, uitându-se spre Brunetti, a adăugat:

— Așa că la anul va trebui să venim mai des în vizită.

A zis-o și apoi s-a lăsat într-o parte și a bătut-o pe mama ei pe șold cu blândețe, apoi a început să povestească despre ultimul triumf școlar al

Chiarei.

Contele s-a îndepărtat senin, spre fereastra din față, iar Brunetti, care nu se mai sătura de priveliște, i s-a alăturat.

— Când eram copil, obișnuiam să înot în apele astea, i-a zis contele privind apa la două niveluri sub ei, apoi a mai luat o gură de vin.

— Și eu la fel. Dar nu aici. Jos, la Castello, a spus Brunetti, apoi a adăugat, imaginându-și apa: E îngrozitor să te gândești, nu-i așa? Vreau să zic, s-o faci acum?

— Multe lucruri au devenit îngrozitoare aici, a zis contele, închinând paharul în direcția unuia dintre *palazzi* de pe partea cealaltă a Marelui Canal. Etajul al treilea al Palatului Benelli e o pensiune. E administrat de partenerul brazilian al moștenitoarei și îi aduce suficient câștig cât să-i mențină sursa de cocaină.

S-a aplecat și a arătat în sus spre canal, pe partea lor.

— La două uși de aici, proprietarul le-a cerut unor prieteni să-l numească inspector la Comisia de Arte Frumoase și acum e disponibil să primească în audiență persoane care vor autorizații de restaurare.

— „Să primească în audiență?”

— Așa se zice. O cunoștință din Anglia a vrut să-și desfacă *piano noble* dintr-un *palazzo* din apropiere de Rialto, dar, pentru asta, trebuia să dea jos un perete pe care erau fresce din secolul al șaisprezecelea. A cerut o audiență și a obținut avizul.

— Păi cum e posibil așa ceva? a întrebat Brunetti realmente curios, dar fără vreo intenție de a urmări mai departe situația din interes profesional.

— Frescele erau ascunse de un perete fals, probabil de secole întregi, și n-au fost descoperite până când muncitorii n-au început să dea jos peretele, așa că n-au fost niciodată înregistrate ca atare. Muncitorii erau toți din Moldova și nu le păsa prea mult de ce făceau. Așa că s-a dus în audiență și peretele a fost dat jos.

— E venețian, nu? a întrebat Brunetti, deși nu era nevoie.

Știa foarte bine despre cine vorbea contele și auzise povești despre autorizațiile de construire sau demolare și cum să faci să le primești, dar ceva pervers din el avea nevoie de confirmare.

— Toți sunt venețieni, a răspuns contele, pronunțând cuvântul ca și cum ar fi zis „pedofil” sau „necrofil”.

— Și oamenii care au hotărât că vasele de croazieră pot continua nestingherite să zguduie orașul, făcându-l bucăți, și să-l polueze ca și cum

ar fi Beijing, și cei care insistă că MOSE o să funcționeze și hai să vedem cât de mult profit ne iese nouă din chestia asta, și cei care țin singurul *casino* de pe planetă care merge în pagubă.

Brunetti auzise și el aceleași lucruri – și le-a zis la rândul lui – de ani de zile și acum a pus aceeași întrebare pe care și-o tot pusese sieși de atâtea ori:

— Ce aveți de gând să faceți?

Contele l-a privit cu o afecțiune nedisimulată.

— Mă bucur atât de mult că, în sfârșit, ne vorbim, Guido, a zis el, sorbind încă o gură din vin, apoi, punând paharul pe masă: Singurul lucru pe care îl pot face e ce-am făcut de cinci ani încoace.

— Și anume?

— Să-mi câștig banii din altă parte. Să investesc în țările care au un viitor, în țările în care există o legislație care se aplică.

S-a oprit, invitându-l parcă pe Brunetti să-l întrebe.

— Și care sunt țările acelea?

— Cele nordice. Chiar și Statele Unite. Australia.

— China, nu?

Contele a făcut o grimasă.

— E vorba de lege, Guido. Nu vreau să sar din lac în puț. Nu vreau să mă duc dintr-o țară în care legea e neputincioasă și sistemul politic corupt într-una în care nu e niciun fel de lege și în care sistemul politic e și mai corupt.

Brunetti a călătorit în mintea lui în jurul globului, căutând alt loc în care legea să fie suverană și unde – grija socrului lui – banii să fie în siguranță. Căutând siguranța pe globul acela verde, albastru și bej, Brunetti și-a dat seama că oamenii tindeau să se simtă în siguranță în țări în care banii erau în siguranță. Sau poate că, dimpotrivă, capitalismul contelui îl molipsise în toți acești ani și înțelesese pe de-a-ndoaselea, iar de fapt banii erau în siguranță acolo unde oamenii se simțeau în siguranță.

Trebuia să aibă grijă, căci era pe nisipuri mișcătoare. Putea oare să-l întrebe pe conte de câți bani era vorba? Putea să-l întrebe dacă investea în companiile de acolo sau le muta pe ale lui în țările respective? La Guardia di Finanza verifica astfel de chestii, să vadă dacă nu cumva erau nereguli; în țițele încurcate ale legislației italiene, exista întotdeauna o modalitate de a găsi nereguli de un fel sau altul. „Fă legi pentru prieteni și vâră-le pe gât dușmanilor”. De câte ori în viața asta nu i se explicase această regulă de supraviețuire?

— Sper să aveți succes, a fost tot ce a putut spune.

— Îți mulțumesc, a zis contele, cu un zâmbet și un semn din cap că aprecia dreptul lui Brunetti de a nu se implica în problema lui. Și tu, a întrebat el? Tu ce faci?

Nu era necesar ca Brunetti să-i ceară contelui să nu spună nimănui ce avea să-i povestească. Socrul lui nu ar fi ajuns în poziția în care era în țară dacă ar fi fost un gură-spartă.

— Am fost chemați pentru un jaf la Biblioteca Merula. Cineva care venea des la bibliotecă pentru studiu a tăiat pagini din cărți. Alte cărți lipsesc în întregime.

— Cum a intrat? a întrebat contele. Nu l-au verificat sau nu s-au uitat pe documentele lui?

Apoi, făcând o pauză ca să-și refacă rezervele de răbdare, a întrebat:

— Asta dacă îi mai pune cineva pe oameni să completeze documente de înregistrare.

— Le-a completat, dar avea documente false: un pașaport și scrisoare de recomandare de la o universitate americană.

— Și n-a observat nimeni că sunt false?

Brunetti a ridicat din umeri.

— Credeau că e membru al unei comunități de cărturari.

Exprimarea a fost întâmpinată cu un hohot de râs din partea Paolei care, după toate aparențele, reușise să-și mute atenția de la mama ei suficient de mult cât să tragă cu urechea la conversația lor.

— „Comunitate de cărturari”, a repetat ea. E de râsul curcilor.

— Draga mea, a zis mama ei domol, te-am trimis la toate școlile acelea faimoase și acum vorbești urât de colegii tăi. Ai putea fi ceva mai blândă cu ei, nu crezi?

Paola s-a lăsat într-o parte și a cuprins-o pe mama ei de după umeri. A sărutat-o pe obraz o dată, apoi încă o dată.

— *Mamma,* tu ești singura persoană de pe planeta asta care poate să creadă că adunătura aia de indivizi care-mi sunt colegi la universitate sunt cărturari.

— Ai fost studentă la aceleași universități și ești asemenea lor, să nu uiți asta, i-a zis mama ei, cu aceeași blândețe.

— *Mamma,* te rog, a implorat-o Paola.

Dar înainte să mai poată spune ceva, tânărul care-i întâmpinase și la sosire a apărut în ușă și a zis că cina e servită.

Brunetti i-a întins mâna contesei care a pus-o pe a ei deasupra, ușoară ca o pană, și s-a ridicat în picioare fără nici urmă de efort. Paola s-a ridicat și ea, cu mult mai puțină grație, și-a pus pantofii și l-a luat de braț pe tatăl ei.

Brunetti a însoțit-o pe contesă în micul salon.

— Mă tulbură întotdeauna felul în care Paola îi vorbește atât de rău pe colegii săi, a zis mama ei, în timp ce intrau în salon.

— I-am cunoscut pe câțiva dintre ei, s-a mulțumit Brunetti să spună.

Ea i-a aruncat o privire rapidă și a zâmbit.

— E o femeie cu un temperament vulcanic.

— Fiica dumneavoastră? a întrebat Brunetti, prefăcându-se de-a dreptul șocat.

— Ah, Guido, câteodată am senzația că o încurajezi.

— Nu cred că are nevoie de vreo încurajare de la mine, a zis Brunetti și s-a limitat la atât.

S-au așezat la o masă rotundă, Brunetti față în față cu Paola, cu *Contessa* în partea lui stângă și cu contele în dreapta. Apoi o femeie a pus în mijlocul mesei un platou imens din ceramică, plin cu apetitive din fructe-de-mare, suficiente cât să astâmpere apetitul mesenilor, pe al celor din bucătărie și, probabil, pe al oamenilor din palatele din jur.

Conversația era cea firească în familie: copii, rude, prieteni comuni, suferințe fizice – cu fiecare an erau tot mai multe – discutând apoi despre starea lumii, pe care o considerau, de comun acord, jalnică.

Mai târziu, după ce servitoarea a luat de pe masă farfuriile pe care fusese *capesante al cognac,* Paola a întrebat:

— I-ai zis lui *Papà* despre bibliotecă?

— Da, mi-a zis, a răspuns contele. Chestii de-astea încep să se întâmple și pe-aici.

A ridicat din umeri și a băut puțină apă minerală. Niciunul dintre ei n-a găsit de cuviință să aducă în discuție Biblioteca Girolamini din Neapole, una dintre cele mai bine cunoscute din țară, și care fusese victima unor jafuri puse la cale de propriul ei director, acum în închisoare. De vreme ce catalogul de bunuri, așa cum era el, se credea a fi fost modificat, nu se putea ști ce lipsea de fapt: estimările erau undeva între 2.000 și 4.000 de volume, unele dintre ele apărând în München, Tokyo, în anticariatele unor dealeri de cărți și în bibliotecile unor politicieni care, evident, își exprimaseră uimirea absolută cu privire la existența acestor volume. În biblioteca MEA? Se semnalase ieșirea în miez de noapte, din curtea bibliotecii, a unor mașini

încărcate, care gemeau sub greutatea hârtiei pe care o transportau. Câte volume lipseau? Cine știe? Manuscrise, incunabule dispărute, dispărute pentru totdeauna.

— Am niște prieteni din ale căror biblioteci au dispărut exemplare, și-a întrerupt contele propriile reverii.

— Aș putea să vă întreb… a început Brunetti și a regretat imediat.

Contele i-a aruncat o privire și a zâmbit:

— Cred că ar fi mult mai fericiți dacă nu le-ai cunoaște numele, Guido.

Evident, evident: nimeni nu voia ca autoritățile să știe ce se întâmpla în propria casă. Ce se întâmpla dacă și când guvernul se trezea să trântească o taxă pe bunuri private? Dacă puteau să supraimpoziteze locuința sau locuințele, ce i-ar fi oprit să pună taxă și pe ce era în ele?

— Nu s-au dus la poliție?

Zâmbetul contelui era indulgent, dar bărbatul nu s-a deranjat să răspundă.

— Măcar eu l-am oprit pe individul care făcea chestia asta la universitate, s-a lăudat Paola foarte mulțumită de sine.

Nimeni n-a comentat. Niciunul dintre ei nu voia desert, așa că, în timp ce așteptau să vadă ce vine ca răspuns la solicitarea contelui pentru *una grappina*[3], au stat la o cafea.

Ca să rupă tăcerea care se instaurase după remarca Paolei, Brunetti s-a întors către soacra lui.

— *Contessa* Morosini-Albani e una dintre binefăcătoarele Bibliotecii Merula, așa că va trebui s-o anunțăm de furturi. Cum credeți că va reacționa?

— Binefăcătoare? Elisabeta? a repetat contesa. Total ieșit din comun.

— De ce?

— Elisabeta e câteodată atât de precaută când vine vorba de bani, că ai zice că e născută aici, a zis ea și Brunetti se minuna că tatăl Paolei o lăsa să circule nestingherită printre prietenii lui venețieni. Apoi, pe un ton ceva mai contemplativ și mai trist, soacra lui a continuat: *Contessa* e disperată să fie acceptată în societate, așa că poate ăsta este prețul pe care e dispusă să-l plătească: să fie binefăcătoare în acest caz.

— Dacă a fost aici, cu domniile voastre, a zis Brunetti, făcând un semn către un portret făcut de Maroni unuia dintre strămoșii contelui, atunci poate fi considerată acceptată în societate, nu-i așa?

— Oh, e aici pentru că e una dintre cele mai vechi prietene de-ale mele, a răspuns contesa, cu un zâmbet cald. Dar majoritatea oamenilor n-o primesc.

— Dar dumneavoastră, da.

— Bineînțeles. Cât am fost în școală, s-a purtat foarte frumos cu mine. E cu doi ani mai în vârstă decât mine și m-a apărat. Așa că încerc să fac și eu același lucru acum, unde și când pot, a spus ea, apoi s-a gândit o clipă, punând cana de cafea la o parte, înainte de a continua: Nu m-am gândit la asta până acum, dar e cam aceeași situație. Eram o paria și fetele mai mari, cele mai bogate, mă chiuiau groaznic. Din momentul în care Elisabetta – doar era fiica unui prinț, în cele din urmă, chiar dacă familia ei era lefteră și *palazzo*-ul în ruină – a devenit prietena mea, am fost acceptată.

— Nu mi se pare același lucru ca în situația de față, a întrerupt-o Paola.

— Doar o știi pe Elisabetta, a zis *Contessa.* E slobodă la gură și te judecă ușor și nu e o persoană ușor de digerat. Și mai are și nefericiții aceia de copii vitregi.

Paola a dat din cap a înțelegere. Brunetti, gândindu-se la reacția *Signorinei* Elettra, a întrebat:

— Nefericiți din punctul ei de vedere, al lor sau al celorlalți?

— Din punctul tuturor de vedere, aș zice eu, a intervenit contele.

Contessa nu-și putea ascunde uimirea.

— Îi cunoști pe copiii ei vitregi?

— Am făcut niște afaceri cu Gianni, i-a răspuns el. Și le-am cunoscut pe cele două surori ale lui. El a încercat să recupereze niște bani.

— De la tine?

— Dintr-o investiție pe care a făcut-o pentru ele într-una dintre companiile mele.

— Ce s-a întâmplat? l-a întrerupt Paola. Ce companie?

— Ah, una mică, o fermă eoliană din Olanda, și nici măcar nu erau foarte mulți bani.

— Păi de câți bani vorbim? a întrebat Brunetti, curios să știe ce sumă nu reprezintă pentru conte „foarte mulți bani”.

— Ah, vreo jumătate de milion de euro, poate puțin mai mult. Nu-mi amintesc acum. A fost acum șase ani.

— Ce s-a întâmplat? a repetat Paola.

— Era o companie bine administrată, dar Gianni se hotărâse să se retragă mult prea devreme și, când a venit la mine, portofoliul de acțiuni scăzuse cu aproximativ cincizeci la sută. Zicea că are nevoie de bani. Mai întâi, a încercat să împrumute de la mine, dar am refuzat. Apoi s-a oferit să-mi vândă mie partea lui de acțiuni.

Contele a privit spre soția lui, dar a venit *grappa,* ceea ce l-a scutit de a mai continua povestea.

Și-a luat paharul de *grappa* și a deschis gura ca să-l guste și să-și spună părerea, dar contesa a intervenit:

— Cât ți-a oferit?

Brunetti, căruia îi lipsise curajul de a pune el însuși întrebarea, era curios să afle răspunsul. Contele a ciocnit cu soția lui un pahar mic de *grappa* și a gustat o gură. A pus paharul jos în fața lui și a înclinat capul într-o parte, ca și cum ar fi acceptat că nu avea încotro decât să răspundă la întrebarea soției lui.

— Mi-a zis că e dispus să accepte un preț mai mic pentru portofoliul lui, dacă îi dau o chitanță pe care să scriu un preț și mai mic ca s-o poată arăta surorilor lui, iar el avea să-mi dea mie jumătate din diferență în bani cash. Acțiunile erau un bun comun al celor trei frați, dar el era administratorul, iar surorile nu prea știau nimic despre cum se fac afacerile, a spus el, apoi a adăugat cu emfază: Ele aveau încredere în el. Atunci.

— Și ce-ai făcut? a întrebat Paola.

— L-am refuzat. I-am zis că e liber să-și vândă acțiunile oriunde dorește, dar că nu sunt interesat.

Contele a mai luat o gură; în voce deja i se simțea iritarea.

— Era foarte insistent și am încercat să fiu cât se poate de clar. A plecat, a adăugat el, apoi, după ce s-a oprit o vreme, a continuat: O lună mai târziu, surorile lui au venit la mine și mi-au cerut să le plătesc daune pentru pierderea lor.

Contele a oftat.

— Gianni le-a zis că eu l-am escrocat – că i-am escrocat pe toți.

— Orazio, nu mi-ai zis niciodată așa ceva, a intervenit *Contessa.*

— Elisabetta e prietena ta, draga mea. N-am vrut să te tulbur.

— Și lor ce le-ai zis? a întrebat ea, vizibil atinsă de ceea ce aflase.

— Le-am zis că va trebui să mă contacteze avocatul lor.

— Le-ai zis ce a încercat Gianni să le facă?

— Draga mea, nu mi s-a părut un gest corect. E fratele lor.

— Și au făcut-o? Avocatul lor te-a contactat?

— Da. Arturo le-a explicat vânzarea.

— Și avocatul lor nu le-a zis ce a vrut să facă Gianni?

— Nu i-am zis niciodată lui Arturo, a zis contele și și-a terminat cognacul.

— Ce se va întâmpla cu Gianni? a întrebat *Contessa.*

Contele a ridicat din umeri și s-a ridicat de pe scaun.

— Nu am nici cea mai mică idee. Știu doar că nu e atât de deștept pe cât vrea el să creadă și că nu e în stare să-și tempereze impulsurile – de niciun fel! Așa că va eșua întotdeauna, indiferent ce face.

9.

S-au întors la apartament mergând mână în mână, o dorință stârnită de primăvara incipientă sau poate de admirația constantă a Paolei pentru costumul lui Brunetti.

— Am considerat-o întotdeauna un dragon prietenos, a zis Brunetti, crezând că Paola o să-l înțeleagă.

— Pe Elisabetta?

Era o solicitare de confirmare, nu o întrebare propriu-zisă.

— Că doar nu pe mama ta.

— Mda, pot să înțeleg asocierea: e și nu e, în același timp.

— Când am întâlnit-o acasă la părinții tăi, nu scotea fum și foc pe nări, dar nu mi-a făcut niciodată impresia că îi pasă foarte tare dacă oamenii o plac sau nu și cu siguranță nu se ferea să-și exprime părerea.

— Când e cu noi, știe că e cu oameni care o plac.

— Sunt și eu inclus în lista asta? a întrebat Brunetti.

Surprinsă, Paola s-a întors să se uite la el.

— Evident că ești inclus. Caraghiosule! Pentru că ești unul de-ai noștri, ea nu se preface că e altfel decât este.

— Și cum anume este?

— Inteligentă, independentă, nerăbdătoare și însingurată.

Brunetti, care văzuse primele trei calități în *Contessa,* n-o luase în considerare pe a patra.

— Ce zici de faptul că a donat bani bibliotecii?

— Sunt de acord cu mama: e prețul pe care credea ea că trebuie să-l plătească ca să fie acceptată în societate.

— Nu-mi sună ca și cum ai crede că o să reușească.

— Guido, eu îi știu pe oamenii ăștia. Pentru Dumnezeu, sunt și eu unul dintre ei. Nu uita! Ea are pedigree și din partea mamei, și din cea a tatălui, o viță nobilă care datează cu mult înainte de titlurile nobiliare de aici. Dar e siciliană și nu e o *principessa* – chiar dacă tatăl ei a fost prinț –, așa că n-o să fie niciodată acceptată. Nu pe deplin.

— Chiar dacă s-a măritat cu un venețian? a întrebat el.

— Poate tocmai pentru că s-a măritat cu un venețian, l-a surprins Paola zicând.

— Tu vezi ce nebunie e toată chestia asta? a întrebat Brunetti pe un ton egal.

— Am văzut ce nebunie e de când aveam șase ani, dar asta n-o să schimbe nimic, nici cât negru sub unghie.

Ea s-a oprit în mijlocul podului care ducea spre San Polo și s-a rezemat de parapet.

— Mi-aș dori să uite de toate astea, dar nu cred că e capabilă s-o facă. E prea adânc înrădăcinată dorința asta în mintea ei, sau de prea multă vreme, și nu știe altă lume în afară de asta, așa că asta e lumea în care trebuie să fie acceptată.

— Crezi că o să vorbească cu mine? a întrebat-o Brunetti.

— Elisabetta?

— Da.

— Bănuiesc că da. Ți-am zis, te consideră unul de-ai noștri. Și te place, a zis ea, apoi a adăugat, chiar în momentul în care el băga cheia în ușă: Așa cred.

∵

A doua zi, dis-de-dimineață, Brunetti a așteptat până la zece și jumătate s-o sune pe *Contessa* la numărul pe care i l-a dat Paola. Prin urmare, avusese destul timp la dispoziție să citească *Il Gazzettino* și *La Nuova* ca să caute dacă nu cumva era vreo relatare despre furtul de la bibliotecă, dar niciunul dintre ziare nu menționa nimic despre asta.

A format numărul de telefon al contesei și, nici n-a sunat bine, că o voce de femeie a și răspuns.

— Morosini-Albani.

— *Contessa,* a început Brunetti. Guido Brunetti la telefon, soțul Paolei Falier.

— Vă recunosc după propriul dumneavoastră nume, *Commissario,* a zis ea, în glumă, nu ca să sune a provocare.

— Mă simt flatat, *Contessa,* i-a răspuns el. Vorbim atât de rar în timpul cinelor!

— Întotdeauna mi s-a părut că e mare păcat.

Vocea ei dădea în vileag doar un accent minimal al originii ei siciliene.

— Atunci poate că o să stăm de vorbă azi, dacă aveți timp, i-a zis el, hotărându-se că cea mai bună abordare cu contesa era cea directă.

— Despre? a întrebat ea și i-a amintit despre ezitarea lui Fabbiani de a-i zice despre donația ei.

— Biblioteca Merula, a zis el.

A urmat o pauză lungă.

— *Dottoressa* Fabbiani v-a zis despre relația mea cu biblioteca?

— *Contessa,* mi-e teamă că n-a avut de ales.

— Oamenii întotdeauna au de ales, a zis ea imediat.

— Poate că au mai puține de ales când vine vorba despre implicarea poliției, a zis el cu blândețe.

— Din păcate, da, a răspuns ea, aparent nemulțumită de această idee. Să înțeleg că e o solicitare oficială de informații? a zis ea, adăugând imediat: Nu că aș deține vreo informație pentru dumneavoastră.

— Vreau să vorbim despre cărți, *Contessa.* Știu foarte puține despre subiectul ăsta.

— Dar am mai vorbit despre cărți, *Commissario.*

Sunase atât de prefăcut, că l-a umflat râsul.

— Vreau să zic despre cărți rare.

— Genul pe care cineva le-ar putea fura?

— Pe care cineva le-a furat, în cazul de față, a riscat Brunetti.

— Asta înseamnă că dumneavoastră ați preluat ancheta?

— Da.

— Atunci e mai bine să veniți aici și putem sta de vorbă.

∵

Știa unde este *palazzo:* când era mic, trecea pe lângă el în drum spre școală, iar acum el și Paola treceau pe lângă el dacă se hotărau s-o ia pe calea cea lungă spre casă, după cina la Carampane. Cele patru niveluri tronau deasupra unui mic *campo* din San Polo, poarta dinspre apă oferind acces la unul dintre canalele care curgeau perpendicular pe Rio San Polo. Ferestrele de la parter și primul nivel erau protejate de bare de fier. În deceniile în care tot văzuse locul, lui Brunetti îi dădea prin cap ideea de incendiu și de cum, în cazul în care ar izbucni unul, cei care locuiau aici ar trebui să sară de la etajul al doilea. Pe grilajele acelea nu erau niciun fel de arabescuri, nicio idee de filigran, niciun interes pentru frumos: barele, la fel de drepte ca liniile într-un rebus, fuseseră sudate cu secole în urmă în punctele în care liniile orizontale și verticale se întâlneau. Prin barele acelea n-a trecut nimeni de atunci, în afara unor mâini întinse.

De-a lungul secolelor, barele acelea au ruginit și au lăsat dâre lungi și negre pe fațadă. Îi aminteau lui Brunetti de semnele anilor lăsate pe clădirea lui Franchini.

Și-a trecut servieta în mâna stângă și a sunat la ușă; după puțin timp, o femeie cu tenul închis la culoare, cu un șorț alb, a venit să-i deschidă. Era posibil să fi fost thailandeză sau filipineză.

— *Signor* Brunetti? a întrebat ea.

După ce a confirmat cine era, ea a făcut ceea ce, în vremurile de demult, ar fi putut fi luată drept o reverență. Brunetti a făcut un efort să nu zâmbească. Femeia s-a dat la o parte, zicându-i că era așteptat de *Contessa* și l-a lăsat să intre în vastul *androne*[4] care se întindea de acolo până la canal, unde a văzut alte ferestre cu grilaje de metal.

A închis ușa, ceea ce părea să fi făcut cu ceva efort, apoi s-a întors și au traversat împreună gangul, spre niște scări care duceau la primul nivel. Ușa din capul scărilor era formată din pătrate mari din lemn de nuc, în centrul cărora era sculptat câte un trandafir înflorit. Mânerul era din alamă, în forma unei gheare de leu.

Ajunși înăuntru, femeia l-a condus pe un coridor central, fără ferestre, care ducea spre un salon larg, cu vedere spre *campo.* Invitându-l să se instaleze comod, l-a anunțat că se duce s-o aducă pe *Contessa* și a dispărut în spatele unor uși duble de partea cealaltă a încăperii.

N-avea idee cât trebuia să aștepte, dar nu voia ca, în momentul în care ea intra în încăpere, să-l găsească șezând. S-a dus să privească primul tablou din stânga lui, o scenă mare de vânătoare a unui porc mistreț care era tras la pământ de o haită de câini de vânătoare, dintre care doi păreau să fi abandonat misiunea, ca să se rostogolească împreună pe jos. Un câine enorm, din rasa Great Dane, sfâșia urechea mistrețului și un altul îl prinsese cu fermitate de un picior din spate. Brunetti recunoștea stilul dintr-o natură moartă pe care contele o avea în biroul lui și se gândea că pictura aceasta nu putea să nu fie de Snyders, dar nici măcar numele pictorului nu-l putea face să-i placă tabloul.

Pe peretele care primea puțina lumină ce venea dinspre *campo,* erau șase portrete de bărbați și femei. Dibuise o asemănare între unul dintre bărbați și mistrețul din tablou; expresia de pe chipul altuia nu era cu mult diferită de cea a câinelui care trăgea de piciorul animalului. Se întreba dacă nu cumva erau portrete de familie.

Observațiile lui au fost întrerupte de sosirea contesei. Purta un pulover gri simplu și o fustă de lână ceva mai închisă la culoare care cădea foarte puțin sub genunchi. Brunetti își amintea că are picioare frumoase și o scurtă privire i-a confirmat amintirea. Purta la gât șiraguri de mici cerculețe de aur,

fiecare mai mic decât capul unui ac de siguranță, delicatul șirag Manin care fusese visul mamei lui și al prietenelor ei. Fiecare își dorise să aibă un astfel de colier; *Contessa* purta, probabil, cam treizeci la gât.

Știa că era cu doi ani mai în vârstă decât soacra lui, dar arăta cu zece ani mai tânără. Pielea ei era fără pată și părea să fie compusă din spumă și trandafiri, iar Brunetti și-a dat în gând două palme deoarece gândea în astfel de termeni.

Contessa a traversat rapid încăperea să-l salute, i-a întins mâna fără să pară câtuși de puțin surprinsă când el s-a aplecat să i-o sărute. L-a condus spre scaun.

— Pot să vă ofer o cafea, *Commissario*? l-a întrebat.

— Foarte drăguț din partea dumneavoastră, *Contessa,* dar am băut una în drum spre domnia voastră. Ați fost deja destul de generoasă când ați acceptat să stați de vorbă cu mine.

A așteptat până când ea s-a așezat în scaunul din fața lui, înainte să ia și el loc. Cu spatele foarte drept, femeia avea o poziție perfectă, făcându-l să se îndoiască de faptul că spatele ei a atins vreodată vreun spătar de scaun. Și-a dat seama de prima dată când o văzuse că profilul ei era perfect, cu un nas drept și o frunte înaltă care dezvăluia, în feluri de neînțeles pentru el, optimism și energie. Intensitatea ochilor ei aproape negri era amplificată de paloarea pielii.

Brunetti și-a pus servieta pe podea.

— Aș vrea să vă mulțumesc pentru că ați găsit timp să stați de vorbă cu mine, *Contessa,* a zis el.

— Câteva cărți care îmi aparțin au fost distruse și furate și dumneavoastră veți încerca să-i prindeți pe cei vinovați. Nu văd în ce fel a sta de vorbă cu dumneavoastră este o dovadă de generozitate din partea mea, a spus ea, zâmbindu-i, ca să mai îndulcească remarca.

— Sper că nu sună prea venal, dar am venit aici în primul rând ca să discutăm despre pierderea financiară pe care a suferit-o biblioteca și, dacă aveți timp pentru așa ceva, să aflu mai multe cu privire la cărțile despre care *Dottoressa* Fabbiani a zis că știți atât de multe, a adăugat el, neștiind exact dacă fusese certat sau i se mulțumise.

A văzut pe chipul ei o expresie de uimire, după care a zis:

— A avut numai cuvinte frumoase de zis la adresa domniei voastre.

— Sunt flatată, a răspuns contesa, spunând-o ca și cum credea cu adevărat.

— A zis că aveți fler pentru cărți, a continuat Brunetti.

Ea i-a zâmbit de parcă ar fi vrut să dea deoparte complimentul, dar Brunetti a continuat:

— Chiar știu foarte puține legate de universul cărților, sau, mai bine zis, al cărților de o asemenea valoare. Ce vreau să zic e că înțeleg furtul în sine, dar nu de ce au ales să fure ce au furat și ce se întâmplă după aceea: unde se pot vinde paginile și care este valoarea lor?

— Ce păcat că nu am discutat despre asta la cinele organizate de Donatella, a zis ea.

— Încerc să particip la ele ca soț al Paolei, nu în calitate de comisar de poliție.

— Dar astăzi sunteți aici în calitate de comisar de poliție?

— Da, a răspuns el, apoi a deschis servieta și a scos un carnet și un stilou. Una dintre cărțile furate, a început el, a fost un dar al domniei voastre către bibliotecă. *Dottoressa* Fabbiani a zis că este vorba despre un Ramusio, dar nu am nicio idee despre valoarea ei.

— Ce importanță are asta? a întrebat contesa.

— Mă ajută să-mi fac o idee despre cât de gravă este infracțiunea, a răspuns Brunetti.

— Nici nu se poate pune la îndoială gravitatea ei, a spus ea aspru. E o carte rară și frumoasă.

Brunetti a clătinat din cap, ca să alunge orice confuzie.

— Mi-e teamă, *Contessa,* că misiunea mea e una polițienească. Valoarea monetară a cărții influențează maniera în care vom trata cazul.

A privit-o cum procesează informația, convins că ideea o ofensează.

— Ar trebui ca prețurile care au fost plătite pentru ele să fie în registrele contabile ale familiei, i-a zis ea.

— Dar prețurile acelea n-ar mai fi actuale, nu-i așa? a zis el, deși știa bine că nu sunt. Apoi, gândindu-se că asta l-ar putea ajuta să calculeze prețurile mai aproape de valoarea lor actuală, a întrebat-o: Ramusio era asigurat?

— Socrul meu, a început ea zâmbind ușor, a zis la un moment dat că s-a gândit că ar putea cumpăra asigurări pentru bunurile din *palazzo.*

A lăsat câteva clipe bune pentru ca remarca ei să-și facă efectul dorit, apoi a adăugat:

— Dar mi-a zis că și-a dat seama că era mai ieftin să se asigure că e întotdeauna cel puțin un servitor în casă.

Privirea ei era rece și netulburată, în egală măsură.

— Da, cu siguranță, e mai ieftin, a fost de acord Brunetti.

— Pe atunci, da, era, a zis ea.

Stabilind astfel poziția socială și averea soțului ei, a adăugat apoi, ceva mai practic:

— Una dintre modalitățile de a afla care sunt prețurile actuale ar fi să verificați listele online de vânzări și licitații.

Brunetti bănuise și el că existau astfel de liste.

— O să punem pe cineva să caute, a zis el.

Și el avea servitori care să facă lucruri din astea pentru el.

— Ce altceva mai lipsește? a întrebat ea.

— Nu cred că cei de la bibliotecă știu cu exactitate în momentul de față, a răspuns Brunetti. Individul care a tăiat paginile n-a cerut sau n-a primit niciodată cele două cărți care lipsesc.

— Dar *Dottoressa* e sigură că lipsesc? a vrut ea să știe.

— Da.

— Asta înseamnă că sunt mai mulți hoți? a adăugat *Contessa* după o clipă.

— Așa s-ar părea.

A scos un sunet care, la o persoană lipsită de titlu nobiliar, ar putea fi numit pufnit:

— Am crezut că vor fi în siguranță în bibliotecă.

Brunetti era destul de înțelept să-și țină gura.

— Omul acesta a fost acolo timp de trei săptămâni și nimeni n-a văzut nimic?

El a simțit asprimea din voce ei, dar tot n-a comentat nimic.

— Mi-a zis că e vorba de un american, a continuat *Contessa,* apoi: Nu că asta ar conta în vreun fel sau altul.

Brunetti s-a aplecat și a luat dosarul din servietă.

— Numele lui e Joseph Nickerson, a citit el, privind spre ea ca să vadă dacă numele îi spune ceva.

Era evident că îi era necunoscut, așa că i-a dat și celelalte informații: Universitatea din Kansas, Facultatea de Istorie a Comerțului Maritim și Mediteraneean, scrisoarea de recomandare, pașaportul.

— Aveți fotografia lui? a întrebat ea.

— Da, i-a răspuns Brunetti și i-a înmânat copia după paginile din pașaport.

— Arată ca un american, a zis ea cu vag dispreț.

— Asta le-a zis celor de la bibliotecă, a spus Brunetti, întinzându-se după hârtie și studiind iar cu atenție fotografia.

Oamenii care vorbiseră cu Nickerson o făcuseră în italiană și îi auziseră accentul: în acest caz, ar fi putut la fel de bine să fi fost englez sau de orice altă origine. Italiana lui era fluentă. Lui Brunetti i-a dat prin cap că poate tipul învățase accentul, nu limba, și că individul era totuși italian. Dacă pașaportul era fals, nu puteai să crezi nimic din ce scria în el.

S-a uitat din nou la poză, și-a închipuit părul mai închis la culoare, un pic mai lung. Dar a presupus că era posibil. Era păcat că nu exista nicio mostră cu scrisul lui Nickerson, măcar câteva cuvinte: asta ar fi fost o dovadă mult mai sigură decât accentul din vorbire sau felul în care arăta.

Cât timp Brunetti explora ideea scrisului de mână, *Contessa* a păstrat tăcerea. Nu Nabokov scrisese undeva că încetase în mod conștient să mai pună liniuța la 7 când s-a mutat în America, ca un soi de declarație publică cum că lăsase în urmă Lumea Veche? Cum a reușit Nickerson să ceară cărți de la bibliotecă fără să completeze o cerere? Sau și asta era computerizată acum?

Contessa l-a întrerupt din gânduri.

— Apropo, cu ce titulatură ar trebui să mă adresez? *Commissario*? *Dottore*? *Signore*?

— Numele soțului Paolei este Guido, i-a zis el. Ar fi prea mare deranjul dacă v-aș cere să-mi spuneți pe nume?

Ea și-a înclinat bărbia și l-a privit îndelung, supunându-l pe Brunetti unei cercetări amănunțite care a reușit să-l facă să se simtă prost. Chiar dacă era, într-un fel, sub aripa protectoare a familiei Falier, nu era sigur că ea îi vedea pe ei când se uita la el.

— Da, așa este, nu? Bun, deci ce voiați să știți despre cărți? a întrebat ea, fără să i se adreseze în vreun fel și folosindu-se de formalul *lei* pe care îl folosise și el când i se adresase.

Lui i-a luat un moment să digere refuzul ei de a folosi această formulă gramaticală de intimitate și gândurile i-au revenit la cazul lui. *Cui bono*? Cine ar avea de profitat de pe urma furtului și cum ar putea fi măsurat acest profit? Dacă hoțul și viitorul proprietar nu erau una și aceeași persoană, atunci cum a avut fiecare de câștigat? Ambii voiau cărțile sau paginile, dar din motive diferite, unul venal, celălalt… nu reușea să găsească un cuvânt potrivit, poate pentru că nu înțelegea dorința.

Gândurile lui au fost din nou întrerupte de *Contessa,* care și-a dres vocea în semn de nerăbdare.

— Sunteți cunoscută în calitate de colecționar, a zis el. Un colecționar inteligent, a continuat, dar s-a oprit ca să vadă dacă ea răspunde la compliment, însă ea a așteptat, fără nicio expresie pe chip.

— Prin urmare?

— Prin urmare, aș vrea să mă ajutați să înțeleg de ce ar face cineva așa ceva. Și ce fel de persoană ar face-o?

Ea a zâmbit, spre uimirea lui.

— Donatella mi-a zis câte ceva despre dumneavoastră, a zis ea, încă adresându-i-se formal.

— Ar trebui să fiu îngrijorat? a întrebat el cu nonșalanță.

Zâmbetul ei nu s-a schimbat.

— Nu, sub nicio formă. A zis că vreți să înțelegeți lucrurile.

Înainte ca Brunetti să-i mulțumească pentru compliment – pentru că luase vorbele ei ca pe un compliment – ea a continuat:

— Dar asta n-o să vă ajute în cazul de față. Nu e nimic de înțeles. Oamenii fură bunuri pentru bani.

— Dar… a încercat Brunetti să spună, însă ea a vorbit peste el.

— Acesta este singurul motiv care îi mână pe hoți. Uitați de articolele despre oamenii care suferă de o pasiune nebună pentru hărți și cărți și manuscrise: astea sunt numai baliverne romantice. Freud în bibliotecă, a spus ea, aplecându-se și ridicând o mână, deși nu era necesar să facă efortul de a-i capta atenția: Oamenii fură cărți și hărți și manuscrise și taie din ele pagini sau capitole întregi ca să le poate vinde.

Nu-i trebuia lui Brunetti un efort de imaginație ca să creadă în lăcomie ca motiv pentru fărădelegile umane, așa că a întrebat calm:

— Și cine le cumpără?

— Am auzit zvonuri, a zis ea. Dealerii, proprietarii de galerii, casele de licitație sunt dispuse să le cumpere fără să pună întrebări.

— Jafurile sunt făcute la comandă?

— Atâta vreme cât nu poartă ștampila bibliotecii și sunt destul de rare, le vând.

Apoi, cu puternică emfază:

— Unor clienți dintr-o clasă socială mai bună.

Brunetti n-a mai zis nimic; în cele din urmă, a întrebat-o:

— Cine sunt acești clienți?

Ea l-a privit din nou îndelung, ca și cum se gândea cât de multe putea să-i spună.

— Acei oameni care vor lucruri frumoase, dar le vor la un preț mic.

— Vorbiți despre oameni pe care îi cunoașteți?

— Probabil că vorbesc despre oameni pe care dumneavoastră îi cunoașteți, a răspuns ea.

10.

— Ce-mi puteți spune despre piața de asemenea obiecte? a întrebat-o Brunetti.

— Piața de pagini și cărți? a întrebat ea, aproape ca și cum ar fi fost convinsă că rostirea cuvintelor în sine i-ar fi întreținut flacăra furiei. Apoi, pe un ton ceva mai temperat, a continuat: Nu cred că pot să vă spun mai multe de atât, a zis ea neutru. Cei care le fură sunt profesioniști și da, câteodată acționează la comandă.

— Cine le cumpără?

— Chestiile importante sunt cumpărate de colecționari, a zis ea, apoi s-a oprit. Vă rog să înțelegeți că nu vă spun decât ce-am dedus eu însămi din ce mi-a fost dat să aud sau din ce mi s-a spus de-a lungul anilor.

— Și restul?

— Lucrurile mici – pagini individuale dintr-o carte cu păsări sau mamifere – pot fi vândute unor anticariate mai mici, a zis ea, uitându-se la ferestrele care dădeau spre *calle.* E posibil, ba chiar foarte probabil, ca persoana care le cumpără pentru anticariatul său să nu știe că obiectele sunt furate.

Nu părea prea sigură că așa este, cum nu era nici Brunetti, care știa cât de ușor se lasă oamenii convinși de ceea ce vor să audă. Dar a trecut peste asta fără să mai întrebe nimic.

— Și presupun că oamenii care cumpără din aceste anticariate, a continuat ea, n-ar avea de ce să aibă vreo bănuială că sunt furate.

Brunetti i-a aruncat o privire și a dat din cap aprobator, apoi s-a uitat în carnet.

— Sunt magazine care înrămează, piețe stradale și târguri: în aceste locuri se cumpără și se vinde în egală măsură, așa că e simplu pentru un hoț să-și desfacă acolo marfa.

— Haideți să ne întoarcem la cărțile netăiate, a zis el. Ele sunt de cea mai mare valoare.

— Ah, a început ea, prelungind sunetul o vreme, acestea sunt mult mai greu de ascuns sau de deghizat. Dacă vin dintr-o bibliotecă, atunci vor avea ștampila pe anumite pagini. Fiecare bibliotecă folosește un alt sistem, dar toate ștampilează pe pagini multiple.

El a dat din cap aprobator, dornic să nu fie luat drept ignorant în materie de cărți.

— Atâta vreme cât sunt ștampilate, ar putea la fel de bine să le fie marcat pe copertă cuvântul „Furată”.

— Atunci de ce să se mai chinuie careva să le cumpere?

Contesa s-a foit pe scaun, venind mai aproape de el, ca și cum ar fi vrut să-l privească mai bine.

— N-ați reprezenta cu succes familia soției dumneavoastră, știți, nu?

— N-am mai auzit asta de foarte multă vreme, a comentat Brunetti și a zâmbit.

Ea a râs. Era un soi de tuse tabagică, și l-a surprins în asemenea măsură, că a dat să se ridice din scaun ca s-o ajute, dar ea a ridicat o mână, bătând ușor aerul, un gest care l-a trimis înapoi la locul lui. Când zgomotul s-a oprit, a zis:

— Vreau să spun că se pare că vă lipsește spiritul negustoresc specific venețienilor.

El a ridicat din umeri, bănuind că i se făcuse un compliment, deși nu era perfect convins.

— Mulți vor cărțile ca să poată să se laude cu ele în fața anumitor prieteni, arătându-le impresionantele lor noi achiziții, știind că nu vor pune niciun fel de întrebări, a zis ea. Că au un codex al lui Galileo sau o ediție princeps a vreunei cărți sau a alteia. Ceva rar. Ceva care a supraviețuit secolului al șaisprezecelea. O bucată de cultură.

Tonul vocii i se întunecase, ca și cum ar fi fost un magistrat citind lista de acuzații.

— Bănuiesc că e un fel de a sugera că sunt mult mai sofisticați decât cineva care-și cumpără un Ferrari.

Disprețul ei începea să se diminueze.

El a înclinat din cap, înțelegând – dar fără să simtă – dorința.

— Îmi place că pentru dumneavoastră nu are niciun sens, i-a zis ea, aruncându-i încă un zâmbet, deși de data asta unul care s-a transformat într-o grimasă.

I-a făcut semn către ceva din spatele lui. Brunetti s-a întors și a văzut un portret al unui bărbat cu nas coroiat, purtând o haină din catifea maro-închis. Probabil, secolul al șaisprezecelea, de undeva din Italia Centrală. Poate Bologna?

— Cât valorează pictura aceea? l-a întrebat ea.

El a pus carnetul în buzunar și s-a ridicat în picioare, s-a dus până la tablou și s-a uitat mai îndeaproape.

Pictorul cu siguranță avea talent: o singură privire către mâinile personajului și-ți dădeai imediat seama de asta. Brunetti ar fi putut să întindă mâna și să atingă, să mângâie catifeaua și, pentru că era la aceeași înălțime cu subiectul, a văzut inteligența vădită din ochii lui, puterea mandibulei și lățimea umerilor. Era omul care îți putea deveni un bun prieten sau un dușman de temut.

— Nu am nici cea mai vagă idee, a zis Brunetti, fără să-și ia ochii de la bărbatul pictat. Pot să zic doar că e un tablou frumos, minunat realizat.

Când s-a întors spre ea, a văzut-o zâmbind din nou.

— Dacă vă zic că e unul dintre strămoșii mei, atunci veți fi de acord cu mine că valoarea lui e mai mare pentru mine, decât pentru dumneavoastră sau oricine altcineva?

— Sau pentru cineva din familia domniei voastre, a zis el.

— Desigur.

Brunetti s-a întors la scaunul lui și s-a așezat cu fata spre ea.

— Ce-ar trebui să știu despre colecționari? Și despre valoare?

Era evident că ea așteptase întrebarea sau una asemănătoare.

— Sunt oameni foarte ciudați, cei mai mulți dintre ei. Aproape toți sunt bărbați și celor mai mulți le place să se laude.

El i-a făcut semn că da, știe toate astea, așa că ea a continuat.

— Când vine vorba despre ceasuri sau mașini sau case, e ușor pentru prieteni să afle prețul: așa că vor gânguri pe lângă Lamborghini-ul tău nou sau pe lângă proaspătul Patek Phillippe. Dar nu mulți oameni pricep cât costă cărțile.

— Atunci de ce se chinuiesc să le colecționeze? a întrebat el. Și de ce să se chinuiască să le fure? Sau să pună pe cineva să le fure pentru ei? Toate astea nu fac decât să te promoveze în ierarhia hoților, atâta tot.

Ea a zâmbit la exprimarea lui.

— Dacă și prietenii lor sunt hoți, atunci e un motiv în plus de laudă.

Brunetti nu se gândise la asta. Așa de jos am ajuns? S-a gândit o clipă la unii dintre politicienii în bibliotecile cărora fuseseră găsite cărți furate. Da, chiar *am coborât* atât de jos.

— Unii oameni fură cărți pentru că le îndrăgesc și le consideră parte a istoriei și culturii noastre, a zis ea. Nu trebuie să vă zic eu asta.

— Așa s-a întâmplat cu familia soțului domniei voastre? a întrebat el.

Ea a râs din nou și, din nou, el a asemănat râsul ei cu tusea unui fumător înrăit.

— Dumnezeule mare, nu. Le-au cumpărat în ideea de a face niște investiții. Și au avut dreptate. Acum valorează o avere.

— Voiați să le donați pe toate bibliotecii, nu-i așa?

— Și probabil că o voi face, a zis ea. Prefer să le știu în siguranță într-o bibliotecă, unde oamenii care sunt interesați de cărți să poată avea acces la ele, decât să cadă în mâinile celor care nu le consideră decât niște depozite monetare.

Ca și cum i-ar fi anticipat reacția, ea l-a întrebat brutal:

— Aveți și alte întrebări?

— Cât de mare e paguba pentru o carte din care se taie o pagină?

— E ireparabilă. Chiar și dacă paginile sunt găsite. Cartea nu mai e același obiect.

Lui Brunetti i-a venit în minte analogia cu virginitatea unei femei, idee care fusese firul roșu al tinereții lui, dar s-a gândit că nu era prudent să dea glas unei asemenea comparații.

— Și efectul asupra… a ezitat el, neștiind care era cuvântul potrivit.

În sfârșit, a ales termenul „preț”.

— Dacă și o singură pagină lipsește, prețul scade foarte mult, chiar până la jumătate. Cartea e distrusă.

— Și dacă textul rămâne neatins?

— Ce vreți să spuneți? a întrebat ea.

— Dacă e intact? Dacă textul cărții încă e acolo și poate fi citit?

Ea nu și-a putut controla o grimasă de dezaprobare.

— Nu vorbim despre același lucru, a zis ea. Eu vorbesc despre o carte, dumneavoastră despre un text.

Brunetti a zâmbit și a pus înapoi capacul stiloului.

— *Contessa,* eu cred că amândoi vorbim despre același lucru. Doar că îl definim altfel.

S-a ridicat în picioare.

— Asta a fost tot? a întrebat ea surprinsă.

— Da, a zis Brunetti. Ați fost generoasă cu timpul și cunoștințele dumneavoastră, *Contessa.*

Și-a închis carnetul și l-a pus în buzunarul interior al sacoului. Ea i-a înmânat documentele, uitându-se o ultimă dată la poza de pașaport a lui Nickerson. Brunetti le-a pus înapoi în servietă.

Femeia l-a privit cum își închidea servieta. El s-a ridicat în picioare, iar ea s-a ridicat de pe scaun și s-a îndreptat spre ușă.

— Vă mulțumesc din nou pentru timpul acordat, *Contessa,* a zis el, oprindu-se lângă ușă.

Ea a pus mâna pe mâner, dar n-a făcut niciun alt gest cum că ar intenționa să-l apese. În schimb, l-a privit, apoi i-a spus:

— Dacă vrei să știi cât costă cărțile acelea, Guido, a zis ea, adresându-i-se pe numele lui mic și folosind familiarul *tu* pe care i le refuzase în timpul conversației lor, fă o plimbare spre Rio Terà Secondo.

El a ridicat din sprâncene, dar n-a zis nimic.

— O să găsești clădirea în care a fost tiparnița lui Manutius. Nu e nevoie să-ți zic eu că e cea mai importantă tiparniță din istoria Occidentului. Pe peretele clădirii sunt două plăci. Pe una scrie că acolo se află Tipografia Aldine, „care a redat splendoarea literaturii grecești lumii civilizate”. A fost pusă de Școala de Literatură Greacă. Din Padova. La primul etaj, în partea dreaptă, e un magazin abandonat, iar în stânga e un magazin care vinde rahaturi pentru turiști. În ziua în care am dat de ea, am întrebat în patru shopuri din vecinătate, dar nimeni nu știa cine a fost Aldus Manutius.

— Și cum ați găsit-o?

— Am sunat o prietenă și am întrebat-o. Ea a găsit-o pe Wikipedia și m-a sunat înapoi. San Polo 2310, în cazul în care vrei să te duci s-o vezi.

Ea i-a întins mâna și, din nou, el s-a aplecat să-i ofere un sărut invizibil. Ah, dacă mama lui și-ar putea vedea băiatul acum, sărutând mâna unei contese! Palatul ei nu era pe Marele Canal, dar Brunetti era sigur că mamei lui nu i-ar fi păsat câtuși de puțin: tot un *palazzo* era, și femeia care îi întinsese mâna tot contesă era.

11.

În ziua aceea, a luat prânzul numai cu Paola, lasagna cu cârnați și *melanzane.* Chiara plecase în Padova, într-o excursie cu școala, și Raffi era într-o călătorie cu barca unui prieten.

— O să i se tragă de la asta, a zis Paola. Singuri, acolo, în *laguna,* într-o barcă descoperită, ore în șir. Ce se întâmplă dacă începe să plouă?

Brunetti a aruncat un ochi pe fereastră și a văzut un cer atât de albastru, că ar fi putut fi tăiat din mantia Madonnei. Ieșise pe terasă înainte de prânz și fusese asurzit de ciripitul păsărilor din pinii din curtea casei de pe partea cealaltă a străzii. Primăvara se instalase deasupra Colosului și nimic n-avea să-i încetinească avântul. În două luni, aveau să se plângă de căldură.

— Înțeleg ce zici despre contesă, a zis el, ignorându-i remarcile.

Simțind posibilitatea a ceva care semăna cu bârfa, Paola a lăsat deoparte grijile față de primul ei născut și a întrebat:

— Despre ce anume vorbești?

— Că are un fel superficial de a aborda situațiile sociale sau de a-și ascunde părerile personale.

— Ah, la asta te referi, a exclamat ea. Da, poate să fie destul de sinceră în felul de-a vorbi, dar a fost un copil destul de privilegiat și a fost tratată ca o prințesă, așa a fost crescută – deși n-a fost niciodată mai mult decât o vicontesă – așa că presupun că e de înțeles.

— Și e ceva ce poate fi iertat? a întrebat Brunetti.

— Dumnezeule, nu, a zis ea instantaneu. E mult mai important să-i înțelegi pe oameni, decât să-i ierți.

Brunetti se întreba dacă nevastă-sa tocmai a descoperit de ce Freud l-a înlocuit pe Hristos, dar nu intenționa să piardă vremea discutând această posibilitate cu ea, nu când voia să afle mai multe despre *Contessa.*

— Nu are o părere foarte bună despre persoanele care colecționează lucruri, a zis Brunetti.

— Bravo ei, a răspuns Paola, dintr-odată atentă.

Erau pe canapea, în biroul ei, o încăpere care se bucura de soare. În loc de vinul de la prânz, amândoi au optat pentru cafeaua care stătea acum în fața lor. Paola o bea pe a ei cu înghițituri mici, apoi a învârtit ceașca, cu ultimele rămășițe de zahăr, și a golit-o.

Aducându-și aminte de conversația lui cu *Contessa* Morosini-Albani, Brunetti a zis:

— Face deosebire între oamenii ca ea, care înțeleg și îndrăgesc lucrurile frumoase, și oamenii care pur și simplu vor aceste lucruri frumoase ca să poată să le afișeze pe pereți.

Chiar dacă încerca să se tempereze, tulburarea ei era perceptibilă, chiar și pentru el.

Paola a pus ceașca jos fără să scoată un sunet și s-a întors spre el.

— Dacă eu aș face diferența între lectura ta atentă despre istoria Imperiului Roman și felul în care un jurnalist care face referire la curtea împăratului Heliogabalus ca o paralelă la situația actuală a Romei, fără să aibă nici cea mai mică idee cine a fost Heliogabalus, ai zice că e o distincție falsă sau superficială?

Vocea îi era domoală, dar Brunetti a perceput foșnetul cozii din spatele remarcii, ca a unui animal care se pregătea să lovească.

— Sau, dacă mă refer la propria-mi profesie, ignorată de altfel, și aș sugera că felul meu de a înțelege *Portretul unei doamne* s-ar putea să fie ceva mai nuanțat decât interpretarea din filmul de la Hollywood, crezi că *asta* ar fi o distincție superficială?

El și-a lăsat capul în jos și și-a pironit privirea în propria lui cafea, apoi a pus ceașca înapoi în farfurioara de lângă ceașca ei.

— Bănuiesc că ține de cât de evident îți vei fi exprimat disprețul față de Hollywood.

— Disprețul pentru orice ține de Hollywood ar trebui exprimat cât mai vizibil.

După ce-a spus-o, a zâmbit larg și a adăugat:

— Doar tu știi bine că este o snoabă. Toți suntem. Dar s-ar putea să aibă dreptate în cazul de față.

— Poate că da, a răspuns Brunetti.

Evident că, de fapt, era doar o concesie din partea lui și nu un acord. S-a uitat la ceas, a văzut că mai avea încă o jumătate de oră până să se întoarcă la muncă, așa că s-a hotărât s-o întrebe pe Paola care citise totul și care se gândea la tot ce citea:

— Ai citit vreodată science-fiction?

— Henry James a scris atât de puțin! a zis ea, râzând.

— Vorbesc serios, a intervenit el.

— Da. Ceva-ceva. Nu prea mult.

— Ai citit-o pe cea cu cărțile arse? a întrebat el.

Dacă o citise, știa că o să fie acolo, în mintea ei, pusă bine.

— Nu, nu-mi amintesc s-o fi citit. Îmi poți spune mai multe?

— Nu-mi amintesc titlul, dar vorbea despre o lume în care cărțile erau interzise prin lege, și pompierii – o chestie foarte inteligentă – pompierii mergeau din loc în loc, dând foc la cărțile pe care le găseau. Dacă aveai o carte, erai ucis.

— Sunt sigură că studenții mei ar vrea să se mute acolo, a zis ea, serioasă.

— Nu le-ar plăcea, pentru că unii oameni memorau cărți întregi: *deveneau* cărțile respective. Era singura modalitate de a le păstra.

Ea s-a întors să-l privească.

— Ce te-a făcut să te gândești la cartea asta?

El a ridicat din umeri și și-a aruncat privirea pe masa din fața lor, plină de cărți în diferite stadii de lectură, cu pagini îndoite, unele încă învelite în celofan; deschise și cu fața în jos; întrepătrunse, una marcând locul din cealaltă; deschise la anumite pagini, cu fața în sus, holbându-se în tavan.

— Ar fi trebuit să-i zic contesei despre ea.

Nu miza pe familiaritatea contesei cu genul literar și bănuia că nici ea n-ar fi găsit referința lui teribil de incitantă.

— Dacă scapi de toate cărțile, renunți la propria-ți memorie.

— Și la cultură, la etică și la diversitate și la orice argument care ar veni să nege lucrurile în care te-ai hotărât să crezi, a zis Paola, ca și cum ar fi citit de pe o listă. Apoi, pentru că el nu-i răspunsese, a repetat întrebarea.

— La ce anume te gândești?

— La ceva ce-a zis ea. E ca și cum ar fi de părere că frumusețea unei cărți e mai importantă decât textul ei.

— Pentru unii oameni, chiar e. Sau nu le-ar mai fura, presupun, a zis ea, apoi a adăugat, după un moment de gândire: Obiectul fizic în sine zice multe despre cultura din care vine, și are importanță istorică. Gândește-te la toate cărțile de științe naturale, în care informația e greșită și desenele perfecte.

— Nu ne-am pus de acord, a zis Brunetti.

— Sper că ai votat pentru text, a continuat Paola, întorcându-se spre el.

— Evident.

— Bun, a zis ea. Divorțul ar fi așa un deranj!

Brunetti a pufnit și a scuturat din cap.

— Caraghioaso!

— Mi-ai zis o chestie care încă nu are sens în mintea mea, a zis ea, după o pauză lungă.

— Ce anume?

— Că el a șters-o.

— Poftim?

— Că Nickerson a șters-o din bibliotecă în grabă, lăsând cărțile pe masă.

Cum stăteau ei în birou, vedeau soarele târându-se pe podea, iar acum le atingea tălpile – își întinseseră picioarele pe masa din fața canapelei. Ea s-a lăsat și mai mult în canapea și le-a întins mai în față, mișcându-le în lumină.

— Ah, ce bine e, a oftat ea.

— E mai cald?

— Nu fizic, i-a răspuns. Apoi, întorcându-se la discuția lor: De ce-ar face asta?

— Și-a dat seama că cineva îl vede, a zis Brunetti, amintindu-și de Tertulian.

— Sau cineva i-a dat de știre, a sugerat Paola.

— Cum? a întrebat Brunetti.

— Lumea poate intra cu *telefonini* în bibliotecă, nu?

— Presupun că da. Oamenii le iau cu ei peste tot.

— Atunci e posibil să-l fi sunat cineva sau să fi primit un SMS.

— Asta ar presupune un complice, a adăugat Brunetti.

— Faptul că avea un pașaport fals sugerează că aveți de-a face cu o organizație ceva mai sofisticată decât Clubul Cercetașilor din cartier, care a trecut brusc de partea cealaltă a legii, a răspuns ea, dar a mai îndulcit aserțiunea cu un zâmbet, după care a adăugat: Se pare că suntem de acord că ceva l-a speriat.

Brunetti s-a cufundat în îmbrățișarea canapelei. A închis ochii și a încercat să-și aducă aminte ce-i spusese Sartor despre american. Ceva despre cum entuziasmul lui Nickerson pentru cărțile pe care le citea l-a făcut și pe el să citească același volum din Cortés.

Brunetti și-a scos *telefonino* și a sunat-o pe *Signorina* Elettra, la birou, sperând s-o găsească acolo.

Ea a răspuns după ce telefonul a sunat a doua oară.

— *Și, Dottore*?

— Am nevoie să vă cer o favoare. Puteți să verificați în catalogul Bibliotecii Merula să vedeți câte exemplare au dintr-o carte de Hernán

Cortés? Se numește *Relación* și încă ceva sau, mă rog, pe-acolo.

— *Dottore,* vreți să fac asta acum? a întrebat ea.

— Dacă nu e un deranj foarte mare.

— Un moment, atunci, a răspuns ea.

Și-a proptit telefonul între umăr și ureche și și-a lăsat capul pe spate. A auzit lângă el o pagină de carte întorcându-se: Paola se pare că avea niște cărți la ea sau ascunse sub pernă, în locul în care stătea, lăsate acolo în eventualitatea în care viața avea să-i impună să petreacă trei minute fără ceva de citit. Brunetti nu s-a deranjat să se uite în direcția ei, ci doar s-a mulțumit să numere de câte ori a dat pagina.

După a patra, *Signorina* Elettra s-a întors la receptor.

— Catalogul lor înregistrează un exemplar din *Segunda Carta de Relación,* tipărită în Sevilia în 1522, un exemplar din *Carta tercera,* același oraș, un an mai târziu, și încă unul din *Quarta relación,* de Gaspar Avila de Toledo, care a fost scoasă din circulație pentru restaurare. Există și o versiune printată aici în 1524, de Vercellese, tradusă în italiană de Nicoló Liburnio.

A lăsat să treacă un moment lung de pauză, apoi a întrebat:

— Mai doriți și altceva, *Dottore*?

— Nu, mulțumesc, *Signorina.* Vă aplaud și vă mulțumesc.

— *Dovere,* a zis ea și a pus receptorul la loc.

Brunetti a râs cu putere, apoi a închis telefonul.

— Ce-a zis? a întrebat Paola, ridicând ochii din carte.

— Că doar și-a făcut datoria, a zis el și a râs din nou. E secretara lui Patta, nu a mea și totuși e dispusă să lase baltă ce făcea, ca să mă ajute pe mine. Și zice că o face din datorie.

— Ai o slăbiciune pentru ironie, i-a zis ea.

Și-a pus mâna pe piciorul ei și l-a scuturat o clipă.

— Și tu nu?

* * *

Brunetti s-a hotărât ca, în drum spre *Questura,* să se oprească la Biblioteca Merula, așa că l-a sunat pe Vianello să-i zică să se întâlnească la *Ponte dell'Accademia,* ca să aibă timp să stea puțin de vorbă înainte să intre în bibliotecă. S-a hotărât să meargă până la pod bucurându-se de rara libertate de a trece pe străzile relativ pustii. În două luni, va fi imposibil să mergi prin San Polo spre pod la ora asta. S-a corectat: ar fi posibil, dar insuportabil. Când s-a întâmplat asta? s-a întrebat el în sinea lui. Când a

devenit orașul acesta neplăcut o perioadă atât de mare din an? Dar, când a coborât podul și a ajuns în Campo San Barnaba și a văzut trei femei stând la o masă în fața unei cafenele, cu cărucioarele de copii lângă ele, cu fețele în sus, să se bucure de soare, în timp ce stăteau și vorbeau, nemulțumirea lui s-a șters brusc, fiind lovit de un val de euforie.

La Academie, l-a văzut pe Vianello stând în spatele standului de ziare, privind cum proprietarul juca șah cu un prieten. Apropiindu-se de el, Brunetti i-a zis:

— Nu știam că joci.

— Nu prea joc, i-a răspuns Vianello. Știu cum se mișcă piesele și toate regulile, dar nu sunt bun la strategii și tactici.

Brunetti s-a gândit să nu comenteze nimic. Că un prădător atât de capabil nu e în stare să-și recunoască propriul talent îl uimea, dar poate că vânătoarea de infractori era altceva decât capturarea turelor și a nebunilor.

Mergând unul lângă altul, s-au întors cu spatele la apă.

— Vreau să stau de vorbă cu paznicul de la bibliotecă. Vino cu mine, să-mi zici ce impresie îți face.

— Despre ce vreți să vorbiți cu el? l-a întrebat Vianello.

— Când am vorbit cu el, mi-a zis ceva și acum aș vrea să-mi spună mai multe.

— Despre ce?

— Aș prefera să auzi de la el.

Vianello s-a întors cu fața spre el în timp ce-și continuau drumul.

— Îl suspectați de ceva?

— Nu, nu cred. Pare un om cinstit.

— Dar nu știi niciodată, a adăugat Vianello.

— Exact!

Când au ajuns la bibliotecă, Brunetti s-a dus la biroul de la primul etaj și i-a zis aceluiași tânăr că vrea să schimbe două vorbe cu *Signor* Sartor. S-a uitat cum emoțiile se perindau pe fața tânărului: curiozitate, îngrijorare, frică.

— Mă duc să-l găsesc, a zis el, ridicându-se de pe scaun. Câteva minute mai târziu, cei doi bărbați au apărut pe ușa care ducea spre sala colecțiilor de carte modernă. Recunoscându-l pe Brunetti, Sartor a venit spre el cu mâna întinsă, dar când a dat cu ochii de bărbatul de lângă el, a lăsat mâna să-i cadă.

— Bună ziua, *Commissario,* a reușit el să spună, cu ochii plimbându-se de la un bărbat la altul.

— *Signor* Sartor, a început Brunetti, acesta este colegul meu, *Inspettore* Vianello.

Sartor le-a strâns mâna ambilor bărbați, dar n-a zis nimic.

— Aș vrea să stăm de vorbă câteva minute, l-a anunțat Brunetti.

Apoi, uitându-se în jurul lor, li s-a adresat atât lui Sartor, cât și tânărului.

— E vreun loc în care am putea vorbi?

Sartor s-a uitat către colegul lui, dar iarăși n-a zis nimic.

— Piero, ați putea folosi camera comună, i-a sugerat tânărul.

— Ah, da, a confirmat Sartor, după o clipă. Desigur.

S-a întors spre ușa dinspre scări, lăsând la latitudinea lui Brunetti și Vianello dacă veneau după el sau nu. De data asta, au coborât. Când au ajuns în curte, Sartor i-a condus de-a lungul unui trotuar și apoi a făcut stânga, ducându-se spre o ușă aflată în capăt. Brunetti n-a priceput de ce n-o luase de-a dreptul prin curte, dar poate că era vreo interdicție de a merge pe iarba proaspătă. Și nu înțelegea nici de ce Sartor făcea niște gesturi bruște, nefirești, când mergea, ca și cum ar fi avut un cârcel la picior, dar apoi și-a dat seama că de fapt încerca să nu calce pe crăpăturile din pavaj. Au trecut pe lângă o tufă mare de liliac, care, a observat Brunetti, era îmbobocită, și s-au oprit în fața unor trepte care duceau la o ușă de lemn cu geamuri duble.

Sartor a băgat mâna în buzunarul hainei: când a scos de acolo legătura de chei, odată cu ea a ieșit din buzunar și o mână de dreptunghiuri de carton, viu colorate, care au zburat și au aterizat pe trotuar. Vianello s-a aplecat rapid și a cules trei sau patru și, văzând ce erau, a spus zâmbind:

— Ah, *Gratta e Vinci.* Nevastă-mea le cumpără: o dată pe săptămână. Cel mai mult a câștigat cincizeci de euro și nu vreau să mă gândesc cât a costat ca să-i câștige.

Sartor s-a grăbit să ridice restul cartonașelor de pe jos și le-a luat pe cele aflate în mâna lui Vianello, apoi s-a holbat la ele ca și cum ar fi fost o mână la poker și trebuia să se hotărască exact cât să parieze.

— Și eu le cumpăr pentru nevastă-mea, a zis el, în cele din urmă. Dar n-a câștigat niciodată nimic.

A ridicat din umeri, apoi a mormăit:

— Pariurile sunt pentru proști: *roba da donne*, a zis el, ca să-și exprime dezaprobarea pentru slăbiciunile femeilor și le-a îndesat înapoi în buzunarul de la haină.

A urcat scările și a deschis ușa.

— Venim aici în pauze, dacă vrem să ne schimbăm de haine.

S-a dat la o parte ca să-i lase să intre înaintea lui.

Brunetti era plăcut impresionat să vadă că era un spațiu cald și primitor și foarte încăpător. Avea o chiuvetă, un frigider și chiar și un aragaz mic, totul curat lună. Două ferestre în spate, cu vedere spre un mic canal, lăsau să intre ceva lumină în încăperea cu pereții albi, așa cum o făceau și geamurile de la ușa pe care Sartor a închis-o în urma lor.

— Le-au înălțat pe toate când au făcut restaurarea, ca să nu intre *acqna alta,* a zis paznicul, trăgând două scaune de sub masa de lemn, apoi pe al treilea. Nu și dacă are peste 140, a zis el.

Pereții nepătați erau dovada că spunea adevărul.

Un rând de vestiare de metal, cu lacăte, era instalat într-o parte a camerei; o haină și câteva jachete erau atârnate de cuierele instalate pe peretele opus. La capătul celălalt, trei fotolii cam ponosite, dar destul de confortabile, erau aranjate într-un cerc aproximativ, între ferestre.

— Dacă doriți, pot să fac cafea, a spus Sartor, făcând-o pe gazda, băgând și scoțând constant mâna din buzunar, ca să se asigure că încă mai erau acolo cartonașele.

Brunetti a mințit și a zis că tocmai au băut una și s-a dus să se așeze pe unul din scaunele de la masă; Vianello a făcut la fel. Cei trei bărbați s-au așezat.

— *Signor* Sartor, când am vorbit acum două zile, a început Brunetti fără preambul, mi-ați zis că *Dottor* Nickerson a vorbit atât de mult și de frumos despre o carte pe care o studia în cercetările lui, că ați citit-o și dumneavoastră.

Sartor își plimba privirea de la unul la celălalt, ca și cum ar fi căutat un semn că i se impută lectura uneia dintre cărțile din bibliotecă.

— Da, așa am zis, a spus el în cele din urmă.

— Îmi mai puteți spune o dată despre ce carte e vorba?

Confuzia crescândă a lui Sartor era perfect zugrăvită pe fața lui.

— Dar v-am mai spus asta, domnule: Cortés.

— În italiană? a întrebat Brunetti.

— Evident. E singura limbă pe care o cunosc.

— Era un volum separat sau era colecționat ca parte a unui alt volum?

— Era un volum separat, *Signore,* cel pe care l-am găsit pe masa lui *Dottor* Nickerson alaltăieri, a spus el, dând din cap semnificativ. Aceeași

carte.

— Sunteți sigur? l-a întrebat Brunetti.

Ca și cum ar fi căutat capcana întinsă, Sartor a privit într-o parte, la tăcutul Vianello, care asculta conversația cu un interes pe care nu se deranja să-l ascundă.

— Da, sunt sigur. Era aceeași carte. Știu asta, pentru că pe coperta din față, în colțul din dreapta sus, era o pată. E posibil să fi fost cerneală, dar e foarte veche.

— Înțeleg, a răspuns Brunetti. Mulțumesc.

Sartor s-a relaxat în mod vizibil.

— Îmi puteți spune despre ce e vorba, domnule?

— Dați-mi voie să vă mai pun o întrebare, a zis Brunetti, ignorând-o pe cea care tocmai îi fusese pusă.

Sartor a dat din cap afirmativ, mângâind cartonașele din buzunar, prin haină.

— În dimineața aceea, l-ați văzut pe *Dottor* Nickerson intrând?

— Da, l-am văzut.

— E tura dumneavoastră obișnuită, cea de dimineață?

— Este acum, domnule, pentru primele două ore ale fiecărei zile. Și așa a fost de două luni încoace.

— De ce? a întrebat Brunetti.

— Manuela – ea e bibliotecara care stă de obicei la ghișeu și primește cereri – trebuie să nască și nu mai vine acum până la unsprezece. Așa că *Dottoressa* Fabbiani m-a întrebat dacă nu vreau să-i preiau eu munca de ghișeu pentru cele două ore de dimineață, a spus el, apoi a zâmbit și a continuat: Manuela nu vrea să ne spună dacă e băiat sau fată, dar eu pun pariu că e băiat.

Ignorând ultima remarcă, Brunetti l-a întrebat:

— Erați la ghișeu când a venit *Dottor* Nickerson în bibliotecă în dimineața aceea?

— Da, domnule.

— Înțeleg. Și ați vorbit cu el în fiecare dimineață?

— Oh, nu, numai dacă nu mai era nimeni altcineva sau dacă dura mult să vină cărțile.

Brunetti își amintea din nou de zilele studenției sale și bănuia că cei doi au avut destul timp la dispoziție să stea de vorbă.

— Despre ce anume stăteați de vorbă? l-a întrebat Brunetti, într-o doară, ca și cum nu voia nimic mai mult decât să treacă timpul până când aveau să se întoarcă iar la întrebările serioase.

— Păi, în primul rând despre pescuit, l-a surprins Sartor zicând.

— Pescuit?

— Nu-mi aduc aminte exact cum a început, dar, într-o bună zi, ne-am apucat de vorbit despre vreme și eu am zis că abia aștept să înceapă iar sezonul de pescuit.

Sartor s-a uitat spre Vianello, ca și cum l-ar fi întrebat dacă îi înțelege dorința. Inspectorul a zâmbit și a încuviințat.

— Pescuia și el? a întrebat Brunetti.

— Da. Nu în mare însă. A zis că, acolo de unde venea el, erau numai lacuri, dar că unele dintre ele erau foarte mari.

— Altceva?

— Sincer, nu prea, doar genul de lucruri pe care le discuți când ai timp de pierdut.

— Ați zis că entuziasmul lui v-a făcut să-l citiți pe Cortés, i-a spus Brunetti, zâmbindu-i complice, ca un cititor altui cititor.

Sartor l-a privit îndelung, apoi s-a uitat către Vianello. În cele din urmă, a răspuns:

— Când l-am întrebat, din politețe, ce studiază, mi-a zis că citește despre călătorii europeni din secolele cincisprezece și șaisprezece. I-am zis că singura carte pe care am citit-o – era obligatorie la școală – era despre Marco Polo și el mi-a zis că e o carte foarte bună, apoi mi-a mai dat niște titluri, zicând că erau la fel de interesante.

Sartor și-a împins scaunul, îndepărtându-l de masă, și și-a încrucișat picioarele. După toate aparențele, prezența lui Vianello îl calmase destul de mult încât să întrebe:

— Sunteți singur că vreți să auziți toate astea?

— Da, i-a răspuns Brunetti.

Sartor a oftat și și-a încrucișat brațele la piept.

— Când mi-a zis de numele exploratorilor de care era el interesat, singurul pe care l-am recunoscut a fost Cortés.

Și-a dres vocea câteva clipe, apoi a continuat:

— Voiam să arunc și eu o privire și… să-i fac o surpriză, zicându-i că îl citesc și eu.

A făcut o pauză ca să se uite iar de la unul la altul, stresat poate de faptul că-și mărturisise dorința de a-l impresiona pe profesorul străin.

— Așa că? l-a îndemnat Brunetti.

— Apoi am citit ceva din primul volum, cum v-am zis. Și apoi, alaltăieri, când a venit *Dottor* Nickerson, i-am zis cât de mult mi-a plăcut să citesc din Cortés.

— A fost mulțumit? a întrebat Brunetti pe un ton lejer.

Cum Sartor n-a răspuns, a insistat:

— A zis ceva când i-ați zis?

Sartor și-a ferit privirea, ca și cum dintr-odată amintirea conversației avute era confuză.

— E ciudat, a zis el, cu voce scăzută.

Brunetti era tăcut ca o șopârlă pe o stâncă. A făcut doar un mic gest de încurajare.

— La început a părut surprins. Dar apoi mi-a zis că se bucură că mi-a plăcut cartea, după care s-a întors în sala de lectură.

— I-ați mai zis și altceva?

— Doar că abia aștept să citesc și următorul volum.

12.

Brunetti a zâmbit și s-a ridicat în picioare. Sartor s-a uitat când la unul, când la celălalt de mai multe ori, căutând un indiciu a ceea ce urma să se întâmple, apoi s-a ridicat în picioare. Brunetti s-a întins peste masă și i-a strâns mâna.

— *Signor* Sartor, ne-ați fost de mare ajutor, a zis el, încercând ca vocea să-i sune cât mai încrezătoare.

Paznicul i-a întors un zâmbet vag. Și-a împins scaunul înapoi la loc și s-a întors spre ușă.

— Ați zis că *Dottor* Nickerson vorbea italiană foarte bine, a zis Brunetti, în timp ce Sartor deschidea ușa, ca și cum ideea îi venise tocmai atunci. Nu v-ați gândit nicio clipă că poate chiar era italian?

Sartor i-a lăsat să treacă înaintea lui și să coboare scările înapoi în curte, apoi s-a întors să încuie ușa. A ținut o vreme cheia în mână, apoi a pus-o în buzunar. A coborât și el treptele și s-a oprit în fața lui Brunetti.

— Nu m-am gândit la asta până acum, dar e posibil. A zis că e american și că a făcut școala în Roma când era mic. M-am gândit că asta ar explica de ce nu prea avea accent.

A rămas tăcut o vreme, apoi a pornit să traverseze curtea.

— Poate că i-am auzit accentul pentru că mă așteptam să-l aibă. E posibil?

Vianello a vorbit pentru prima dată:

— Martorii își amintesc adesea lucruri care nu sau întâmplat și oameni care n-au fost acolo.

— Ce nebunie, nu? a întrebat Sartor, fără să se adreseze cuiva anume.

S-a pornit spre ușa care dădea în stradă, dar Brunetti l-a oprit, spunându-i:

— Aș dori să schimb două vorbe cu *Dottoressa* Fabbiani.

— Desigur, desigur, a zis Sartor și s-a întors ca s-o ia spre scările principale.

Ajunși sus, Brunetti a observat că semnul care anunța „probleme tehnice” era încă lipit pe ușă. Sartor a deschis ușa, apoi a închis-o în urma lor și a încuiat-o.

— Dacă vreți să așteptați aici, domnilor, o să mă duc s-o anunț că vreți s-o vedeți, a spus el și a purces spre ceea ce Brunetti bănuia a fi spatele clădirii.

— E posibil, nu-i așa, că și-a imaginat accentul? a întrebat Vianello.

— Oamenii fac multe chestii bizare, i-a răspuns Brunetti. S-a dus la ghișeu și s-a uitat peste hârtiile din tăvile pentru corespondență. A citit foile de deasupra: o cerere pentru împrumuturi interbibliotecare, o listă de cărți scoase la vânzare la o licitație care va avea loc la Roma și o scrisoare în care cineva întreba despre posibilitatea de a lucra ca intern neplătit la bibliotecă.

Auzind pași, s-a îndepărtat de ghișeu și s-a așezat pe unul dintre scaune. Vianello a făcut la fel, s-a lăsat pe spate și și-a încrucișat picioarele.

Ușa s-a deschis și *Dottoressa* Fabbiani a intrat, iar Sartor, care abia se vedea în spatele ei, îi ținea ușa.

— Mulțumesc, i-a zis ea, apoi a adăugat zâmbind: Poți să pleci și să te pregătești pentru *Formula Uno.*

Sartor a plecat, închizând ușa după el.

Deși nu era treaba lui, Brunetti a întrebat, ridicându-se în picioare.

— *Formula Uno*?

Ea i-a zâmbit.

— Piero e nebun după *Formula Uno* și după toate sporturile. Nu știu cum rezistă soția lui: el nu se gândește la nimic altceva decât să calculeze șansele de câștig și cine o să iasă învingător.

Apoi, văzându-l pe Vianello, s-a oprit.

— Acesta este colegul meu, *Inspettore* Vianello, l-a prezentat Brunetti.

Cum relaxarea și caracterul informal au dispărut, ea i-a invitat în biroul ei. I-a condus pe coridoarele cu cărți așa de repede, că Brunetti a pierdut orice simț al orientării. După o vreme, a deschis o ușă la capătul unui coridor lung, pe pereții căruia erau înșirate rânduri după rânduri de rafturi, și i-a invitat în biroul ei. Pe birou avea un calculator, un telefon și un dosar: nu existau la vedere niciun fel de hârtii, niciun stilou, niciun clip de hârtie. Suprafața biroului era din sticlă neagră, fără nicio urmă.

Patru pereți, patru printuri pe care le recunoștea a fi din *Carceri,* opera lui Piranesi, niște lucrări lipsite de viață și de bucurie, indiferent de calitatea lor. Parchet în formă de romburi, două ferestre care dădeau spre Giudecca. Ea s-a așezat pe un scaun cu spătar și le-a făcut semn să se așeze în apropierea ei.

— Cu ce vă pot ajuta, *Commissario*? l-a întrebat.

— Eram curios să aflu care este pierderea financiară suferită de bibliotecă și mă întrebam dacă ați avut timp să faceți calculul, i-a răspuns.

Ea s-a uitat o vreme, cu interes, la ruinele lui Piranesi, înainte să-i răspundă.

— Un Montalboddo s-a vândut la licitație la începutul anului pentru suma de 215.000 de euro. Ramusio era doar un volum din trei, dar era o ediție princeps.

— Și ce influență are asta asupra prețului? a întrebat Brunetti.

— Deși era vorba de volumul doi, în mod bizar prima dată a fost tipărit ultimul, a zis ea.

— Îmi cer scuze, *Dottoressa,* dar asta nu mă ajută să pricep cum stă treaba.

— Ah, desigur, a zis ea, trecându-și mâna dreaptă prin păr. În primul rând, înseamnă că hoțul a fost trimis să-l fure pentru cineva care avea nevoie de el ca să-și completeze setul.

Cum nici Brunetti, nici Vianello n-au zis nimic, a continuat.

— Dacă e așa, atunci are toate cele trei volume acum, iar valoarea acestora împreună e mai mare decât valoarea unui volum luat separat.

Cei doi au dat din cap.

— Mă iertați, *Dottoressa,* a întrerupt-o Vianello, vorbind de parcă nu era în stare să-și înăbușe curiozitatea, dar cum influențează asta valoarea setului dumneavoastră?

Ea l-a privit uimită, poate pentru că nu luase vreodată în considerare ideea că inspectorii de poliție sunt capabili să gândească.

— Păi, o anulează, i-a răspuns ea violent, dar apoi a continuat cu un zâmbet chinuit: Nu, e o exagerare. Îi scade foarte mult valoarea. Dar nu despre asta e vorba.

— Evident că nu, a fost de acord Vianello, oferindu-i un zâmbet plin de compasiune. În cele din urmă, sunteți o bibliotecă, nu un anticariat.

— Aveți dreptate, i-a zis ea, cu privirea din ce în ce mai atentă, nu suntem. Pierderea financiară nu e cea mai importantă pentru instituție.

A redevenit atentă la Piranesi.

— Cum ar putea cineva să scoată cărți din bibliotecă? a întrebat Vianello, pe un ton plin de îngrijorare.

Ea și-a trecut din nou mâna prin păr.

— Nu știu. Întotdeauna e cineva la ghișeu, atât la departamentul de colecții moderne, cât și la cel de carte rară. Verifică gențile la ieșire.

Brunetti se întreba cât de amănunțită era verificarea, mai ales făcută cuiva cu care ai stat de vorbă despre pasiunea ta pentru pescuit.

— Doar atât? a întrebat Brunetti.

— Am început să implementăm un soi de sistem de etichetare, a spus ea, apoi, văzându-le confuzia pe chip, a adăugat: Cipuri electronice. Sunt montate în cotoarele tuturor volumelor, cel puțin la cele de aici, de sus. Un senzor – ca acela pe sub care treceți la aeroport – va detecta dacă încerci să scoți ceva din bibliotecă fără să te înregistrezi.

Brunetti, care nu văzuse pe nicăieri montat așa ceva, la niciunul dintre etaje, a întrebat:

— Sistemul e instalat deja?

Ea a închis ochii și a tras adânc aer în piept.

— L-am comandat acum șase luni și tot atunci am început să instalăm cipurile în cărți, a zis ea, apoi a deschis ochii și s-a uitat la Brunetti.

— Dar? a insistat el.

— Sistemul pe care ni l-au trimis fusese proiectat să răspundă la cipuri care folosesc alt program. Sau, cel puțin, asta ne-au zis.

— Ce s-a întâmplat?

— Cei de la companie l-au luat înapoi, dar încă nu ni l-au adus pe cel nou.

— Au zis când au de gând să-l livreze? a întrebat Vianello.

— Nu, a răspuns ea, cu vocea dură, aspră.

— *Dottoressa,* mi-ați zis că aveți opt mii de exemplare aici. În câte veți pune cipuri?

— În toate, a răspuns ea cu un gest larg al mâinii menit să cuprindă întregul nivel al bibliotecii, apoi a adăugat: Și în manuscrise.

— Și cam cât credeți că ar dura asta?

Ea i-a aruncat o privire piezișă.

— Ce legătură are asta cu furtul, *Commissario*? a întrebat ea.

— *Dottoressa,* sper să nu vă jignesc, dar mă gândesc la furturile care ar putea avea loc în viitor.

Chipul i-a împietrit. Brunetti se întreba dacă o să le ceară să plece. Femeia și-a încrucișat mâinile pe genunchi și a început să-și rupă o bucată de pieliță de la unghia degetului mare, de la mâna stângă. Apoi și-a ridicat privirea spre Brunetti.

— S-a întâmplat deja.

A tras iar adânc aer în piept, ca să-și tempereze vocea. A început să vorbească, nu i-a ieșit, a încercat din nou și, în sfârșit, a reușit să articuleze:

— S-au întâmplat mai multe.

Încăperea s-a scufundat în tăcere. Brunetti și Vianello nu s-au mișcat din loc. A trecut mai bine de un minut și, în sfârșit, Brunetti a întrebat-o:

— Mai multe ce, *Dottoressa*?

— Mai multe furturi.

— Lipsesc cărți?

Și-a plecat ochii și a început să-și smulgă din nou pielițele de la deget. Curând a renunțat la gest și s-a uitat la Brunetti.

— Da. Am vrut să fiu sigură că n-a mai dispărut nimic, așa că am printat fiecare a zecea pagină din prima sută de pagini a catalogului și m-am uitat să văd dacă volumele listate acolo sunt fie date spre împrumut, fie încă pe rafturi.

— Despre câte cărți vorbim? a întrebat Brunetti?

A privit-o cum îi analiza întrebarea și a observat momentul în care a înțeles ce o întreba.

— Mai mult de o sută patruzeci de volume.

Brunetti n-a văzut niciun motiv pentru care mai avea sens să piardă vremea, așa că a întrebat-o direct:

— Câte lipsesc?

— Nouă, a zis ea, privind întâi spre Vianello, apoi spre Brunetti. Situația se înrăutățește, a adăugat ea pe un ton care, deodată, devenea ascuțit din pricina furiei crescânde. Aud același lucru de la colegi de peste tot, nu doar din țara asta. Nimic nu mai e sigur.

Brunetti i-a privit mâinile, acum încrucișate, una strivind-o pe cealaltă. Apoi, ea a spus pe un ton mai calm:

— Nu știu ce să fac. Nu putem să nu-i mai lăsăm pe oameni să intre. Oamenii studiază și au nevoie de ce avem noi aici.

Și-a privit și ea mâinile și le-a descleștat.

— Ați finalizat lista de cărți cerute de Nickerson? a vrut Brunetti să știe.

— Da.

— Câte cărți au fost…? a încercat Brunetti să spună, dar n-a găsit cuvântul potrivit.

— A vandalizat treizeci și una de cărți, a răspuns ea, folosind cuvântul adecvat, apoi a adăugat: Mă rog, din ce-am descoperit până acum.

— Și pierderea? a întrebat el, sperând ca ea să priceapă că tot ce încerca să stabilească era valoarea lor financiară, fiind convins că ea avea să aprecieze imposibilitatea lui de a întreba cum de nimeni nu observase ce se întâmplă.

Ea a clătinat din cap, nemulțumită de incapacitatea cuiva de a înțelege un lucru simplu.

— Cărțile sunt distruse, cel puțin după standardele noastre. Poate că și-au păstrat o parte din valoare – dintr-una nu lipsește decât o hartă, așa că nu mai valorează decât jumătate din cât valora înainte – dar nu mai sunt aceleași obiecte, iar cele din care au fost luate mai multe pagini aproape că nu mai au nicio valoare.

Convinsă că cei doi au înțeles în sfârșit, s-a dus la biroul ei și s-a întors cu dosarul. L-a deschis și i-a înmânat lui Brunetti un set de documente, păstrând unul dintre ele. Apoi s-a așezat.

— Acestea sunt cărțile despre care știm că au fost vandalizate și prețurile cu care au fost achiziționate.

S-a aplecat spre ei și le-a arătat prima coloană de numere.

— Restul au fost donate bibliotecii, așa că tot ce vă putem pune la dispoziție sunt ultimele prețuri de achiziție de la licitație. N-am avut timp și, din păcate, eu nu am capacitatea să estimez valoarea la care ar putea fi vândute azi.

Apoi, după un moment de cugetare:

— Nici măcar nu-mi dau seama dacă merită să știm.

— De ce? a întrebat Brunetti.

— Nu vom avea niciodată destui bani să le înlocuim.

— Dar asigurarea?

A râs amar, desconsiderând întrebarea.

— Nu avem asigurare. Pentru că suntem o instituție publică, guvernul e cel care ar trebui să ne asigure. Dar chestia asta e lipsită de orice fel de valoare, a zis ea, apoi a adăugat, înainte să aibă ei timp să întrebe: Acum vreo opt ani am avut o țeavă spartă și apa infiltrată a făcut pagube, și nici până în ziua de azi nu ne-au trimis un inspector să se uite la cărți.

Și ca și cum asta n-ar fi fost de-ajuns, a continuat:

— Guvernul nu plătește pentru nimic din ce-a fost achiziționat prin donație.

Văzând uimirea de pe chipurile lor, a explicat:

— Ei susțin că, dacă nu plătim pentru cărți, atunci n-am suferit nicio pierdere.

A lăsat să treacă ceva timp pentru ca cei doi să proceseze informația pe care tocmai le-o furnizase, apoi ea s-a aplecat spre Brunetti și a lovit cu degetul cifrele dintr-o coloană din dreapta.

— Acestea au fost ultimele prețuri de la licitație pentru două dintre paginile lipsă. Sunt singurele pe care le-am putut găsi.

— Mă scuzați că întreb, *Dottoressa,* a intervenit Vianello, dar se întâmplă des ca lumea să colecționeze pagini individuale?

— Da, a răspuns ea.

— Adică oamenii pur și simplu *fac* așa ceva?

Văzând confuzia ei, a adăugat:

— Ce vreau să zic este că dacă există prețuri de achiziție pentru astfel de pagini, atunci o parte din cărți sunt… distruse.

— E o practică destul de comună, a adăugat ea aspru. Odată ce o singură pagină a fost scoasă din carte, mulți se hotărăsc că ar putea, la fel de bine, s-o distrugă complet și să vândă paginile separat. Până când nu mai rămâne nimic din ea. Dacă e o carte aflată în proprietate privată, n-are cum să-i oprească nimeni.

Brunetti a rupt tăcerea care se instalase.

— L-ați întâlnit vreodată?

— Pe Nickerson?

— Da.

— De câteva ori, dar doar am schimbat câteva politețuri.

A deschis iar dosarul și a scos de acolo un teanc de fișe de bibliotecă.

— Acestea sunt cererile lui, a zis ea. Încă le mai avem.

Văzând că Brunetti ezită, a zis:

— Oamenii dumneavoastră au luat amprentele de pe ele, așa că le puteți atinge.

Brunetti s-a uitat spre Vianello care i-a făcut semn că așa e.

Brunetti i-a dat lui Vianello jumătate dintre fișe și a început să examineze scrisul de mână de pe ele, una câte una; Vianello a făcut la fel. După mai puțin de un minut, au ridicat privirile din fișe, apoi s-au uitat unul la celălalt.

— E italian, nu-i așa? a întrebat Vianello.

— Așa cred și eu, a fost de acord Brunetti.

S-a auzit telefonul lui Brunetti. L-a scos din buzunar și s-a uitat la număr.

— Mă iertați, a zis el și s-a ridicat în picioare.

A ieșit pe ușă fără nicio explicație și s-a trezit în coridorul cu cărți, trăgând ușa după el.

— Brunetti.

— *Commissario,* Dalla Lana la telefon, l-a auzit pe unul dintre ofițerii lui.

— Da?

— Cineva a murit, *Signore,* a zis el, apoi a adăugat: într-un mod violent.

— Vrei să spui că a fost crimă, Dalla Lana, de ce n-o spui pe șleau?

— Da, domnule, îmi cer scuze, dar e prima pentru mine și n-am știut dacă trebuie sau nu să folosesc cuvântul.

— Zi-mi ce știi, i-a cerut Brunetti.

— A sunat un bărbat – cam acum zece minute – ca să ne spună că e în apartamentul fratelui lui și că fratele lui a fost ucis. A zis că e mult sânge.

— Ți-a zis cum îl cheamă? a întrebat Brunetti, observând că lui Dalla Lana îi luase zece minute ca să-l sune. Zece minute.

— Da, domnule. Enrico Franchini. Locuiește în Padova. Brunetti a ridicat privirea spre rândurile nesfârșite de cărți, supraviețuitoare ale altor vremuri, martore ale vieții.

— Ți-a zis cum îl cheamă pe fratele lui? a întrebat pe un ton foarte rece.

— Nu, domnule. Tot ce ne-a zis e că este mort și apoi a început să plângă.

— În Castello? a întrebat Brunetti, dar nu era tocmai o întrebare.

— Da, domnule. Îl cunoașteți?

— Nu, a răspuns el, apoi l-a întrebat, mult mai practic: Ai trimis pe cineva acolo?

— Am tot încercat să vă găsesc, domnule. Am sunat la birou, la dumneavoastră, dar nu erați acolo. Nimeni nu mi-a dat numărul dumneavoastră de *telefonino.* Dar apoi…

— Îl ai acum, i-a spus Brunetti. Sună-l pe Bocchese și zi-i să se ducă acolo cu o echipă. Bărbatul care a sunat ți-a lăsat un număr de telefon?

— Nu, domnule, a spus Dalla Lana, iar apoi, cu voce scăzută: Am uitat să-l întreb.

Brunetti și-a dat seama că degetele i se albiseră pe telefon. Și-a relaxat mâna, apoi i-a zis ofițerului:

— Telefonul de acolo, din biroul tău, afișează numerele de telefon pe care le-ai format. Găsește-l pe ultimul, sună-l înapoi și zi-i, dacă mai e încă în apartament, să plece de acolo, să iasă afară și să aștepte poliția. Nu trebuie să iasă afară din clădire, dar vreau să iasă afară din apartament. Ai înțeles?

— Da, domnule.

— Sună-l pe Foa, fie la telefon, fie prin stație, și zi-i să lase orice face în momentul ăsta și să se ducă spre La Punta della Dogana, tocmai în capăt. Ne vedem acolo în zece minute.

— Și dacă nu poate veni, domnule?

— O să vină.

Brunetti a încheiat convorbirea.

A deschis ușa și a intrat înapoi în birou.

— Mă tem că trebuie să ne întoarcem la *Questura, Dottoressa,* i-a spus el, încercând să-și păstreze calmul.

Ei nu i s-a părut ceva ieșit din comun, dar Vianello s-a ridicat în picioare și a pornit spre ușă.

— Vă mulțumesc pentru timpul acordat, i-a spus Brunetti.

Fără să mai aștepte un răspuns, s-a întors și a părăsit încăperea, a luat-o pe scări, împăturind hârtiile pe care i le dăduse ea și punându-le în buzunar.

— Ce s-a întâmplat? a întrebat Vianello, cu un pas în spatele lui.

Brunetti s-a grăbit să iasă în curte, apoi în stradă, luând-o la stânga pe *riva* și repede spre Punta della Dogana.

— Franchini e mort, i-a zis.

Vianello s-a împiedicat, dar și-a revenit repede.

— A sunat fratele lui din apartament și a zis că e mort. Că e mult sânge.

— Ce altceva a mai zis?

— N-am vorbit eu cu el. A sunat la *Questura:* cei de-acolo m-au sunat pe mine.

Nemaivăzând nimic în jurul lor, cei doi bărbați aproape că au rupt-o la fugă.

— Vine și Bocchese cu o echipă. I-am zis lui Dalla Lana să-l sune pe fratele lui Franchini și să-i zică să iasă din apartament.

— Și noi unde mergem? a întrebat Vianello, dându-și seama în același timp încotro se îndreptau.

Ajunseseră la capătul falezei, de unde nu mai era altceva decât apă; nu era niciun debarcader, nimic altceva de făcut decât s-o ia roată înapoi spre *vaporetto-ul* de la La Salute sau să facă semn unui taxi acvatic să oprească.

— I-am zis lui Foa să ne întâlnim aici, i-a comunicat Brunetti.

Au trecut pe lângă o femeie care plimba doi câini. Unul dintre ei a alergat după cei doi, lătrând puternic, deși voios și nu amenințător, iar Brunetti se întreba de unde era el sigur de chestia asta.

— *Bassi, smetilla*[5]*,* a strigat femeia după câine, care a renunțat să mai alerge după ei, și s-a întors în fugă la ea.

Ajungând în spațiul triunghiular deschis, de la capătul insulei, Brunetti a văzut o barcă de poliție ancorând fix în același loc.

— Foa! a strigat el.

Barcagiul a venit la marginea bărcii și le-a întins mâna. Întâi Brunetti, apoi Vianello au sărit la bord; Foa a dezlegat funia de pe montantul de pe parapet și a pornit motorul. A tras de lângă *riva* și a luat-o spre stânga, pornind în trombă spre Castello.

Au rămas amândoi pe punte cu barcagiul, ca și cum ar fi crezut că, dacă pot să vadă clădirile trecând în fugă pe lângă ei, își scurtează cumva călătoria. Niciunul n-a scos un cuvânt, iar Foa, simțind cam care era atmosfera, a rămas tăcut la rândul lui. N-a folosit nici sirena: semnalul era pentru novici. În schimb, a aprins luminile albastre și a făcut slalom prin traficul de pe canale, până a ajuns în Sant'Elena. A încetinit, rămânând la o viteză moderată, strecurându-se printre bărcile ancorate, trecând ușor spre canalele mai înguste din Castello. Înaintea lor, o barcă de transport cu punte joasă și încăpătoare își băgase capul în canal, dar Foa, cu un scurt semn din sirenă, a făcut-o să iasă rapid pe unde a intrat.

Foa a încetinit iar când a intrat în Rio di S. Ana și le-a zis să-și ferească capetele sub podul pe sub care tocmai treceau; a făcut stânga și a urcat ușor, apoi a oprit în spatele unei alte șalupe de poliție legate în partea dreaptă a canalului. Nici n-a reușit bine să apuce funia, că Brunetti și Vianello au și sărit pe *riva* și au traversat parcul în fugă.

Au văzut pe una dintre bănci un bărbat care nu părea conștient de nimic din jurul lui. Stătea jos, cocoșat, cu picioarele depărtate, privind pământul din fața lui. În mâna stângă avea o batistă albă și, pe măsură ce se apropiau de el, vedeau că își ștergea lacrimile și nasul cu ea și apoi privea iar în pământ, ținându-și antebrațele sprijinite pe coapse. Brunetti a văzut cum umerii i se înălțau și coborau ritmic, apoi i-a auzit plânsetul înfundat. Bărbatul și-a șters din nou ochii, dar n-a ridicat privirea din pământ la auzul pașilor lor.

Brunetti a auzit un geamăt surd, apoi bărbatul s-a pornit iar pe plâns. Avea pumnii strânși și, între degete, ținea încleștată batista. Brunetti s-a apropiat de bancă și s-a oprit la un metru de el.

— *Signor* Franchini, a zis el pe un ton firesc.

Geamătul a continuat, iar bărbatul și-a șters iar ochii.

De data asta, Brunetti s-a lăsat pe genunchi, ca privirea lui să fie la același nivel cu cea a celuilalt bărbat.

— *Signor* Franchini, a zis el din nou, acum pe un ton ceva mai ridicat.

Bărbatul a tresărit, s-a uitat la Brunetti, s-a îndreptat de spate, rezemându-și spinarea de spătarul băncii. Brunetti i-a întins mâna, cu palma în sus.

— *Signore,* suntem de la poliție. Nu vă speriați!

Bărbatul l-a privit îndelung, fără să zică nimic. Părea să aibă peste cincizeci de ani, era îmbrăcat într-un costum de lână, cu cravata frumos pusă la gât, ca și cum tocmai venea de la birou. Părul lui sur cădea peste o frunte îngustă. Ochii îi erau căprui, umflați de plâns, nasul lung și subțire.

— *Signor* Franchini? a încercat iar Brunetti.

Îl dureau genunchii și s-a lăsat ușor în față, sprijinindu-se cu o mână de pământ. S-a ridicat în picioare, atent să nu o facă prea brusc, deși genunchii îi cereau altceva.

— Putem să vă ajutăm în vreun fel? l-a întrebat, întorcându-se spre Vianello care se oprise la câțiva metri mai încolo, făcându-i semn să vină mai aproape.

Vianello a avut grijă să se miște încet și s-a apropiat de superiorul lui, lăsând un spațiu destul de mare între ei cât să poată trece un om.

— Cine sunteți? a întrebat bărbatul, suflându-și nasul, apoi lăsându-și mâinile în poală.

— Eu sunt *Commissario* Guido Brunetti, iar dumnealui este *Inspettore* Vianello. Tocmai am fost informați despre fratele dumneavoastră, așa că am venit la fața locului.

S-a întors pe jumătate și i-a făcut semn spre cele două șalupe de poliție ancorate una în spatele celeilalte, ca și cum ar fi încercat să-i dovedească faptul că spunea adevărul.

— L-ați văzut? a întrebat omul.

Brunetti a scuturat din cap.

— Nu. Acum am ajuns.

— E foarte rău, să știți, a spus el.

— Sunteți fratele lui? a vrut să știe Brunetti.

Bărbatul a dat din cap.

— Da, fratele lui mai mic.

— Și eu am un frate mai mare, a zis Brunetti.

— Nu e ușor, a zis Franchini.

— Nu, nu e, a fost de acord Brunetti.

— Niciodată nu sunt destul de atenți, a zis Franchini, dar s-a oprit, surprins de ceea ce spusese, apoi a ridicat batista cu ambele mâini și și-a apăsat-o pe ochi.

A oftat scurt, un plânset de o clipă, apoi și-a lăsat iar mâinile în jos.

— Vă deranjează dacă mă așez? a întrebat Brunetti. Nu mă mai țin genunchii.

— Vă rog, vă rog, i-a zis Franchini și i-a făcut loc în stânga lui.

Brunetti s-a așezat și și-a întins picioarele în față. A făcut un semn din cap și Vianello a pornit spre clădire. Celălalt bărbat nu i-a acordat nicio atenție.

— Veniți din Padova? a întrebat Brunetti neprotocolar.

— Da. Eu și Aldo vorbim întotdeauna marți seara și, când n-a răspuns la telefon azi-noapte, am zis că e mai bine să vin să văd ce s-a întâmplat.

— De ce-ați crezut că s-a întâmplat ceva? a întrebat Brunetti pe un ton perfect conversațional.

— Pentru că timp de șaisprezece ani am vorbit întotdeauna, în fiecare marți seara, la ora nouă.

— Am înțeles, a dat Brunetti din cap, aprobând decizia bună pe care o luase Franchini.

S-a întors cu fața spre el, ca și cum ar fi fost o discuție ca oricare alta, și a văzut că, deși bărbatul era slab, cumva o bărbie dublă atârna acolo fără niciun fel de armonie cu restul trupului. Avea urechi mari.

— Și ați ajuns în după-amiaza asta?

— Am avut de lucru azi. Nu ieșim până la trei.

— Oh, ce lucrați?

— Sunt profesor. Predau latină și greacă. În Padova.

— Înțeleg, a spus Brunetti. Astea erau orele mele preferate.

— Serios? s-a întors Franchini spre el, incapabil să-și ascundă plăcerea.

— Da, a mărturisit Brunetti. Mi-a plăcut acuratețea lor, mai ales a limbii grecești. Totul avea locul lui bine definit.

— O mai folosiți? a întrebat Franchini.

Brunetti a scuturat din cap, cu real regret.

— M-am lenevit, din păcate. Încă mai citesc grecii, dar în italiană.

— Nu e același lucru, a zis Franchini, apoi a adăugat rapid, ca și cum s-ar fi temut să nu-l jignească în vreun fel: Dar e bine că încă mai aveți timp să-i citiți.

Brunetti a lăsat să treacă o vreme, apoi a întrebat:

— Erați apropiați, dumneavoastră și fratele dumneavoastră?

După un timp și mai lung, Franchini a zis:

— Da, apoi după încă o pauză: Și nu, în același timp.

— Cum sunt și eu cu fratele meu, s-a apucat Brunetti să spună, apoi a așteptat câteva momente, și a întrebat mai departe: în ce fel erați apropiați?

— Am studiat aceleași lucruri, a spus Franchini, privind într-o parte, ca să-l vadă pe Brunetti. Totuși, el prefera latina.

— Și dumneavoastră greaca?

Franchini a ridicat din umeri.

— Cum altfel?

Se uita la Franchini care începuse să împăturească batista, ca și cum aparentul firesc al conversației eliminase nevoia de a vărsa lacrimi.

— Am fost crescuți să fim credincioși. Părinții noștri erau foarte devotați religiei.

Cum tatăl lui fusese un ateu convins la viața lui, Brunetti s-a mulțumit să dea din cap, ca și cum ar fi împărtășit o experiență comună.

— Aldo era mult mai interesat decât mine, a spus Franchini, uitându-se în lături. A răspuns vocației lui și s-a făcut preot.

Încă mai ținea în mâna batista pe care o redusese la dimensiunile unui pachet de țigări.

— Dar apoi s-a rătăcit. Mi-a zis că s-a trezit într-o bună dimineață și vocația lui dispăruse, ca și cum ar fi pus-o pe undeva înainte să se ducă la culcare și, când s-a trezit, n-a mai putut-o găsi.

— Ce-a făcut?

— A plecat. A încetat să mai fie preot, așa că l-au dat afară din învățământ. N-aveau cum să facă treaba asta, cel puțin nu legal, așa că au făcut să pară că s-a pensionat devreme și i-au stabilit o pensie.

— Cum a reușit să locuiască aici? a întrebat Brunetti, știind că Franchini o să înțeleagă că întreba de unde avea bani.

— Apartamentul a fost al părinților noștri și ni l-au lăsat nouă. Așa că el s-a mutat aici și eu am rămas în Padova.

— Familia dumneavoastră e acolo? a întrebat Brunetti.

— Da, a răspuns, fără să stea pe gânduri.

— Și îl sunați în fiecare marți?

Franchini a confirmat, printr-un gest din cap.

— Aldo s-a schimbat de când și-a pierdut slujba: a fost ca și cum ar fi pierdut tot ce era mai important pentru el. Cu excepția latinei. Își petrecea timpul citind.

— În latină?

— L-am ajutat să găsească un loc în care să citească. A zis că vrea să citească din învățăturile Părinților Bisericii, a adăugat Franchini.

— Ca să-și găsească iar calea? a presupus Brunetti.

A simțit cum interlocutorul său a ridicat din umeri, căci haina a foșnit frecându-se de spătarul băncii.

— Nu mi-a zis, a răspuns el, nu l-am întrebat niciodată.

— Deci își petrecea timpul citind din Părinții Bisericii, a zis Brunetti, jumătate întrebare, jumătate afirmație.

— Da, a răspuns Franchini. Și apoi asta, a spus el pe urmă, ridicând mâna în care nu ținea batista ca să arate vag în direcția clădirii din spatele lor.

13.

Din aceeași clădire, ca un răspuns la gestul lui Franchini, a venit zgomotul unei ferestre care se deschidea, apoi o voce care îl striga:

— *Commissario*!

Brunetti s-a ridicat și s-a întors în direcția din care venea vocea, furios că dialogul pașnic pe care îl avea cu Franchini fusese întrerupt atât de brutal. Un ofițer în uniformă stătea la fereastră, aplecat în afară și făcând cu mâna, ca și cum credea că Brunetti nu știa că sunt în apartament. Brunetti i-a făcut un semn circular din mână, sperând că omul a priceput că nu mai avea mult și venea și el, dacă nu acum, curând.

Când și-a îndreptat din nou privirea spre Franchini, a văzut că omul era iar aplecat și că se holba îndelung la pământul din fața lui, cu mâinile împreunate, cu antebrațele sprijinite pe coapse. Nu părea să-l mai bage în seamă pe Brunetti, care și-a scos telefonul și l-a sunat pe Vianello.

— Poți să-mi trimiți pe cineva jos care să stea cu *Signor* Franchini? apoi a închis înainte ca Vianello să apuce să-i răspundă.

Au trecut câteva minute și Brunetti a fost ușurat să-l vadă pe Pucetti ieșind pe ușa din față a clădirii.

Când Pucetti a ajuns lângă bancă, Brunetti s-a aplecat spre Franchini.

— *Signore,* ofițerul Pucetti va sta cu dumneavoastră până mă întorc, a zis el.

Franchini s-a uitat la el, apoi la Pucetti. Ofițerul s-a înclinat ușor. Franchini s-a întors spre Brunetti, apoi și-a plecat iar privirea în pământ. Brunetti l-a bătut pe tânăr pe braț, dar n-a zis nimic.

Ajuns înăuntru, a găsit la etajul al treilea un ofițer pe care l-a recunoscut și s-a gândit că-l cheamă Staffelli, stând pe coridor lângă o ușă deschisă. L-a salutat pe Brunetti, apoi și-a strâns buzele într-un fel care ar fi putut exprima orice de la uimire față de comportamentul uman, la acceptare a felului în care funcționează lumea. Brunetti a ridicat o mână în semn de salut, dar și în semn că a înțeles mesajul pe care încerca să-l transmită, oricare era acela. Pe Vianello nu-l vedea nicăieri.

În apartament a dat de Bocchese, șeful echipei de criminalistică, purtând costum și papuci de hârtie albă, stând într-o ușă deschisă, privind într-o cameră în care se vedea din când în când un fascicul de lumină.

— Bocchese, a zis el.

Tehnicianul s-a întors și s-a uitat la el, făcând un gest de salut, apoi s-a întors iar, exact în clipa în care o serie de flash-uri au izbucnit lângă el. Brunetti a făcut câțiva pași, dar a fost oprit de un sâsâit din partea lui Bocchese. Tehnicianul a scos din buzunar două plicuri transparente, din plastic.

— Puneți-le pe astea, a zis el, înmânându-i-le lui Brunetti.

Obișnuit cu regulile lui Bocchese, Brunetti a ieșit înapoi în hol. Ținându-se cu o mână de balustradă, și-a pus peste pantofi cipicii din hârtie albă, apoi și-a pus mănușile din plastic transparent. I-a dat înapoi plicurile lui Staffelli și s-a întors în apartament.

Bocchese nu mai era în ușă, așa că Brunetti s-a postat în locul lui. Auzea de undeva din apartament voci de bărbați: una părea a fi a lui Vianello. Doi tehnicieni în costume albe își mutau echipamentul de filmare în cealaltă parte a încăperii, departe de trupul bărbatului care zăcea lângă perete.

Deci acesta era Tertulian, gândea el, privind spre silueta întinsă pe jos, surprinzător de mică. Dacă n-ar fi fost așa de mult sânge, ar fi putut la fel de bine să treacă drept un bețiv care a leșinat în drum spre casă, în timp ce încerca să ajungă la pat, sau care și-a pierdut echilibrul și a alunecat ușor, ca să zacă cu capul și un umăr rezemate de perete. Și, într-adevăr, asta ar fi putut foarte bine să fie situația dacă scenariul alternativ n-ar fi fost imprimat pe peretele din spatele lui. Trei urme însângerate ale mâinii drepte urcau pe perete, ca și cum omul s-ar fi sprijinit, încercând să se pună pe picioare, dar o urmă descendentă, însângerată și ea, le anula, grăbindu-se spre podea, ca tușa roșie centrală din miezul unui Shiraga.

Mortul zăcea cu un umăr blocat în zid, cu brațele răsfirate lângă el, cu capul într-un unghi imposibil, cu un genunchi îndoit sub celălalt picior. Dacă ar fi existat vreun semn de viață, oricine l-ar fi văzut ar fi reacționat din pur instinct animalic și l-ar fi tras de lângă zid ca să-i elibereze gâtul și i-ar fi îndreptat genunchiul. Însă un moment de cugetare ar fi fost de ajuns și pentru cel mai optimist dintre oameni că nu exista viață în acest trup inert, împuținat.

Brunetti observase fenomenul de mai multe ori decât ar fi vrut să recunoască: spiritul părea să ia cu el masă și substanță în clipa în care părăsea corpul, lăsând în urma lui o ființă mai mică decât cea în care sălășluise. Cândva omul acesta a fost tânăr, a fost preot, un credincios, un cititor, iar acum era o siluetă diformă, cu un chip însângerat și o haină

îngrămădită sub umeri. Talpa i se desprinsese de pantoful stâng, sluțindu-se într-un rânjet: deasupra, o șosetă gri-închis și apoi o fâșie de piele albă, a unui bătrân.

Două bălți de sânge închegat pătau parchetul la un metru de cadavru. Una dintre ele purta urma unui pantof, iar dincolo de ea, trei urme de sânge, toate lăsate de piciorul drept, ducând direct spre el. Nu exista o a patra urmă.

Un flash a izbucnit și Brunetti s-a ferit de lumina bruscă, ridicând instinctiv o mână, ca și cum ar fi fost luat prin surprindere. S-a întors spre cei doi tehnicieni.

— Cine vine?

— Probabil Rizzardi, a răspuns cel mai înalt dintre ei, dar n-a oferit niciun fel de explicație pentru nesiguranța lui.

— Când ați ajuns? a întrebat Brunetti.

— Aproximativ acum douăzeci de minute, a zis tehnicianul, trăgându-și mâneca de la costumul alb cu marginea mâinii înmănușate.

— Ce-ați mai găsit?

— Era în camera cealaltă, i-a întrerupt celălalt, mișcând puțin spre stânga tripodul pe care era montată camera.

— Ce te face să zici asta?

Omul a făcut câteva poze. Brunetti, care deja se obișnuise cu flash-ul, nu și-a mai ferit ochii. Mișcând aparatul mai la stânga, tehnicianul l-a invitat să se uite.

— Aruncați o privire aici, *Commissario,* a zis el, arătând spre ușa din stânga. O să vedeți ce vreau să zic.

Brunetti a mers spre ușă și s-a uitat în încăpere, curios să vadă care era situația. Într-un colț, un fotoliu acoperit cu o husă de catifea reiată verde-închis, în spatele lui o lampă de citit, cu abajur din sticlă albă. Lângă fotoliu era o masă rotundă cu o lampă mică. Ambele lămpi erau aprinse, iar lângă cea de pe masă era o carte deschisă, cu fața în jos, ca și cum o citea cineva și a fost întrerupt o clipă, așa că a pus-o acolo ca să se ducă să răspundă la telefon sau la ușă. În spatele fotoliului, o bibliotecă mare, fiecare raft fiind ticsit de cărți.

Ecoul aducea cu el vocile bărbaților din apartament, pe care acum le recunoștea ca fiind ale lui Vianello și Bocchese.

— Iei amprentele din fiecare încăpere? l-a auzit pe Vianello.

— Evident, i-a răspuns Bocchese, dar apoi probabil că s-au mutat din loc, că vocile au devenit din nou înfundate și indistincte.

Brunetti s-a întors în prima cameră, unde, drept în ușă, a dat de *Dottor* Rizzardi, medicul legist. S-au salutat fără să vorbească. Înalt, slab, cu părul mai grizonant ca ultima dată când se văzuseră, Rizzardi și-a îndreptat privirea spre Brunetti, dar apoi nu s-a putut abține să nu devină atent la trupul lipsit de viață al lui Franchini.

Rizzardi avea deja în picioare cipicii de plastic și tocmai își trăgea a doua mănușă, pe mâna stângă. S-a dus lângă cadavru și a rămas o vreme deasupra lui, iar Brunetti se întreba dacă spunea o rugăciune pentru spiritul bărbatului sau îi ura călătorie ușoară spre lumea cealaltă, până când și-a adus aminte că Rizzardi îi mărturisise cândva că nu credea în lumea cealaltă, nu după câte văzuse pe lumea asta.

Legistul s-a lăsat într-un genunchi și s-a aplecat spre cadavru. I-a luat mâna într-a lui. Minuțios până la Dumnezeu, Rizzardi îi verifica pulsul. Brunetti și-a ferit privirea pentru o clipă, apoi, când și-a redirecționat atenția spre mort, legistul se mutase deja mai aproape și cobora pe podea umărul lui Franchini care stătea într-o rână. A încercat să-i îndrepte și genunchiul îndoit, dar n-a reușit.

Rizzardi stătea pe amândouă picioarele, însă a rămas pe vine și s-a mutat spre capul cadavrului. A îngenuncheat iar și i-a examinat ceafa, înclinând capul cât să vadă mai bine. S-a ridicat apoi în picioare și a venit spre Brunetti.

— Ce s-a întâmplat? a întrebat el.

— Cineva l-a lovit. Cineva încălțat cu pantofi grei sau cu bocanci.

— În cap?

— Da, asta a fost cauza morții. Dar a fost lovit și în plină figură. Obrazul drept e tăiat aproape până la os, și are cel puțin patru dinți sparți. Dar lovitura din ceafă e cea care l-a omorât.

S-a întors să facă un semn spre scena crimei.

— A încercat să se ridice – Dumnezeu știe cum – dar n-a reușit. Sau celălalt l-a tras la pământ.

— Dar era bătrân, a protestat Brunetti.

— Bătrânii sunt victime mai ușoare, a zis Rizzardi, scoțându-și mănușile.

A pus mănușile frumos una peste alta, apoi le-a băgat în învelișul transparent în care fuseseră, apoi le-a pus în buzunar.

— Sunt slabi și lipsiți de apărare.

— Ai crede că lumea îi respectă, a zis Brunetti. Că oamenii sunt… altfel.

Rizzardi l-a privit o clipă.

— Știi ceva, Guido, câteodată mi-e greu să cred că tu faci munca pe care o faci.

Brunetti observase de-a lungul anilor respectul, aproape reverența cu care Rizzardi se purta cu morții pe care era chemat să-i examineze, așa că n-a zis nimic.

— E greu de zis de câte ori a fost lovit, a zis Rizzardi. O să știu sigur… mai încolo.

— „Plăcerea celor care te rănesc stă în durerea ta", s-a auzit Brunetti repetând.

— Poftim?

— Ceva ce-a scris Tertulian, a explicat el.

— Tertulian?

— Teologul.

Rizzardi a oftat, încercând să pară cât se poate de răbdător.

— Știu cine e Tertulian, Guido. Ce nu pricep este de ce îmi dai citate din el acum.

— Pentru că așa i se zice, a zis Brunetti, făcând un semn spre mort.

— Îl știai?

— Știam de el, a răspuns Brunetti.

— Ah, s-a limitat Rizzardi să spună.

— Și-a petrecut timpul citind din Părinții Bisericii la Biblioteca Merula.

— De ce?

— Pentru că acolo le au în latină. Și era un loc în care putea să meargă.

— La fel sunt restaurantele și cinematografele, a observat Rizzardi.

— A fost preot cândva, i-a explicat Brunetti. Așa că poate se simțea mai în largul lui citind decât ducându-se să vadă *Bambi.*

— Lumea încă se mai duce la cinematograf să vadă *Bambi*? a întrebat Rizzardi.

— Nu literal, Ettore. E primul film care mi-a venit în minte.

— Oh!

Brunetti a crezut că era finalul conversației lor. Tăcerea s-a prelungit, însă tocmai când s-a hotărât că a venit vremea să se întoarcă la fratele lui Franchini, Rizzardi a zis:

— Iar acum e mort.

Și cu acestea, legistul s-a bătut iar peste buzunare, i-a făcut un semn din cap lui Brunetti și a ieșit din încăpere.

14.

După ce i-a zis lui Vianello să rămână acolo până vine barca să ia cadavrul, Brunetti a coborât și a pornit prin *campo.* Apropiindu-se de cei doi bărbați de pe bancă, a văzut ceafa lui Pucetti lângă a lui Franchini. Când a văzut că aveau capetele întoarse unul spre celălalt, s-a oprit să-i observe. Umerii lui Pucetti se mișcau vag, în sincron cu mâinile lui care gesticulau în ton cu ce-i spunea celuilalt. Franchini dădea din cap, apoi umerii i se ridicau, căci își încrucișase brațele la piept. Pucetti a ridicat o mână și a făcut un semn către una dintre clădirile din partea cealaltă a parcului, iar Franchini a dat iar din cap.

Brunetti s-a apropiat și a auzit vocea lui Pucetti:

— De la șapte ani până la unsprezece.

N-a reușit să audă răspunsul lui Franchini.

— Spre Santa Croce. În jos de San Basilio. Apartamentul era mai mare, și eram deja trei la părinți, a zis Pucetti, apoi s-a oprit o vreme. Atunci, pentru prima dată, am avut camera mea, a adăugat el.

Franchini a spus încă ceva ce n-a ajuns până la urechile lui Brunetti.

— Am două surori, așa că ele stăteau împreună. Ar fi fost frumos să fi avut un frate, a zis Pucetti, apoi, aducându-și aminte, a adăugat: îmi cer iertare, *Signore…*

Brunetti a văzut cum Franchini s-a întors, bătându-l vag pe genunchi pe Pucetti, dar, din nou, n-a reușit să audă ce i-a zis. A văzut că gâtul lui Pucetti se făcuse roșu ca racul și era ușurat să vadă că tânărul era în continuare capabil să se simtă jenat. A făcut câțiva pași înspre stânga, apoi s-a apropiat de ei din lateral.

Pucetti s-a ridicat în picioare și a salutat; Franchini l-a privit fără să-l recunoască.

Brunetti i-a zis lui Pucetti că poate să se întoarcă în apartament și și-a reluat locul lângă Franchini.

A lăsat să treacă un minut, până când Franchini l-a întrebat în cele din urmă:

— L-ați văzut?

— Da, *Signore,* l-am văzut. Îmi pare rău că i s-a întâmplat așa ceva. Și că dumneavoastră vi s-a întâmpla așa ceva.

Franchini a înclinat din cap, ca și cum cuvintele îi cereau prea mult efort.

— Mi-ați zis că ați fost apropiați.

Franchini s-a lăsat pe spate și și-a încrucișat brațele, apoi părea să nu găsească postura foarte confortabilă, așa că s-a aplecat iar, reluându-și contemplația pământului dintre tălpi.

— Da, așa am zis.

— Mi-ați zis că ați studiat aceleași discipline și că erați religioși în tinerețe, i-a amintit Brunetti. Erați destul de apropiați, încât să vă destăinuiți unul altuia viețile?

După ceva timp, Franchini i-a răspuns:

— Nu sunt multe de spus. Sunt căsătorit, dar nu avem copii. Soția e doctor. Pediatru. Predau în continuare, dar nu pentru mult timp.

— Din cauza vârstei?

— Nu. Pentru că studenții nu mai sunt interesați să învețe greaca sau latina. Vor să învețe despre calculatoare.

Apoi, înainte ca Brunetti să poată zice ceva:

— Asta îi interesează în lumea asta. La ce sunt bune latina și greaca?

— Disciplinează mintea, a spus Brunetti, ca și cum ar fi fost un automatism.

— Aiurea, a răspuns Franchini. Au o structură bine definită, dar asta nu e același lucru cu a avea capacitatea de a-ți disciplina mintea.

Brunetti trebuia să recunoască față de sine însuși că era adevărat; în plus, nu pricepea de ce o minte ar trebui disciplinată.

— Fratele dumneavoastră a fost căsătorit?

Franchini a clătinat din cap.

— Nu, când a plecat a fost prea târziu ca să se mai însoare.

Brunetti s-a gândit că nu era cazul să ceară amănunte, așa că a întrebat:

— Pensia era suficientă ca să trăiască decent?

— Da, i-a replicat Franchini. Nu avea cine știe ce cheltuieli. V-am zis: casa era a noastră, așa că putea locui acolo. Tot ce trebuia să facă era să plătească lumina și gazul.

A dat din cap de câteva ori spre pământ, ca și cum încerca să-l convingă că viața fratelui lui fusese confortabilă.

— Înțeleg, a zis Brunetti. Știți cumva dacă fratele dumneavoastră avea prieteni aici, *Signor* Franchini? Îmi pare rău că trebuie să vă pun asemenea întrebări, a zis Brunetti când a văzut că omul începe să-și frângă mâinile, dar trebuie să aflăm despre el cât de multe se poate.

— Și asta o să-l aducă înapoi? a întrebat Franchini, așa cum făceau mulți oameni în asemenea circumstanțe.

— Nu. Nimic nu-l va mai aduce înapoi, din păcate. Știm asta amândoi. Dar trebuie să avem grijă ca astfel de lucruri să nu se întâmple…

— Deja s-au întâmplat, l-a întrerupt Franchini.

Expresia în latină i-a venit lui Brunetti din senin.

— *Nihil non ratione tractari intellegiqne voluit.*

Cuvintele s-au revărsat peste Franchini care s-a întors ca să-l privească mai bine pe Brunetti.

— „Nu există nimic din ce Dumnezeu nu dorește înțeles și cercetat prin prisma rațiunii”, a zis Franchini, incapabil să-și ascundă uimirea. De unde ați știut?

— Am învățat la școală acum mulți ani și se pare că n-am uitat.

— Credeți că e adevărat?

Brunetti a clătinat din cap.

— Deja e prea multă lume care ne spune ce crede și ce vrea Dumnezeu. Eu, unul, n-am nicio idee.

— Dar l-ați citat. Credeți că încă mai trebuie să-l ascultăm pe Tertulian?

— Nu știu de ce-am zis-o, *Signor* Franchini. Îmi pare rău dacă v-am ofensat.

Chipul bărbatului s-a luminat de un zâmbet.

— Nu, m-a surprins doar. Era genul de chestie pe care o făcea Aldo de obicei. Nu doar din Tertulian, dar și din Ciprian sau Ambrozie. Avea un citat pentru orice, a spus el la urmă, apoi și-a șters iar ochii.

— *Signore,* a început Brunetti, cred că e drept să-l găsim pe cel care l-a ucis pe fratele dumneavoastră. Nu pentru Dumnezeu. Ci pentru că astfel de lucruri sunt rele și trebuie pedepsite.

— De ce? a întrebat el cu simplitate.

— Așa trebuie.

— Ăsta nu e un răspuns, i-a zis Franchini.

— Pentru mine e.

Franchini s-a uitat la chipul lui Brunetti, apoi s-a lăsat pe spate și a întins mâinile, cuprinzând marginea băncii, privind la fel de relaxat și indiferent ca oricare om care n-are nimic altceva mai bun de făcut decât să stea la soare.

— *Signore,* vă rog, spuneți-mi ce știți despre fratele dumneavoastră, l-a rugat Brunetti.

Franchini și-a lăsat capul într-o parte, cu fața spre soare. După o vreme îndelungată, i-a zis:

— Fratele meu a fost un hoț și un șantajist. A fost în egală măsură și un mincinos și un escroc.

Brunetti se uita fix la șalupa de poliție, unde Foa stătea pe punte, aplecat asupra paginilor rozalii ale ziarului *La Gazzetta dello Sport.* Se gândea la ceva ce Paola îi repeta adesea, susținând că era observația lui Hamlet la adresa mamei lui, că cineva „poate zâmbi și iar zâmbi, și să fie un mișel!”

— Vă rog, spuneți-mi mai multe, i-a cerut el.

— Sincer, nu sunt multe de zis. Aldo a susținut întotdeauna că s-a schimbat când și-a pierdut credința, dar și asta era o minciună. N-a crezut niciodată în nimic în afară de propria lui inteligență, n-a avut niciodată nicio vocație: a văzut în ideea de a se face preot un mijloc de a reuși în viață. Dar nu i-a mers și a sfârșit prin a preda latina adolescenților dintr-un internat, și nu ca episcop cu sute de enoriași care să i se supună.

— Asta voia?

Franchini și-a lăsat capul în jos, apoi s-a întors să-l privească pe Brunetti.

— Nu l-am întrebat niciodată. Și nici nu cred că știa, cel puțin nu cu adevărat. A crezut că, dacă era preot, avea să se ajungă: de fapt, asta voia.

Brunetti n-avea idee ce presupunea să te ajungi și n-avea cum să întrebe așa ceva. Poate gândul la răspunsurile pe care le-ar fi primit îl speria, mai ales după dezvăluirile pe care Franchini i le făcuse cu privire la fratele lui. Și-a dat seama că întrebarea lui nu avea alt scop decât acela de a-l face pe Franchini să vorbească în continuare, în timp ce el își corecta impresia pe care și-o făcuse despre mort. Aldo Franchini nu mai era insul pios, căutător al adevărului religios, ci un mincinos, un hoț și un escroc, și șantajist pe deasupra. Nici nu era de mirare că nu-l raportase pe Nickerson personalului bibliotecii.

Brunetti s-a gândit la silueta împuținată, lipită de peretele din camera de la etaj, și era ușurat că, dincolo de ceea ce-i spusese fratele victimei, încă mai simțea un amestec de indignare și durere la gândul că Tertulian suferise și fusese omorât de mâinile cuiva.

Fusese un preot care predase la o școală de băieți și un șantajist în același timp.

— Lucrurile pe care mi le-ați zis despre caracterul lui au vreo legătură cu motivul pentru care a plecat de la școala la care preda?

Franchini nu reușea să-și ascundă surprinderea. Brunetti l-a privit cum mergea pe firul gândului care l-ar fi putut conduce pe Brunetti la o asemenea întrebare.

— Da, a zis el, apoi, după un moment, a adăugat: E o explicație evidentă, nu-i așa?

— V-a zis?

— Nu, sigur că nu. Nu mi-a zis niciodată adevărul, despre nimic.

— Atunci cum ați aflat?

— Oh, lumea în care trăim noi, cu oameni care predau ce predăm noi, e o lume mică. Îl cunoșteam pe cel care l-a înlocuit – nu era preot – și mi-a zis ce s-a întâmplat.

— Și ce anume s-a întâmplat?

— Aldo șantaja doi preoți.

— Ah, a oftat Brunetti. Ce s-a întâmplat?

— Unul dintre băieți le-a zis în sfârșit despre ce făceau preoții, și părinții au chemat poliția, a spus Franchini, apoi s-a oprit, ca și cum ar fi retrăit acele evenimente.

Brunetti încerca să-și amintească de un astfel de eveniment din Vicenza, din ultimii câțiva ani, dar nu-i venea nimic în minte, însă nu era atât de neobișnuit ca arestarea unui preot să nu fie făcută publică.

— Preoții au fost amândoi arestați, moment în care i-au povestit superiorului de șantaj.

— Superiorul s-a dus la poliție? a întrebat Brunetti.

— Nu cred. Aldo n-a pățit nimic.

Franchini și-a coborât iar privirea în pământ, a lovit mucul de țigară cu piciorul și apoi a zis:

— Știți, e foarte ciudat. O vreme m-am consolat cu ideea că el doar îi șantaja pe preoți, ceea ce însemna că nu le făcea nimic băieților.

Și-a ridicat privirea spre Brunetti și a zâmbit amar, apoi și-a coborât iar privirea în pământ.

— Dar asta însemna că eu eram de acord cu ideea de șantaj.

S-a oprit o clipă, ca ambii să se gândească la acest aspect, apoi a continuat:

— Când eram copil, eram atât de mândru de el!

— Și-a pierdut slujba, a zis Brunetti, când a văzut că Franchini n-a mai răspuns o vreme.

— Da.

— Ce s-a întâmplat cu cei doi preoți?

— Prietenul meu mi-a zis că au fost trimiși în sihăstrie pentru o vreme.

— Și apoi?

— Îmi închipui că au fost trimiși la alte școli.

— Fratele dumneavoastră a mai făcut asta și altcuiva?

Franchini a dat din cap:

— Nu știu. Dar întotdeauna trăia bine și se ducea în vacanțe frumoase.

— Când era preot?

— Avea multă autonomie. Mai ales când era la școală. A fost acolo cincisprezece ani. Îmi zicea că dădea meditații, a spus el, aruncându-i o privire lui Brunetti și, văzându-i confuzia de pe chip, a adăugat: Ca să-mi explice de unde avea bani.

— Ah!

Ca și cum și-ar fi pierdut răbdarea din pricina incapacității lui Brunetti de a pune întrebarea care trebuie, Franchini a zis:

— Unul dintre preoți era directorul școlii.

De data asta, Brunetti a fost cel care a dat din cap.

— Mai știți și alte astfel de situații?

— De șantaj? Nu. Dar fura.

— Ce fura?

— Unele lucruri din apartamentul părinților noștri.

— Ce fel de lucruri?

— Părinții noștri aveau patru tablouri prețioase care au fost în familia noastră de generații întregi. Erau acolo când au murit părinții noștri și tot acolo erau și când s-a mutat Aldo. Dar acum nu mai sunt.

Înainte ca Brunetti să apuce să vorbească, Franchini a răspuns el însuși:

— Nu, nu am observat abia azi că au dispărut. Mi-am dat seama acum mult timp.

— Cât de mult?

— Acum doi ani. Era mutat acolo de un an. Nu mai era nici urmă de tablou.

— L-ați întrebat ce s-a întâmplat cu ele?

— Și ce sens ar fi avut? a întrebat el, ridicând din umeri. N-ar fi făcut decât să mintă. În plus, nu am cui să le las. Măcar nu le mai duc grija.

Apoi, a adăugat pe un ton ceva mai relaxat:

— Dacă banii îl făceau fericit, atunci mă bucur că le-a vândut.

Brunetti îl credea pe cuvânt.

— Și cum a rămas cu minciuna? l-a întrebat Brunetti.

— Toată viața lui a fost o minciună, a zis Franchini, obosit. Se prefăcea în legătură cu orice: că vrea să fie un preot mai bun, că vrea să fie un fiu mai bun, un frate mai bun.

A urmat o pauză lungă pe care Brunetti nu voia s-o umple cu nimic.

— Singurul lucru real la el era latina. Iubea cu adevărat latina și iubea ce era scris în latină.

— Era un profesor bun?

— Da. Era singurul lucru pe care-l făcea din pasiune. Reușea să-i inspire pe băieții care veneau la orele lui, să-i facă să vadă claritatea rigidă a limbii, felul profund, plin de sens în care se contopeau cuvintele și ideile.

— V-a zis el asta?

Franchini s-a gândit o clipă înainte să răspundă.

— Nu, el m-a învățat pe mine. Când am început liceul, el era deja la facultate și m-a ajutat în primii ani, m-a făcut să văd cât de frumoase erau cele două limbi, absolut perfecte, a spus el, apoi s-a oprit, gândindu-se o vreme, după care a continuat: Mi-a arătat ce înseamnă pasiunea pentru ele.

Apoi, pe un ton mai puternic, a adăugat:

— Am cunoscut câțiva dintre foștii lui elevi și toți mi-au zis că orele lui Aldo erau fascinante și că au învățat mai multe de la el decât de la oricare alt profesor. El ne-a învățat să iubim latina și greaca și noi l-am iubit pentru asta.

Faptul că Franchini a folosit acest cuvânt îl stresa pe Brunetti.

— Exista vreo șansă ca fratelui dumneavoastră să-i fi… cu băieții, adică?

— Oh, nu. Aldo iubea femeile. Avea amante peste tot, în Veneto. Mi-a zis cândva – băuse cam mult – că reușise să ia o grămadă de bani de la ele. Le cerea să doneze bani pentru Biserică.

— Știau că e preot?

— Unele da, altele nu.

— Am înțeles, a zis Brunetti, apoi a întrebat: Știați de toate astea?

— Am avut la dispoziție mult timp ca să aflu. Toată viața mea, a zis Franchini, și, pentru prima dată, Brunetti a auzit în vocea lui trădare.

— Da, a fost de acord Brunetti. Dar cum ați aflat despre el?

— De la prieteni comuni, a răspuns Franchini. Sau, să zicem că de la prietenii mei care l-au întâlnit și pe el.

S-a lăsat iar pe spate și și-a întins picioarele.

— Sau se lăuda, a adăugat el, pe un ton nesigur. Eram singura persoană căreia i se putea lăuda: despre femeile lui și despre bani și despre faptul că era mai deștept decât toată lumea pe care o cunoștea.

— Când făcea asta?

— Se întâmpla când ne întâlneam, dar apoi am început să nu-l mai suport – mai ales după ce au dispărut tablourile – așa că am încetat să mai vin aici, în vizită.

Franchini s-a uitat spre clădirile de pe partea cealaltă a canalului.

— Am crescut aici. Aici a fost casa mea.

A desfăcut batista și și-a șters fata cu ea, ca și cum ar fi fost un prosop, apoi a pus-o înapoi în buzunarul de la pantaloni.

— În ultimii ani nu ne mai rămăseseră decât telefoanele. Nu știu de ce, dar nu puteam să nu-l sun. Poate pentru că mă gândeam că, în cele din urmă, avea să se audă și să înțeleagă ce vorbește. Dar nu se auzea niciodată pe el însuși. Cred că ajunsese să creadă cu adevărat că era atât de deștept, încât reușea să prostească pe toată lumea.

A studiat casele de pe malul celălalt al canalului și a făcut un semn în direcția lor.

— Ofițerul acela tânăr a zis că a crescut aici.

Apoi, pe un ton mult mai sobru:

— Încă este o zonă bună a orașului.

S-a ridicat și și-a bătut palmele de șolduri, într-un gest menit să arate că era gata de acțiune.

— Ce am de făcut?

— Mi-e teamă că va trebui să-l identificați, i-a zis Brunetti.

Franchini s-a întors spre el, groaza citindu-i-se clar pe chip.

— Nu cred că pot să-l mai văd o dată.

Ochii i s-au umplut de lacrimi, dar nu părea să-și dea seama.

— Trebuie s-o faceți în mod oficial, *Signor* Franchini. Îmi pare rău, dar așa zice legea. Trebuie să faceți o identificare formală.

Franchini și-a îndreptat iar spatele și a scuturat din cap.

— Nu cred că pot. Vorbesc serios.

Lacrimile de pe obraji l-au făcut pe Brunetti să-i spună:

— Va fi suficient dacă vă duceți să-l vedeți pe doctorul Rizzardi la spital și să semnați acolo documentele. Vorbesc eu cu doctorul: nu va trebui să-l vedeți din nou.

Apoi, gândindu-se mai bine:

— Nu va trebui s-o faceți mai devreme de mâine sau chiar poimâine. Dacă ne ziceți când ajunge trenul din Padova, Pucetti – tânărul cu care ați stat de vorbă – va veni cu o barcă după dumneavoastră, la gară.

N-a avut inimă să-i spună că *Dottor* Rizzardi va fi la morgă, așa că a adăugat:

— Vă va duce la cabinetul doctorului.

Chipul lui Franchini s-a relaxat.

— Pot să plec? a întrebat el, ca și cum ar fi fost surprins că n-a întrebat asta mai devreme. S-a ridicat în picioare.

— Da, a zis Brunetti, ridicându-se și luând brațul celuilalt, zicând: Barca vă va duce la gară, *Signore.*

Ezitând, Franchini n-a făcut nicio încercare de a merge spre barcă.

— E o zi frumoasă. Pot să merg pe jos.

— Da, este. Dar până la gară e drum lung și cred că o să vă simțiți mai bine în barcă.

Brunetti i-a dat drumul la braț, încercând să-i atragă atenția lui Foa, făcându-i cu mâna.

— Foarte frumos din partea dumneavoastră, a zis Franchini.

Brunetti nu știa ce să-i răspundă.

— Vreau să vă cer o favoare, a zis el în cele din urmă.

— Ce anume?

— Aș vrea să vă gândiți la conversațiile pe care le-ați avut în ultimele luni cu fratele dumneavoastră.

— Păi asta am făcut de două ceasuri încoace, Signore, a zis Franchini. Îmi pare rău, am uitat care e rangul dumneavoastră.

— *Commissario.*

— *Commissario,* a repetat Franchini, pe un ton formal.

— Era diferit în vreun fel?

Franchini a făcut un pas mic în direcția bărcii, iar Brunetti, temându-se să-l forțeze și mai mult, a mers lângă el. Franchini s-a oprit, apoi a făcut încă un pas, apoi s-a oprit iar și s-a uitat la Brunetti.

— Era entuziasmat de ceva anume. Nu știu de ce. Nu l-am întrebat și Aldo nu mi-a zis. Dar era entuziasmat. Știu că voia să-mi povestească, dar eu nu l-am putut asculta.

— S-a mai întâmplat asta și altă dată? l-a întrebat Brunetti.

Franchini a dat din cap afirmativ.

— Câteodată era ca un vânător. Găsea câte ceva – sau pe cineva – nou și era entuziasmat la maximum. Înainte îl ascultam și vedeam cum se desfășurau lucrurile, dar acum nu mai suportam. Așa că, de câte ori voia să-mi arate ce face, îl respingeam. Îl întrebam doar cum se simte și ce citește. Numai despre asta voiam să vorbesc cu el.

— Înțeleg, a zis Brunetti, întrebându-se cum ar putea face ca să-l determine să-i dezvăluie mai multe: sentimente, impresii, lucrurile pe care fratele lui ar fi vrut să le spună, dar n-a putut.

— Odată – acum vreo șase luni – a zis că a stat și a așteptat ani la rând și că în sfârșit a găsit pe cineva cu care să se ducă la vânătoare.

S-a oprit, apoi a adăugat, surprins de propriile-i amintiri.

— „În cotețul cu găini”. Exact așa mi-a zis.

— Ce-a vrut să zică? a întrebat Brunetti, deși credea că și-a dat seama deja.

— Nu știu. N-am întrebat. Nu voiam să știu.

La ultima frază, vocea lui Franchini a urcat în tonalitate.

Și-a reluat mersul spre barcă.

— Poate că o să accept oferta dumneavoastră, *Commissario,* a zis el.

15.

Când s-a întors la apartamentul lui Franchini, Brunetti a găsit două echipe de criminaliști stând în ușă, preocupați să-și închidă gențile cu echipamente. Încă mai erau îmbrăcați în salopetele lor de protecție, pe care aveau să le poarte până se întorceau la *Questura.*

Pucetti și Vianello, amândoi cu cipici și mănuși, au ieșit pe ușa care ducea în capătul apartamentului; Bocchese venea în spatele lor, încă îmbrăcat în echipament de protecție din cap până în picioare.

— Ați văzut cealaltă cameră? l-a întrebat Vianello pe Brunetti.

— Da.

— Ce ziceți?

— Citea. Cineva a sunat la ușă sau a bătut și el a pus cartea cu fața în jos și s-a dus să răspundă. Oricine era la ușă, l-a omorât, a zis el, apoi către Bocchese: Oamenii tăi au cercetat apartamentul?

— Guido, știi bine că noi nu facem așa ceva, i-a zis tehnicianul, cu exagerată răbdare. Noi fotografiem urmele lăsate și înregistrăm scena crimei și adunăm probe, însă voi, domnilor, sunteți cei care deschideți chestii și vă băgați nasul peste tot.

Brunetti aproape că era să zâmbească, dar a reușit să se abțină, nevrând să-i dea satisfacție lui Bocchese.

— Atunci dă-mi voie să reformulez: a văzut vreunul dintre voi, din întâmplare, ceva ce ne-ar putea interesa? Din greșeală, dacă nu altfel?

— Întotdeauna ai fost omul care face distincții clare, nu-i așa? a întrebat Bocchese. Lorenzo a fost cel care s-a uitat prin apartament, nu unul dintre băieții mei.

Brunetti și-a întors privirea spre Vianello.

— M-am uitat la cărțile pe care le are acolo, a zis inspectorul, iar unele dintre ele par altfel decât celelalte.

Brunetti știa foarte bine că „altfel” putea să însemne multe lucruri.

— Altfel cum?

— Vechi, a zis Vianello și a zâmbit.

Pucetti, care stătea în spatele lui, a confirmat cu un gest din cap.

Unul dintre tehnicieni l-a strigat pe Bocchese, zicându-i că erau gata să se întoarcă la *Questura.*

— Vin cu voi, le-a zis el, apoi către Brunetti: Și vă las vouă cărțile.

— Lasă și geanta pentru probe, i-a zis Brunetti tehnicianului-șef. În caz că am nevoie de ea.

Brunetti a dat din cap cu înțelegere, apoi a plecat, târându-și picioarele cu zgomot pe podea. Vianello i-a condus în camera cealaltă. Brunetti și Pucetti l-au urmat spre biblioteca de nuc din spatele scaunului în care stătuse Franchini. Își puneau mănușile în timp ce Brunetti analiza rafturile cu cărți. Cele de sus erau ocupate cu clasicii literaturii italiene și cu cărți de gândire politică: Machiavelli, Guicciardini, Gramsci. Chiar și Bobbio era acolo. Dedesubt începeau scriitorii latini: ediții moderne din Cicero, Plinius, Seneca și Propertius. A trecut cu privirea peste previzibila lor prezență, dar pe al treilea raft de jos a fost surprins să-i găsească pe Valerius Flaccus, Arrian și Quintilian. Și Codexul lui Iustinian, pe care nu-l citise niciodată – așa cum, de altfel, nu citise nici Valerius Flaccus. Apoi mai erau acolo Salustiu cu *Conspirația lui Catilina,* pe care o citise, dar o uitase complet, și *Despre Limba Latină* a lui Varro, pe care Brunetti presupunea că n-o citise nimeni.

Pe raftul de dedesubt erau dramaturgii, dar între *Fedra* lui Seneca și *Comediile* lui Plaut era o altă carte, mult mai veche decât celelalte care erau în ediții moderne. A scos-o de pe raft și s-a minunat cât de bine încăpea cartea în mâna lui. Piele neagră de marochin pe coperte care păreau făcute din plăcuțe de lemn, trei fâșii orizontale pe cotor. S-a uitat pe copertă și a descoperit cercuri duble într-un dreptunghi de aur bine definit: CATVI TIBULLUS PROPER. Chinuindu-se cu degetele lui îmbrăcate în plastic, a deschis cartea la prima pagină și a văzut că a fost tipărită în Lyon de Gryphius în… a descifrat numeralele romane… 1534.

S-a dat într-o parte și a pus-o pe perna de pe scaunul pe care stătuse Franchini, apoi s-a întors iar spre raft. A luat altă carte, aflată ceva mai încolo pe rând, și a deschis-o. Pagina de titlu anunța *Tragediile lui Seneca.* A întors pagina, din nou, cu dificultate și a simțit fiorul plăcut pe care i-l dădea întotdeauna frumusețea. Gravorul de anluminuri folosise N-ul cu care începea pagina ca punct de pornire pentru un lanț de flori micuțe – roșii și aurii și albastre care arătau ca și cum ar fi fost pictate ieri – cu care încapsulase textul. În marginea de jos, florile se revărsau înspre, apoi dedesubtul unui blazon cu doi lei răgând, apoi urcau ca într-un dans în interiorul paginii, ajungând înapoi la N-ul de la care porniseră. S-a aplecat

să citească textul. *NISI GRAȚIAS AGEREM tibi, vir optime.* Prin urmare, autorul mulțumea unui om de bună-credință, a descifrat Brunetti textul. Poate că Enrico Franchini a avut dreptate și că abilitatea de a traduce din latină nu disciplinează mintea.

A pus cartea peste cealaltă și a văzut că mai erau încă trei astfel de volume pe raft și chiar mai multe pe rafturile de dedesubt. Pe ultimul raft de jos a văzut un volum gros așezat orizontal și s-a aplecat să-l ridice de acolo. Tacitus, primele trei cărți. L-a așezat pe spătarul scaunului și l-a deschis, icnind când a văzut adnotările de pe margini. A răsfoit cartea, pe care o citise cândva, în italiană. Putea să traducă expresii, ba chiar propoziții întregi, dar n-ar fi putut s-o citească niciodată în întregime în latină, nu după atâția ani și după atâta indisciplină a minții. A încercat să citească notițele de mână, dar caligrafia îl depășea și a renunțat.

A închis volumul din Tacitus și l-a pus peste teancul care creștea văzând cu ochii, apoi s-a dat un pas înapoi ca să studieze cotoarele celorlalte cărți: volume vechi care erau ușor de recunoscut, aproape toate prezentând semne că etichetele de catalog fuseseră îndepărtate.

A ales una la întâmplare și a deschis-o fără să se mai deranjeze să se uite la titlu: felul în care era legată îi spunea deja din ce perioadă era cartea și cam cât valora. A cuprins-o în mâini și a lăsat-o să se deschidă în voia ei. A văzut T-ul gravat, lângă el, în stânga, un bărbat îngenuncheat, iar în partea cealaltă a literei, două oi. Imaginea versurilor imprimate în italice i-a făcut inima să se strângă și apoi mâna i s-a încleștat pe carte. Văzuse același text acum mai bine de douăzeci de ani, la prima lui vizită, una destul de chinuită, la părinții Paolei – era un student timid, dintr-o familie umilă, invitat la cină în *Palazzo Falier* – unde contele i-a arătat niște cărți din biblioteca lui. S-a întors la pagina de titlu, iar memoria i-a confirmat: Virgil, ediția Manutius. A calculat data: 1501. A deschis la pagina 36 și a căutat în josul paginii ștampila contelui, dar nu era acolo.

Brunetti a pus cartea în teanc. Era o avere pe scaunul acela și nicio secundă nu i-a trecut prin cap că Franchini pusese mâna pe cărți în mod cinstit. „Un hoț și un șantajist, un mincinos și un escroc”.

A scos iar din teanc cartea de Seneca, a deschis-o, găsind rapid micuța ștampilă ovală în partea stângă de jos a paginii de titlu. Scria: „Biblioteca Querini Stampaglia”. S-a dus repede la pagina 57 și apoi la 157, unde a găsit aceleași semne de identificare. Și apoi, ca să fie sigur – deși nu mai era nevoie de alte confirmări – s-a dus la ultima pagină, unde a găsit iar

ștampila. Era sistemul de numărătoare al bibliotecii pe care îl știa din vremea studenției.

— M-am gândit eu că o să înțelegeți despre ce e vorba, i-a zis Vianello care l-a observat în tăcere în tot acest timp, apoi, luând o carte din teanc: Catul, Tibullus și Propertius. Nu știu nimic despre ei. Abia dacă reușesc să descifrez titlul și data. N-am făcut latină în școală.

Pucetti a intervenit și el în discuție.

— Pentru mine îs vechi și atâta tot.

— S-ar putea să-ți placă, i-a zis Brunetti tânărului.

— Poate, i-a răspuns Pucetti. Apoi, sunând atât de tare a Raffi, că Brunetti simțea cum i se încălzesc urechile, l-a întrebat: Sunt interesante?

— Depinde ce găsești tu interesant, Roberto, a zis el, trăgând de timp. Eu le-am citit și mi-au plăcut.

— De ce?

Brunetti i-a luat cartea din mâini lui Vianello.

— Pentru că-mi place trecutul, bănuiesc, a zis el. Când le citești, îți dai seama că nu prea ne-am schimbat cine știe ce în toate secolele astea.

— Dar de ce ne-am schimba? a întrebat Pucetti.

— Ar fi bine să mai scăpăm de unele metehne, l-a întrerupt Vianello.

— Ceea ce ne-ar scoate pe noi toți pe tușă, a zis Brunetti și i-a lăsat să se ducă să-i întrebe pe tehnicieni dacă au o cutie suficient de mare cât să încapă cărțile.

⁘

Ajunși la *Questura,* cei trei bărbați s-au dus în biroul lui Brunetti, el primul, cărând cutia de cărți. Odată intrați în birou, și-au pus iar mănușile și, urmând instrucțiunile comisarului, au deschis cărțile, trecându-și degetele pe sub copertele din față și întorcând fiecare pagină de titlu în căutarea vreunui însemn al proprietarului de drept. Bărbații aveau grijă să atingă cât mai puțin cărțile și să întoarcă paginile ținându-le doar de colțuri.

Douăsprezece dintre ele aparțineau Bibliotecii Merula. Într-una dintre cele care nu erau furate din Merula, Brunetti a găsit familiara emblemă a lui Manutius cu delfin și ancoră și a descifrat literele grecești ale numelui lui Sofocle și data, 1502. Sub emblemă era o etichetă modernă cu inițialele „P D” separate de un delfin în poziție verticală. Alte două cărți veneau dintr-o bibliotecă publică din Vicenza. Următoarea pe care a deschis-o era o ediție din 1485 a Istoriei lui Titus Livius, printată în Treviso, purtând și ea însemnele „P D”. Alta – o ediție din 1470 a *Retoricii* lui Cicero – nu avea

niciun fel de însemne de identificare. Se putea foarte bine ca Franchini s-o fi cumpărat el însuși, deși se îndoia că așa stăteau lucrurile.

Abia după ce a terminat lista de cărți, l-a sunat pe Bocchese și i-a cerut să-l trimită pe unul dintre oamenii lui ca să le ia. Mai devreme sau mai târziu, aveau să dea peste o amprentă comună pe cărți, alta decât a lui Franchini.

După ce cărțile s-au făcut nevăzute și Vianello și Pucetti au zis că se întorc în cartierul lui Franchini să stea de vorbă cu vecinii, Brunetti a sunat-o pe *Dottoressa* Fabbiani și i-a zis de moartea lui Franchini și apoi de cărțile pe care le găsiseră în apartament.

— Dumnezeule, bietul Tertulian, a zis ea, fără să se gândească o clipă la cărți.

A urmat apoi o pauză lungă pe care Brunetti n-a avut curajul s-o întrerupă. După care, cu o voce schimbată, i-a mulțumit pentru informație și i-a zis că secțiunea de cărți rare va rămâne închisă până vor face un inventar complet al colecției. A dat s-o întrebe ceva, dar ea l-a întrerupt și i-a zis că nu mai poate să vorbească, moment în care a și închis.

După ce a terminat convorbirea, Brunetti s-a dus la fereastră, zicându-și că nu face altceva decât să observe evoluția primăverii. A privit lianele cățărătoare care se strecurau peste gardul care înconjura grădina de pe partea cealaltă a canalului, dar, la câte vedea el de acolo, mugurii puteau la fel de bine să se alinieze și să danseze ca la vodevil. Ceva nu-i dădea pace și încerca să-și dea seama ce anume, ciugulind din amintiri cam cum făcuse *Dottoressa* Fabbiani cu unghia ei. Depănând și înnodând, înainte și înapoi… care era povestea aceea pe care o auzise și pe care acum nu-i venea s-o creadă?

Și, dintr-odată, iat-o, țâșnind din memorie. Viale Garibaldi, femeia care stătea pe bancă și vorbea cu Franchini, sosirea bruscă a altui bărbat, atacul, refuzul lui Franchini de a depune plângere penală. Dacă privești situația dintr-un anumit unghi, poate fi un atac oarecare. Dacă bagi în ecuație și dragostea lui Franchini față de femei și șantaj, aceleași evenimente spun dintr-odată o cu totul altă poveste.

S-a întors la calculator și a bătut numele de familie al atacatorului și a căutat un dosar deschis pe numele lui. Pe a doua pagină, a găsit numele și adresa partenerei lui, cea care obținuse un ordin de restricție împotriva lui: Adele Marzi, Castello 999, cartierul în care locuise Franchini. A verificat adresa din Campo Ruga: 333. Era puțin probabil ca cele două clădiri să fie

una lângă cealaltă, dar și-a scos ediția lui din *Calli, Campielli e Canali* din ultimul sertar de jos, a găsit coordonatele și a deschis harta 45. A analizat o vreme numerele incoerente și apoi a văzut că numărul 999 e chiar la capătul străzii Ponte S. Gioachin și, drept urmare – din pricina haosului din oraș – la mai puțin de două minute de apartamentul lui Franchini.

A introdus numele femeii în sistem, dar a găsit doar o cerere pentru un ordin judecătoresc care îi interzicea lui Durà să se apropie de ea. Pe cererea ei a găsit numărul de *telefonino* și l-a format.

— *Sì?* s-a auzit o voce de femeie după ce-a sunat a cincea oară.

— *Signora* Marzi? a întrebat Brunetti.

— *Sì.*

— Comisarul Guido Brunetti la telefon, a zis el, apoi a așteptat la telefon până când ea și-a dat seama că era vorba de un comisar de poliție. Aș dori să stau de vorbă cu dumneavoastră.

— Despre ce? l-a întrebat ea după o pauză.

— Despre incidentul din Viale Garibaldi.

O vreme ea n-a mai zis nimic, apoi l-a întrebat:

— Și anume ce?

— Ne-am hotărât să mai analizăm o dată cazul.

— E în închisoare, a zis ea.

— Știu asta, *Signora.* Dar trebuie să stăm de vorbă despre incidentul cu pricina.

— Nu știu nimic despre el, a zis ea, cu vocea nesigură din cauza fricii pe care o simt toți cetățenii care vin în contact cu legea.

Brunetti se întreba dacă se referise la fostul ei partener sau la Franchini, dar nu i-a cerut lămuriri.

— E necesar să stăm de vorbă, *Signora.*

— De ce?

— Pentru că trebuie să aflăm mai multe despre cele întâmplate.

Era un răspuns cretin, dar cunoștea felul în care frica scădea gradul de percepție al oamenilor și cum îi lipsea de gândirea critică.

— Când?

Suna ca și cum ar fi vrut să negocieze cu el, dar Brunetti și-a dat seama că femeia cedase.

— Când vă convine dumneavoastră mai mult, *Signora,* a zis el, pe un ton cald.

S-a uitat la ceas și a văzut că era aproape opt.

— Mâine vă convine?

— La ce oră?

— La ce oră vreți dumneavoastră, *Signora.*

— Unde? a întrebat ea.

— Ați putea veni aici, la *Questura* sau…

— Nu, a zis ea, întrerupându-l înainte să-și fi terminat fraza.

Frica i-a revenit în voce. Era pe punctul de a-i sugera un loc aproape de casa ei, dar asta nu făcea decât să-i confirme că poliția știa unde locuiește. Pe de altă parte, se putea ca femeii să nu-i placă ideea să se întâlnească cu un bărbat necunoscut în zona în care locuia.

— Am putea să ne vedem la Florian, a sugerat el.

— Bine, a zis ea, fără prea multă tragere de inimă. La ce oră?

Poate că era mai bine să-i lase ceva timp la dispoziție să înceapă să-și facă griji, s-a gândit Brunetti deodată.

— La trei, a zis el.

— În regulă, a fost ea de acord, după o tăcere în timpul căreia aproape că o auzea cum își reordona activitățile pe ziua aceea.

— Bun. Ne vedem acolo.

Înainte ca ea să poată spune ceva, el a adăugat:

— Când ajungeți, să întrebați de mine: Brunetti. O să le spun chelnerilor să ne aștepte.

— În regulă, a zis ea din nou, apoi a închis.

A deschis e-mailul și i-a trimis un mesaj *Signorinei* Elettra care, cu siguranță, era deja acasă. „Puteți, vă rog, să vedeți ce găsiți despre Adele Marzi, strada Castello, numărul 999? Știu că a fost emis un ordin de restricție împotriva fostului ei iubit, Roberto Durà, dar nimic altceva”. Apoi, ca un îndemn deloc subtil: „Mă văd cu ea mâine după-masă”.

A închis calculatorul fără să se mai deranjeze să vadă ce alte e-mailuri îl mai așteaptă și s-a dus acasă.

16.

Se făcuse aproape nouă când a ajuns acasă, dar nu sunase în prealabil ca să-i zică Paolei că întârzie. Paola era obișnuită cu întârzierile și absentele lui și de obicei îi lăsa ceva de mâncare în cuptor sau pe plită, iar ea se retrăgea în birou să citească sau să corecteze lucrările studenților. Acum mulți ani, decenii în urmă, se simțea vinovat când întârzia, dar vina lui se diminuase odată cu aparenta ei lipsă de grijă privind absențele lui.

A întrebat-o la un moment dat, dar și ea l-a întrebat la rândul ei dacă el chiar credea că ar deranja-o o oră în plus cu Trollope sau Fielding în loc de doi adolescenți și un soț preocupat de cine știe ce crimă oribilă. Câteodată lui Brunetti îi venea greu să împace în mintea lui lucrurile pe care Paola le zicea cu faptul că era o mamă și o soție devotată.

A găsit în bucătărie un platou mare de anghinare, nu dintre cele uriașe, romane, ci delicatele *castraura* cultivate local. Trebuie să fi fost mai bine de zece. A luat furculița de lângă platou și și-a pus pe o farfurie vreo cinci, apoi a luat o lingură din sertar și le-a acoperit cu ulei de măsline din tava în care fuseseră făcute. Apoi și-a pus-o și pe a șasea. A deschis frigiderul și și-a turnat un pahar de vin alb, fără să se mai chinuiască să se uite pe etichetă. A pus două felii de pâine pe marginea farfuriei, observând că se uscase puțin între timp. Brunetti nu se putea gândi la o soartă mai crudă decât aceea de a mânca singur, așa că s-a dus în spatele casei, unde era biroul Paolei.

Ușa era întredeschisă și a intrat fără să se mai deranjeze să bată. Ea, cocoțată pe canapea, de-a latul ei, marcându-și astfel teritoriul, și-a ridicat privirea spre el. Brunetti s-a așezat pe locul liber de la capăt și și-a pus farfuria și paharul pe măsuța joasă.

— Guido, a zis ea, în timp ce el își lua de pe măsuță paharul de vin, din care a luat o înghițitură, cineva mi-a zis azi o poveste ciudată.

— Despre ce? a întrebat-o el, înfigând furculița în prima anghinare.

Fuseseră prăjite în ulei de măsline și un pic de apă, cu un cățel întreg de usturoi și pătrunjel adăugat la final. A tăiat bucata în două și a tăvălit bucățile prin ulei, le-a întors pe cealaltă parte, asigurându-se că n-a rămas nicio bucățică neacoperită. A mâncat o bucată, a luat o gură de vin și a înmuiat o bucată de pâine în uleiul de măsline. Luându-și paharul de pe masă, s-a lăsat pe spate în canapea.

— Spune-mi!

— Am vorbit cu Bruno azi.

— Tipul cu locul de campare?

— Da.

— Și ți-a zis că fuge la Rio cu o turistă nemțoaică și deschide un studio de samba?

Bruno, pe care Brunetti îl știa de ani de zile, era unchiul unui coleg de clasă de-ai Paolei și avea un mic hotel pe Lido. Pentru că Lido nu mai făcea parte din centrul orașului, Guarda di Finanza nu mai era o prezență atât de oprimantă acolo, așa că Brunetti a presupus întotdeauna că Bruno nu era așa de strict cu registrele lui contabile pe cât ar fi trebuit să fie.

— E ceva în legătură cu clienții lui? a întrebat Brunetti, convins că lucrurile pe care le ziceau turiștii erau, de multe ori, o fereastră înspre lumea reală.

— Nu. A fost ceva care a venit din senin.

— Ce anume?

— Acum ceva vreme a primit un telefon acasă. Era un bărbat care știa cum îl cheamă și care a zis că se face un soi de recensământ al tuturor celor care au lucrat în industria turistică.

— Se face? Cine face? a întrebat Brunetti, luând o gură de vin.

— Asta a întrebat și el: cine face recensământul? Tipul de la telefon i-a zis că „La Finanza”, a zis ea, apoi văzând expresia interogatoare de pe chipul lui, i-a răspuns: Da, exact cum ai auzit: „La Finanza”.

— Ce să vrea Guardia di Finanza de la el?

— Individul l-a întrebat dacă nu cumva e interesat să se aboneze la un știu ce reviste.

— Ce fel de reviste?

— I-a descris vreo cinci și i-a zis că e convins că Bruno o să vrea să se înscrie la măcar una dintre ele.

— Și el ce-a făcut?

— Păi, ce crezi c-a făcut? A fost de acord.

— De ce?

— Pentru că e în pericol, Guido. E în pericol, așa cum suntem toți. Câți dintre noi respectă legea tot timpul? Când ne ducem la restaurant, ceri vreodată *ricevuta fiscale*?

— Nu și dacă îi cunosc pe patroni, i-a răspuns Brunetti cu indignare, ca și cum ar fi fost întrebat dacă nu cumva e vreun hoț de buzunare.

— Păi, și asta e împotriva legii, Guido. Și tu ești expus riscurilor. În cazul tău, probabil că o să te lase în pace în momentul în care le zici că ești polițist. Dar pe oamenii care nu sunt membrii clubului vostru, nu-i lasă nimeni în pace.

— Oameni ca Bruno?

— Ca Bruno și ca toți ceilalți oameni care sunt cinstiți, dar care nu pot trăi cinstit. În ultimii trei ani, chiria i s-a triplat și din ce în ce mai puțină lume vrea să stea pe Lido. Așa că încalcă legea ca să poată supraviețui, câștigând bani și neplătind taxe pentru ei. Și cine l-a sunat știa asta foarte bine. Și s-a folosit de informație.

— Când s-a întâmplat asta?

— Cam acum patru luni.

Brunetti a mai luat o gură de vin, dar nu s-a mai atins de anghinare.

— Zi-mi mai departe!

— Revistele au venit prin curier și a trebuit să plătească el curierul de fiecare dată. Așa că n-are nici cea mai vagă idee de unde vin.

— Ce reviste erau?

— Istoria Gărzii de Coastă, contribuția Marinei la societatea noastră. Chestii de genul ăsta.

Le știa foarte bine. În fiecare unitate de poliție din țară găseai astfel de reviste zăcând peste tot, necitite, istorii imposibil de parcurs despre diferite structuri ale serviciilor de stat.

— Persoana respectivă i-a dat și alte informații? a întrebat el. Altceva decât că o să-i cheme pe cei de la „La Finanza”?

— Nu, nimic. Și numărul de pe care a sunat avea numărul blocat.

Brunetti s-a lăsat pe spate.

— Deci nu e decât curierul care primește banii. Și curierul poate să fie de oriunde.

— Da.

— De ce-mi zici mie toate astea? a întrebat-o el.

— Pentru că i-a plătit. Pentru că cele două posibilități sunt fie o fraudă – ceea ce cred că e – fie că cei de la Finanza chiar fac chestia asta. Bruno credea că sunt cei de la Finanza. Și a plătit pentru ceea ce a crezut că e șantaj, ca să fie lăsat în pace.

Brunetti nu avea ce să spună și nici ce să întrebe mai departe.

— Așa trăim noi acum, Guido. Dacă vreunul din organele statului ne caută să ne amenințe sau noi am ajuns să credem că e un organ al statului,

plătim. La asta se reduc lucrurile, să plătim bani șantajiștilor de la stat ca să fim în siguranță.

Brunetti refuza să răspundă la provocare. Voia să-și mănânce anghinarea în liniște și pace, să-și termine vinul și să se ducă în bucătărie să vadă ce-l mai așteaptă în cuptor. Nu voia să se implice în povestea asta, nici măcar nu voia să comenteze pe marginea ei.

A rămas cu ochii pironiți la anghinare, întrebându-se ce-ar trebui să facă. Să le mănânce ar fi însemnat că nu-l interesează ce-i zisese Paola; să nu mănânce însemna să fie nevoit să stea de vorbă. Și-a luat farfuria și paharul și s-a dus înapoi în bucătărie. În cuptor a găsit un vas oval, acoperit cu o folie de aluminiu. A împuns folia cu un deget, ca să vadă cât e de fierbinte și a văzut că poate fi scos în siguranță din cuptor. A scos vasul și folia de pe el.

În vas erau mazăre proaspătă și două prepelițe mici, lângă care erau și o mulțime de cartofi noi copți, totul mirosind ademenitor a cognac, pus în sosul în care fuseseră coapte păsările. Poate că femeii îi plăcea să stârnească lucrurile, dar știa să gătească. Împingând anghinarea spre margine, a tras tot ce era în vas pe farfurie, apoi a pus-o pe masă. A luat vinul din frigider. A luat tot vin alb. S-a dus în living de unde a recuperat *Il Gazzettino* pe care îl lăsase de dimineață. Întors în bucătărie, a pus ziarul lângă farfurie și a continuat să citească de unde rămăsese. La fel ca mâncarea, știrile de dimineață n-ar trebui să rămână pe a doua zi: cel mai bine se consumă cât încă sunt calde.

După ce a terminat, a pus farfuria în chiuvetă și a trecut-o prin apa fierbinte, apoi a găsit o sticlă de cognac și a luat două pahare. S-a întors în biroul Paolei cu ceea ce credea el că e o ofrandă de pace, deși nu era nevoie de o restabilire a păcii.

Ea a ridicat privirea când l-a văzut intrând și a zâmbit, fie pentru că se întorsese el, fie pentru că adusese cu el sticla cu cognac. De data asta, și-a tras picioarele ca să-i facă mai mult loc și și-a pus cartea deoparte.

— Sper că ți-au plăcut, a zis ea.

— Minunate, a exclamat el și i-a arătat sticla. M-am gândit că ar trebui să continuăm pe aceeași temă a cognacului.

Ea s-a întins după paharul pe care i l-a oferit el.

— Foarte frumos din partea ta, Guido.

A luat o gură și a dat din cap în semn de apreciere.

— Am venit să-ți zic ce s-a întâmplat, a spus el, așezându-se la picioarele ei.

Când a terminat de povestit despre uciderea lui Franchini și despre cărțile găsite în apartament, cel de-al doilea pahar de cognac stătea neatins dinaintea lui.

— De ce să fie omorât? a întrebat ea, iar drept răspuns, el a repetat remarca făcută de fratele lui Franchini.

Asta a făcut-o să se oprească. Apoi a dat să spună ceva, dar, părând să nu-și găsească cuvintele, și-a ferit privirea și a ridicat o mână în aer, lăsând-o apoi să cadă.

— L-am crezut, i-a zis Brunetti. Nu pot să-ți explic de ce, dar l-am crezut. Chiar și după ce mi-a zis, a continuat să plângă.

Brunetti i-a zis tot ce îi spusese fratele lui Franchini: despre șantaj, despre dorința puternică a lui Aldo de a avea succes, noul plan despre care îi vorbise și bucuria lui că dăduse peste cineva cu care să se ducă la vânătoare de comori.

— Și acum e mort, a zis Paola.

— Da.

În toți acești ani, ea nu-i ceruse niciodată amănunte despre crimele pe care le ancheta. Faptul că cineva murise ucis de mâna cuiva era o oroare suficientă pentru Paola.

Paola a pus pe masă paharul în felul acela al ei când nu mai voia să bea. Brunetti a observat că paharul era aproape plin. Ceea ce se întâmplase, spre surprinderea lui, și cu propriul pahar de cognac când s-a uitat spre el, dându-și seama că nu mai voia să bea.

— Acum ce-ai de gând să faci?

— Mâine după-masă am stabilit să mă întâlnesc cu o femeie care îl cunoștea.

— În ce sens îl cunoștea? l-a întrebat Paola.

— Asta e una din întrebările pe care am să i le pun, a zis Brunetti cu simplitate.

— Și ce altceva vrei s-o mai întrebi?

— De ce l-a atacat fostul ei iubit?

Curiozitatea ei era evidentă în privirea pe care i-a aruncat-o lui Brunetti.

— S-a întâmplat acum șase luni. Au avut un soi de altercație și Franchini a sfârșit în spital, cu nasul spart. N-a depus plângere penală. Insul care l-a pocnit e acum în închisoare pentru alte acuzații. Deci nu el l-a omorât.

— Tot e ceva, a zis Paola. De ce vrei să vorbești cu ea?

— Să-mi zică mai multe despre Franchini. Pentru mine, în momentul de față, nu e decât un fost preot care a stat ani de zile în bibliotecă, citind din Părinții Bisericii și care, după spusele fratelui lui, n-a fost un om cinstit. Și a cărui casă e plină de cărți furate.

S-a oprit o clipă, apoi a continuat.

— Vreau să văd dacă versiunea ei e aceeași cu a fratelui lui sau care dintre ele e adevărată.

— Nu pot fi amândouă? a întrebat Paola.

Brunetti s-a gândit o vreme.

— De ce nu? a zis el în cele din urmă.

17.

Brunetti avea ideea asta în minte în timp ce traversa Piazza în drum spre Florian, în după-amiaza următoare. Luase prânzul cu Paola și copiii; de comun acord, au ignorat discuția din seara anterioară, ca să ajungă la o decizie pe care s-o accepte toată lumea cu privire la destinația lor de vacantă din vara aceea.

— Asta presupunând că șeful tău n-o să te țină în oraș ca să stai cu ochii pe hoții de buzunare, spusese Chiara, o avertizare pentru Brunetti că poate fusese cam prea liber în comentariile pe care le făcea în legătura cu slujba lui.

— Mai degrabă o să-l trimită să verifice licențele de navigare pe Canal Grande și să dea amenzi pentru viteză, sugerase Paola în momentul în care Guido s-a ridicat să plece.

Soțul ei s-a aplecat ca s-o sărute pe creștet.

— O să te sun dacă întârzii, i-a zis el.

Deși discutaseră despre asta cu toții, n-au reușit – chestie care se întâmpla de fiecare dată – să ajungă la un consens asupra locului în care să-și petreacă vacanța. Paolei nu-i păsa unde se duceau, atâta vreme cât putea să zacă toată ziua și să citească, apoi seara să iasă la cină. Copiii erau fericiți dacă aveau plajă la dispoziție și se puteau duce să înoate cât era ziua de lungă. Brunetti voia să aibă posibilitatea să parcurgă distanțe mari pe jos, undeva la munte, apoi să se întoarcă după-amiaza și să adoarmă citind o carte. Din păcate, se pare că aveau de furcă. Groaznic lucru, să le dai copiilor dreptul să voteze.

A intrat în Piazza dinspre Merceria și a traversat-o pe diagonală ca să se ducă la Florian. S-a oprit în centrul pieței și s-a întors să se uite la fațada bazilicii. Ce absurdă era, cât de excesivă, o clădire făcută din bucăți adunate din prăzile aduse din Bizanț. Ce oameni în toate mințile ar fi proiectat chestia la care se uita acum: ușile, domurile, lumina care se reflecta de pe lespezile de aur? Sperând să rupă vraja clădirii, a luat telefonul și a sunat-o pe *Signorina* Elettra, încă sub imperiul ciudățeniei de a suna pe cineva în timp ce se uita la statuile cailor jefuite din Constantinopol acum aproape o mie de ani. *Signorina* Elettra, care nu-și făcuse apariția în birou în

dimineața aceea, nu i-a răspuns la telefon, lăsându-l să se întâlnească cu *Signora* Marzi fără a beneficia de informații despre viața și activitățile ei.

Ajuns în cafenea, a fost lovit, cum i se întâmpla mereu, de eleganta uzură a localului. Fețele de masă erau fără cusur; chelnerii erau îmbrăcați în jachete albe, strălucitoare, oferind un serviciu rapid și prietenos. Dar vopseaua de pe pereți se scorojea și își pierdea culoarea, împodobită pe ici, pe colo, de urmele lăsate de spătarele scaunelor care se frecaseră de suprafața lor decenii la rând. Catifeaua scaunelor, lustruită de generații de turiști, îi amintea de ursuleții de pluș uzați, abandonați de mult.

I-a zis chelnerului că așteaptă o doamnă și că va întreba de el. S-a dus în prima sală, la stânga și a spus că va comanda când va sosi și invitata lui, apoi s-a întors la ușa de la intrare și a ales dintre ziarele puse la dispoziție pentru clienți, ediția din ziua aceea a ziarului *Il Gazzettino.*

Articolul despre uciderea lui Franchini era pe prima pagină, în dreapta, jos, în a doua secțiune, și nu zicea decât că tipul murise în „împrejurări misterioase” și că poliția deschisese o anchetă. Numele și vârsta victimei erau date corect și se zicea că fusese preot și că lucrase cândva la o școală din Vicenza. Brunetti se întreba de unde aflaseră toate astea așa de repede, care membru al secției de poliție vorbise cu jurnaliștii și cu ce autoritate?

— Signor Brunetti? a întrebat o voce de femeie.

El a pus ziarul pe masa de alături și s-a ridicat în picioare.

— *Signora* Marzi? a întrebat-o la rândul lui, întinzându-i mâna.

Era înaltă, aproape la fel de înaltă ca el, cu părul puțin cam prea blond și machiajul mult mai puternic și mai gros decât ar fi fost nevoie la ora aceea din zi. Ochii îi erau atât de închiși la culoare, că erau aproape negri și genele erau încărcate de rimel și cele de sus, și cele de jos. Sprâncenele fuseseră pensate foarte subțiri, dar apoi aduse înapoi la grosimea lor de un creion negru care crea un „V” întors pe care îl vedeai de atâtea ori la personajele din desene animate.

Nasul îi era scurt și cu vârful ridicat: două riduri ușoare porneau de sub el și duceau vertical spre buza de deasupra. Avea undeva între patruzeci și cincizeci de ani, deși depindea de lumină și de machiaj dacă vârsta creștea sau descreștea și probabil că ținea și de starea ei de spirit. Oricum, era genul de femeie pe care majoritatea bărbaților ar considera-o atrăgătoare.

— Vă rog, a zis el, făcându-i semn spre o banchetă capitonată din stânga lui.

Ea s-a așezat, s-a ridicat apoi din nou o clipă, ca să-și așeze fusta, și s-a așezat la loc.

Pe un bărbat, sacoul gri-închis, la două rânduri, ar fi fost tradițional, ba chiar plicticos. Pe o femeie, mai ales una cu părul atât de scurt ca al ei, era ușor provocator. Calitatea materialului și croiala bună nu puteau fi negate. Pe sub sacou avea un pulover negru, pe lângă gât și un șirag simplu de perle. Asta nu era o femeie care-și cumpăra hainele de la Coin. Și-a pus geanta în spațiul gol din dreapta ei și s-a uitat pe fereastră, spre Piazza. Coborându-și ochii, a studiat obiectele de pe masă ca și cum n-ar mai fi văzut niciodată un meniu sau un pliculeț cu zahăr.

Brunetti i-a atras atenția chelnerului. Când a ajuns la masă, Brunetti a zis:

— Un *macchiatone.*

Chelnerul s-a întors spre femeie, care a făcut un semn din cap.

— *Due,* a zis Brunetti.

După ce chelnerul s-a făcut nevăzut, ea și-a ridicat privirea spre Brunetti și a întrebat:

— Ce vreți să știți?

— Aș vrea să-mi spuneți ce s-a întâmplat în după-amiaza aceea în Viale Garibaldi.

— După jumătate de an? a întrebat ea.

L-a privit direct, apoi și-a trecut limba peste buze, după care și-a ferit privirea.

Brunetti a ridicat din umeri.

— Așa se întâmplă, în genere, cu anchetele noastre. Decidem ceva, apoi se întâmplă altceva și trebuie să reluăm și să reexaminăm incidentul inițial.

— Ce s-a întâmplat, ca acest lucru să devină necesar?

Femeia nu acorda niciun fel de atenție specială ziarului, așa că cel mai probabil că nu citise articolul despre moartea lui Franchini. El nu simțea nicio obligație să-i pună la dispoziție această informație: las-o să vorbească despre om ca și cum ar mai fi fost în viață.

— Nimic care să vă afecteze în vreun fel, *Signora,* a zis el, fără să fie convins că așa era. Aș vrea să-mi spuneți ce s-a întâmplat.

Avea grijă să nu întrebe de anumite evenimente sau persoane. Voia ca ea să creadă că e interesat doar de fapte, ca și cum nu făcea altceva decât să verifice din nou faptele din dosarul existent.

Și-a ridicat ochii, întâlnind din nou privirea lui Brunetti.

— Câteodată merg pe jos pe Viale ca să iau *vaporetto.* Îmi place pentru că e un bulevard larg și deschis și sunt copaci.

Brunetti a aprobat-o, așa cum ar face-o orice venețian.

— În dimineața aceea, am văzut un cunoscut și m-am oprit să vorbesc cu el. După ce-am plecat, fostul meu iubit a apărut din senin și s-a pornit un soi de altercație între ei. Eu nu eram acolo și n-am văzut ce s-a întâmplat, a spus ea, cu o notă de exasperare în voce. Deja am zis poliției toate astea.

Înainte ca Brunetti să poată să spună ceva, chelnerul s-a întors și a așezat pe masă, în fața lor, cafelele și două pahare mici de apă. A mutat bolul mic de ceramică în care erau pliculețele de zahăr cu un centimetru mai aproape de femeie, i-a făcut un semn din cap lui Brunetti și a părăsit încăperea.

Brunetti a turnat zahăr în cafeaua lui și a amestecat. A luat o gură, a pus ceașca înapoi pe masă.

— Spuneați că o cunoșteați pe acea persoană?

În loc să-i răspundă, ea a tras bolul mai aproape. A luat un pliculeț și l-a rupt încet, a turnat zahărul în cafea și a amestecat. Apoi s-a uitat la Brunetti ca și cum i-ar fi răspuns deja la întrebare și acum o aștepta pe următoarea.

— Spuneați că o cunoșteați pe acea persoană?

Trei femei, purtând hanorace cu glugă și adidași, au intrat în cafenea și s-au instalat la masa de la fereastră. Vorbeau tare, într-o limbă pe care Brunetti n-o recunoștea, până când una dintre ele i-a surprins privirea și le-a făcut semn celorlalte să vorbească mai încet.

Brunetti s-a întors către *Signora* Marzi.

— Locuia în vecinătate, i-a zis ea. Mi-a zis lumea despre el.

Și-a împreunat mâinile în poală, părând că uită de cafea. Brunetti aștepta să mai spună ceva. Una din mâini, eliberată din prinsoarea celeilalte, a început să se joace cu fața de masă, ca și cum ar fi încercat să se decidă asupra calității înainte de a cumpăra.

Brunetti și-a terminat cafeaua, s-a lăsat pe spate și și-a încrucișat brațele.

t i

Ridicându-și privirea din fața de masă, ea i-a zis:

— Cum v-am mai spus deja: nu am văzut ce s-a întâmplat.

— Cum ați aflat? a întrebat-o Brunetti.

Ea părea surprinsă în mod real de întrebarea lui.

— Dumneavoastră m-ați sunat, a spus ea, apoi văzând confuzia de moment de pe chipul lui, a lămurit: de la poliție.

Fără să facă vreun efort să-și ascundă exasperarea, a continuat:

— Am făcut deja o grămadă de plângeri împotriva lui, așa că poliția m-a sunat să-mi spună că a fost arestat.

Apoi, cu brutalitate:

— Oameni buni, voi nu țineți nicio evidentă?

— Bărbatul respectiv a fost rănit, i-a zis el, ignorându-i provocarea.

— Fostul meu partener e un bărbat foarte puternic, a zis ea.

— Ați zis că-l știați pe bărbatul de pe bancă.

— De ce îmi puneți toate aceste întrebări?

— Nu înțeleg de ce fostul dumneavoastră iubit ar fi atacat un om doar pentru că a vorbit cu dumneavoastră?

Signora Marzi și-a deschis geanta și a scos din ea o batistă de bumbac imprimată cu trandafiri mici și roz. Și-a șters cu ea colțurile gurii, deși abia dacă se atinsese de cafea. Glossul foarte roz pe care îl avea pe buze când intrase dispăruse aproape cu totul. Și-a împăturit batista și a pus-o la loc, deschizând geanta suficient de mult încât Brunetti să recunoască logoul discret Hermes cusut pe căptușeală.

— Era suficient ca eu să stau de vorbă cu el, a zis ea în cele din urmă, umezindu-și buzele.

— Ați mai vorbit cu el și înainte?

— Cineva mi-a zis că a fost preot, așa că m-am gândit că pot avea încredere în el, a zis ea, drept răspuns la întrebare.

Nu părea genul de femeie care să aibă încredere într-un preot – sau în oricine altcineva – dar Brunetti a dat din cap cu înțelegere.

— Era vorba de ceva ce nu puteați discuta cu prietenii dumneavoastră? a întrebat el.

Ea și-a împreunat iar mâinile în poală.

— Voiam să vorbesc cu cineva despre el.

— Înțeleg, a zis el, dându-și seama despre cine vorbește. Și preotul v-a ajutat în sensul acesta? a întrebat el, fără să menționeze faptul că i se părea un subiect ciudat de personal pe care să-l discute cu un străin pe care de-abia îl cunoștea; în fața unei bănci dintr-un parc.

Privirea ei era tăioasă și plină de suspiciune, ca și cum se temea că el știe mult mai multe decât spune. A clătinat din cap.

— Nu, nu m-a ajutat. A zis că nu mai e preot și că nu are ce sfat să-mi dea.

Dintr-odată și-a adus aminte de cafea și a dus ceașca la gură, descoperind cu surpriză că era rece. A pus înapoi ceașca pe farfurioară.

— Atunci ați mai vorbit cu el și înainte? a întrebat Brunetti.

Ea i-a răspuns la întrebare cu o privire de confuzie studiată, dar n-a zis nimic.

— Cu bărbatul de pe bancă, a lămurit-o Brunetti. Cel pe care l-a lovit fostul dumneavoastră iubit.

A așteptat câteva clipe, apoi a continuat.

— A ajuns la spital. Știați asta?

— Da, a zis ea, dând din cap, apoi a tăcut.

— Ați mai vorbit cu el și înainte?

Grimasa de pe chipul ei sugera iritare: buzele strânse într-o linie subțire, ochii îngustați. Brunetti o privea calm, ca un om care așteaptă să treacă un nor ca să poată să se bucure iar de soare.

— Poate, a recunoscut ea.

Brunetti și-a îndreptat privirea spre fereastră și spre trecătorii din piață ca să-și ascundă orice semn involuntar de triumf. În momentul acela, a intrat chelnerul și a luat comanda celor trei femei care acum își vorbeau pe tonul acela pe care oamenii îl folosesc în genere în biserici. Chelnerul i-a aruncat o privire lui Brunetti care a clătinat din cap. Chelnerul a plecat.

— În calitate de preot? a întrebat-o Brunetti domol, gândindu-se cât de similare erau majoritatea dialogurilor de genul ăsta – de altfel, el le privea întotdeauna ca pe niște interogatorii.

Din momentul în care începeau să vorbească și să-și dea seama că polițistul îi crede, oamenii care aveau ceva de ascuns se simțeau destul de în siguranță să înceapă să presare micile minciuni care în cele din urmă îi înfundau. Singura modalitate prin care puteai evita așa ceva era să refuzi să discuți cu poliția fără un avocat, dar prea puțini oameni aveau atâta inteligență s-o facă, crezându-se destul de deștepți încât să-i poată păcăli pe anchetatori și să scape basma curată din aproape orice situație.

Vocea i-a deveni și mai serioasă.

— Când l-am cunoscut, nu știam că e preot.

— Când l-ați întâlnit prima dată? Acum mulți ani?

Ar fi trebuit să fie pregătită pentru întrebare; poate că era.

— Acolo. În parc. La un moment dat, anul trecut. Mă duceam în parc din când în când ca să stau dimineața la soare. E în drum spre vapor, așa că dacă plec destul de devreme de acasă, pot să mă așez acolo o jumătate de oră în drum spre birou.

Brunetti n-a zis nimic, n-a întrebat nimic.

— El stătea acolo și citea și, într-una din zile, singurul loc liber era pe bancă lângă el, așa că l-am întrebat dacă pot să stau și eu acolo, lângă el, și am intrat în vorbă.

— Despre cartea pe care o citea?

— Nu, a zis ea prompt. Eu nu citesc.

Brunetti a dat din cap înțelegător, ca și cum era cel mai normal lucru din lume.

— Am vorbit despre diverse lucruri. Lucruri reale.

La fel sunt și cărțile, s-a gândit Brunetti. Era curios cum o femeie de vârsta ei, în aparență singură, avea suficient de mult timp liber să-și petreacă zilele stând pe o bancă pe Viale Garibaldi sau, de fapt, cum de putea fi liberă brusc, la comandă, să vină să stea de vorbă cu el.

Ea a profitat de momentul de tăcere ca să-și bea paharul de apă. În tot acest timp, Brunetti se uita la ea să vadă vreo urmă de emoție la amintirea omului de pe bancă – al cărui nume nu l-a rostit – dar n-a văzut nimic de genul acesta. Păruse nemulțumită când Brunetti a adus vorba de el, ba chiar și mai nemulțumită în momentul în care el insistase, dar, dacă era să judece după emoțiile pe care ea le exprimase când Brunetti îi vorbise despre preot, polițistul și-a dat seama că ar fi putut la fel de bine să-i vorbească despre vreme. Ba chiar singura emoție pe care o putea vedea pe chipul ei și care umplea aerul din jurul ei ca un murmur aproape perceptibil era nervozitatea la ideea că întâlnirea ei cu omul de pe bancă stârnise interesul poliției.

— Ați zis că v-ați întâlnit acolo în drum spre birou. Ați putea să-mi spuneți unde anume lucrați?

— De ce vreți să știți? a întrebat ea, alertată.

— Din curiozitate, i-a răspuns el, zâmbind.

— Sunt secretară, a zis ea, apoi, văzându-i reacția, a adăugat: Deși sunt mai mult ceea ce englezii numesc *administrative assistant.*

A spus cuvintele ca cineva care vorbea limba cu dificultate.

— Oh, a făcut el, părând impresionat de această distincție profesională: Pentru o persoană anume?

— Da, pentru *Marchese* Piero Dolfin.

Numele i-a adus în amintire copertele interioare ale cărților din apartamentul lui Franchini: PD. și delfinul săltând de pe cele două embleme.

— E prieten cu socrul meu, a zis el încercând să-și păstreze un ton cât se poate de calm.

Ca și cum s-ar fi lăudat cu ceva, iar ea se simțise nevoită să pluseze, Marzi a zis:

— Da, e o familie foarte veche, una dintre cele mai vechi din oraș.

Într-adevăr, Brunetti știa bine că așa stăteau lucrurile, deși ramura familiei despre care vorbea ea venise din Genova pe vremea unificării, cu un nume complet diferit și își cumpăraseră titlul de la noul rege al Italiei, alegând anume să se folosească de unul dintre cele mai vechi nume din oraș.

Ca și cum nu se putea abține să-și manifeste interesul față de o slujbă atât de fascinantă, Brunetti a întrebat:

— În ce constă munca dumneavoastră?

În timp ce ea îi răspundea, Brunetti se gândea la posibilele cauze care ar putea explica prezența cărților din biblioteca Dolfin pe rafturile lui Franchini, deși nu putea fi decât o singură explicație. A devenit din nou atent la ce-i spunea *Signora* Marzi.

— … membri fondatori ai Clubului Rotary, a concluzionat ea.

— Cu siguranță, e impresionant ce-mi spuneți, a zis Brunetti, știind că indiferent ce-i zisese femeia, fusese zis cu intenția de a impresiona.

I-a zâmbit, în tot acest timp întrebându-se dacă știa sau fusese folosită?

Brunetti a devenit dintr-odată conștient că încă două mese fuseseră ocupate; la una se așezase un cuplu japonez de vârsta a treia, ambii amintindu-i de contesa Morosini-Albani pentru că lăsau cel puțin zece centimetri între spatele lor și spătarul scaunului, și la cealaltă masă două tinere, adolescente, care se uitau în jur cu ochii mari de încântare.

El a luat de pe masă ziarul împăturit și i l-a înmânat *Signorei* Marzi fără să mai spună vreun cuvânt. A surprins-o, dar femeia a luat ziarul automat, aruncându-i o privire confuză.

Brunetti a rămas tăcut.

Ea și-a coborât privirea pe ziar și a aruncat un ochi peste titlurile articolelor. Brunetti aștepta. La un moment dat, a văzut cum mâna stângă i se contractă, boțind ziarul și scoțând un zgomot care putea fi auzit și la mesele din jurul lor. Ea a rămas cu privirea pironită în ziar, refuzând să se uite în ochii lui.

— Ce-ați făcut pentru el? a întrebat Brunetti pe un ton oarecare.

— Nu știu despre ce vorbiți, a zis ea, o afirmație care, din cauza uzurii, ajunsese să însemne exact opusul.

— Franchini, a zis Brunetti, făcând semn spre ziar. Omul din parc, individul pe care fostul dumneavoastră partener l-a băgat în spital, dar care n-a depus plângere penală împotriva lui. Ce-ați făcut pentru el?

Brunetti încerca marea cu degetul. Făcuse legături între diverse șiruri de evenimente; deși nu știa exact cum se împleteau, totuși știa că lucrurile se legau cumva.

— Cum doriți, a zis el și a ridicat din umeri.

Apoi, cu cel mai strengăresc zâmbet posibil, i-a zis:

— *Il Marchese* Dolfin va fi încântat să-și primească înapoi exemplarul din Sofocle, sunt convins de asta.

— Exemplarul din ce? a întrebat ea, agitată.

— Exemplarul din Sofocle. E un Manutius. 1502. Sunt sigur că va fi ușurat.

I-a lăsat o clipă de răgaz ca să proceseze informația.

— Știți cumva dacă a observat că lipsește? Sau poate că lipsește celălalt?

Vocea ei era ternă când i-a răspuns:

— Nu știu despre ce vorbiți.

De data asta, o credea.

— Cărți din biblioteca lui. Cărți rare. De asta zic că o să fie mulțumit să le primească înapoi, a zis el, apoi a continuat, zâmbind, ca și cum gândul tocmai i-ar fi venit în minte: Și datorită dumneavoastră le primește înapoi, nu-i așa?

N-a vrut să se aplece spre ea și să o bată pe braț cu un gest de felicitare, dar a dat ușor din cap aprobator.

— Gândiți-vă doar, dacă nu mi-ați fi zis că lucrați pentru *Marchese* Dolfin, nu mi-aș fi dat seama că acele cărți sunt ale domniei sale.

Bănuia că deja mizează prea mult pe șansele lui, dar femeia îl iritase cu îndărătnicia cu care refuza să-i răspundă la întrebări, așa că voia măcar să se bucure de nervozitatea ei, chiar dacă știa cât de josnică era dorința lui. I-a întâlnit privirea și, de data asta, orice urmă de zâmbet i-a dispărut de pe chip.

— Sunt valoroase?

— Foarte, i-a răspuns el.

— Cât valorează?

— N-am idee. Zece mii de euro, poate. Cincisprezece?

Femeia a rămas cu gura căscată, la care Brunetti a adăugat:

— Poate mai mult.

L-a surprins când și-a pus coatele pe masă și și-a îngropat fața în mâini. A auzit-o suspinând. L-a lovit gândul că în trecut doar citise despre așa ceva și nu auzise pe nimeni care chiar să scoată un asemenea sunet. Era urât, un zgomot la auzul căruia oamenii nu puteau decât să-i vină în ajutor, fără să știe ce era în neregulă. Până și el, care n-o îndrăgea deloc, simțea dorința atavică de a-i veni în ajutor sau de a-i alina suferința într-un fel sau altul.

În schimb, i-a zis:

— Desigur, marchizul va vrea să știe cum de au ajuns cărțile în posesia lui Franchini, dar poate că explicația este faptul că îl cunoșteați sau că l-ați cunoscut într-o anumită perioadă. Sper că marchizul nu e atât de încuiat la minte încât să v-o ia în nume de rău că fosta dumneavoastră cunoștință îl știa pe bărbatul în casa căruia au fost găsite cărțile dispărute. Dar dumneavoastră, nu-i așa, credeați că e preot, nu hoț?

În acel moment, a tăcut, displăcându-i propriul ton, precum și zgomotele pe care le scotea ea și care, deși acum în surdină, încă se mai auzeau. Nu-i plăcea nici faptul că oamenii de la cele două mese din imediata lor apropiere se întorseseră să se holbeze la ei, ca și cum îl făceau pe el responsabil de gemetele femeii. Ceea ce, trebuia să recunoască, era.

— Vreau afară, a zis ea, luându-și mâinile de pe față, apoi s-a ridicat în picioare și și-a făcut loc, trecând pe lângă el, îndreptându-se spre ușa de la ieșirea din cafenea.

18.

Brunetti a lăsat douăzeci de euro pe masă, ca să fie sigur. În cele din urmă, Florian era Florian și ultimul lucru pe care și-l dorea era să fie chemat înapoi că nu și-a plătit consumația. Ajuns afară, a rămas pe scările cafenelei și a privit în jur, prin piață, sperând că ea n-a fost înghițită de mulțime.

Și iat-o, în picioare, lângă una dintre mesele de la marginea spațiului rezervat cafenelei, ținându-și în brațe geanta deschisă. Doi bărbați cam de vârsta lui au trecut pe lângă ea, uitându-se apreciativ. Unul dintre ei s-a oprit să stea de vorbă cu ea, dar ea a scuturat din cap și s-a îndepărtat. Bărbații și-au continuat drumul, dar cel care intrase în vorbă cu ea s-a întors să se uite la ea cum se îndepărta.

Brunetti a urmărit-o o vreme, apoi a grăbit pasul ca s-o ajungă din urmă, să meargă alături de ea.

— *Signora* Marzi, a zis el, sunteți bine?

Ea s-a întors spre el, privindu-l în ochi, fără ezitare. Și-a luat geanta și i-a tras fermoarul.

— Dacă află, mă dă afară. Știți asta, nu-i așa? a spus ea cu vehemență.

— Depinde ce să afle, i-a răspuns Brunetti.

— Dacă ați găsit cărțile, înseamnă că Franchini a fost în apartamentul lui.

Cum Brunetti n-a ținut morțiș să-i confirme, ea a insistat.

— Cum altfel ar fi putut să le ia?

— Cu ajutorul dumneavoastră? a zis el.

— Poftim? a exclamat ea, aproape împiedicându-se; s-a lăsat cu putere pe piciorul drept și s-a lovit de Brunetti.

Ea s-a retras rapid de lângă el, ca și cum ar fi atins-o.

— Eu să-l ajut? Pe el? *Quello sporco ladro*?[6] a întrebat ea cu duritate, cu fața congestionată, împroșcând salivă când a pronunțat *„sporco”*.

De-abia ce citise despre moartea omului, și totuși l-a numit un hoț mizerabil.

— Când le-a furat? a întrebat-o el.

Ea s-a întors și s-a îndepărtat de el, ducându-se spre capătul celălalt al pieței. El a mers o vreme în urma ei, apoi a depășit un bărbat și o femeie care mergeau braț la braț, ca să ajungă iar lângă ea. Sincronizându-și pasul cu al ei, Brunetti i s-a adresat:

— *Signora,* pe mine mă interesează moartea lui, nu furtul cărților.

Nu era tocmai adevărul, dar crima luase locul jafului pe lista de priorități; îl interesa crima și era gata să renunțe la orice interes privind jaful dacă asta îl aducea mai aproape de înțelegerea sau rezolvarea crimei.

— *Signora,* nu-mi pasă de cărți. Dacă vă ajută, vă dau înapoi cărțile pe care Franchini le-a luat de la marchiz.

Asta a făcut-o să se oprească. S-a întors spre el.

— În schimbul a ce? a cerut ea să știe.

— Spuneți-mi tot ce știți despre Franchini și cum a pus mâna pe cărți, și le puteți lua înapoi.

— Dar trebuie să i le înapoiez? a întrebat ea pe un ton ascuțit și încordat, încercând să-i impună această condiție.

— Pentru mine, *Signora,* cărțile nu au nicio valoare. Sunteți liberă să faceți ce vreți cu ele.

Atât expresia feței cât și vocea i s-au îmblânzit.

— A fost de treabă cu mine. Mi-a dat slujba asta și are încredere în mine. Evident că o să i le dau înapoi.

Dintr-odată Brunetti a devenit conștient de cât de aglomerată era piața. Erau oameni peste tot, sute de oameni – mai mult de atât: oameni mergând, stând pe loc, făcând poze, clipuri, pozând cu porumbeii pe umeri, aruncând porumb la păsări, privind în vitrine, oprindu-se să vorbească cu cei de lângă ei. S-a uitat în jurul lui, în piață, și a văzut o mare multicoloră de oameni, zgomotul lor ca răpăitul incoerent al valurilor agitate. A încercat să se gândească unde ar putea evada să scape de ei, dar n-a găsit absolut nimic. Nicăieri în raza a doua poduri, la cinci minute de mers, nu puteai găsi un loc liniștit. Vor trebui să intre într-un bar sau un magazin sau o biserică, să șteargă din minte imaginea și vuietul lor.

— Ce s-a întâmplat? l-a întrebat ea.

Nu avea ce să-i spună. Și ea era venețiană: și-a dat seama de asta ascultând-o.

— Unde vă duceți?

— La muncă, i-a răspuns femeia.

Nu avea habar unde era asta, a întrebat-o totuși:

— Pot să vin cu dumneavoastră? Putem merge pe jos.

Ca și cum s-ar fi trezit dintr-un somn lung, femeia a privit în jurul ei și a văzut oamenii, a auzit murmurul lor.

— Da, a zis ea. Pe-aici.

S-a întors spre XXII Marzo și a început să-și croiască rapid drum spre ieșirea din piață. În apropierea podului, strada s-a lărgit și mulțimea avea loc să se desfășoare.

— Am avut o aventură cu Aldo înainte de momentul acela din parc, a zis ea, chiar înainte să ajungă la pod. Fusese prieten cu Roberto multă vreme.

Apoi, ca să fie sigură că Brunetti a înțeles, a adăugat:

— Fostul meu iubit.

Brunetti a dat din cap afirmativ, iar ea a început să urce pe pod. S-a oprit în capul podului și s-a întors să se uite spre Grand Canal. Și-a încrucișat brațele, cu o mână ținând geanta.

— Cred că Roberto îi vindea lucruri.

— Ce fel de lucruri?

— Lucruri pe care le cumpăra de la alții.

— Lucruri furate? a întrebat Brunetti, ca să mai scutească din timp.

— Așa cred.

Știa foarte bine că așa era, că altfel n-ar fi zis nimic, dar Brunetti a tăcut. Ea a continuat.

— Unele dintre ele erau cărți. I-am văzut de câteva ori, când încă mai locuiam împreună, și Aldo venea să ia de la Roberto lucrurile pe care i le vindea.

Și n-a sunat la poliție, și-a zis Brunetti în sinea lui, dar apoi și-a zis, tot în gând, să tacă din gură, pentru că așa ar face majoritatea oamenilor: nu ar suna.

— Cărți vechi? a întrebat el, dar numai ca să se asigure.

— Da. Venea de regulă la noi, la apartament. Era întotdeauna politicos cu mine, chiar și când Roberto nu era acolo. Așa că… așa a început. La un moment dat, Roberto a trebuit să se ducă la Cremona pentru câteva zile și… ei bine, Aldo a fost întotdeauna drăguț cu mine.

Și-a ferit privirea și s-a uitat iar spre canal și a adăugat:

— La început.

— Ce s-a întâmplat?

— După ce s-a întors Roberto, a zis ea, ca și cum s-ar fi adresat apei, și după ce s-a… întâmplat, bănuiesc că mă purtam altfel față de Aldo sau când era prin preajma mea, iar Roberto și-a dat seama. Atunci au început necazurile.

— Necazurile?

— Amenințările, a zis ea și l-a privit din nou pe Brunetti. Dar numai la adresa mea. Era ca și cum Aldo nu era implicat. La un moment dat, Roberto mi-a arătat un pistol și a zis că, dacă mai vorbesc cu alt bărbat vreodată, o să-l folosească. Atunci m-am dus la poliție. Sora mea era cu mine când m-a amenințat el, așa că, slavă Domnului, aveam un martor. M-am mutat de-acolo. Am lăsat totul în urmă și am plecat. Marchizul – abia începusem să lucrez pentru el – a zis că avocatul lui mă va ajuta și așa am obținut ordinul de restricție împotriva lui Roberto.

— Și cărțile? a întrebat Brunetti. Cum a reușit Franchini să le fure?

Ea a privit în jos spre gondolierii care stăteau pe băncile de pe malul canalului, sărind la răstimpuri în picioare ca să-i întâmpine pe turiștii care veneau să vorbească cu ei și să negocieze prețurile. Ca și cum cineva putea negocia vreodată vreun preț cu un gondolier, gândea Brunetti.

Femeia și-a dres vocea de câteva ori și Brunetti a simțit că se forța să-l privească în timp ce-i vorbea.

— Marchizul mi-a dat voie să stau într-un mic apartament de oaspeți din *palazzo* cât timp îmi căutam o locuință mai mare.

Vedea cum se chinuiește să reziste tentației de a nu mai spune nimic.

— Aldo venea câteodată la mine, în apartament, a zis ea, cu vocea abia perceptibilă, înecată de zgomotul pașilor de pe pod și de vocile gălăgioase ale gondolierilor. Și, odată, când eram acolo, s-a dus în partea cealaltă a palatului cât timp eu… am dormit.

S-a îndepărtat de balustradă și și-a îndreptat spatele.

— Atunci mi-am dat seama ce vrea de fapt.

— A mai făcut asta și înainte? a întrebat Brunetti.

A privit-o din nou cum se chinuiește.

— Așa cred, a zis ea în cele din urmă.

— Dumneavoastră ce-ați făcut?

— Data următoare când m-a sunat, i-am zis că s-a terminat.

— Și?

Ea și-a ferit din nou privirea ca să poată răspunde.

— A râs și mi-a zis că se simte ușurat.

Brunetti a admirat întotdeauna curajul cuiva: auzind-o spunând asta cu o voce calmă, a simțit că impresia lui despre ea se schimbă în bine.

— De ce-ați vorbit cu el atunci, în parc?

— Era prima dată când vorbeam cu el după acel telefon. Eram surprinsă să-l găsesc acolo, așa că m-am oprit să-l întreb ce vrea și mi-a zis că nu vrea

nimic, că stă acolo pur și simplu, să citească. Asta a văzut Roberto, pe noi doi vorbind și, când am plecat, s-a dus și l-a amenințat. Și atunci s-a întâmplat.

— Înțeleg, a zis Brunetti. V-ați dus vreodată la el acasă?

— Nu. N-am știut că a locuit în Castello până n-am citit articolul. Până mai înainte, a zis ea, făcând un semn înspre Piazza și cafeneaua Florian și ziarul de pe masă.

Ea a pornit să coboare podul, cu Brunetti lângă ea, alunecând ca o anghilă în apă. A făcut dreapta prin fața magazinului de covoare, îndreptându-se spre La Fenice, trecând prin fața teatrului și continuându-și drumul dincolo de Ateneo Veneto. În depărtare, în partea cealaltă a următorului pod, s-a oprit și și-a deschis geanta. A scos din ea un set de chei.

— E aici, jos, a zis ea, sugerându-i cât se poate de clar că el nu are voie să înainteze.

Ca și cum ar fi vorbit în tot acest timp și întrebarea următoare era doar încă una din șirul conversației lor, a întrebat-o:

— Ați avut vreodată senzația că el cumpăra obiecte și de la alți oameni, nu doar de la Roberto?

Franchini stătuse în aceeași încăpere cu Nickerson săptămâni la rând și, cu siguranță, avusese șansa să-i observe comportamentul.

„Fratele meu a fost un hoț și un șantajist, un mincinos și un escroc”. Cuvintele îi sunau în minte ca un refren preferat.

Ea și-a trecut cheile printre degete, ca și cum ar fi fost mătănii bisericești din metal. În cele din urmă, a zis:

— Singurul lui interes pentru alți oameni era acela de a le afla punctul slab și de a se folosi de el ca să obțină de la ei ce-și dorea.

Ținea în continuare grămada de chei în mână.

— Dar da, a continuat ea, cred că mai cumpăra și de la alții.

Brunetti s-a uitat cu atenție la casele de pe partea cealaltă a canalului. Vocea ei fusese înlocuită de clinchetul neobosit al cheilor frecate unele de altele, iar apoi de pașii care veneau dinspre *căile* și traversau podul.

— Îmi aduc aminte, a zis ea, că la un moment dat, când Roberto i-a arătat o carte, Aldo i-a explicat că avea deja un exemplar, dar că, oricum, o s-o cumpere.

— Vă aduceți aminte despre ce carte era vorba?

— Nu. Pentru mine, toate arătau la fel: vechi și cu coperte de piele. Nu știu de ce și le-ar fi dorit cineva.

Înainte ca Brunetti să se hotărască să nu-i explice, pentru că nu era cazul, ea a adăugat:

— Dar dacă le putea vinde pe o grămadă de bani, atunci valorau ceva, nu-i așa?

Comisarul a dat din cap, i-a întins cartea lui de vizită și i-a zis să-l sune dacă-și mai aduce aminte și altceva.

Era surprins că ea i-a întins mâna, ba chiar și mai surprins când și-a dat seama că nu i-a displăcut să i-o strângă.

19.

A luat-o înapoi și a prins Numărul Unu de la Santa Maria del Giglio ca să mai scurteze drumul și ca să mai scape, în același timp, de mulțime, deși *vaporetto*-ul la ora asta probabil că nu era o alegere cu nimic mai bună. Îmbarcarea și debarcarea la cele câteva stații prin care avea de trecut păreau să dureze o veșnicie, cu mulțimile care blocau căile de acces, atât în vapor cât și pe ponton. După o întârziere de șase minute – a numărat pe ceas – era gata să preia comanda ambarcațiunii sau să-l sune pe Foa să-i zică să vină să-l salveze. S-a calmat restul călătoriei, derulând în minte scena sosirii lui Foa care și-ar fi tras banca lângă *vaporetto* – cam în același mod în care îl luase de pe Punta della Dogana – iar el ar fi sărit de pe o ambarcațiune pe alta, în timp ce ceilalți pasageri se uitau la ei cu un amestec de uimire și invidie.

Și-a alungat scenariul din minte și s-a concentrat la ce-i spusese *Signora* Marzi: un om aparent fără conștiință, care nu doar că ar fi cumpărat cărți furate, dar, dacă i se ivea șansa, le fura el singur. Cu toate acestea, în apartament nu găsiseră decât șaptesprezece volume, ceea ce greu ar putea fi descris drept captura unui mare hoț sau prădător. Nu găsiseră niciun jurnal, nicio agendă – nici măcar un calculator – ci numai un *telefonino* simplu, descărcat, care nu avea nici măcar un singur număr înregistrat și de pe care nu se dăduse niciun apel și pe care nici nu se primise vreunul de mai bine de trei luni.

Când a ajuns la *Questura,* s-a oprit în sala comună a ofițerilor, dar nici Vianello și nici Pucetti nu erau acolo. S-a dus în biroul *Signorinei* Elettra pe care a găsit-o discutând cu *Commissario* Claudia Griffoni, *Signorina* Elettra la biroul ei și Griffoni lipită de pervaz, locul pe care Brunetti ajunsese să-l considere, după ani buni de zile, ca fiind al lui. Când a intrat în birou, cele două s-au oprit, iar el a deschis gura înainte să se gândească.

— N-am vrut să vă întrerup, a zis el, dându-și seama, în secunda în care cuvintele i-au ieșit pe gură, cât de tare-i semănau vorbele cu cele ale unui soț gelos.

Claudia a început să râdă.

— Nu ai întrerupt decât o discuție despre modalitățile de accesare a documentelor care aparțin Ministerului Afacerilor Externe.

Amintirea răspunsului ei dat cu atâta ușurință și a amuzamentului pe care remarca ei i-l iscase *Signorinei* Elettra avea, fără doar și poate, să-l trezească din somn cândva în viitor, când toți vor fi anchetați de Serviciile Secrete pentru devalizarea – s-a gândit că măcar ar trebui să folosească termenul corect – de care erau acum capabile cele două femei, prietene de atâta vreme. Se temea că Pucetti și Vianello fuseseră și ei corupți de cele două, atrași în cursa cibernetică ce ar fi putut duce – sau cel puțin de asta se temea el în cele mai negre momente ale lui – la ineluctabila lor decădere.

— Pentru care motiv? a întrebat el calm.

— Umblă un zvon, a zis *Signorina* Elettra, fără să-i dea amănunte despre sursa sau scopul acelui zvon, că cineva din departament a reușit să facă o copie a conversațiilor Mafia-Stato[7]. Mi s-a părut interesant să le auzim.

Știa că romanii o cinsteau pe zeița Fama[8], cea cu casa din bronz răsunător, cu o mie de ferestre, cea care auzea și repeta totul, întâi în șoaptă, apoi cu voce tunătoare. Evident că ea ar fi fost interesată să transmită mai departe conversațiile telefonice dintre politicieni, înregistrate cu câteva decenii în urmă, în care se discuta, la modul cel mai serios, posibilitatea încheierii unui pact de non-agresiune cu Mafia. Că era adevărat sau nu? Că era ficțiune sau fapt? Înalta Curte a decis ca aceste înregistrări ale presupuselor conversații să fie distruse, dar Bârfa a hotărât că ele trebuie copiate înainte că așa ceva să se întâmple.

Brunetti își aducea aminte că a fost o vreme când îi păsa de astfel de chestii, când simțea indignare și furie că se puteau întâmpla astfel de lucruri, ba chiar și că oamenii credeau că astfel de lucruri erau posibile. Acum însă asculta și dădea din cap, fără să-l intereseze, vrând doar să-și vadă de treabă și apoi să se ducă acasă și să fie cu familia lui, să citească istoriile literare ale celor pentru care Bârfa era într-adevăr o zeiță.

— Pot să vă ajut cu ceva, *Commissario*? a întrebat *Signorina* Elettra.

Griffoni s-a îndepărtat de fereastră, dar Brunetti i-a făcut un semn să nu plece. S-a întors spre *Signorina* Elettra.

— E vorba de *Signora* Marzi, a zis el.

A văzut din privirea ei că nu găsise nimic, așa că era pregătit pentru răspuns.

— Am certificatul de naștere, fișele matricole, fișele medicale, certificatele de rezidență, cartea de muncă, extrase bancare, declarațiile de venituri, dar nimic ieșit din comun. N-a fost arestată niciodată, a fost o singură dată interogată în calitate de martor – când Franchini a fost atacat –

dar nu avea ce spune, pentru că nu fusese de față când s-a întâmplat. Are de asemenea un ordin de restricție emis împotriva fostului ei iubit, cel care o amenințase în prezența unui martor.

Brunetti nu era surprins. Locuise cu un găinar, dar asta n-o făcea și pe ea să fie la fel și cu siguranță dovedise loialitate și recunoștință față de angajatorul ei. Deși recunoștea aceste lucruri, Brunetti nu putea totuși să-i șteargă cu buretele indiferența crasă față de propria-i ignoranță.

Schimbând subiectul, a întrebat-o:

— Ați auzit ceva de la Rizzardi?

Signorina Elettra a clătinat din cap.

— E încă devreme, a zis ea, amintindu-i că nu trecuse mai mult de o zi de când Franchini fusese găsit.

— Și donația făcută de *Contessa* Morosini-Albani bibliotecii?

Signorina Elettra a încuviințat cu un gest din cap.

— Donația a fost făcută în onoarea răposatului ei soț și, la vremea respectivă, valora câteva sute de mii de euro, a zis ea, apoi a adăugat cu o notă de dezamăgire în voce: Nu am avut timp să verific valoarea fiecărui volum, așa că nu pot să vă dau o altă sumă.

După o pauză, a adăugat:

— Am vorbit cu câteva persoane de la alte biblioteci și toate insistă că au instalat sisteme antifurt.

Brunetti a aruncat o privire spre Griffoni care a ridicat din sprâncene, dar n-a zis nimic.

— Le-am trimis copii după pașaportul lui Nickerson și după scrisoarea de recomandare și le-am rugat să verifice dacă a fost în bibliotecile lor să studieze.

— Și a fost? a întrebat Brunetti.

— Nimeni nu pare să știe nimic. Dar toți au zis că o să verifice să vadă dacă a fost la ei sau nu.

— Și dacă a folosit alt nume? a intervenit Griffoni. Ce ar putea să verifice, ca să-și dea seama?

— Unul dintre sistemele instalate de ei e cumva un registru central de persoane care au furat din biblioteci? a întrebat Brunetti.

Signorina Elettra s-a mulțumit să pufnească furioasă pe nas, pe post de răspuns.

El s-a întors spre Griffoni.

— Vrei să mergi la Castello și să arunci o privire prin apartament?

Ea i-a zâmbit.

— Stai să mă duc să-mi iau haina.

Pe drum, ea i-a zis că știe cazul; știa până și de *Signora* Marzi și de Roberto Durà. Brunetti i-a povestit de întâlnirea lui cu Marzi și că era sigur că Franchini fura cărți și că mai și cumpăra exemplare furate.

Graffini părea să fie conștientă de fascinația pe care cărțile rare o exercitau asupra atâtor oameni. Când Brunetti a întrebat-o cum de știe de asta, a zis că a avut cândva un *fidanzato* care făcea studii despre manuscrisele muzicale din Girolamini.

— Era convins că manuscrisul pierdut al *Ariannei* lui Monteverdi era acolo, a zis ea.

Văzându-i confuzia, a continuat:

— A fost pusă în scenă cât timp el încă trăia și s-au făcut câteva copii după libret, dar muzica s-a pierdut, cu excepția secțiunii *Lamento.*

Văzând că i-a trezit interesul, a zis mai departe:

— Din ce-am înțeles din discuțiile noastre, este monstrul din Loch Ness al muzicologiei: manuscrisul a fost văzut acum mulți ani și oamenii cred că încă mai există pe undeva.

— Ai fost vreodată în Girolamini?

Ea s-a oprit, ca și cum ceva o împiedica să meargă și să vorbească în același timp.

— Da, și e un rai. Sunt acolo mai bine de o sută de mii de volume, sute de incunabule. Prietenul meu s-a dus pentru manuscrisele muzicale, dar eu am petrecut două zile uitându-mă la cărțile despre istoria orașului Neapole, niște lucruri incredibile.

— E închis acum, nu-i așa? a întrebat Brunetti.

— Carabinierii au pus sigiliu pe tot când au intrat, a zis ea, mergând din nou. Te doare inima. Au prădat tot.

— Ai senzația că ce s-a întâmplat la Merula e curată găinărie față de ce s-a întâmplat acolo, a zis Brunetti.

— Le-aș tăia mâinile, a zis ea cu furie.

— Poftim?

— Ăstora care fură cărți sau distrug picturi sau vandalizează diverse opere de artă. Le-aș tăia mâinile.

— Vorbești metaforic, sper, a zis el, întrebându-se ce învățau copiii în școlile din Neapole în prezent.

— Evident că vorbesc metaforic. Le-aș lua tot ce au până când plătesc pentru ce-au distrus sau furat sau i-aș ține în închisoare până când au plătit destul.

— Și dacă nu pot plăti? a întrebat el.

Ea s-a oprit deodată, față în față cu el.

— Ah, Guido, nu mai fi atât de literal: doar știi că nu cred așa ceva. Dar lucrurile de felul ăsta mă scot din minți. Am dat lumii atâta frumusețe, ca apoi să fie furată sau distrusă… și pierdută.

Vocea i s-a stins ușor, apoi și-au reluat mersul; traversând podul la intrarea din *campo,* clădirea în care locuise Franchini le-a apărut în raza lor vizuală.

Brunetti a deschis ușa blocului cu cheile pe care le păstrase.

— Știi ce căutăm? a întrebat Griffoni în timp ce urcau scările.

Brunetti s-a oprit în fața ușii apartamentului și a băgat cheia în broască.

— Dacă-ți spun că sunt în căutarea a orice arată suspect, promiți să nu râzi?

— Nici nu mai pot număra locurile în care am căutat „orice arată suspect”.

— Și ai găsit ceva vreodată?

— Am găsit o dată douăzeci de kile de cocaină.

— Unde?

— Într-o grădiniță privată, undeva la ieșirea din Neapole. Femeia care o conducea era verișoara șefului mafiei locale. Avusese loc un incendiu în bucătărie și pompierii au găsit cocaina acolo, ascunsă într-un dulap. Ne-au chemat pe noi.

— Ce s-a întâmplat?

— Ce se întâmplă de obicei. Nimic.

— Poftim?

— Am confiscat drogurile, dar au dispărut în aceeași noapte din beciurile din *Questura.* Așa că nu am avut niciun fel de dovadă împotriva cuiva și toată lumea din bucătărie a jurat că era făină.

A deschis ușa și a ținut-o ca să treacă ea.

— Tu-ți bați joc de mine?

— Aș vrea eu.

A intrat după ea și a aprins luminile.

— OK, a zis el. Orice pare suspect.

∵

A trecut o oră și n-au găsit nimic care ar fi putut arăta suspect. Brunetti o avertizase cu privire la sângele de pe pereți înainte să intre în apartament și Griffoni i-a zis că văzuse prima victimă a Mafiei când avea șase ani, cadavrul zăcând pe strada din fața școlii ei.

Franchini avusese o garderobă scumpă: cămăși cusute manual, cinci jachete de cașmir și nenumărate perechi de pantofi scumpi. Sub pat sau sub saltea n-au găsit nimic ascuns, iar pe rafturile de sus ale garderobei nu erau decât seturi de lenjerii de pat și prosoape. Bazinul de apă de la veceu nu avea decât apă în el, iar în dulapul din baie doar aspirină și pastă de dinți. Într-un birou din camera lui de studiu, Brunetti a dat peste extrasele lui bancare care arătau că Franchini primea o pensie de 659 de euro pe lună.

Nemulțumit că n-a fost recompensat rapid pentru intuiția lui, răsfoia, fără să acorde mare atenție, celelalte hârtii de pe biroul lui Franchini, facturi la apă, curent, gaz și gunoi. Mintea lui Brunetti rătăcea, așa cum o făcea adesea, la cărțile pe care le citise și și-a adus aminte de o istorioară despre un detectiv care fusese trimis să cerceteze casa unui suspect în căutarea unei scrisori importante. Deși căutase peste tot, detectivul nu găsise nici urmă de scrisoare, cel puțin nu până a dat cu ochii de grămada de scrisori. Și iat-o, acolo, o scrisoare ascunsă printre celelalte scrisori.

A pus pe birou dosarul de pensionare al lui Franchini și s-a dus la bibliotecă. S-a lăsat într-un genunchi – un hoț i-a zis cândva că oamenii întotdeauna încearcă să ascundă de hoți lucrurile în locuri aproape de podea – și a scos de acolo o ediție modernă, copertată, a *Mandragolei* lui Machiavelli. A răsfoit-o, apoi a deschis-o la mijloc și a citit câteva rânduri, a închis-o și a pus-o pe podea. Lângă ea erau *Discursuri asupra primei decade a lui Titus Livius,* o carte pe care Brunetti o preferase dintotdeauna în locul *Principelui.* Cum a deschis-o ca să citească câteva paragrafe, a simțit cum îi scapă ceva printre degete. A prins-o cu mâna dreaptă când era ieșită pe jumătate și a scos-o cu grijă de tot, cum scoți un cuțit dintr-o teacă. A văzut marginile înnegrite de timp ale legăturii din marochin maro și a înțeles.

— Claudia, a strigat-o el, ridicându-se în picioare.

N-a durat mult și ea a ieșit din bucătărie unde căutase prin dulapuri. În mâna dreaptă ținea un cuțit de curățat cartofi; când l-a văzut cum se uită la el, a zis:

— Poate fi folosit pe post de șurubelniță. Încerc să scot parchetul.

— Cred că mai poate aștepta, a zis el, ținând coperta și cartea pe care o descoperise înăuntrul ei. Uite ce-am găsit.

Griffoni purta mănuși de plastic, dar Brunetti uitase să și le pună pe ale lui. A pus cartea pe podea și a scos mănușile din buzunare. A luat-o din nou și a studiat cotorul.

— E în ebraică, a zis el, ținând cartea ca s-o vadă și ea. Ea a deschis-o și împreună au studiat paginile cu înscrisuri pe două coloane, cu cele cinci litere ornamentate de deasupra paginii, din partea dreaptă. A închis-o, dar nu au aflat mai multe despre text ca înainte s-o deschidă.

— Unde era? a întrebat ea.

— Ascunsă într-o carte, a zis el, luând coperta goală și punând textul în ebraică în ea.

— Oh, drac împielițat și șmecher, a zis ea, incapabilă să-și ascundă admirația.

Ea s-a uitat la cotoarele cărților care erau încă pe rafturi.

— Toate sunt la fel? a întrebat ea, încercând să evalueze efortul pe care îl aveau de făcut.

— În sfârșit, ceva ce-ar putea fi considerat suspect, a zis Brunetti, întinzându-se după încă o carte, așa că măcar atâta lucru putem face.

∵

O oră mai târziu, aveau examinate toate cărțile din bibliotecă, printre care au găsit încă treizeci și șapte de volume vechi ascunse în coperte noi, atât de multe, încât Brunetti a trebuit să-l cheme pe Foa și să-l roage să le ia. Lângă peretele din stânga lor a lăsat teancuri, maldăre de cărți, unele intacte, altele carcase de cărți pe care Franchini le folosise pe post de camuflaj.

Odată cu cărțile, Brunetti găsise – ascunse într-o ediție princeps a lucrării *Das Kapital* a lui Marx – documente bancare de la o bancă din Lugano și de la una din Luxembourg care împreună ajungeau la o valoare de 1,3 milioane de euro în depozite. Multe depozite fuseseră făcute în numerar, dar erau și o serie de transferuri bancare; toate retragerile fuseseră în numerar. De vreme ce asta era deja o anchetă pentru crimă, nu doar pentru jaf, băncile vor fi obligate să divulge sursa acestor transferuri. Brunetti și-a dat seama și că cei de la Furturi de Artă s-ar putea să fie interesați de sumele din conturile din care fuseseră trimiși banii.

Brunetti se gândise să-i zică lui Foa să aducă și două cutii de carton cu el și, când acesta a sunat la interfon, i-a dat drumul în apartament. Deja Brunetti și Griffoni căraseră toate cărțile în hol și le înghesuiseră pe o masă

lângă ușă. Când a ajuns Foa, Brunetti l-a rugat pe barcagiu, care nu avea mănuși pe mâini, să țină pe rând cutiile, în timp ce el și Griffoni le umpleau cu cărți.

Ajuns în hol, Brunetti a încuiat ușa, apoi a luat una din cutii de la Foa și a pornit pe scări.

— Cum rămâne cu cărțile pe care le-am lăsat acolo? a întrebat Griffoni.

Brunetti a ridicat din umeri. Cineva o să le pună înapoi pe rafturi, probabil fratele lui Franchini, dacă se hotăra să păstreze casa. Atenția lui era concentrată asupra extraselor bancare, încercând în același timp să se gândească la cineva pe care l-ar putea întreba de valoarea cărților pe care tocmai le găsiseră. Depozitele bancare erau ușor de exprimat în cifre și n-aveau cum să creeze confuzii de interpretare.

Când au ieșit din blocul lui Franchini, Brunetti a văzut cu surprindere că peste *campo* căzuse întunericul. S-a uitat la ceas și a constatat că era trecut de nouă: stătuseră înăuntru mai bine de trei ore, iar el era în egală măsură epuizat și, acum că se gândea la asta, mort de foame. Dar în sfârșit lucrurile se mișcau, așa că nu a băgat în seamă nici oboseala, și nici foamea.

Când s-au întors într-un final ca să intre în canalul care ducea la *Questura,* Brunetti s-a gândit la oamenii care ar fi putut să-l ajute. Bărbatul care-i venea acum în minte locuia la Roma, iar Brunetti nu mai vorbise cu el de ani de zile, dar Sella se logodise acum un deceniu cu o verișoară de-ale lui Brunetti și cei doi bărbați păstraseră legătura, vorbind din când în când de-atunci încoace.

— De ce nu? a zis el cu voce tare.

— Poftim? a strigat Griffoni, ca să acopere zgomotul motorului.

— Ziceam de cineva pe care-l cunosc, a răspuns Brunetti, venind mai aproape de ea. Ne poate spune cât valorează cărțile.

Cărțile acelea deja îl costaseră viața pe Franchini, dar nu vedea niciun motiv pentru care să spună așa ceva. A format numărul lui Sella dinainte ca barca să tragă lângă *Questura,* în față.

Lăsând la o parte formalitățile obișnuite, Brunetti l-a întrebat pe Sella dacă nu cumva era dispus să-i spună care era valoarea pe piață a unor cărți.

— Guido, i-a răspuns Sella în tăcerea care se lăsase după ce Foa oprise motorul, nu am nici cea mai vagă idee de ce mă suni la ora asta, și nici nu-mi dau seama în ce secol crezi tu că trăim.

— Poftim? a întrebat Brunetti, temându-se că zgomotul motorului acoperise o parte din ce-i spusese Sella.

— N-ai auzit de internet?

— Ce vrei să zici?

— Poți să găsești aproape orice acolo, a zis, dar tăcerea lui Brunetti probabil că îi adusese aminte cu cine stătea de fapt de vorbă, pentru că, după o vreme, a adăugat: Guido, dacă-mi trimiți detaliile de publicare, o să aflu ce-ți trebuie.

Înainte ca Brunetti să-i mulțumească, Sella a întrebat, referindu-se la nevastă-sa:

— Îl știi pe psihologul Reginei?

Brunetti uitase, dar a zis:

— Da, îl știu. De ce mă întrebi?

— În limbajul pe care-l folosește ea, asta la tine se cheamă neputință dobândită, a zis Sella. Ai văzut cărțile astea de care vorbești?

— Pe unele dintre ele, i-a răspuns Brunetti, ignorând prima remarcă.

Bufnitura bărcii de ponton îl făcea să danseze în dreapta și în stânga, dar a rămas cu mâna pe telefon, atent la conversația lor.

— În ce stare par a fi? a întrebat Sella.

— Cele la care m-am uitat eu par a fi în regulă, dar nu sunt expert.

— Ei bine, a zis Sella, râzând, eu sunt. Așa că trimite-mi lista cu tot ce scrie pe pagina de titlu și zi-mi dacă vreuna ți se pare că este în stare proastă. S-a oprit un moment destul de lung, înainte să continue: Și am dreptate să presupun că sunt furate?

— Da.

— Atunci înseamnă că sunt în stare bună.

— De ce ești așa de sigur?

— Nimeni nu s-ar deranja să fure o carte dacă nu e în stare bună.

∵

I-a luat mai mult de o oră să adune informațiile despre treizeci și opt de cărți și să pună totul pe lista pe care erau deja celelalte cărți. Griffoni stătea la calculator și Brunetti deschidea cărțile și dicta informațiile de pe paginile de titlu despre autor, data și locul publicării. Așa cum presupusese Sella și după cum reușea Brunetti să-și dea seama, toate cărțile erau în stare foarte bună. Când cartea avea ștampila unei biblioteci sau a unei colecții, treaba mergea și mai greu: Griffoni copia totul pe altă listă, una care nu avea să meargă la Sella.

Douăzeci și una de cărți fuseseră luate din librării, iar trei aveau toate însemnele unei colecții private; două dintre acestea purtau emblema cu

delfini și literele PD. Brunetti bănuia că celelalte paisprezece care mai rămăseseră fuseseră luate din alte colecții, fie de Franchini, fie de indivizii care îi vânduseră cărțile. Același lucru se aplică și pentru cărțile cu sigiliu de bibliotecă. Cât despre o listă a clienților, probabil că Franchini o ținuse în minte, deși registrele bancare puteau să le furnizeze niște nume.

Dacă Sella era măcar pe jumătate atât de bun pe cât i se tot lăudase lui Brunetti, ar trebui să afle curând valoarea cărților.

După ce listele au fost completate și prima trimisă lui Sella, Griffoni s-a rotit cu scaunul și a rămas în fața lui, cu spatele la ecran.

— Și acum ce urmează? a întrebat ea.

— Vedem ce rezultate primim și apoi ne ducem amândoi acasă, a zis Brunetti, făcând un semn din cap în direcția calculatorului.

Au schimbat locurile. Primul e-mail a venit de la Rizzardi care a confirmat că trei lovituri fuseseră aplicate cu un obiect gros și greu, cel mai probabil un bocanc sau o gheată care îi fracturase craniul victimei și-i crăpase maxilarul. Lovitura în maxilar, care n-ar fi fost fatală, ar fi fost sursa unei sângerări abundente. Loviturile aplicate în ceafă îi fracturaseră craniul și îi afectaseră creierul în asemenea măsură, încât moartea fusese inevitabilă. Existau și alte semne de violență: vânătăi pe partea de sus a membrelor superioare și încă una pe umărul drept, unde se lovise de perete sau de podea. În palma dreaptă i se implântase o așchie de la parchet.

Poate că mai trăise câteva minute, deși foarte puține, scria Rizzardi, după loviturile la cap, funcțiile motorii ar fi putut să-l mai poarte câțiva pași în încercarea instinctuală de a scăpa. Dar loviturile porniseră un proces al cărui final nu putea fi decât moartea, căci creierul își încetase activitatea, oprind diversele sistemele necesare menținerii vieții. Apoi, în ultimele propoziții, ca și cum i-ar fi răspuns lui Brunetti la vreo întrebare, legistul scria: „E puțin probabil că a suferit dincolo de durerea produsă inițial de loviturile în sine. Creierul lui fusese destul de afectat, încât bărbatul să nu mai știe ce i se întâmpla”.

Deci n-a știut cât era de rănit sau că moare. Dar cum putea Rizzardi să fie așa de sigur de asta? Și de ce considerase important să-i spună lui Brunetti?

Primise și un e-mail de la Bocchese care zicea că descoperiseră în încăpere trei urme ale piciorului drept, făcute de o gheată numărul patruzeci și trei, cu talpă groasă, din fibre sintetice. N-a vrut să speculeze pe seama motivului pentru care nu existau și alte urme, dar a mai zis că a plouat tare

în noaptea dinaintea crimei, ceea ce elimina șansele de a găsi urme de sânge în *campo*-ul din fața casei.

Tehnicianul îi informa, de asemenea, despre amprente, zicându-le că laboratorul nu avusese timp să verifice decât paginile din fața celor care fuseseră tăiate, din cărțile de la Biblioteca Merula. Pe niciuna dintre cărți nu găsiseră amprentele mortului, dar pe toate erau amprente ale aceleiași persoane neidentificate. Amprentele directoarei Fabbiani, precum și cele ale paznicului, pe care Bocchese îl numea Pietro Sartorio, apăreau pe cotorul volumului din Cortés, dar și pe unele dintre paginile din fața celor tăiate.

În al treilea paragraf, scria că sângele pe care îl găsiseră în apartament îi aparținea victimei. Găsiseră urme de ADN pe haine, dar, fără un suspect arestat și cu ale cărui probe să fie comparate, informația era inutilă.

Brunetti s-a dat la o parte și-a lăsat-o pe Griffoni să citească ambele e-mailuri.

— Ce părere ai? a întrebat-o el.

— Atâta violență, a zis ea, apoi pe un ton apăsat: Lovituri cu piciorul. Cine a făcut-o și-a pierdut controlul. Nimeni nu *plănuiește* așa ceva, a adăugat ea pe urmă.

Brunetti îi dădea dreptate. Asta era furie sau nebunie.

S-a uitat la ceas și a văzut că trecuse deja de miezul nopții.

— Cred că ar fi bine să mergem acasă, a zis el, simțind că trebuie să se îndepărteze de noțiunile de violență și nebunie. Stau în drum spre tine, a zis el, deși avea doar o vagă idee că ea locuiește în Canareggio, lângă Misericordia.

Ea a dat din cap afirmativ și au ieșit împreună din *Questura.*

20.

Brunetti a venit devreme la muncă a doua zi de dimineață și, când a apărut Bocchese, la opt, l-a găsit într-un scaun în fața laboratorului, citind *Il Gazzettino.* Cele două cutii cu cărți erau pe podea, lângă scaun.

— Poți să verifici, te rog, copertele, dar numai copertele? a întrebat Brunetti, pe post de salut.

— De amprente? a întrebat la rândul lui Bocchese, deschizând ușa cu cheia.

Brunetti s-a aplecat și a luat una dintre cutii, și a intrat după tehnician în laborator.

— Da, a zis el, ieșind ca să ia și cealaltă cutie.

— Ai dormit vreun pic azi-noapte? l-a luat tehnicianul la rost, aprinzând luminile.

— Foarte puțin, i-a răspuns Brunetti, punând jos a doua cutie. Poți s-o faci? În dimineața asta?

— O să am parte de liniște dacă n-o fac? a întrebat Bocchese, scoțându-și haina și punându-și pe el halatul alb.

S-a dus la birou și a pornit calculatorul.

— Nu, a recunoscut Brunetti.

— Să nu vii să mă bați la cap înainte de amiază, a zis Bocchese, luând de jos prima cutie și ducând-o la masa din capătul sălii. Acum du-te și ia-ți încă o cafea și pe mine lasă-mă în pace.

Stresat din cauza lipsei de somn și de prea multă cafea, Brunetti abia aștepta să se ducă în biroul lui Patta, dar a făcut-o tocmai pe la unsprezece, gândindu-se că poate, la ora aceea, superiorul lui va fi sosit, și a avut dreptate. Brunetti a dat de el pe coridorul care ducea spre birou, vorbind cu asistentul lui, locotenentul Scarpa.

— Ah, *Commissario,* a zis Patta. Chiar despre dumneata vorbeam.

Brunetti a făcut un gest de salut spre ei în timp ce se apropia, ignorând remarca vicechestorului.

— Am venit să vă spun ce am aflat despre moartea lui Aldo Franchini, *Dottore,* a zis el, foarte protocolar.

Așteptând răspunsul lui Patta, Brunetti a analizat situația din perspectiva rangului: Patta putea să le zică amândurora orice avea chef; Brunetti putea

fi pasiv-agresiv la adresa lui Patta, și agresiv pe bune față de Scarpa, în timp ce Scarpa nu putea să-i acorde lui Patta decât considerație și respect, iar față de Brunetti nu avea cum să îndrăznească să depășească limita disprețului ironic, însă toți trei o tratau pe *Signorina* Elettra cu cel mai mare respect: Patta de frică, deși probabil nu-și dădea seama de asta, Brunetti din admirație nedisimulată și Scarpa dintr-un amestec de aversiune și frică neasumată.

— Și ce anume ai aflat? l-a întrebat Patta, cu vocea aceea grăbită a comandantului suprem.

Scarpa, mai înalt decât Patta și de aceeași înălțime cu Brunetti, s-a uitat înspre el ca și cum o parte din explicație i se datora lui. Din când în când era în stare să dea dovadă de curiozitate asemenea șarpelui care mai scoate uneori capul la lumină ca să vadă temperatura de afară.

— Se pare că îl cunoștea pe criminal. A lăsat o carte cu fața în jos în living, când s-a dus să răspundă la ușă, și s-a întors în cameră cu persoana care l-a omorât.

— Cum a fost omorât? a întrebat Patta, adăugând: N-am avut timp să citesc raportul legistului.

Așa cum, gândea Brunetti, n-a avut timp nici să învețe cum îl cheamă pe legist în toți anii aceștia.

— *Dottor* Rizzardi crede că a fost izbit cu pumnul sau împins la pământ și lovit în cap, dar încă mai avea destulă putere să se ridice singur pe picioare. A murit din cauza loviturilor aplicate la cap, probabil la scurt timp de la atac.

— Și criminalul? l-a întrerupt Scarpa, apoi s-a întors către Patta, zicând: Dacă nu vă deranjează întrebarea, domnule vicechestor.

Dacă ar fi purtat o pălărie cu pană, s-ar fi înclinat și ar fi șters cu ea podeaua într-un arc grațios.

Brunetti i s-a adresat direct lui Patta.

— Nu avem nicio informație care să ne sugereze cine ar putea fi, *Dottore.* Însă am găsit dovezi care indică faptul că Franchini era implicat în furtul de cărți din biblioteci și proprietăți private, iar asta ne-ar putea ajuta să identificăm criminalul.

— Criminalul? a întrebat Scarpa.

Dacă vocile ar fi avut sprâncene, ar fi fost ridicate.

— Criminalul. Sau criminala, dacă o femeie poartă patruzeci și trei la pantofi.

— Poftim? a zis Patta de data asta.

— Au fost găsit urme de bocanci mărimea patruzeci și trei.

— Patruzeci și *trei*? a întrebat Scarpa, ca și cum Brunetti se pornise să facă o glumă pe care locotenentul nu reușea s-o înțeleagă sau s-o aprecieze.

Brunetti s-a întors să se uite la el până când bărbatul și-a ferit privirea.

— Altceva? a intervenit Patta.

— Nu, *Dottore.*

— Și ce-ai de gând să faci cu toate informațiile astea? l-a întrebat pe un ton ceva mai relaxat.

— Aștept răspuns de la băncile din Lugano și Luxembourg, ca să aflu cine a transferat bani în contul lui Franchini, probabil ca plată pentru cărțile furate. Încă mai aștept să văd dacă Interpolul l-a identificat pe individul care își zicea Nickerson.

— Cine? a întrebat Patta.

— E numele pe care l-a folosit bărbatul care a furat paginile din cărțile de la Merula, i-a zis Brunetti cu o voce calmă, egală, ca și cum ar fi crezut că superiorul lui avea acum prima oară un motiv să-i afle numele. I-am contactat pe cei de la Poliția Furturilor de Artă și de la Interpol, dar nu am primit niciun răspuns.

Patta și-a luat o mină de om care trebuie să suporte multe și a oftat ca și cum și el era obișnuit cu lungile întârzieri cauzate de Interpol.

— Înțeleg, înțeleg, a spus el și s-a întors. Să-mi zici când știi ceva.

— Cu siguranță, domnule vicechestor, a răspuns Brunetti și, ignorându-l pe locotenent, a plecat.

În drum spre biroul lui, s-a oprit în camera comună a ofițerilor unde a aflat de la Vianello că orele petrecute interogând vecinii din cartier nu aduseseră niciun rezultat. Dacă vecinii își aduceau aminte de Franchini, atunci amintirile lor erau de pe vremea când era el copil sau tânăr preot: niciunul dintre ei nu avusese de-a face cu el de când se întorsese să locuiască în apartamentul familiei după moartea părinților lui. Niciunul dintre cei cu care Vianello sau Pucetti vorbiseră nu găsise izolarea lui ciudată în vreun fel sau altul: păreau să creadă că decizia lui de a părăsi preoția îl adusese cumva dincolo de limitele contactului uman.

Nimeni nu putea sau nu voia să spună nimic despre el sau să-și aducă aminte să-l fi văzut vreodată în compania altei persoane; toți cei cu care stătuseră de vorbă își exprimaseră uimirea la vestea uciderii lui.

Ajuns înapoi în biroul lui, Brunetti s-a așezat pe scaun, gândindu-se la Tertulian – nu la cel despre care Sfântul Ieronim zicea că a trăit până la adânci bătrâneți, ci cel care fusese omorât în bătaie în Castello.

Nu părea să fi avut legături strânse cu vreo altă persoană. Un telefon săptămânal de la fratele lui, chiar și după ce îi furase o parte din moștenire, și o femeie pe care o sedusese ca să poată fura cărțile nu prea contau. Voia să reușească să fie cineva și, ca să ajungă acolo, furase, sedusese și șantajase.

Gândurile lui Brunetti s-au îndreptat spre celălalt Tertulian și, mânat de curiozitate, a pornit calculatorul și i-a introdus numele în motorul de căutare. Apoi, după ce a dat de el, a început să caute ce a zis sau, cel puțin, ce se presupunea că a zis. „Fructul întreg se află deja în sămânță”. „Din tigaie în foc”. Deci de acolo vine. Și apoi asta: „Cel care trăiește numai pentru binele lui va face un bine lumii prin moartea lui”. Ah, creștinii ăștia din primele generații erau cât se poate de cruzi. Și încă ceva: „Dacă spui că ești creștin când ești jucător de zaruri, spui ce nu ești, căci ești în cârdășie cu lumea”.

Brunetti a mormăit în barbă, așa cum i se întâmpla întotdeauna când o carte afirma ceva contrar ideilor lui, întrebând singurul lucru care i-a venit în minte în momentul acela:

— Dar ce are dacă joci zaruri?

Apoi a avut o revelație: Sartor respinsese ideea de jocuri de noroc, referindu-se la ele ca la *roba da donne.* Chestii femeiești. De ce ar calcula Sartor șansele ca un copil să se nască de un sex sau altul, dacă nu avea niciun interes în jocurile de noroc? Și de ce să aibă buzunarele pline de bilete de loterie? Ar minți pentru un lucru atât de mărunt și, dacă da, de ce? Ca să lase impresie bună poliției? De ce *poliției*?

S-a uitat la ceas și a văzut că trecuseră câteva minute după ora douăsprezece. A pus mâna pe telefon și l-a sunat pe Bocchese.

— Guido, te transformi într-o babă cicălitoare, i-a zis tehnicianul în loc de bună ziua.

— Cărțile acelea… ai reușit să te uiți pe ele?

— O babă cicălitoare și *nerăbdătoare,* s-a corectat Bocchese.

— Pe câte?

— Stai puțin.

Sunetul a devenit înfundat, căci Bocchese acoperise receptorul și striga către cineva care era în laborator cu el. S-a întors la telefon:

— Treisprezece.

— Sunt amprente ale lui Sartor – nu Sartorio – paznicul? Iarăși un zgomot înfundat și tot ce reușea să distingă era huruitul vocii lui Bocchese. S-a întors:

— Pe șase dintre ele.

— Unde?

— Pe coperte.

— Oamenii care se pricep la cărți le spun scoarțe, a zis Brunetti, sperând să semene cu o babă cicălitoare, nerăbdătoare și plină de ifose. Apoi, ca să elimine orice dubiu, l-a întrebat: Sunt cărți de la Merula?

— Oh, pentru Dumnezeu, a exclamat Bocchese și a trântit receptorul de masă cu zgomot.

Brunetti îi auzea pașii îndepărtându-se de birou. După un moment, tropăitul s-a auzit din nou și Bocchese i-a zis:

— Da. Amprentele lui erau pe *scoarțele* – cuvânt pe care l-a pronunțat apăsat – tuturor celor șase cărți de la Merula.

— Mersi, i-a zis Brunetti, apoi a întrebat: Când termini cu toate?

Bocchese a oftat teatral.

— Dacă te interesează *numai* amprentele lui, îți pot zice mâine-dimineață, a răspuns el, adăugând apoi, poate în speranța de a nu-l mai face pe Brunetti și mai cicălitor decât era: Dacă promiți să nu mă mai suni și să mă întrebi, poate îți dau răspunsul mai pe seară.

— Și dacă vreau să știu de toate amprentele?

— Minim două zile.

— Aștept să mă suni, a zis Brunetti și a închis.

Contradicția între felul în care Sartor respinsese ideea de jocuri de noroc ca fiind *roba da donne* și aparentul lui interes pentru pariuri era atât de nesemnificativă, încât putea la fel de bine să nu însemne nimic. Poate că biletele de loterie chiar erau ale nevesti-sii și poate că interesul lui pentru copilul colegului era doar o preocupare nevinovată. Dar amprentele lui erau pe cărți. Brunetti a pus mâna pe cartea de telefon și a deschis la C, uitându-se după numărul de la *casinò,* un loc care fusese de multe ori subiect de anchetă, deși nu de mai bine de un an. A format numărul principal, și-a dat numele și a cerut să fie transferat la director.

Transferul s-a făcut imediat și fără nicio discuție: Brunetti se întreba dacă la asta se referea Franchini când zicea că vrea să reușească în viață.

— Ah, *Dottor* Brunetti, l-a auzit el pe director adresându-i-se pe cel mai cordial ton, cu ce vă pot ajuta?

— *Dottor* Alvino, i-a răspuns Brunetti, numai lapte și miere, sper că totul e în ordine la dumneavoastră.

— Ah, l-a auzit el oftând prelung, cât se poate de bine.

— Încă mai pierdeți bani? l-a întrebat Brunetti, cu cele mai alese maniere.

— Din păcate, da. Nimeni nu poate explica de ce.

Brunetti putea, dar acesta era un telefon de curtoazie.

— Sunt sigur că lucrurile se pot schimba, a ales el să spună.

— Nu putem decât să ne încredem că norocul va fi de partea noastră, a zis *Dottor* Alvino, ca un ecou al credinței clienților lui, apoi a adăugat: Cu ce vă pot fi de folos, *Dottore*?

— Aș vrea să vă cer o favoare.

— O favoare?

— Da, aș vrea să-mi dați niște informații.

— Despre ce, dacă pot întreba?

— Despre ăăă…

Ce-ar fi putut spune despre sărmanii fraieri care se păcăleau acolo?

— Despre un client de-ai dumneavoastră sau un posibil client.

— Ce fel de informație?

— Aș vrea să știu de câte ori vă vizitează și dacă pierde sau câștigă și cât anume.

— Știți că sunt obligat să-mi înregistrez toți oaspeții, a zis *Dottor* Alvino, prefăcându-se că Brunetti nu devenise, de-a lungul anilor, expert în legile guvernamentale care reglementau practicile unui *casinò,* precum și practicile organizaționale mai puțin formale. Așa că evident că avem numele oamenilor care vin și data când au venit. Mi-ar face mare plăcere să vi le ofer, a zis el, apoi, după o pauză semnificativă, a adăugat: Cumva cererea dumneavoastră vine în urma unei solicitări judecătorești?

— *Dottore,* o întrebare foarte vigilentă. Vedeți dumneavoastră, e mare grabă, așa că m-am gândit să mă adresez direct dumneavoastră. Personal.

— Pentru o favoare.

— Da. Pentru o favoare.

Era tipic pentru *casinò:* Brunetti își punea jetonul pe masă, oferindu-i-l directorului ca să-l ia și să-l folosească poate cu altă ocazie.

— Cât despre a doua parte a întrebării dumneavoastră: știți că nu avem niciun fel de registru oficial.

Directorul era o persoană foarte familiară cu jocul de poker și cu tehnica de mărire a mizei, chestie care se ghicea foarte clar din tonul vocii lui.

— Da, *Dottore,* știu foarte bine că nu există niciun registru oficial cu astfel de informație, dar m-am gândit că aveți o listă informală a oaspeților speciali, poate a celor care vin cel mai des sau care joacă pe mize mai mari decât majoritatea. Ceva de genul acesta.

Câți dintre crupierii pe care i-a interogat de-a lungul anilor nu-i ziseseră acest fapt?

— Deci aceasta e favoarea de care ați vorbit, *Dottore*?

— Da, aceasta e. V-aș fi mai mult decât recunoscător.

— Așa sper și eu, a zis Alvino pe un ton firesc, apoi: Cum îl cheamă?

— Sartor, Piero.

— Un moment, a zis el și s-a auzit telefonul lovit ușor de o suprafață dură.

Au trecut câteva minute. Brunetti privea pe fereastră. Patru rândunele zburau de la dreapta la stânga. Romanii ar fi văzut un semn în asta.

— *Dottore*? a auzit el și a ascultat glasul oracolului.

— Da.

— În ultimul an, a venit aici de douăzeci și trei de ori, a zis el, iar Brunetti aștepta: nu asta era partea din întrebare pentru care ceruse favoarea. Și a pierdut undeva între treizeci și cincizeci de mii de euro în tot acest timp.

— Am înțeles, a zis Brunetti. Apoi, ca și cum nu știa cum s-a întâmplat, a întrebat: cum de știți suma aceasta, *Dottore*?

— Crupierii noștri îi țin sub supraveghere pe anumiți oaspeți și ne spun ce-au pierdut sau câștigat. Vă dați seama că sumele sunt aproximative.

— Desigur, desigur, a fost de acord Brunetti, abținându-se să comenteze cât de bine era pentru un director să audă că un oaspete a pierdut o sumă atât de mare.

Deși, în cele din urmă, toți pierdeau, nu-i așa, pentru că altfel care e sensul unui cazino? Deschizând iar borcanul cu miere, l-a întrebat:

— Nu pot să vă spun cât de recunoscător vă sunt pentru această informație, *Dottore.*

— Mă bucur întotdeauna nespus să le fiu de ajutor funcționarilor statului, *Dottore.* Sper că v-am oferit dovezi în acest sens.

— Da, într-adevăr, așa e. Cu vârf și îndesat, a zis Brunetti, întrebându-se dacă Alvino avea de gând să-i spună că spera ca Brunetti să aibă asta în vedere, în cazul în care drumurile lor aveau să se mai intersecteze.

Dar n-a făcut-o și Brunetti a apreciat.

— Dacă vă mai pot fi de folos cu ceva și altă dată, vă rog să nu ezitați să mă contactați, *Dottor* Brunetti, a fost tot ce a zis directorul.

Au urmat politețurile obișnuite, apoi Brunetti a pus înapoi receptorul în furcă.

21.

Brunetti s-a gândit la Griffoni: ce-ar fi crezut ea că era mai rău – că Sartor s-ar putea să fie un criminal sau că a furat și vândut cărți rare de la Merula de aproximativ cincizeci de mii de euro și poate și din alte biblioteci și că apoi a jucat la cazino această mică parte din patrimoniul Italiei? El considera că ea ar fi ales prima variantă în cele din urmă, dar nu înainte de a rezista tentației s-o aleagă pe cea de-a doua.

Reacția lui, în schimb, era ceva mai temperată. Și-a dat seama că nu avea dovezi că Sartor furase cărțile, și nici că-l omorâse pe Franchini. Nu puteai spânzura un om pentru minciună, nici pentru amprente pe o carte. Se gândea cu câtă seninătate îl ascultase pe Sartor vorbind despre interesul lui pentru cărțile pe care le citeau Nickerson și ceilalți cercetători. Brunetti se gândea la prima lor conversație și la sinceritatea plină de șarm a omului needucat care își afirma admirația pentru cărți. Afișase doza corectă de modestie a omului de condiție inferioară care putea să aspire la lucruri dincolo de el. Nu era un paznic: era un cititor.

Brunetti a căzut, ca o pară răscoaptă, în plasa imaginii pe care Sartor și-o construise.

A sunat telefonul.

— *Commissario,* a auzit-o la celălalt capăt pe *Signorina* Elettra. M-au căutat cei de la Interpol. Doctor Nickerson, cărturarul american, nu e nici doctor, nu e nici Nickerson, și nici cărturar nu e.

— Italian? a întrebat Brunetti.

— Unul dintre fiii orașului Neapole: Filippo D'Alessio, a zis ea. Vreți să vă trimit dosarul?

— Vă rog.

— E pe drum, a zis ea și a închis.

I-a plăcut că ea îl sunase mai întâi pe el ca să-i spună ce i-a spus, ca un copil pe o plajă care vrea să fie lăudat pentru că a găsit o scoică frumoasă, înainte să ți-o înmâneze cu mândrie.

Nu apucase să se întoarcă bine la calculatorul lui, că și primise e-mailul. Filippo D'Alessio avea un cazier lung de schimbare de identitate în scopuri ilicite și furt, primul delict în slujba celui din urmă. Vorbea fluent germană,

italiană, engleză, franceză și greacă și era acum căutat de poliția din țările ale căror limbi le vorbea.

Fusese arestat de două ori în Italia pentru escrocherii cu carduri de credit și de trei ori pentru fraudă poștală. Era de asemenea căutat în trei țări pentru furturi de cărți și pagini din cărți. Modul de operare era același: își asuma identitatea unui cercetător de artă și își începea cercetarea, câteodată într-un muzeu, dar de cele mai multe ori în bibliotecă. Josef Nicolai fusese identitatea care îi servise în Austria și Germania, iar José Nicandro funcționase în Spania. Joseph Nickerson era căutat de poliția din New York și Urbana, iar celelalte nume în Berlin și Madrid. Nimeni nu știa pe cine căuta poliția din Grecia.

Interpolul a trimis fotografia lui la mai multe biblioteci; bibliotecarii au trimis-o colegilor lor, mulți dintre ei având deja cunoștință de devastarea pe care tânărul cărturar o lăsa în urmă. Brunetti bănuia că multe biblioteci aveau să descopere de acum rezultatele cercetărilor făcute de să zicem, Joseph Nicollet la Bibliothèque Nationale sau Jozef Cutărescu la biblioteca Universității din Cracovia.

Pentru Poliția Furturilor de Artă, era un profesionist care putea fi angajat să fure la comandă anumite volume sau pagini. Familia lui susținea că pierduse legătura cu el, dar recent, tatăl lui, un pantofar pensionat, cumpărase în centrul orașului Neapole un apartament cu șase camere: banii îi fuseseră trimiși în bancă de „o mătușă din Insulele Cayman”.

Brunetti a terminat de citit documentul și s-a trezit, după zile întregi de activitate intensă, că nu are nimic altceva mai bun de făcut decât să aștepte telefonul lui Bocchese. Și-a luat o foaie de hârtie și a început să scrie un posibil scenariu, punând „cărți” într-un cerc în mijlocul paginii, apoi trasând o linie dreaptă spre un alt cerc în care a scris „Nickerson/D’Alessio”, apoi din cercul central trăgând o altă linie spre un nou cerc în care a scris „Franchini” și un altul în care a scris „Sartor”. Apoi, a legat „Nickerson/D’Alessio” de „Franchini”, punând un semn de întrebare deasupra liniei.

Ce fusese în mintea fostului preot de-a lungul anilor în care citise din Sfântul Ambrozie, Ciprian sau Ieronim? Făcea deja trafic cu cărți cu ajutorul lui Durà, și aduna colecția de cărți pe care probabil și le procura din bibliotecile din Vicenza cât timp lucrase acolo ca preot. După atâția ani, avea o listă de clienți, Brunetti era convins de asta.

Cei trei ani de citit în Merula îi oferiseră lui Franchini destul timp să-l racoleze pe Sartor și astfel să devină veriga lipsă. Dar apoi a apărut *Dottor* Nickerson, gata să înceapă vânătoarea pe terenul pe care Franchini ajunsese să-l considere al lui. Și apoi? Și apoi?

Brunetti s-a ridicat și s-a dus la fereastră, să contemple poarta de curând deschisă a bisericii San Lorenzo din capătul opus al parcului de pe cealaltă parte a canalului. Săpăturile arheologice reîncepuseră de curând: într-o zi, poarta bisericii a fost închisă, așa cum fusese decenii întregi; a doua zi era deschisă. Privea cum oamenii intrau și ieșeau din biserică, unii dintre ei purtând salopete albe și căști galbene de șantier, alții îmbrăcați la costum și cravată.

S-a întors la biroul lui, cu gândul la victimă. Cu Franchini mort sau inconștient pe podeaua apartamentului lui, criminalul avea acces liber la cărți și totuși cărțile – vechimea lor fiind evidentă chiar și pentru cea mai ignorantă privire – nu fuseseră atinse. Criminalul zăbovise doar să-și dea jos bocancul.

Cum scapi de un bocanc? Era oare atât de prost încât să-l păstreze? Îl lăsase la gunoi, îl aruncase în apă?

L-a sunat pe Bocchese.

Tehnicianul a răspuns după ce-a lăsat să sune de opt ori.

— Ce mai e acum, Guido?

— Sângele care era pe podea, în care criminalul a călcat… ar fi putut fi șters de pe bocanc?

Se întreba dacă l-a sunat cineva vreodată pe Bocchese să-l întrebe care era momentul potrivit să planteze gherghine sau dacă era de părere că Juventus o să câștige liga campionilor.

A durat aproape un minut până a primit răspunsul.

— Erau urme de sânge aparținându-i lui Franchini pe chiuveta din bucătărie, a zis tehnicianul.

— Amprente?

— Ți-aș fi zis dacă erau amprente, Guido, nu crezi?

— Da, desigur. Îmi cer scuze. Ar fi putut să îndepărteze sângele?

— Nu. Ar fi putut să-l spele de pe bocanc. Dar nu s-ar fi spălat tot. Erau bocanci cu talpă sintetică: cele mai proaste chestii cu care s-ar fi putut încălța un criminal, a zis Bocchese, apoi s-a oprit o clipă. Dacă se uită la televizor, a continuat el, ar fi trebuit să știe atâta lucru, așa că o să încerce să scape de ei.

— Mersi mult pentru ajutor, a zis Brunetti.

Bocchese a scos un zgomot, apoi a zis:

— Mă reții și nu pot lucra la cărțile alea, Guido, apoi a râs și a închis.

∵

Brunetti s-a hotărât că nu voia asemenea gânduri și conversații într-o zi frumoasă de primăvară ca asta. A sunat acasă și a întrebat-o pe Paola dacă nu vrea să se întâlnească pe Zattere, să meargă împreună la o plimbare și să ia prânzul afară, pe *riva.*

— Și copiii? a întrebat ea pe tonul acela matern pe care i-l știa așa de bine.

— Lasă-le mâncare de prânz și un bilețel și vino să ne vedem la Nico pentru un păhărel; apoi putem să mergem pe jos până la capătul falezei și să mâncăm.

— Ce idee minunată, a zis ea. Deși ratezi *gnocchi* cu *ragù.*

Un bărbat mai puțin antrenat în ale căsniciei ar fi spus că puteau comanda același fel de mâncare la restaurant, dar o astfel de remarcă l-ar fi băgat în bucluc.

— Oh, îmi pare rău că ratez așa ceva.

— Pot să gătesc jumătate din ele pentru copii și apoi noi doi mâncăm restul la cină, a zis ea.

— Dacă ne săturăm cu *moecche,* n-o să ne mai fie așa foame în seara asta, a sugerat el, dornic să mănânce prima porție de crabi cu crustă moale din sezon.

— Tu? a întrebat ea cu o voce mimând inocenta. Să te saturi?

— Foarte amuzant, a zis el, adăugând că era pe picior de plecare, după care a închis.

∵

Pentru că s-a abținut să pomenească de speculațiile lui cu privire la bărbații pe care îi întâlnise la Biblioteca Merula, prânzul a fost o masă plăcută în timpul căreia s-au hotărât să meargă la mare – deși nu știau exact la care mare – în vara aceea. Au mers împreună pe jos până la *Accademia imbarcadero,* unde au luat bărci care mergeau în direcții diferite, Brunetti fiind conștient cât de puțin dispus era, așa cum i se întâmpla întotdeauna, încă de la începuturi, s-o vadă pe Paola îndepărtându-se de el. Oricât s-ar fi mustrat pentru comportamentul lui lipsit de bărbăție, nu reușea niciodată să treacă peste frica permanentă că – în acest oraș atât de pașnic – Paola era cumva în pericol în momentul în care o scăpa din ochi. Senzația i-a trecut la

fel de repede precum venise, dar impulsul nu dispărea niciodată, așa cum niciodată nu se putea convinge să-i mărturisească Paolei fricile lui.

Rămăseseră la cafele și la discuții o vreme, și se făcuse deja patru când el s-a întors la birou. Când a intrat, a văzut pe birou un plic albastru, din plastic. În plic se afla, așa cum îl învățaseră anii de colaborare cu tehnicianul, un exemplar al raportului lui Bocchese, lăsat acolo fără vreo explicație. Raportul conținea două liste: prima, cu toate cărțile examinate; a doua, cu numele persoanelor ale căror amprente fuseseră găsite pe coperte.

Amprentele lui Franchini erau pe toate. Cele ale lui Sartor erau pe toate cărțile luate din Merula; cele ale *Dottorresei* Fabbiani erau pe trei dintre ele.

Poate că nu era destul pentru un judecător, dar era mai mult decât suficient cât să-l trimită pe Brunetti înapoi la biroul lui și la diagrama inițială. A marcat cercurile desenate în jurul lui „Franchini” și „Sartor”. Era destul pentru el. A sunat-o pe Griffoni și i-a zis să urce până la el. Voia să vadă dacă era clar și pentru ea.

22.

Era clar.

— Calul troian, a zis Griffoni și a zâmbit. E înăuntru, au încredere în el. Pentru Dumnezeu, slujba lui este să se asigure că toate cărțile sunt în siguranță. Cine ar fi putut să-l bănuiască de ceva necurat când îl vedea venind cu o carte luată de pe rafturile de cărți? Cine s-ar fi uitat în geanta lui la plecare?

— Și Franchini? a întrebat Brunetti.

Griffoni a tăcut o vreme, iar el a crezut că femeia nu avea nimic de adăugat, dar apoi ea a zis:

— Nu mai putem vorbi cu el, dar putem vorbi cu Sartor.

— Acum?

— E destul de devreme ca să poți să te duci să stai de vorbă cu el.

Brunetti se gândea că ar fi mai bine să sune să vadă dacă paznicul era la bibliotecă și s-a bucurat că a făcut-o când a aflat că nevasta lui Sartor sunase cu vreo două zile în urmă să le spună că soțul ei era foarte bolnav și n-avea să se mai întoarcă până nu se făcea bine.

Ca să nu le atragă prea mult atenția asupra interesului lor pentru Sartor, Brunetti i-a zis persoanei pe care o identificase drept tânărul de la ghișeul din față că voiau să-l întrebe pe Piero – Brunetti era atent să folosească numele de botez al lui Sartor și s-o facă într-o manieră foarte amabilă – dacă nu-și aducea cumva aminte de alte conversații pe care le-ar fi putut avea cu Nickerson, dar că ar fi fost mai simplu să aștepte până săptămâna viitoare.

Când tânărul l-a întrebat dacă ancheta a progresat sau dacă era vreo șansă să mai primească înapoi cărțile, Brunetti i-a răspuns, încercând să pară trist, că era prea puțin probabil. Dar dacă tânărul avea să stea de vorbă cu Sartor, indiferent din ce motiv, era mai bine să-i spună că poliția nu era foarte optimistă că se vor găsi cărțile.

După ce a închis, Brunetti i-a povestit ce-i spusese tânărul la telefon, căci Griffoni nu avusese cum să audă, însă ea înțelesese și singură.

— Nevasta lui a sunat a doua zi după ce-ai vorbit cu el, a zis Griffoni, pe un ton complet lipsit de compasiune. A doua zi după ce Franchini a fost omorât.

Brunetti a sunat-o pe *Signorina* Elettra și a întrebat-o dacă avea cumva la dosar adresa lui Sartor. După un moment, femeia i-a zis că paznicul locuia la două *calli* de *Accademia,* i-a dat *numero civico* și i-a zis unde să facă stânga și apoi dreapta.

Calle Larga Nani. Nu mai fusese acolo de ani de zile, poate chiar de decenii. Își aducea aminte de o tutungerie pe colț, dar dincolo de asta, nu-și mai aducea aminte nimic despre locul acela. Au luat vaporul numărul doi, au coborât la *Accademia* și au găsit casa fără nicio problemă, la patru case de *tabaccaio* care încă era acolo.

Înainte să sune la ușă, Brunetti s-a uitat la Griffoni, întrebându-se dacă nu cumva ar fi trebuit să pună la punct o strategie de interogare a lui Sartor.

— O *facem* pur și simplu, a zis ea, iar el și-a dat seama că avea dreptate: n-aveau cum să se pregătească pentru așa ceva.

Brunetti a sunat la ușă.

Au trecut câteva minute bune și nu le-a răspuns nimeni. A sunat din nou și s-a întrebat în sinea lui de ce nu-i venise în minte să ceară un mandat de la tribunal pentru căutarea cărților. Se temea că n-o făcuse pentru că refuza să-și abandoneze credința în cititori.

Ușa s-a deschis. O femeie care ar fi putut avea în jur de cincizeci de ani stătea dinaintea lor: înaltă, prea slabă, trasă la față, confuză să vadă oameni la ușa ei.

— Sunteți doctori? a întrebat ea, mutându-și privirea de la unul la celălalt. Ați zis că nu veniți și acum sunteți doi?

Era încurcată, dar nu furioasă. După pungile negre de sub ochi, îți dădeai seama că era îngrijorată și că nu dormise, așa cum îți puteai da seama și după felul în care își plimba privirea de la unul la celălalt, ca și cum și-ar fi dorit să-l oblige pe vreunul să vorbească.

— Am venit să-l vedem pe *Signor* Sartor, a zis Brunetti.

— Deci chiar *sunteți* doctori? a întrebat ea, exasperată.

— Nu, nu suntem doctori, a zis Brunetti, iar când a văzut că femeia a înțeles, i-a spus: Ne pare rău să aflăm că e bolnav. Ce are?

Ea a scuturat din cap, arătând și mai tulburată, și mai confuză.

— Nu știu. Când a venit acasă acum două seri, îi era rău. De atunci n-a mai zis mare lucru.

— Unde e?

— În pat, a răspuns femeia, apoi, ca și cum ar fi crezut că ei o pot ajuta, le-a zis: La *Ospedale* ne-au zis să-i sunăm pe cei de la Sanitrans ca să-l

ducă la ei, dar le-am zis că nu ne permitem și, în plus, nu vrea el să meargă. Asta a fost… s-a uitat la ceas și a continuat: acum două ore. A trebuit să ies ca să dau un telefon. Nu-l găsesc pe al lui Pietri și nu mai avem telefon în casă. Așa că m-am gândit că poate s-au răzgândit și au trimis în sfârșit un doctor.

Le-a zâmbit scurt, mai mult o grimasă.

— Chiar nu vrea să meargă.

— Dacă vreți să încercăm, *Signora,* a zis Griffoni pe un ton blând. Am putea suna la Guardia Medica.

Un cuplu tânăr a apărut în capătul bulevardului și femeia a zis:

— Veniți înăuntru, vă rog.

Și-a pus mâna pe brațul lui Griffoni și aproape că a tras-o în casă. Brunetti le-a urmat, iar femeia a închis ușa în urma lor și a rămas cu spatele lipit de ea, părând ușurată.

Brunetti era surprins să-și dea seama că nu se aflau într-un hol, ci chiar în livingul apartamentului. Era la parter, ferestrele dădeau în *calle* de o parte și de cealaltă a ușii, ambele acoperite de draperii grele și, vizibile prin deschizătura îngustă prin care trecea puțină lumină, de gratii. O lustră atârna de tavan luminând slab încăperea. Un televizor enorm, de modă veche, cu o antenă ca urechile de iepure se holba la o canapea verde, șchioapă de-un picior. Nu mai era nimic altceva în încăpere: nu erau scaune, nimic pe pereți, nimic pe jos. Nimic. Era ca și cum niște lăcuste umane ar fi trecut pe acolo, dar strâmbaseră din nas la televizor și la canapea și se hotărâseră să lase singurul bec intact în încercarea inutilă de a alunga întunericul. Pardoseala din gresie lucea de umezeală, ca și cum ar fi vrut să-și dovedească rezistenta veșnică în fața soarelui și a căldurii sau a venirii primăverii.

Femeia a rămas în picioare, cu o mână peste piept, sprijinită pe umărul opus, cu buzele strânse, încă neștiind cine erau oamenii aceștia și de ce veniseră. A clipit de câteva ori ca să-i vadă mai bine. A făcut un pas într-o parte și s-a sprijinit de spatele canapelei.

— *Signora,* a început Griffoni. Ați mâncat ceva astăzi?

Femeia a întors brusc capul, ca să se uite la ea.

— Poftim?

— Ați mâncat ceva azi?

— Nu, nu, evident că nu. Sunt mult prea ocupată, a zis ea, gesticulând agitat.

— Credeți că e mare deranjul dacă vă cer un pahar de apă? a întrebat-o Griffoni.

Cererea ei părea să-i resusciteze sentimentul obligației sociale care impunea vecinilor să nu știe nimic despre ce se întâmplă.

— Da, da, a zis ea. Veniți după mine. Pot să vă ofer o cafea. Încă mai avem.

S-a îndepărtat de canapea și, acum că privirea li se obișnuise cu lumina slabă, Brunetti și Griffoni au văzut o ușă ascunsă de o draperie, care ducea în stânga. Femeia pornise într-acolo, iar Griffoni era la un pas în urma ei. Întinzându-se să tragă draperia, a arătat spre o ușă din spatele canapelei.

— Soțul meu este acolo. Poate că o să… a început ea, dar a lăsat propoziția în aer, ca și cum nu mai era în stare să gândească ce-ar fi putut face soțul ei.

Brunetti a așteptat până a auzit apa curgând, apoi zgomotul metalului lovit de metal. Văzuse privirea aceea de disperare nemărginită pe chipurile victimelor abuzurilor sau ale oamenilor care fuseseră implicați în accidente. Trebuia să le dai zahăr și apă; sau ceva să mănânce, dacă puteai. Să-i încălzești. Abia atunci și-a dat seama cât de frig era în cameră, iar umezeala nu făcea decât să înrăutățească situația.

S-a dus la ușă și a deschis-o fără să se mai deranjeze să ciocănească. Mirosul l-a lovit din plin, o duhoare râncedă, umedă, de cușcă de animal sau de casă a unui bătrân care a renunțat la viață și a încetat să se mai spele sau să mai mănânce cu regularitate. Faptul că în cameră era cald făcea mirosul și mai insuportabil. A căutat sursa de căldură și a dat de un reșou electric într-un colț, cinci dâre roșii strălucind, sfidând frigul. Lumina venea filtrată printr-o singură fereastră acoperită de o perdea, însă nu era suficientă pentru a da formă obiectelor din cameră: un pat dublu, o masă mică și un pahar gol. Se părea că și pe aici trecuseră lăcustele. Îl ignoraseră pe omul din pat, zăcând pe spate, cu ochii închiși. Un cearșaf alb murdar era împăturit deasupra unei pături albastru-închis.

Fața lui Sartor era aspră din cauza bărbii; lumina de la fereastră cădea pe obrajii lui, făcându-i să pară scobiți, întunecați. Gulerul deschis de la tricou îi expunea gâtul acoperit de păr. Respirația îi era chinuită.

Camera era atât de mică, încât Brunetti n-a trebuit să facă mai mult de doi pași ca să ajungă aproape de marginea patului. Lângă pat, un scaun; s-a așezat pe el. A văzut la gâtul lui Sartor un lanț de argint cu un pandantiv mic

din coral în forma unui corn de bou, o bijuterie purtată de mulți bărbați – deși mai ales în sud – ca talisman.

A lăsat ușa deschisă ca reacție automată la mirosul din cameră: a decis să n-o închidă – era mai bine în frig decât așa. S-a auzit un clinchet care ar fi putut fi o cană sau, spera el, o farfurie. Când și-a îndreptat iar atenția spre Sartor, și-a dat seama că respirația omului se accelerase. Dintr-odată s-au auzit pași și Brunetti s-a ridicat repede în picioare, nedorind să o lase pe vreuna dintre femei să intre în încăpere.

După ce pașii s-au îndepărtat, ducându-se înspre *calle* și departe de casă, Brunetti a fost izbit de ciudățenia traiului într-un loc în care n-aveai habar dacă oamenii pe care îi auzeai erau în casă cu tine sau afară, pe stradă. S-a așezat iar și a zis, atent să vorbească pe un ton firesc:

— *Signor* Sartor, sunt Brunetti. Ne-am cunoscut la bibliotecă.

Sartor a deschis ochii și s-a uitat la el. Brunetti și-a dat seama că-l recunoștea; bărbatul a încuviințat.

— Da, îmi aduc aminte.

— Am venit din cauza cărților.

De data asta, Sartor s-a mulțumit doar să dea din cap.

Schimbând subiectul, Brunetti l-a întrebat:

— Sunteți în pat de două zile, nu-i așa?

— Nu știu.

— Sunteți bolnav?

— Nu, a răspuns el. Nu chiar.

— Atunci de ce sunteți în pat? a vrut Brunetti să știe, întrebând ca și cum ar fi fost ceva absolut firesc.

— Pentru că nu am unde să mă duc în altă parte.

— Ați putea să vă duceți la muncă. Ați putea face o plimbare. Ați putea să mergeți într-un bar la o cafea.

Sartor și-a mutat capul dintr-o parte într-alta a pernei.

— Nu. Asta s-a terminat.

— Ce s-a terminat?

— Viața mea.

Brunetti nu și-a ascuns surpriza.

— Dar vorbiți cu mine, și soția dumneavoastră e în bucătărie, așa că viața nu s-a terminat.

— Ba s-a terminat, a zis el, cu insistența unui copil.

— De ce gândiți așa?

Sartor a închis ochii pentru o clipă, apoi i-a deschis și s-a uitat la Brunetti.

— Pentru că o să-mi pierd slujba.

— De ce? a întrebat Brunetti cu nevinovăție.

Sartor s-a uitat la el, apoi a închis ochii. Brunetti a rămas în așteptare. După mai bine de un minut, bărbatul a deschis ochii și a zis:

— Am furat cărți.

— Din bibliotecă?

Sartor i-a făcut semn că da.

— De ce le-ați furat?

— Ca să-l plătesc.

— Pe cine? a întrebat Brunetti, chinuindu-se din răsputeri să pară confuz.

— Tertulian. Franchini.

— Să-l plătiți pentru ce? De ce? a întrebat Brunetti.

Se gândea că nu există decât un singur motiv pentru care un cartofor trebuie să plătească pe cineva.

— Mi-a dat bani. Cu împrumut.

— Nu înțeleg, a zis Brunetti. De ce să împrumutați bani de la el?

— Ca să-mi plătesc celelalte datorii, a zis Sartor.

A închis ochii și a strâns cu putere din buze, cu gândul la acele datorii.

— Ce s-a întâmplat?

— Aveam nevoie de bani. Acum doi ani. Așa că m-am dus la cineva care împrumuta.

— Nu la bancă?

Sartor a respins ideea, pufnind scurt pe nas.

— De la cineva din oraș.

— Ah, înțeleg, a zis Brunetti.

Erau mulți cămătari în Veneția: îți puneai casa amanet și puteai avea ce voiai. Aurul mamei? Asigurarea de viață a tatălui? Mobila? Nimic mai ușor. Semnează aici și poți avea câți bani ai nevoie. Dobânda, numai 10%. Pe lună. Tot ce făceau era indecent; și nimeni nu putea face nimic ca să-i oprească.

— A trebuit să-i plătim dobândă în fiecare lună. I-am plătit-o. Dar pe urmă a vrut toți banii înapoi.

Lui Brunetti i se părea interesant că Sartor era cel care luase bani cu împrumut, dar „noi” trebuia să-i dăm înapoi.

— Când a început totul?

— V-am zis, acum doi ani. Am reușit să ne descurcăm un an, plătind dobânda, dar apoi a fost prea mult.

Una dintre mâinile lui Sartor s-a contractat sub cuvertură, strângând și trăgând cearșaful și cuvertura.

— Când mi-a zis că vrea banii înapoi, i-am zis că nu-i pot da, a zis el și, pentru o clipă, mâna i-a apărut de sub cuvertură ca să atingă pandantivul, apoi și-a strecurat-o înapoi. A revenit însoțit de un prieten și a vorbit cu nevastă-mea.

L-a lăsat pe Brunetti să-și imagineze conversația.

— Așa că l-ați rugat pe Franchini să vă împrumute banii aceia? a întrebat Brunetti.

Întrebarea l-a șocat pe Sartor.

— Nu. Evident că nu. Era unul dintre cititorii noștri.

Brunetti era mai puțin șocat de răspuns decât de vehemența cu care Sartor i-a răspuns. Brunetti știa că ritmul acestor conversații se schimba tot timpul: era momentul pentru mai multă blândețe.

— Înțeleg, a zis el. Și atunci cum s-a întâmplat?

L-a privit pe Sartor cum încerca să formuleze un răspuns, a văzut cum închidea gura ca și cum, astfel, ar fi putut să tragă de timp; poate până când Brunetti uita ce întrebase.

Brunetti aștepta. Își imagina că era o plantă, poate chiar o tufă de liliac, și tocmai își implântase rădăcinile în scaunul acela. Dacă mai stătea mult acolo, putea deveni o parte din scaun, din cameră, din viața lui Sartor: omul n-ar mai fi scăpat niciodată de imaginea lui Brunetti, înfiptă în viața lui.

— Într-o zi, a zis Sartor în cele din urmă, când pleca de la bibliotecă – schimbam întotdeauna câteva vorbe când venea și pleca – a zis că arătam îngrijorat și m-a întrebat dacă nu poate să mă ajute cu ceva.

— Știați că a fost preot?

— Da.

— Și?

— Și ne-am dus la o cafea și i-am povestit – cum ați zis și dumneavoastră, a fost preot cândva – că eram îngrijorat din cauza banilor.

Brunetti nu vedea legătura, căci pentru el preoții aveau altă menire, dar n-a comentat.

— S-a oferit să-mi împrumute el banii. I-am zis că nu pot să-i iau și el a zis că, dacă vreau, putem să oficializăm tranzacția.

— S-o oficializați?

— Semnând o hârtie.

De sub cuvertură a apărut o mână care a început să facă în aer gestul de a semna un document.

— Și presupunea și o dobândă?

— Nu, a zis Sartor, părând aproape jignit. Doar că îmi împrumuta banii.

— Câți bani?

L-a văzut pe Sartor pregătindu-se să-l mintă, ceea ce a și făcut:

— O mie de euro.

Brunetti a dat din cap, părând a-l crede pe cuvânt.

A urmat o pauză lungă, ca și cum Sartor, prin puterea dorinței, ar fi putut să termine cu toată tărășenia asta.

Brunetti începea să se sature de minciuni și de felul în care bărbatul trăgea de timp, așa că l-a întrebat, ca să mai grăbească lucrurile:

— Și apoi ce s-a întâmplat?

Privirea pe care i-a aruncat-o Sartor îi sugera lui Brunetti că îl grăbise puțin cam prea tare sau că îl insultase. Și-a întors capul și și-a mutat privirea pe perete. Brunetti aștepta.

— După câteva luni, Franchini mi-a zis că avea nevoie să-i dau banii înapoi, a mormăit Sartor, vorbind spre perete. Dar nu-i aveam. Și când i-am zis că nu-i am, mi-a spus că, în schimb, îl pot ajuta.

— Cum?

Sartor s-a întors brusc, aruncându-i lui Brunetti o privire dură.

— Dându-i cărți, evident, a zis el, pe un ton aspru.

Brunetti și-a dat seama că răbdarea lui Sartor sau resursele lui de a inventa erau spre sfârșite.

— V-a zis el ce cărți anume? a întrebat Brunetti.

— Da. Le-a găsit într-un catalog și mi-a zis titlurile.

— Și dumneavoastră i le-ați *dat*? a continuat Brunetti, conștient de verbul pe care îl alesese și de faptul că sugera că stătea în puterea lui Sartor să le dea.

— Nu am avut încotro, a zis Sartor, părând revoltat.

— Și Nickerson? a vorbit mai departe Brunetti, sperând să-l surprindă cu această întrebare.

Reacția lui Sartor a fost bruscă, iar vocea încordată.

— Ce e cu el?

— Îl cunoștea pe Franchini?

Sartor s-a uitat brusc la el, incapabil să-și ascundă surpriza, iar Brunetti s-a întrebat dacă nu cumva greșise că-i pusese această întrebare sau că i-o pusese prea devreme. Privirea lui Sartor a devenit și mai tăioasă, dar apoi omul a închis ochii și a tăcut un timp atât de îndelungat, încât Brunetti se temea că au ajuns în punctul acela pe care îl știa apropiindu-se, în care Sartor avea să refuze să mai spună ceva. A așteptat, retragerea lui din conversație devenind evidentă, iar Sartor a rămas nemișcat, cu ochii închiși. A auzit un zgomot din cealaltă încăpere și spera ca femeile să nu aleagă tocmai acest moment ca să intre în cameră.

Sartor a deschis ochii. Chipul îi era diferit, mai însuflețit; chiar și barba, care până atunci arăta neîngrijită și răvășită, părea acum rezultatul unui exercițiu de neglijență studiată.

— Da, a zis el, răspunzându-i într-un final la întrebare lui Brunetti. Era foarte șmecher. Franchini.

Nu destul de șmecher, ar fi vrut Brunetti să spună, dar s-a abținut, zicând în schimb:

— Ce vreți să spuneți?

— Mi-a zis că l-a recunoscut pe Nickerson. De pe vremuri, a început Sartor.

Încet, a continuat, atent la fiecare cuvânt pe care îl rostea.

— Nu mi-a zis de unde. Doar că-l știa.

— Lucraseră împreună? a întrebat Brunetti.

I-a luat mult lui Sartor să răspundă, făcându-l iar pe Brunetti să se teamă că s-a hotărât să nu mai vorbească, dar apoi a zis:

— Da.

— Și l-ați ajutat?

— Foarte puțin. Franchini mi-a zis să-l las în pace pe Nickerson.

— La ieșire? a întrebat Brunetti.

Sartor și-a plecat capul, ca să arate că se simțea jenat.

— Da, a șoptit el, ca și cum nu voia ca Brunetti să-i audă confesiunea. Ochii lui implorau în momentul în care l-a întrebat pe Brunetti: Ce altceva puteam să fac?

Cum Brunetti nu i-a răspuns, a continuat:

— Pur și simplu, nu m-am uitat în servieta lui.

Sartor și-a dus mâna spre marginea patului și a apucat tivul cearșafului. A început să ruleze marginea țesăturii între degetul mare și cel mijlociu,

transformându-l într-un cilindru îngust. Înainte și înapoi, înainte și înapoi, ca și cum ar fi mângâiat cineva o pisică.

— Ce s-a întâmplat pe urmă? a întrebat Brunetti, sperând că era întrebarea pe care Sartor voia s-o audă.

— Nickerson voia Doppelmayrul.

— Ce voia? a întrebat Brunetti, deși știa atlasul.

— E un atlas al cerurilor, a zis Sartor, cu condescendența unui expert. Avem un exemplar în bibliotecă și Nickerson îl voia.

— De ce tocmai atlasul?

— Pentru un client. Așa mi-a zis mie Franchini.

— Și ce s-a întâmplat?

— Franchini era un tip ciudat și a zis că e prea importantă cartea ca să fie luată. Și prea mare. I-a zis lui Nickerson că nu vrea să fie implicat deloc, indiferent cum vrea să-l convingă Nickerson și indiferent ce vrea să-i ofere.

Brunetti s-a străduit să-și șteargă de pe față orice expresie și a întrebat din nou:

— Și ce s-a întâmplat?

Brunetti l-a privit pe Sartor cum se gândea să-i răspundă.

— În ziua dinaintea plecării lui Nickerson, mi-a zis să mă duc în sala de lectură și a doua zi să spun că va trebui să iau una dintre cărțile pe care le citea el, pentru că trebuie trimisă la altă bibliotecă. Mi-a zis că asta o să-l sperie pe Nickerson și că o să-l facă să plece. Și așa a fost.

— De ce v-a cerut să faceți asta? a întrebat Brunetti.

— Franchini mi-a zis că se certaseră din cauza Doppelmayrului; și că apoi se certaseră din cauza banilor. Sartor a văzut pe chipul lui Brunetti o curiozitate vie și a continuat: Franchini mi-a zis că voia să scape de el pentru că-i era frică.

Ah, iată că am ajuns și aici, s-a gândit Brunetti, iată lucrul pe care trebuia să-l creadă. Era convins că moartea lui Franchini avea la bază o dispută din cauza banilor, dar poate că disputa nu avusese loc între acești doi bărbați.

Brunetti fusese dintotdeauna de părere că unul dintre dezavantajele capitale ale prostiei era incapacitatea de a-ți închipui cum arată inteligența. Deși proștii cunoșteau cuvântul „inteligent” și vedeau că unii oameni înțeleg lucrurile mai rapid, propria lor inteligență monocromă nu putea cu adevărat să priceapă diferența. Așa că Sartor n-avea cum să-și dea seama cât de transparentă era relatarea lui. Brunetti nu știa dacă să-l pocnească sau să-l compătimească.

Un zgomot de pași l-a oprit din încercarea de a lua o hotărâre – de data asta, zgomotul a venit nu dinspre *calle,* ci din camera alăturată.

— *Commissario,* a auzit-o pe Griffoni strigându-l.

S-a ridicat în picioare și s-a dus la ușă. Claudia era în mijlocul încăperii, iar nevasta lui Sartor stătea în cadrul ușii care dădea spre bucătărie.

— Eu și *Signora* am stat de vorbă, a zis Claudia, întorcându-se spre femeie și zâmbindu-i.

Vocea ei blândă îl umplea de spaimă.

Brunetti a închis ușa de la dormitor și s-a apropiat de Claudia.

— Am stat de vorbă, a zis ea, despre cât de greu e să trăiești de azi pe mâine cu un singur salariu.

În fundal, femeia dădea din cap în acord cu aceste adevăruri pe care se pare că numai femeile le înțelegeau. Părea mai calmă; poate că Claudia reușise să-i dea un pic de zahăr, sau poate chiar s-o facă să mănânce ceva.

Întorcându-se spre ea, a întrebat-o.

— E așa cum am zis, nu, Gina?

— Da. Și de când cu criza asta, salariile rămân la fel și totul se scumpește.

Era acum mult mai stăpână pe sine decât atunci când îi invitase în apartament.

— Așa că toți trebuie să avem grijă, a zis Claudia, accentuând puternic cuvintele. Să nu risipim nimic, să ne descurcăm cu ce avem.

S-a întors spre Brunetti și a vorbit cu o falsitate șocantă, dar pe care cealaltă femeie n-o putea percepe.

— *Signora* mi-a zis că soțul ei era speriat că și-ar putea pierde slujba.

Chipul femeii s-a înnegurat, iar mâinile i s-au împreunat, ca și cum ar fi vrut să se aline una pe alta.

Brunetti se întreba dacă nu cumva și Claudia avea nevoie de niște zahăr, dar vocea ei îl avertiza că toate aceste lucruri duceau undeva. Apoi, ca și cum și-ar fi adus brusc aminte de ceva, s-a întors către femeie și i-a zis:

— De-asta e-atât de înțelept din partea dumneavoastră că nu l-ați lăsat pe soț să arunce bocancii aceia.

Femeia a zâmbit, mândră de abilitățile ei gospodărești.

— Îi mai poate purta ani buni de-acum înainte, a zis ea. A dat acum patru ani o sută patruzeci de euro pe ei, a adăugat, apoi a continuat, după o pauză: Nu ne mai putem permite să dăm atâția bani pe bocanci; în prezent, situația noastră e atât de proastă!

— Niciodată nu putem fi prea precauți, *Signora,* a zis Brunetti cu un zâmbet aprobator, gândindu-se că gestul ei avea s-o distrugă. Apoi, cu vocea gâtuită de emoție, i-a zis: *Signora,* credeți că ați putea să-mi oferiți și mie un pahar cu apă?

— Oh, *Dottore,* permiteți-mi să vă fac o cafea, a spus ea și s-a întors în bucătărie.

A pornit în urma ei, dar nu înainte de a se întoarce spre Griffoni:

— Sună-i și spune-le că avem nevoie de un mandat de percheziție pentru apartamentul ăsta, ca să căutăm bocancii.

În loc să-i asculte ordinul fără să crâcnească, așa cum se aștepta de la ea, Griffoni i-a răspuns:

— Am mai fost o dată Iuda în viața asta; nu vreau să repet experiența.

Brunetti a scos telefonul, a format numărul de la *Questura* și a cerut un mandat, apoi s-a dus în bucătărie, la *Signora* Sartor, ca să se bucure de ospitalitatea ei.

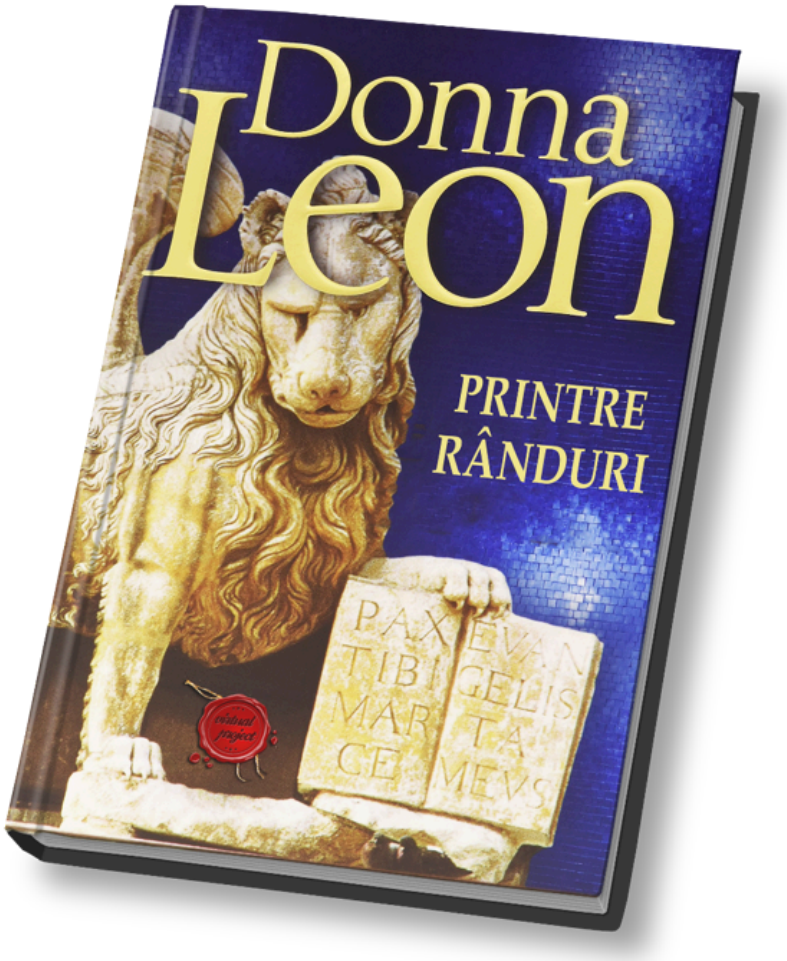

virtual-project.eu

violin

Notes

[←1]
Oh, Dumnezeule! (în original, în italiană) (N.t.).

[←2]

Sendvișuri italiene, triunghiulare și fără coajă. (N.t.).

[←3]

Un păhărel de cognac italian (N.t.).

[←4]

Gang (în original, în italiană) (N.t.).

[←5]

Bassi, opreşte-te! (în original, în italiană) (N.t.).

[←6]

Hoțul acela mizerabil? (în original, în italiană) (N.t.).

[←7]

Referire la procesul dintre statul Italian și Mafia siciliana dintre 1986 șl 1992 (N.t.).

[←8]

În mitologia romană, zeiță a zvonului, renumelui și bârfei și, prin extensie, a faimei și a bunei reputații, dar și a infamiei și scandalului (N.t.).